

ROMÂNIA
JUDEȚUL COVASNA
COMUNA BREȚCU (BERECK)

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ

2021-2027

CUPRINS

CUPRINS	3
INTRODUCERE	11
CAPITOLUL I - CONTEXTUL STRATEGIC GENERAL.....	15
1. Direcții strategice la nivel european.....	15
1.1. Politica de coeziune 2021-2027	15
2. Direcții strategice la nivel național.....	21
2.1. Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030	21
2.2. Planul Național de Redresare și Reziliență	33
3. Direcții strategice la nivel regional.....	42
3.1. Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru.....	42
3.2. Strategia de dezvoltare a județului Covasna, 2021-2030.....	62
4. Programe și surse de finanțare 2021-2027	76
4.1. Programe operaționale	76
4.2. Politica Agricolă Comună post-2020.....	88
4.3. Programe și surse de finanțare 2021-2027	91
4.4. Programele europene de finanțare nerambursabilă	95
4.5. Parteneriatele de tip public-privat	101
4.6. Creditarea	101
CAPITOLUL II - ANALIZA DE POTENȚIAL A COMUNEI BREȚCU.....	103
1. Așezare geografică	103
2. Scurt istoric	104
2.1. BREȚCU (BERCK).....	113
2.2. OITUZ (Pasul Oituz, Ojtozi szoros, Ojtozpass), comuna Brețcu	116
2.3. MĂRTĂNUȘ (Mártiniş, Kezdimdrtonos), comuna Brețcu	117
3. Suprafața comunei Brețcu	119
4. Cadrul natural	121
4.1. Relieful.....	121
4.2. Solurile.....	122
4.3. Clima.....	123
4.4. Rețeaua hidrografică	123
4.5. Vegetația și fauna.....	124

4.6. Resursele subsolului.....	124
5. Factori și probleme de mediu	125
5.1. Factorii de mediu	125
5.2. Aree protejate	136
5.3. Factorii de risc.....	142
6. Infrastructura de transport	145
7. Infrastructura tehnico-edilitară	147
7.1. Alimentarea cu apă	147
7.2. Canalizarea menajeră	148
7.3. Alimentare cu energie electrică	150
7.4. Telefonie, televiziune, internet	150
7.5. Alimentarea cu energie termică	151
7.6. Alimentarea cu gaze naturale	151
7.7. Gospodărie comunală și salubritate	151
8. Structura demografică	152
8.1. Populația comunei Brețcu	152
8.2. Evoluția populației comunei	160
9. Capital uman, educație, sănătate și servicii sociale	160
9.1. Educație.....	160
9.2. Sănătate și servicii sociale	167
10. Activitatea economică.....	167
10.1. Agricultură	168
10.2. Industria	170
10.3. Turismul.....	172
10.4. Servicii publice	175
10.5. Operatorii economici de pe raza comunei	177
11. Potențialul cultural și turistic	177
11.1. Patrimoniul arhitectural	177
11.2. Monumente istorice	179
11.3. Lăcașuri de cult din comuna Brețcu.....	181
11.4. Personalități locale	184
11.5. Portul popular.....	186
11.6. Agenda culturală	190
11.7 Turismul.....	192
12. Administrația publică locală.....	193

12.1. Structura administrației publice locale.....	193
12.2. Mediul asociativ	195
CAPITOLUL III - ANALIZA SWOT.....	199
3.1. Relevanța analizei SWOT	199
3.2. Analiza SWOT a comunei Brețcu	201
CAPITOLUL IV - STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ	213
4.1. Identitate.....	213
4.1.1. Misiunea.....	213
4.1.2. Viziunea	213
4.2. Obiectiv general	214
4.3. Obiective strategice, obiective prioritare și măsuri aferente	214
4.4. Planul local de acțiune pentru perioada 2021-2027.....	224
4.4.1. Planul local de acțiune pentru domeniul infrastructură și utilități	224
4.4.2. Planul local de acțiune pentru domeniul economie și mediu de afaceri	230
4.4.3. Planul local de acțiune pentru domeniul educație.....	238
4.4.4. Planul local de acțiune pentru domeniul sănătate și protecție socială	243
4.4.5. Planul local de acțiune pentru domeniul turism, cultură și sport.....	247
4.4.6. Planul local de acțiune pentru domeniul mediu	258
4.4.7. Planul local de acțiune pentru domeniul capacitate administrativă	263
4.5. Portofoliul de proiecte prioritare	267
4.5.1. Fișele proiectelor prioritare în domeniul infrastructură și utilități.....	268
4.5.2. Fișele proiectelor prioritare în domeniul economie și mediu de afaceri.....	283
4.5.3. Fișele proiectelor prioritare în domeniul educație	299
4.5.4. Fișele proiectelor prioritare în domeniul sănătate și protecție socială.....	306
4.5.5. Fișele proiectelor prioritare în domeniul turism, cultură și sport.....	313
4.5.6. Fișele proiectelor prioritare în domeniul mediu.....	326
4.5.7. Fișele proiectelor prioritare în domeniul capacitate administrativă.....	333
CAPITOLUL V - IMPLEMENTAREA, EVALUAREA ȘI RAPORTAREA	341
BIBLIOGRAFIE:.....	345

**LISTA ACRONIMELOR UTILIZATE
ÎN CADRUL STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ**

Acronim	Denumire completă
AAPL	Autoritate administrație publică locală
UAT	Unitate administrativ-teritorială
CJ	Consiliul județean
CL	Consiliul local
AM	Autoritatea de management
MFE	Ministerul Fondurilor Europene
UE	Uniunea Europeană
L	Lege
HG	Hotărâre de Guvern
OUG	Ordonanță de urgență a Guvernului
OG	Ordonanța Guvernului
HCL	Hotărâre de consiliu local
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
ONG	Organizații neguvernamentale
ADI	Asociație de dezvoltare intercomunitară
GAL	Grup de acțiune local
ACOR	Asociația Comunelor din România
PODD	Programul Operațional Dezvoltare Durabilă
POT	Programul Operațional Transport
POCIDIF	Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare
POS	Programul Operațional Sănătate
POEO	Programul Operațional Educație și Ocupare
POIDS	Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială
POR	Programul Operațional Regional
POAT	Programul Operațional Asistență Tehnică
POTJ	Programul Operațional Tranziție Justă
PAC	Politica Agricolă Comună
PNDL	Programul Național de Dezvoltare Locală
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FC	Fondul de Coeziune
FSE	Fondul Social European
FEADR	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
FEGA	Fondul European de Garantare Agricolă
FEPAM	Fondul european pentru Pescuit și Afaceri Maritime
BVC	Buget de venituri și cheltuieli
BS	Bugetul de stat
BL	Bugetul local

Tabele din cuprinsul strategiei de dezvoltare locală

Tabelul nr. 1 - Componenta de investiții a PNRR

Tabelul nr. 2 - Situația domeniilor de investiții și bugetelor estimate pentru PILON I

Tabelul nr. 3 - Situația domeniilor de investiții și bugetelor estimate pentru PILON II

Tabelul nr. 4 - Situația domeniilor de investiții și bugetelor estimate pentru PILON III

Tabelul nr. 5. – Obiectivele politicii, programe și fonduri 2021-2027

Tabelul nr. 6 – Categoriile de folosință ale terenurilor în comuna Brețcu la 2014

Tabel 7- Localizarea ariei naturale protejate

Tabel 8 - Lista unităților administrativ-teritoriale din cadrul ariei naturale protejate

Tabelul 9 - Lungimea simplă a rețelei de distribuție a gazelor naturale (în km)

Tabelul 10 – Evoluția populației comunei Brețcu în perioada 2008 – 2021

Tabelul nr. 11 – Populația comunei Brețcu în perioada 2016-2021

Tabelul nr. 12 – Repartizarea pe sexe a populației comunei în perioada 2016 – 2021

Tabelul nr. 13 – Repartiția populației pe satele componente în 2021

Tabelul nr. 14 – Structura populației pe grupe de vârstă și sexe în 2021

Tabelul nr. 15 - Durata medie a vieții, pe sexe în mediul rural

Tabelul nr. 16 – Mișcarea naturală a populației comunei Brețcu în perioada 2011-2020

Tabelul nr. 17 – Structura populației în funcție de etnie, recensământ 2011

Tabelul nr. 18 – Structura populației în funcție de confesiunea religioasă, recensământ 2011

Tabelul nr. 19 – Evoluția elevilor de vârstă preșcolară, primară și gimnazială înscriși la grădiniță și școală în comuna Brețcu în perioada 2017-2021

Tabel nr. 20 - Valorile IDUL pentru comuna Brețcu

Tabel nr. 21 – Situația efectivelor de animale

Tabelul nr. 22 – Monumente istorice din comuna Brețcu, județul Covasna

Tabelul nr. 23 - Personalități originare din comuna Brețcu

Tabelul nr. 24 – Componenta Consiliului local al comunei Brețcu

Grafice din cuprinsul strategiei de dezvoltare locală

Graficul nr. 1 – Populația comunei Brețcu în perioada 2016-2020

Graficul nr. 2 - Reprezentarea grafică a populației, pe sexe – perioada 2016 – 2021

Graficul nr. 3 – Repartiția pe sate a populației comunei Brețcu în 2021

Graficul nr. 4 – Structura populației pe grupe de vârste – anul 2021

Graficul nr. 5 – Structura populației pe grupe de vârste și gen – anul 2021

Graficul nr 6. – Durata medie de viață a populației la nivel județean/ Regiunea Centru (1992 vs 2021)

Graficul nr. 7 - Mișcarea naturală a populației comunei Brețcu în perioada 2011-2020

Graficul nr. 8 – Structura populației în funcție de etnie

Graficul nr. 9 – Structura populației în funcție de confesiunea religioasă

Graficul nr. 10 - Evoluția populației școlare în perioada 2016 - 2020 în comuna Brețcu

Graficul nr. 11 – Repartizarea cadrelor didactice în funcție de statutul în învățământ, Școala Gimnazială Comenius, Brețcu

Imagini din cuprinsul strategiei de dezvoltare locală

Figura 1 – Priorități de investiții 2021-2027

Figura 2 – Bugetul alocat României

Figura 3 – Structura bugetului PNRR pe piloni

Figura 4 - Regiunea de Dezvoltare Centru

Figura 5 – Localizare comuna Brețcu

Figura 6 - Castrul roman

Figura 7 - Ștampile ale trupelor romane din Dacia

Figura 8 - Reconstituire de castru roman

Figura 9 - Brețcu în Harta Iosefină a Transilvaniei, 1769-1773

Figura 10 - Imagine de epocă cu Cetatea lui Rakoczi

Figura 11 - Cetatea lui Rákóczi

Figura 12 - Imagine satelit satul Brețcu

Figura 13 - Imagine satelit satul Oituz (stânga) și Mărtănuș (dreapta)

Figura 14 - Peisaje din Munții Brețcului

Figura 15 - Depresiunea Târgu Secuiesc

Figura 16 - Membrii asociației ECO-SEPSI

Figura 17 - Aria naturală protejată Oituz-Ojdula

Figura 18 - Harta expoziției versanților din județul Covasna

Figura 19 - Harta Drumurilor din județul Covasna

Figura 20 - Gara Brețcu

Figura 21 - Utilaj curățare și vidanjare Primăria Brețcu

Figura.22 - Asociația de Dezvoltare Intercomunitară de Utilități Publice pentru Serviciile de Salubritate a Localităților “ECO SEPSI”

Figura 23 - Școala Comenius din Brețcu (sus) și Grădinița din Brețcu (jos)

Figura 24. – Loc de joacă pentru copii amenajat de administrația publică locală

Figura 25 - Sigla SC SECONF SA

Fig. 26 - Site-ul firmei SC BENZMAR SRL (sus) și piața agro-alimentară Brețcu – proiect (jos)

Figura 27 – Hărți trasee montane din munții Brețcului

Figura 28 - Cetatea lui Rákóczi

Figura 29 – Biserica și iconostasul bisericii Sf. Nicolae din Brețcu

Figura 30 - Casa memorială și statuia lui Gabor Aron

Figura 31 - Monumentul eroilor Oituz

Figura 32 – Primăria comunei Brețcu (stânga) și ISU Brețcu, echipamente intervenții în caz de dezastru (dreapta și jos)

Figura 33 - Top operatori economici în comuna Brețcu

Figura 34 - Patrimoniul construit - localitatea Brețcu

Figura 35 - Biserica romano-catolică

Figura 36 – Lăcașuri de cult din Comuna Brețcu

Figura 37 – Biserica ”Sfântul Nicolae” din Brețcu

Figura 38 - Biserica Romano-Catolică din Brețcu

Figura 39 - Biserica ”Adormirea Maicii Domnului” din Mărtănuș

Figura 40 - Biserica Romano-Catolică din Oituz

Figura 41 - Portul popular

Figura 42 - Carnaval 2020

Figura 43 - Paști 2019

Figura 44 - 1 decembrie 2019

Figura 45 - 15 martie 2020

Figura 46 - Motel de 3 stele din comuna Brețcu

Figura 47 - Elemente timpurii de heraldică în comuna Brețcu

Figura 48- Stema Comunei Brețcu – 2006

Figura 49 - Localități înfrățite

Figura 50 - Asociația de Dezvoltare Intercomunitară de Utilități Publice pentru Serviciile de Salubritate a Localităților “ECO SEPSI”

Figura 51 - Sigla Asociației Angustia Egyesület

Figura nr. 52 - Analiza SWOT

Figura 53 - Vedere panoramică la Brețcu, Județul Covasna

Figura nr. 54 - Proiecte strategice

Figura 55– Schema procesului de evaluare în procesul de planificare strategică

INTRODUCERE

La mai bine de 13 ani de la aderarea României la Uniunea Europeană, fondurile europene sunt încă un concept abstract pentru mulți dintre cetățeni, iar rata de absorbție a acestora de către țara noastră rămâne în continuare sub media europeană.

79.917.000.000 euro vor fi la dispoziția României în Cadrul financiar multianual 2021-2027. Acești bani vor putea fi accesați doar prin proiecte care să fie finanțate de UE. Din CFM, României i-au fost alocate 46,3 miliarde de euro pentru următorii 7 ani. Din Next Generation EU, care va ajuta Uniunea Europeană să se refacă economic în urma pandemiei COVID-19 și va susține investiții în tranzițiile către economia digitală și verde, România va primi 16,8 miliarde de euro granturi, iar 16,7 miliarde de euro în împrumuturi. Acești bani vor avea un efect real în viața cetățenilor: infrastructură de calitate, școli și spitale moderne, proiecte care să creeze locuri de muncă durabile, un mediu mai curat și o administrație digitalizată, demnă de secolul 21.

România are o șansă extraordinară de a avansa, în sfârșit, în modernizarea țării, iar în acest proces, rolul administrațiilor locale și județene va fi crucial.

Întrucât la nivelul Uniunii Europene abordarea strategică și programarea prezintă o importanță deosebită pentru politicile conturate de către aceasta, și pentru a putea beneficia de fondurile alocate țărilor membre, România, prin intermediul autorităților administrației publice centrale și locale trebuie să își stabilească pe termen mediu și lung direcțiile de dezvoltare și să propună proiecte în concordanță cu acestea pentru comunitățile reprezentate, ținând seama de obiectivele stabilite la nivel comunitar.

Pentru a obține fonduri europene în vederea implementării unei măsuri la nivel local, este necesar ca această măsură să fie inclusă în strategia de dezvoltare a comunei și să fie în concordanță cu prevederile și prioritățile trasate de documentele strategice la nivel european și național.

Strategia de dezvoltare a comunei se constituie astfel într-un ghid de prezentare a tuturor obiectivelor de dezvoltare, cu identificarea direcțiilor de dezvoltare specifice și a viitoarelor proiecte ale administrației publice locale.

Strategia de dezvoltare locală reprezintă totodată un instrument de lucru pus la dispoziția tuturor factorilor interesați în progresul economico-social al comunei, fixând traiectoria evoluției printr-o succesiune de proiecte ce urmează a se concretiza într-o listă finală de acțiuni pentru o perioadă multianuală.

Procesul de planificare strategică are la bază o serie de principii elementare, precum:

- **rigurozitate metodologică**, demonstrată prin utilizarea unor instrumente de planificare coerente, construcția unor modele de dezvoltare strategică valide și expertiza consultanților; dezvoltarea strategiei s-a realizat pornind de la date empirice, utilizarea unor instrumente specifice planificării și în parteneriat cu stakeholderii locali, astfel încât proiectul final să poată fi utilizat ca un instrument real de management local.
- **profesionalismul experților**, echipa de experți fiind una consolidată deja în cadrul altor demersuri similare de planificare strategică; strategia a fost realizată de experți în domeniul planificării strategice;
- **implicarea stakeholderilor/actorilor** afectați de deciziile și acțiunile Primăriei Comunei Brețcu; în fiecare etapă din proiect participarea stakeholderilor locali a avut un rol esențial, atât pentru înțelegerea specificului comunității, cât și pentru definirea viziunii, obiectivelor și direcțiilor de dezvoltare. Niciun efort de planificare nu poate fi realizat și implementat cu succes fără participarea activă a comunității.
- **transparența procesului de realizare a strategiilor**; toate întâlnirile organizate au fost publice, având acces orice actor interesat să participe la acestea;
- **integritatea și evitarea conflictului de interese**.

Pornind de la aceste considerente, prezentul document încearcă să prezinte o imagine cât mai obiectivă a situației actuale, identificând acele arii sau domenii care pot oferi comunității un avantaj competitiv real în următorii 7 ani. Strategia de dezvoltare locală a comunei Brețcu este structurată pe 5 capitole:

- **Capitolul I** – Contextul strategic general, care cuprinde prezentarea succintă a principalelor strategii la nivel european, național și regional, precum și programele și sursele de finanțare pentru perioada 2021-2027. Prezentarea cadrului strategic internațional, european, național, regional, județean completează analiza preliminară, oferind astfel o imagine de ansamblu asupra obiectivelor, priorităților și oportunităților de finanțare pentru perioada următoare.
- **Capitolul II** – Analiza diagnostic a comunei, în cadrul căreia sunt expuse aspecte privind așezarea geografică, istoricul, cadrul natural, structura demografică, infrastructura de transport și tehnico-edilitară, factorii și problemele de mediu, capitalul uman, infrastructura socială, educație și sănătate, infrastructura de agrement, capacitatea administrativă și mediul asociativ. În acest demers, pe baza prelucrării și analizei datelor statistice existente în bazele

de date oficiale (INS, Eurostat, ONRC, DPFBL, citadini.ro, etc.), precum și a datelor furnizate (la cerere) de către Primăria Comunei Brețcu, a fost realizată o diagnoză a situației recente la nivelul județului, dar și o analiză a evoluției pe următoarele domenii: demografie; educație; sănătate; social; cultură, industrii culturale și multiculturalism; planificare spațială, dezvoltare urbană și comunitară (inclusiv infrastructura de transport, rețele edilitare, conectivitate etc.); calitatea factorilor de mediu; e-guvernare și tehnologia TIC; economie locală. Analiza diagnostic include și elemente de analiză comparată cu alte comune din județul Covasna, sau cu comune cu profil asemănător.

- **Capitolul III** – Analiza SWOT, care prezintă concomitent caracteristicile interne și influențele mediului extern, ținând cont atât de factorii pozitivi, cât și de cei negativi.
- **Capitolul IV** – Strategia de dezvoltare locală, care stabilește: misiunea, viziunea de dezvoltare, obiectivul general și obiectivele specifice, domeniile de intervenție, prioritățile, măsurile de întreprins, planul local de acțiune, precum și portofoliul de proiecte prioritare în perioada 2021-2027. Participarea permanentă a stakeholderilor locali în etapele de realizare a strategiei reprezintă un element fundamental pentru asigurarea unui proces transparent, bazat pe participare, reprezentativitate și adaptare la nevoile locale reale. Pe baza profilului strategic, a analizei diagnostic și în corelare cu țintele, obiectivele și prioritățile, direcțiile de acțiune și acțiunile orientative europene, naționale și regionale, în special cu Strategia Națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030 și cu Planul de Dezvoltare Regională a Regiunii Centru 2021 – 2027, au fost stabilite obiectivele strategice de dezvoltare ale județului, obiectivele specifice (definite SMART), direcțiile de acțiune și acțiunile orientative.
- **Capitolul V** – Implementarea și evaluarea strategiei de dezvoltare locală, precum și raportarea cu privire la gradul de implementare a strategiei de dezvoltare locală. Cadrul de implementare, monitorizare și evaluare a strategiei stabilește mecanismul de implementare (cadrul instituțional/organismele responsabile, principiile, riscurile), respectiv graficul și indicatorii de monitorizare, modalitatea de evaluare a stadiului de implementare și măsurile ce se impun în funcție de rezultatele evaluării. Implementarea strategiei necesită implicarea tuturor actorilor interesați/vizați de dezvoltarea durabilă a comunei. Astfel, consolidarea parteneriatului administrației comunale cu actorii interesați din comunitate este esențială în vederea implementării strategiei.

CAPITOLUL I - CONTEXTUL STRATEGIC GENERAL

Ca membră a comunității internaționale, dar mai ales ca membră a Uniunii Europene, România are interesul de a implementa principiile dezvoltării durabile pe plan național.

Conceptul de **dezvoltare durabilă** desemnează totalitatea formelor și metodelor de dezvoltare socio-economică care se axează în primul rând pe asigurarea unui echilibru între aspectele sociale, economice și ecologice și elementele capitalului natural.

România are nevoie de o schimbare a paradigmei prezente de dezvoltare pentru a face față provocărilor secolului XXI. Trăim o perioadă marcată de procesul de globalizare, de accentuare a inegalităților și de agravare a problemelor de mediu. Dezvoltarea durabilă este soluția.

Ne propunem în cele ce urmează să prezentăm contextul strategic general actual, prin evidențierea principalelor direcții strategice de dezvoltare, atât la nivel european, cât și la nivel național și regional.

1. Direcții strategice la nivel european

1.1. Politica de coeziune 2021-2027

Pachetul de coeziune pentru perioada 2021-2027 prevede investiții multianuale, majoritatea resurselor fiind concentrate pe țările și regiunile mai puțin dezvoltate, pentru a promova coeziunea socială, economică și teritorială în întreaga UE. În contextul crizei actuale, acest lucru nu numai că va atenua efectele sociale și economice pe termen lung ale pandemiei de COVID-19, ci va contribui și la funcționarea pieței unice.

Cele 5 priorități investiționale mijlocite optim de UE sunt următoarele:

- **Europă mai inteligentă**, prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii;
- **Europă mai verde**, fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice;
- **Europă conectată**, cu rețele strategice de transport și digitale;

- **Europă mai socială**, pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate;
- **Europă mai apropiată de cetățenii săi**, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE.

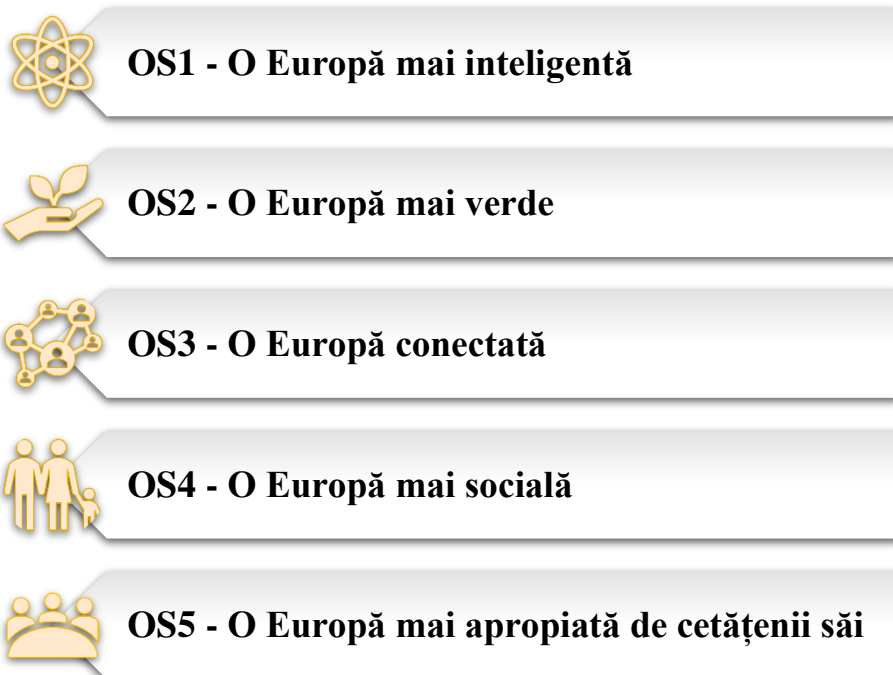

Figura 1 - Priorități de investiții 2021-2027

Proiectele finanțate din fonduri cuprind de la infrastructura de transport, spitale și asistență medicală, energie curată, gestionarea apei, dezvoltare urbană durabilă, cercetare, inovare și digitalizare, până la regimuri privind ocuparea forței de muncă, incluziune socială, educație și formare.

Prioritățile investiționale pentru perioada 2021-2027:

OP 1 – O Europă mai inteligentă

❖ Cercetare și inovare

Obiectiv specific:

- Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate

❖ Digitalizare

Obiectiv specific:

- Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor

❖ Competitivitate

Obiectiv specific:

- Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor

❖ Specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat

Obiectiv specific:

- Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat

OP 2 - O Europă mai verde

❖ Energie

Obiective specifice:

- Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră
- Promovarea energiei din surse regenerabile
- Dezvoltarea de sisteme inteligente de energie, rețele și stocare în afara TEN-E

❖ Schimbări climatice, riscuri, apă

Obiective specifice:

- Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a rezilienței în urma dezastrelor
- Promovarea gestionării sustenabile a apei

❖ Economia circulară

Obiectiv specific:

- Promovarea tranziției către o economie circulară

❖ Biodiversitate

Obiectiv specific:

- Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

❖ Aer

Obiectiv specific:

- Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

❖ Situri contaminate

Obiectiv specific:

- Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

❖ Mobilitate urbană

Obiectiv specific:

- Mobilitate națională, regională și locală sustenabilă, rezilientă în fața schimbărilor climatice, inteligentă și intermodală, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere

OP 3 - O Europă mai conectată

❖ Conectivitate

Obiective specifice:

- Dezvoltarea unei rețele TEN-T durabilă, rezilientă în fața schimbărilor climatice, inteligentă, sigură și intermodală
- Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere

❖ Broadband

Obiectiv specific:

- Îmbunătățirea conectivității digitale

OP 4 - O Europă mai socială

❖ Ocupare

Obiective specifice:

- Îmbunătățirea **accesului pe piața muncii pentru toate persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă**, în special pentru tineri, șomeri de lungă durată și grupurile dezavantajate pe piața muncii, persoane inactive, prin promovarea angajării pe cont propriu și a economiei sociale
- **Modernizarea instituțiilor și a serviciilor pieței muncii** pentru a evalua și anticipa necesarul de competențe și a asigura asistența personalizată și în timp real, urmărind asigurarea medierii/plăsării (matching), tranziției și a mobilității forței de muncă
- Promovarea **participării echilibrate după gen pe piața muncii** și a asigurării echilibrului dintre viața profesională și cea privată

- Promovarea **adaptării la schimbare a lucrătorilor, întreprinderilor și antreprenorilor**, a îmbătrânirii active și în condiții bune de sănătate, precum și a unui mediu de lucru sănătos și adaptat care să reducă riscurile la adresa sănătății

❖ Educație

Obiective specifice:

- Îmbunătățirea **calității, eficacității și a relevanței sistemului de educație și formare pentru piața muncii**, pentru a sprijini dobândirea de competențe cheie, inclusiv a competențelor digitale
- Promovarea **accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii**, completarea studiilor și a absolvirii acestora, în special pentru grupurile defavorizate, începând de la educația și îngrijirea copiilor preșcolari, continuând cu educația și formarea generală și profesională și până la învățământul terțiar
- Promovarea **învățării pe tot parcursul vieții**, în special a unor oportunități flexibile de perfecționare și reconversie profesională pentru toți, luând în considerare competențele digitale

❖ Incluziune socială

Obiective specifice:

- Promovarea **integrării socio-economice a resortisanților țărilor terțe** și a comunităților marginalizate, cum ar fi romii
- Îmbunătățirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, durabile și accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecția socială; îmbunătățirea **accesibilității, a eficacității și a rezilienței sistemelor de asistență medicală și a serviciilor de îngrijire de lungă durată**
- Promovarea integrării sociale a persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială, inclusiv a persoanelor cele mai defavorizate și a copiilor
- Reducerea deprivării materiale prin furnizarea de alimente și/sau asistență materială de bază persoanelor celor mai defavorizate, inclusiv prin măsuri de acompaniere

❖ **Sănătate**

Obiective specifice:

- Îmbunătățirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, durabile și accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecția socială; îmbunătățirea **accesibilității**, a **eficacității** și a rezilienței **sistemelor de asistență medicală și a serviciilor de îngrijire de lungă durată**

OP 5 - O Europă mai aproape de cetățenii săi

❖ **Turism, patrimoniu, cultură, securitate urbană**

Obiectiv specific:

- Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului, a patrimoniului cultural și a securității în zonele urbane

❖ **Dezvoltare teritorială integrată**

Obiectiv specific:

- Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului la nivel local, a patrimoniului cultural și a securității, inclusiv în zonele rurale și de coastă și inclusiv prin dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității

2. Direcții strategice la nivel național

2.1. Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

România, în calitate de stat membru al Organizației Națiunilor Unite (ONU) și Uniunii Europene (UE), și-a exprimat adeziunea la cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale **Agendei 2030**, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU A/RES/70/1, în cadrul Summit-ului ONU pentru Dezvoltare Durabilă din septembrie 2015.

Concluziile Consiliului UE, adoptate în data de 20 iunie 2017, „Un viitor durabil al Europei: răspunsul UE la Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă” reprezintă documentul politic asumat de statele membre ale UE privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 877/2018 a fost adoptată Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030.

Prin această strategie, România își stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea setului de 17 ODD. Strategia susține dezvoltarea României pe trei piloni principali, respectiv economic, social și de mediu. Strategia este orientată către cetățean și se concentrează pe inovație, optimism, reziliență și încrederea că statul servește nevoile fiecărui cetățean, într-un mod echitabil, eficient și într-un mediu curat, în mod echilibrat și integrat.

Strategia reprezintă modalitatea de conectare practică, de articulare a României la parteneriatele naționale, regionale, europene și globale specifice. Totodată, ca efect al participării voluntare a României la raportările periodice cu privire la stadiul implementării Agendei 2030, Strategia contribuie la creșterea credibilității, eficacității și impactului politicilor implementate.

OBIECTIVUL 1: FĂRĂ SĂRĂCIE

Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context

Ținte stabilite pentru 2030

- Eradicarea sărăciei extreme pentru toți cetățenii
- Reducerea cu cel puțin jumătate a numărului de cetățeni care trăiesc în sărăcie relativă
- Consolidarea sistemului național unitar al serviciilor de intervenție de urgență, reabilitare ulterioară și compensare a pierderilor în caz de calamități naturale, accidente industriale sau evenimente climatice extreme

OBIECTIVUL 2: FOAMETE ZERO

Eradicarea foamei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi sustenabile

Ținte stabilite pentru 2030

- Eradicarea malnutriției și menținerea ratei obezității sub 10%, similar cu nivelul înregistrat în anul 2014

- Finalizarea cadastrului agricol
- Dublarea ponderii agriculturii în PIB-ul României, față de anul 2018
- Menținerea și extinderea diversității genetice a semințelor, a plantelor cultivate și a animalelor de fermă și domestice și a speciilor sălbatice înrudite
- Creșterea gradului de valorificare a producției agricole autohtone
- Creșterea ponderii agriculturii ecologice în totalul producției agricole
- Menținerea și rentabilizarea unor ocupații și metode tradiționale de valorificare a plantelor medicinale și fructelor de pădure în zona montană
- Menținerea tradițiilor locale prin creșterea numărului de produse cu caracteristici specifice în ceea ce privește originea geografică

OBIECTIVUL 3: SĂNĂTATE ȘI BUNĂSTARE

Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor, la orice vârstă

Ținte stabilite pentru 2030

- Asigurarea accesului universal la servicii de informare, educare și consiliere pentru promovarea prevenției și adoptarea unui stil de viață fără riscuri
- Digitalizarea completă a sistemului de sănătate și, implicit eliminarea documentelor și registrelor tipărite pe suport de hârtie, pentru a eficientiza și a facilita intervențiile medicale, pentru a asigura populației accesul rapid la servicii medicale de calitate, la tratamente și medicamente și pentru monitorizarea eficientă a nevoilor
- Reducerea prevalenței mortalității materne și infantile, a incidenței cancerului la sân sau de col uterin și a sarcinilor la adolescente, având ca obiectiv prioritar grupurile vulnerabile și defavorizate
- Reducerea mortalității materne și mortalității neonatale, astfel încât să se situeze sub media UE
- Creșterea acoperirii vaccinale până la nivelul minim recomandat de OMS pentru fiecare vaccin, prin dezvoltarea unei platforme comune de colaborare între autorități, medici, pacienți, organizații internaționale cu experiență în acest domeniu, reprezentanți ai companiilor în domeniu, precum și alți factori interesați
- Promovarea conștientizării bolilor psihice, reducerea stigmatului și crearea unui mediu în care cetățenii afectați se simt acceptați și unde pot cere ajutor

- Stoparea îmbolnăvirii de tuberculoză și combaterea hepatitei și a altor boli transmisibile
- Reducerea cu o treime a mortalității premature cauzate de bolile netransmisibile prin prevenire și tratament și prin promovarea sănătății și bunăstării mintale
- Reducerea mortalității cauzate de boli cronice
- Reducerea consumului de substanțe nocive

OBIECTIVUL 4: EDUCAȚIE DE CALITATE

Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți

Ținte stabilite pentru 2030

- Reducerea ratei de părăsire timpurie a sistemului educațional
- Învățământ axat pe competențe și centrat pe nevoile elevului, căruia să îi fie oferită o mai mare libertate în definirea priorităților de studiu, prin măsuri precum creșterea ponderii de materii opționale
- Asigurarea faptului că toți elevii dobândesc cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, inclusiv prin educația pentru dezvoltare durabilă și stiluri de viață durabile, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a păcii și non-violenței, aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă
- Accentuarea rolului, în procesul educațional, al educației civice, a principiilor și noțiunilor despre o societate durabilă pașnică și incluzivă, egalitate de gen, despre valorile democrației și pluralismului, despre valorile multiculturalismului, prevenția discriminării și înțelegerea percepției „celuilalt”, despre importanța eradicării violenței cu accent pe fenomenul de violență în școli
- Modernizarea sistemului de învățământ prin adaptarea metodologiilor de predare-învățare la folosirea tehnologiilor informaționale și creșterea calității actului educațional
- Organizarea învățământului profesional și tehnic în campusuri special amenajate și dotate; pregătirea personalului didactic bine calificat; elaborarea de curriculum potrivit cerințelor de pe piața muncii prin dezvoltarea de parteneriate, inclusiv cu mediul de afaceri
- Extinderea generalizată a facilităților pentru formarea și perfecționarea continuă pe tot parcursul vieții, sporirea considerabilă a participării la sistemele formale și nonformale de

cunoaștere în vederea apropierii României de media performanțelor din statele membre ale UE

- Extinderea rețelei de centre comunitare de învățare permanentă de către autoritățile locale; continuarea cointeresării companiilor în sprijinirea înrolării angajaților în asemenea programe
- Creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți care dețin competențe relevante, inclusiv competențe profesionale, care să faciliteze angajarea, crearea de locuri de muncă decente și antreprenoriatul
- Creșterea nivelului de educație financiară a cetățenilor
- Extinderea în educația formală universitară a dezvoltării durabile ca principii și specializare și accentuarea rolului cercetării interdisciplinare în dezvoltarea unei societăți durabile

OBIECTIVUL 5: EGALITATE DE GEN

Realizarea egalității de gen și întărirea rolului femeilor și al fetelor în societate

Ținte stabilite pentru 2030

- Continuarea reducerii disparității salariale dintre sexe
- Eliminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor, în sferele publice și private, inclusiv a traficului, exploatării sexuale și a altor tipuri de exploatare
- Asigurarea participării depline și eficiente a femeilor și a egalității de șanse la ocuparea posturilor de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică

OBIECTIVUL 6: APĂ CURATĂ ȘI SANITAȚIE

Asigurarea disponibilității și gestionării durabile a apei și sanitație pentru toți

Ținte stabilite pentru 2030

- Creșterea substanțială a eficienței folosirii apei în activitățile industriale,

comerciale și agricole; extinderea reutilizării raționale a apelor tratate și reciclate în perspectiva atingerii obiectivelor economiei circulare

- Creșterea substanțială a eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile, pentru a face față deficitului de apă
- Conectarea gospodăriilor populației din orașe, comune și sate compacte la rețeaua de apă potabilă și canalizare în proporție de cel puțin 90%
- Creșterea accesului la apă potabilă pentru grupurile vulnerabile și marginalizate
- Îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea depozitării deșeurilor și reducerea la minimum a produselor chimice și materialelor periculoase, reducând proporția apelor uzate netratate și sporind substanțial reciclarea și reutilizarea sigură
- Realizarea accesului la condiții sanitare și de igienă adecvate și echitabile pentru toți, acordând o atenție specială celor în situații vulnerabile

OBIECTIVUL 7: ENERGIE CURATĂ ȘI LA PREȚURI ACCESIBILE

Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern

Ținte stabilite pentru 2030

- Extinderea rețelelor de transport și distribuție pentru energie electrică și gaze naturale în vederea asigurării accesului consumatorilor casnici, industriali și comerciali la surse sigure de energie la prețuri acceptabile
- Asigurarea securității cibernetice a platformelor de monitorizare a rețelelor de producție, transport și distribuție a energiei electrice și gazelor naturale
- Decuplarea creșterii economice de procesul de epuizare a resurselor și de degradare a mediului prin sporirea considerabilă a eficienței energetice (cu minimum 27% comparativ cu scenariul de status-quo) și folosirea extinsă a schemei EU ETS în condiții de piață previzibile și stabile
- Creșterea ponderii surselor de energie regenerabilă și a combustibililor cu conținut scăzut de carbon în sectorul transporturilor (autovehicule electrice), inclusiv combustibili alternativi
- Asigurarea unui cadru de reglementare stabil și transparent în domeniul eficienței energetice în vederea atragerii investițiilor

- Susținerea strategică a ponderii energiei electrice în totalul consumului casnic, industrial și în transporturi prin stabilirea unor norme de performanță pentru instalații și aparatură

OBIECTIVUL 8: MUNCĂ DECENTĂ ȘI CREȘTERE ECONOMICĂ

Promovarea unei creșteri economice susținute, deschisă tuturor și durabilă, a ocupării depline și productive a forței de muncă și asigurarea de locuri de muncă decente pentru toți

Ținte stabilite pentru 2030

- Păstrarea în continuare a unui ritm al creșterii PIB superior față de media UE pentru a susține efortul de reducere a decalajelor în comparație cu țările europene avansate, paralel cu aplicarea principiilor dezvoltării durabile și îmbunătățirea constantă a nivelului de trai al populației
- Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul prin start-up, creativitatea și inovația, și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare
- Atingerea unor niveluri mai ridicate ale productivității prin diversificare, modernizarea tehnologică și inovație, inclusiv prin accent pe sectoarele cu valoare adăugată sporită și utilizarea intensivă a forței de muncă
- Realizarea unui turism competitiv pe termen lung, dezvoltarea agroturismului, ecoturismului, turismului rural, balnear și cultural și îmbunătățirea imaginii României ca destinație turistică
- Consolidarea capacității instituțiilor financiare interne pentru a încuraja și a extinde accesul la servicii bancare, de asigurări și servicii financiare pentru toți

OBIECTIVUL 9: INDUSTRIE, INOVAȚIE ȘI INFRASTRUCTURĂ

Construirea unor infrastructuri reziliente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației

Ținte stabilite pentru 2030

- Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii calitative, fiabile, durabile și

puternice, inclusiv infrastructura regională și transfrontalieră, pentru a sprijini dezvoltarea economică și bunăstarea oamenilor, cu accent pe accesul larg și echitabil pentru toți

- Îmbunătățirea siguranței rutiere
- Reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptare sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, toate țările luând măsuri în conformitate cu capacitățile respective ale acestora
- Stimularea cu precădere a economiei digitale și investițiilor industriale care se situează în zona mai profitabilă a lanțului valoric, care fructifică și rezultatele eforturilor naționale de cercetare-dezvoltare-inovare și care se adresează unor piețe stabile și în creștere
- Întărirea cercetării științifice, modernizarea capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale; încurajarea inovațiilor și creșterea semnificativă a numărului de angajați în cercetare și dezvoltare și sporirea cheltuielilor publice și private pentru cercetare și dezvoltare
- Promovarea industrializării incluzive și durabile și sporirea ratei de ocupare
- Creșterea accesului întreprinderilor mici industriale și de altă natură la servicii financiare, inclusiv la credite accesibile și integrarea acestora în lanțuri valorice și piețe externe

OBIECTIVUL 10: INEGALITĂȚI REDUSE

Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și între țări

Ținte stabilite pentru 2030

- Adoptarea politicilor, în special fiscale, salariale și de protecție socială, în scopul reducerii progresive a inegalităților, respectiv a proporției grupurilor dezavantajate
- Aproprierea României de nivelul mediei UE, corespunzător anului 2030, din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltării durabile
- Reducerea discriminării prin acordarea de sprijin organizațiilor neguvernamentale care activează în domeniul drepturilor omului

OBIECTIVUL 11: ORAȘE ȘI COMUNITĂȚI DURABILE

Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile

Ținte stabilite pentru 2030

- Asigurarea accesului la condiții de locuire adecvate pentru toți cetățenii
- Reducerea semnificativă a pierderilor economice provocate de inundații și alunecările de teren, îmbunătățirea răspunsului colectiv și întărirea capacității de adaptare și revenire la nivel funcțional în cel mai scurt timp după producerea evenimentului, reducerea impactului inundațiilor sau a poluărilor generate de inundații și ale alunecărilor de teren asupra ecosistemelor, inclusiv prin îmbunătățirea constantă a cadrului legislativ
- Asigurarea accesului la sisteme de transport sigure, la prețuri echitabile, accesibile și durabile pentru toți, în special prin extinderea rețelelor de transport public, acordând o atenție deosebită nevoilor celor aflați în situații vulnerabile, femei, copii, persoane cu dizabilități și în etate
- Elaborarea și punerea în aplicare a unui program general de planificare spațială și amenajare a teritoriului în corelare cu strategiile sectoriale la nivel național prin aplicarea conceptului de dezvoltare spațială policentrică și echilibrată, care să susțină coeziunea teritorială
- Educarea și responsabilizarea populației pentru situații de risc seismic
- Reducerea efectelor pe care poluarea atmosferică le are asupra sănătății umane și a mediului prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului
- Reducerea substanțială a numărului deceselor și bolilor provocate de produsele chimice periculoase de poluare și de contaminarea aerului, apei și a solului
- Consolidarea eforturilor de protecție și salvagardare a patrimoniului cultural și natural, a elementelor de peisaj din mediul urban și rural
- Implementarea prevederilor legale referitoare la producția, transportul, depozitarea, utilizarea și eliminarea produselor chimice, inclusiv a celor farmaceutice, care pot prezenta pericole pentru sănătatea oamenilor și animalelor și pentru integritatea mediului

OBIECTIVUL 12: CONSUM ȘI PRODUCȚIE RESPONSABILE

Asigurarea unor modele de consum și producție durabile

Ținte stabilite pentru 2030

- Trecerea etapizată la un nou model de dezvoltare bazat pe utilizarea rațională și responsabilă a resurselor cu introducerea unor elemente ale economiei circulare, elaborarea unei foi de parcurs

- Înjumătățirea pe cap de locuitor a risipei de alimente la nivel de vânzare cu amănuntul și de consum și reducerea pierderilor de alimente de-a lungul lanțurilor de producție și de aprovizionare, inclusiv a pierderilor post-recoltare
- Reciclarea în proporție de 55% a deșeurilor municipale până în 2025 și 60% până în 2030
- Reciclarea în proporție de 65% a deșeurilor de ambalaje până în 2025 (materiale plastice 50%; lemn 25%; metale feroase 70%, aluminiu 50%, sticlă 70%, hârtie și carton 75%) și 70% până în 2030 (materiale plastice 55%; lemn 30%; metale feroase 80%, aluminiu 60%, sticlă 75%, hârtie și carton 85%)
- Colectarea separată a deșeurilor menajere periculoase până în 2022, a deșeurilor biologice până în 2023 și a materialelor textile până în 2025
- Stabilirea de scheme obligatorii de răspundere extinsă a producătorilor pentru toate ambalajele până în 2024
- Implementarea practicilor durabile de achiziții publice verzi, în conformitate cu prioritățile naționale și politicile europene

OBIECTIVUL 13: ACȚIUNE ÎN DOMENIUL SCHIMBĂRILOR CLIMATICE

Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor

Ținte stabilite pentru 2030

- Consolidarea rezilienței și capacității de adaptare a României la riscurile legate de climă și dezastre naturale
- Îmbunătățirea capacității de reacție rapidă la fenomene meteorologice extreme intempestive de mare intensitate
- Îmbunătățirea educației, sensibilizării și capacității umane și instituționale privind atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea, reducerea impactului și alerta timpurie
- Intensificarea eforturilor României pentru a realiza tranziția la o economie „verde”, cu emisii reduse de dioxid de carbon, rezilientă la schimbările climatice și pentru integrarea măsurilor de adaptare la schimbările climatice în sectoarele vulnerabile economice, sociale și de mediu, în conformitate cu politicile UE

OBIECTIVUL 14: VIAȚĂ ACVATICĂ

Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă

Ținte stabilite pentru 2030

- Prevenirea și reducerea semnificativă a poluării marine de toate tipurile, în special de la activitățile terestre, inclusiv poluarea cu deșeuri marine și poluarea cu nutrienți
- Minimizarea și gestionarea impactului acidificării mediului apelor marine, inclusiv prin cooperare științifică sporită la toate nivelurile
- Dezvoltarea responsabilă și sustenabilă a activităților de pescuit la speciile sălbatice și de acvacultură cu respectarea cotelor și metodelor stabilite prin lege și menținerea, în limite rezonabile, a viabilității îndeletnicirilor tradiționale în acest domeniu, inclusiv a pescuitului sportiv și de agrement
- Atragerea celorlalte state riverane Mării Negre în actul de management durabil a resurselor acvatice vii

OBIECTIVUL 15: VIAȚA TERESTRĂ

Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate

Ținte stabilite pentru 2030

- Dezvoltarea infrastructurii verzi și folosirea serviciilor oferite de ecosistemele naturale (în special în luncile Dunării, afluenților acesteia și în Deltă) prin gestionarea integrată a bazinelor hidrografice și zonelor umede
- Conservarea și protejarea zonelor umede, între care se află și Rezervația Biosferei Delta Dunării, zonă umedă unicat în Europa, ca parte a patrimoniului natural european și mondial
- Asigurarea conservării ecosistemelor montane, inclusiv a biodiversității acestora, în scopul de a spori capacitatea acestora de a oferi beneficii esențiale pentru dezvoltare durabilă
- Susținerea instituțiilor și infrastructurilor de cercetare-dezvoltare de interes național și european pentru studierea, gestionarea, protejarea și conservarea diversității patrimoniului natural

- Gestionarea durabilă a pădurilor, eliminarea tăierilor ilegale de arbori, dezvoltarea sistemului informatic integrat pentru monitorizarea exploatării și transportului masei lemnoase, inclusiv la punctele de frontieră, asigurarea împăduririi și reîmpăduririi terenurilor din fondul forestier și a celor degradate sau supuse deșertificării, desfășurarea plantării programate a perdelelor forestiere pentru protecția culturilor agricole și a elementelor de infrastructură în scopul limitării impactului schimbărilor climatice
- Tranziția către o economie circulară prin abordări complementare ce implică metode tradiționale și tehnologii de ultimă generație pentru restabilirea/refacerea capitalului natural și reducerea dependenței de fertilizatorii sintetici și de pesticide, pentru combaterea degradării solului
- Combaterea deșertificării, restaurarea terenurilor și solurilor degradate, inclusiv a terenurilor afectate de deșertificare, secetă și inundații

OBIECTIVUL 16: PACE, JUSTIȚIE ȘI INSTITUȚII EFICIENTE

Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile

Ținte stabilite pentru 2030

- Administrarea justiției în condiții de imparțialitate și celeritate, în conformitate cu legile și procedurile stabilite, cu respectarea principiului prezumției de nevinovăție
- Asigurarea și susținerea dialogului cu minoritățile naționale în vederea îmbunătățirii actului decizional, prin acces egal pentru toți cetățenii de a-și respecta și valorifica cultura, tradițiile, limba maternă și de a participa la viața economică, socială și politică și pentru combaterea preconcepțiilor, a prejudecăților și a discriminărilor în toate formele sale și promovarea dialogului interetnic, valorilor comune, diversității culturale și lingvistice
- Reducerea semnificativă a tuturor formelor de violență și ratelor de deces conexe
- Stoparea abuzului, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor
- Reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare și de armament, consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate și combaterea tuturor formelor de crimă organizată
- Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile
- Dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile

- Profesionalizarea și perfecționarea activității tuturor instituțiilor administrației publice centrale și locale, mai ales a compartimentelor care intră în contact direct cu cetățenii, pentru prestarea unor servicii prompte și civilizate; extinderea și generalizarea serviciilor pe internet (on-line).

OBIECTIVUL 17: PARTENERIATE PENTRU REALIZAREA OBIECTIVELOR

Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă

Ținte stabilite pentru 2030

- Majorarea progresivă a cuantumului asistenței oficiale de dezvoltare acordate de România în cadrul programelor ODA, în funcție de capacitatea de susținere a economiei naționale, având ca obiectiv-țintă atingerea cifrei de 0,33% din venitul național brut la nivelul anului 2030
- Sporirea și diversificarea ajutorului oficial pentru dezvoltare pe măsura creșterii potențialului economic al României și încurajarea agenților economici români să investească, pe baze competitive, în economia țărilor mai puțin dezvoltate
- Aderarea României la Zona Euro, la spațiul Schengen și la Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică
- Susținerea angajamentelor internaționale și implicarea proactivă pe plan european și internațional

2.2. Planul Național de Redresare și Reziliență

Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) este documentul strategic al României care stabilește domeniile și prioritățile de investiții, precum și reformele elaborate pentru fiecare domeniu de investiții, în concordanță cu Recomandările Specifice de Țară (RST), precum și cu Regulamentele Comisiei Europene, a căror finanțare este asigurată din Facilitatea de Redresare și Reziliență (FRR), care are drept obiectiv general ameliorarea stării economice a României, consolidarea capacității de reziliență în perioade de criză pandemică și asigurarea unei creșteri economice pe termen lung.

Obiectivul general al PNRR este de a stabili prioritățile naționale de investiții și direcțiile principale de reformă ale României în acord cu RST și Regulamentele Specifice ale Comisiei

Europene pentru a asigura ameliorarea stării economice a României și a consolida capacitatea de reziliență la nivel național în perioade de criză pandemică.

Din obiectivul general al PNRR decurg o serie de *obiective specifice* care privesc:

- **Reformele orizontale** elaborate la nivelul sectoarelor de activitate ale economiei naționale, administrației publice și societății civile în ansamblul său, au drept scop consolidarea statului de drept, sustenabilitatea finanțelor publice, stabilitatea financiară, politicile sociale și piața muncii, consolidarea capacității de implementare a proiectelor și absorbția fondurilor externe nerambursabile, precum și digitalizarea și transparentizarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziție publică;
- **Reformele sectoriale** elaborate pentru fiecare domeniu de investiții propus spre finanțare în cadrul Planului de Redresare și Reziliență (PNRR), care au în vedere fie sustenabilitatea finanțării proiectelor de investiții pe termen lung, fie modernizarea serviciilor publice și îmbunătățirea calității vieții populației, fie elaborarea unor pachete de măsuri care să permită creșterea capacității de implementare a proiectelor de investiții;
- **Investițiile în infrastructură** urmăresc dezvoltarea infrastructurii specifice în domenii considerate strategice pentru România precum transporturi, schimbări climatice, energie și energie regenerabilă, mediu, eficiență energetică, modernizarea serviciilor publice locale, sănătate și educație pentru a moderniza serviciile publice prestate în interesul populației, fie pentru a îmbunătăți calitatea serviciilor publice prestate sau standardele de locuit ale populației, dar și pentru a îmbunătăți conectivitatea localităților urbane la rețelele de transport transeuropene sau pentru a crește capacitatea de reziliență a localităților urbane;
- **Investițiile în digitalizare și tranziție verde** au drept scop alinierea la obiectivele stabilite de Uniunea Europeană și cuprinse în European Green Deal, precum și dezvoltarea marilor servicii publice din domeniul educației și sănătății în mediul on-line, dar și creșterea capacității de reziliență a României în perioade de criză pandemică. De asemenea, sunt prevăzute investiții în infrastructură care conțin elemente de inteligență artificială, precum: sistemele informatice de gestiune pentru infrastructura de transport, sistemele de gestiune ale infrastructurii specifice pentru schimbări climatice, rețele inteligente destinate transportului sau distribuției de combustibil de tranziție etc.;
- **Investițiile în competitivitatea mediului de afaceri și accesul la cercetare și inovare** sunt destinate consolidării competitivității economice pe piața europeană a IMM-urilor, creșterea valorii adăugate, îmbunătățirii calității produselor și serviciilor obținute, rețehnologizării, robotizării și automatizării proceselor industriale, digitalizării activității IMM-urilor, dar și dezvoltării activităților de cercetare, inovare și specializare inteligentă de către Institutele

Naționale de Cercetare Dezvoltare și IMM-uri, care au drept scop final introducerea pe piață de produse și servicii competitive în acord cu cerințele de calitate și preț ale consumatorilor;

- **Investițiile în creșterea capacității de reziliență a României** sunt destinate creșterii capacității de reziliență a României prin două modalități: creșterea capacității de reziliență în perioade de criză pandemică, în special prin realizarea unor depozite regionale de echipamente medicale și medicamente destinate sistemului de sănătate publică, precum și creșterii capacității de reziliență în perioade de crize alimentare prin realizarea de depozite destinate stocării de cereale, alimente și altor asemenea bunuri de consum destinate crizelor alimentare, precum și a unor puncte smart-acces pentru depozitele de alimente și medicamente pentru situații de urgență.

Structura pe piloni a PNRR

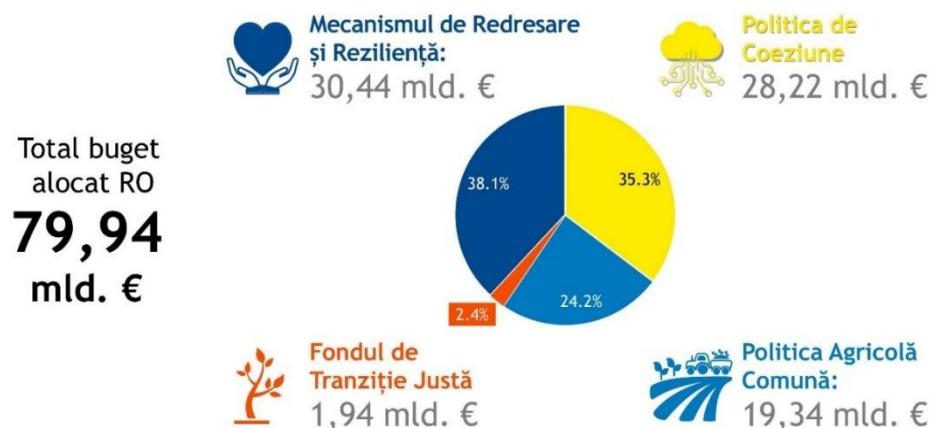
Componenta de investiții a PNRR a fost elaborată pe baza a trei piloni și o serie de obiective specifice prezentate în tabelul de mai jos, cu sumele calculate în prețuri curente:

Tabelul nr. 1 - Componenta de investiții a PNRR

Denumire pilon	Obiectiv propus	Buget estimat	Procent
Tranziție verde și schimbări climatice	Investiții în infrastructură pentru a ameliora starea economiei naționale, a crește accesibilitatea populației și a localităților urbane la rețeaua de transport TEN-T Core & Comprehensive. Investiții în infrastructură care respectă cerințele privind tranziția verde și digitalizarea și cresc reziliența la schimbările climatice. Investiții în eficiența energetică pentru a reduce pierderile de energie dar și pentru a îmbunătăți standardele de locuit ale populației;	21,424 mld. euro	64,83%
Servicii publice, dezvoltare urbană și valorificarea patrimoniului	Îmbunătățirea calității serviciilor publice prestate mai ales la nivelul marilor servicii publice din domeniul sănătății și educației precum și a calității serviciilor publice prestate la nivel local având drept scop final accesibilitatea populației la marile servicii	6,500 mld. euro	19,69%

Denumire pilon	Obiectiv propus	Buget estimat	Procent
	<p>publice. Îmbunătățirea standardelor de locuit ale populației și creșterea calității vieții populației. Valorificarea patrimoniului cultural și natural al localităților urbane pentru a asigura îmbunătățirea serviciilor prestate populației inclusiv cu scopul de a asigura ameliorarea stării economice la nivel local prin dezvoltarea de servicii inovative.</p>		
<p>Competitivitate economică, digitalizare și reziliență</p>	<p>Creșterea competitivității mediului de afaceri prin acces la rețehnologizare, automatizări industriale, digitalizare și prin îmbunătățirea calității produselor și serviciilor obținute de acestea. Creșterea aportului activităților de transfer tehnologic la obținerea de produse și servicii inovative competitive pe piață, digitalizarea activităților pentru marile servicii publice din domeniul sănătății și educației. Creșterea capacității de reziliență a României în domeniul securității cibernetice, sănătății și a crizelor alimentare.</p>	<p>5,085 mld euro</p>	<p>15,40%</p>
<p>Total general (prețuri curente)</p>		<p>33,009 mld euro</p>	<p>100%</p>

Bugetul alocat României din CFM al UE

Sursa: CE, prețuri 2018

Figura 2 - Bugetul alocat României

Pilonul 1 își propune să asigure dezvoltarea infrastructurii, tranziția către economia verde și investiții specifice în infrastructura de mediu, energie, schimbări climatice.

Tabelul nr. 2 - Situația domeniilor de investiții și bugetelor estimate pentru PILON I

Denumire pilon	Domeniu de investiții	Obiectiv propus	Buget estimat (mld euro)	Procent
Tranziție verde și schimbări climatice	Transport durabil	Asigurarea conectivității regiunilor, localităților urbane la rețeaua de transport TEN-T Core/Comprehensive, atragerea de investitori, realizarea rețelei de transport TEN-T Core și Comprehensive.	9,274	43,33%
	Schimbări climatice	Creșterea capacității de reziliență a României la schimbările climatice pentru combaterea riscului de secetă, riscului de eroziune a solului, riscului de înmlăștinire dar și de protecție împotriva fenomenelor meteo rare. Diminuarea efectelor schimbărilor	6,500	30,37%

Denumire pilon	Domeniu de investiții	Obiectiv propus	Buget estimat (mld euro)	Procent
		climatice în domeniul schimbărilor climatice în toate sectoarele economiei, cu accent pe decarbonizare.		
	Mediu	Asigurarea accesului populației la serviciile publice de alimentare cu apă și canalizare, ecologizarea unor situri poluate, depozite/platforme industriale. Diminuarea efectelor schimbărilor climatice în domeniul mediului prin reducerea poluării și reconstrucția biodiversității.	2,300	10,74%
	Energie și tranziție verde	Exploatarea resurselor de energie regenerabilă ale României pentru producerea și obținerea de energie, realizarea de infrastructuri specifice destinate energiei electrice și transportului/distribuției de combustibil de tranziție. Diminuarea efectelor schimbărilor climatice în domeniul energiei prin sprijinirea și utilizarea tehnologiilor verzi.	1,550	7,24%
	Eficiență energetică și termică	Diminuarea pierderilor de energie termică și asigurarea unui confort termic destinat populației precum și realizarea rețelei de producere/transport și distribuție a energiei termice. Diminuarea efectelor schimbărilor climatice în domeniul eficienței energetice și	1,800	8,41%

Denumire pilon	Domeniu de investiții	Obiectiv propus	Buget estimat (mld euro)	Procent
		termice prin sprijinirea inovării și folosirea tehnologiilor verzi în sectorul de eficiență energetică și termică.		
	Total general (prețuri curente)		21,424	100%

Pilonul 2 își propune să asigure modernizarea serviciilor publice la nivel local, valorificarea patrimoniului, precum și creșterea accesului populației la marile servicii publice.

Tabelul nr. 3 - Situația domeniilor de investiții și bugetelor estimate pentru PILON II

Denumire pilon	Domeniu de investiții	Obiectiv propus	Buget estimat (mld euro)	Procent
Servicii publice, dezvoltare urbană și valorificarea patrimoniului	Mobilitate și regenerare urbană, valorificarea patrimoniului	Îmbunătățirea calității vieții și a serviciilor prestate populației, îmbunătățirea condițiilor de locuit prin implementarea proiectelor de mobilitate urbană, regenerare urbană și de valorificare a patrimoniului cultural și local. De asemenea, este prevăzută valorificarea patrimoniului de interes național pentru a crește impactul generat de prestarea serviciilor asupra potențialului de creștere economică a României.	3,600	55,38%
	Sănătate	Creșterea accesibilității populației la serviciile publice de sănătate, îmbunătățirea accesului la serviciile de sănătate specifice pacientului critic, asigurarea accesului populației, precum și creșterea	1,850	28,46%

Denumire pilon	Domeniu de investiții	Obiectiv propus	Buget estimat (mld euro)	Procent
		calității serviciului public de sănătate pentru afecțiunile oncologice și cardiovasculare.		
	Educație	Corelarea competențelor profesionale dobândite de elevi în timpul procesului educațional cu cerințe existente pe piața muncii prin dezvoltarea de campusuri școlare destinate învățământului tehnic în sistem dual, înființarea Centrelor de educație inovativă și specializare inteligentă, precum și a Centrelor pentru dezvoltarea competențelor profesionale ale studenților.	1,050	16,15%
	Total general (prețuri curente)		6,500	100%

Pilonul 3 își propune să asigure dezvoltarea mediului de afaceri, activitățile de transfer tehnologic, digitalizarea marilor servicii publice, precum și creșterea capacității de reziliență a României.

Tabelul nr. 4 - Situația domeniilor de investiții și bugetelor estimate pentru PILON III

Denumire pilon	Domeniu de investiții	Obiectiv propus	Buget estimat (mld euro)	Procent
Competitivitate economică, digitalizare și reziliență	Mediul de afaceri/ Ecosisteme antreprenoriale	Îmbunătățirea competitivității economice a IMM-urilor prin acces la rețehnologizare, automatizări industriale, digitalizare, activități de transfer tehnologic pentru îmbunătățirea calității produselor și serviciilor obținute, inclusiv pentru creșterea capacității de reziliență în	3,800	74,73%

Denumire pilon	Domeniu de investiții	Obiectiv propus	Buget estimat (mld euro)	Procent
		perioade de crize pandemice.		
	Cercetare și inovare	Creșterea aportului activităților de transfer tehnologic rezultate din activitatea de cercetare-dezvoltare la obținerea de produse și servicii inovative.	0,275	5,41%
	Digitalizare	Digitalizarea marilor servicii publice din domeniul de sănătate și educație, digitalizarea activității de stabilire, colectare și executare silită a creanțelor bugetare precum și digitalizarea activității din domeniul justiției pentru consolidarea statului de drept. Consolidarea activității de securitate cibernetică.	0,700	13,77%
	Reziliență în situații de criză	Consolidarea capacității de reziliență cibernetică, medicală și alimentară prin realizarea de depozite regionale destinate echipamentelor medicale și medicamentelor, depozite de alimente și alte bunuri de consum, precum și alte facilități specifice.	0,310	2,36%
	Total general (prețuri curente)		5,085	100%

Structura bugetului PNRR pe piloni

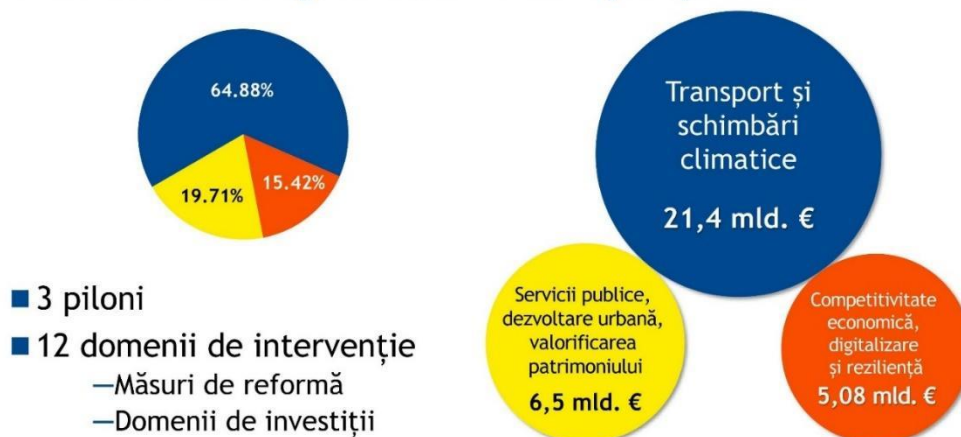

Figura 3 - Structura bugetului PNRR pe piloni

Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) trebuie să contribuie la 4 obiective majore stabilite de Comisia Europeană și anume:

- ❖ Contribuția la coeziunea socială, economică și teritorială;
- ❖ Consolidarea rezilienței economice și sociale;
- ❖ Reducerea impactului economic și social al crizei;
- ❖ Susținerea tranziției digitale și verzi.

3. Direcții strategice la nivel regional

3.1. Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru

Având în vedere că județul Covasna este parte componentă a Regiunii de Dezvoltare Centru, vom evidenția succint în cele ce urmează viziunea, obiectivul general, obiectivele specifice, prioritățile și domeniile de intervenție definite de Strategia de Dezvoltare Regională 2021-2027. Strategia de Dezvoltare a

Figura 4 - Regiunea de Dezvoltare Centru

Regiunii Centru pentru perioada 2021-2027 este parte a **Planului de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027**, principalul document de planificare la nivel regional.

Viziunea care stă la baza dezvoltării regionale:

”Regiunea Centru să devină o regiune curată, atractivă pentru locuitorii săi și turism, cu o economie competitivă bazată pe cunoaștere și inovare, în care grija pentru exploatarea și utilizarea durabilă a resurselor să se afle în atenția fiecărui cetățean”.

Obiectivul global al Strategiei de Dezvoltare este ca Regiunea Centru să atingă în anul 2027 un **nivel de convergență economică de 70% față de media Uniunii Europene.**

Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru reunește **6 domenii strategice de dezvoltare**, fiecare dintre acestea grupând un număr de priorități și măsuri specifice:

- Dezvoltare teritorială, dezvoltare urbană durabilă
- Competitivitate economică, cercetare-dezvoltare și inovare
- Resurse umane, incluziune socială, ocupare și sănătate
- Mediu, eficiență energetică și schimbări climatice
- Turism și patrimoniu cultural
- Dezvoltarea rurală, agricultura și silvicultura

Domeniul Strategic 1. Dezvoltare teritorială, dezvoltare urbană durabilă

Obiectiv strategic: Creșterea coeziunii teritoriale și reducerea disparităților intraregionale prin îmbunătățirea infrastructurii regionale de transport și comunicații și sprijinirea dezvoltării urbane integrate

Priorități specifice:

P.1.1 Întărirea capacității administrative a autorităților publice locale în vederea implementării principiilor dezvoltării urbane integrate și sprijinirea cooperării la nivel microregional

P.1.2 Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport regional; dezvoltarea infrastructurii de internet, în mod special a infrastructurii de bandă largă

1.2.1 Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii regionale de transport pentru creșterea accesibilității localităților urbane și rurale la rețeaua națională de transport și la rețeaua TEN-T

1.2.2 Dezvoltarea infrastructurii TIC, în mod special a infrastructurii de bandă largă și îmbunătățirea conectivității digitale în mediul urban și cel rural

În următoarea perioadă vor trebui intensificate eforturile regionale pentru a susține, în colaborare cu nivelul național, dezvoltarea infrastructurii de internet de bandă largă Broadband, în special în zonele rurale ale Regiunii Centru în care se înregistrează un nivel mai scăzut al acoperirii cu internet de mare viteză prin măsuri naționale sau regionale dedicate dezvoltării infrastructurii de internet de bandă largă în localitățile greu accesibile și izolate.

P.1.3 Consolidarea rolului și funcțiilor așezărilor urbane din Regiunea Centru ca actori importanți în asigurarea coeziunii teritoriale, sociale și a creșterii economice bazată pe cunoaștere

1.3.1 Sprijinirea mobilității urbane durabile

1.3.2 Extinderea digitalizării serviciilor administrației publice locale și implementarea de soluții SMART City

Uniunea Europeană sprijină **digitalizarea economiilor și a societăților** sale prin instituirea unui nou program de finanțare, **Europa digitală**, pentru perioada 2021-2027. Prin aceasta se urmărește să se promoveze implementarea și adoptarea la scară largă a unor tehnologii digitale esențiale, precum aplicațiile bazate pe inteligența artificială și instrumentele de ultimă generație din domeniul securității cibernetice. Programul „Europa digitală” va susține organizarea de **cursuri de formare în domeniul competențelor digitale avansate** pentru forța de muncă și pentru studenți, precum și pentru IMM-uri și pentru **administrațiile publice**. Asigurarea finanțării va face posibilă garantarea unui acces simplu, fiabil și fără sincope la serviciile publice digitale, spre exemplu prin extinderea interoperabilității serviciilor publice la nivelul întregii Uniunii Europene.

În termeni generali, digitalizarea poate fi concretizată prin platforme și sisteme electronice, diferite aplicații și tehnologii informatice care ajută în mod concret/punctual la rezolvarea, eficientizarea sau automatizarea unor procese. Este important ca procesul de digitalizare a administrației publice să fie durabil, iar în acest sens este nevoie de o bază solidă, cu accent pe structuri de baze de date care pot asigura interoperabilitate. Digitalizarea, de pildă prin utilizarea GIS, poate facilita administrarea teritoriului (în special prin PUG, PUZ, PUD, etc.), managementul rețelelor de utilități publice, a traficului (de exemplu analiza traficului, sisteme de detectare a incidentelor, etc.), finanțelor publice, investițiilor, turistic, procesul de emiterie online a numeroase tipuri de documente (în special certificări), etc.

Digitalizarea administrației publice este o etapă firească dacă observăm implementarea și utilizarea pe scară din ce în ce mai largă a serviciilor de e-guvernare destinate cetățenilor și mediului de afaceri, la care de adaugă mobilitatea și accesibilitatea foarte ridicată oferită de echipamentele moderne de comunicații electronice. Atât la nivel regional cât și național este nevoie de **recuperarea întârzierilor în procesul de digitalizare**. În plus, s-a observat existența unor

decalaje mari între mediul urban și cel rural privind infrastructura tehnologică care să permită digitalizarea serviciilor din administrația publică locală.

Pentru perioada de programare 2021-2027, la nivelul Regiunii Centru este nevoie de resurse semnificative pentru **creșterea eficienței administrației publice ca urmare a digitalizării**, pornind de la promovarea importanței și oportunităților oferite de sisteme funcționale și sustenabile privind digitalizarea serviciilor administrației publice locale și accesul la acestea în rândul populației până la achiziția și implementarea de soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale în rândul administrației publice locale. Este nevoie de o creștere semnificativă a numărului de instituții publice din regiune care beneficiază de sprijin pentru a dezvolta servicii și aplicații digitale. În plus, acest aspect se va reflecta și într-o creștere a numărului de utilizatori de noi produse, servicii și aplicații digitale dezvoltate de întreprinderi sau în cadrul unor parteneriate dintre mediul economic și mediul de cercetare.

La nivelul Regiunii Centru este nevoie de creșterea convergenței digitale prin creșterea nivelului de educație digitală în rândul populației și folosirea de către administrația publică locală de sisteme electronice simplificate și integrate. Astfel, este nevoie și de dezvoltarea competențelor digitale necesare în rândul personalului din administrația publică locală. În plus, atât la nivel regional, cât și local este nevoie de creșterea încrederii populației în mediul online prin evidențierea beneficiilor noilor tehnologii și evidențierea avantajelor precum evitarea aglomerației la ghișee sau în trafic, reducerea birocrăției, creșterea transparenței și a eficienței, etc. De asemenea, un mare accent trebuie pus și pe securitatea cibernetică.

Este nevoie la nivel regional și local de politici și proiecte care susțin **extinderea, dezvoltarea și diversificarea de aplicații și soluții informatice** cu rolul de a **facilita cooperarea între cetățeni, companii și administrația publică** prin serviciile sale și care se reflectă în creșterea atractivității interacțiunii dintre acestea, ceea ce va determina utilizarea pe scară din ce în ce mai largă a **serviciilor de e-guvernare** destinate cetățenilor și mediului de afaceri.

De asemenea, un mare accent ar trebui pus pe dezvoltarea de **parteneriate** între mediul decizional, economic și de cercetare, cu scopul atât de a optimiza interacțiunea între administrația publică locală și beneficiari, cât și de a promova interacțiunea on-line a instituțiilor publice locale cu cetățenii prin crearea de **platforme digitale bine structurate, atractive și accesibile** și care conțin informații complete.

În esență, este nevoie la nivelul administrației publice locale de implementarea de **soluții integrate pentru digitalizarea interacțiunii dintre instituțiile publice și cetățeni**, care ulterior se reflectă și în reducerea birocrăției și simplificarea muncii funcționarilor publici. Un exemplu de soluție software integrată este *CityManager*, care: facilitează interacțiunea dintre administrația

publică locală și cetățeni, cetățenii pot raporta simplu și rapid o problemă din spațiul public, online, transpune comunicarea cu cetățenii într-o singură platformă online, crește eficiența funcționarilor publici prin eliminarea procedurilor birocratice, simplifică munca de zi cu zi a funcționarilor publici prin automatizare, reducerea și optimizarea costurilor operaționale din cadrul instituției publice, crește satisfacția cetățenilor.

În perioada următorilor șapte ani, eforturile la nivelul Regiunii Centru se vor conjuga cu cele de la nivel național pentru atingerea tuturor obiectivelor stabilite prin *Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România 2020* și accelerarea implementării măsurilor prevăzute în domeniile cuprinse în acest document programatic în care se înregistrează întârzieri. **Direcția principală de acțiune se va axa pe susținerea digitalizării serviciilor publice la nivel local, incluzând ca măsuri specifice:**

- sisteme hard și soluții digitale în administrația publică județeană și în cea locală;
- dezvoltarea de infrastructuri specifice la nivel local și județean în domeniile educației, sănătății și culturii;
- creșterea conținutului digital al activităților administrației publice locale și din domeniile educației, sănătății și culturii;
- asigurarea interoperabilității pentru proiectele de digitalizare ale serviciilor publice la nivel local;
- creșterea gradului de uniformizare, de tipizare al documentelor/formularelor necesare emiterii unor documente;
- publice (de ex. eliberare de avize, certificate și autorizații digitale);
- dezvoltarea abilităților digitale ale personalului din administrația publică locală și județeană;
- creșterea securității cibernetice a sistemelor digitale publice;
- stimularea utilizării de către cetățeni a serviciilor publice digitale;
- sprijin pentru intervenții de tip Smart City, aplicabile municipiilor și orașelor pe baza abordării dezvoltării urbane durabile;
- dezvoltarea de platforme locale/regionale pilot de open innovation în domeniul Smart City.

1.3.3 Creșterea coeziunii economice și sociale a orașelor prin implementarea de strategii de dezvoltare locală integrate la nivel de zone urbane marginalizate și prin sprijinirea acțiunilor de regenerare urbană

1.3.4 Revitalizarea economică și socială a orașelor mici precum și a localităților urbane monoindustriale

Domeniul strategic 2. Competitivitate economică, cercetare-dezvoltare, inovare și specializare inteligentă

Obiectiv strategic: Tranziția spre o economie regională bazată pe cunoaștere prin modernizarea tehnologică și digitalizarea întreprinderilor, intensificarea cooperării economice și prin creșterea contribuției cercetării–dezvoltării-inovării la dezvoltarea economică a Regiunii Centru

Priorități specifice:

P.2.1 Promovarea unui mediu de afaceri inovativ pentru o dezvoltare economică inteligentă

Pentru a facilita tranziția rapidă spre o economie competitivă bazată pe cercetare și inovare, eforturile la nivel regional vor fi direcționate spre finanțarea următoarelor subpriorități:

- sprijinirea investițiilor de modernizare tehnologică și a activităților de inovare ale IMM-urilor, în domeniile de specializare inteligentă și alte domenii cu contribuție substanțială la creșterea economică a regiunii, inclusiv domenii emergente;
- susținerea digitalizării IMM-urilor, în domeniile de specializare inteligentă și alte domenii cu contribuție substanțială la creșterea economică a regiunii, inclusiv domenii emergente;
- dezvoltarea centrelor/entităților de transfer tehnologic și a centrelor de inovare, în domeniile de specializare inteligentă;
- susținerea dezvoltării de către companii, de activități cu caracter inovativ pentru demonstrarea, verificarea unor concepte privind produse, servicii, procese, atât în domeniile de specializare inteligentă, cât și în alte domenii emergente, cu potențial de creștere;
- formarea și specializarea personalului din companii pentru utilizarea noilor tehnologii de producție, achiziționarea de competențe digitale și competențe în domeniile de specializare inteligentă.

P.2.2 Extinderea și diversificarea infrastructurii regionale și locale de afaceri, susținerea clusterelor și dezvoltarea rețelelor de cooperare economică

În perioada 2021-2027, eforturile pentru asigurarea unui cadru propice pentru dezvoltarea afacerilor vor fi direcționate spre:

- extinderea infrastructurii regionale și locale de sprijinire a afacerilor (parcuri industriale, zone industriale, platforme logistice (inclusiv pentru produse agro-alimentare), incubatoare de afaceri, centre de afaceri, camere de comerț etc);
- extinderea și diversificarea gamei de servicii oferite de către structurile de sprijin pentru afaceri;
- susținerea activității clusterelor inovative și ale altor structuri și rețele de cooperare, precum și a activităților de promovare economică;

- susținerea activității Hub-urilor Digitale Inovatoare (EDIH-uri și alte HUB-uri digitale locale și regionale).

P.2.3. Susținerea sectorului regional de cercetare-dezvoltare pentru o creștere economică inteligentă

Principalele măsuri din cadrul acestei priorități vor viza:

- dezvoltarea infrastructurilor de CDI din cadrul entităților publice (universități, centre, institute de cercetare etc) și private;
- susținerea activităților de cercetare-dezvoltare derulate în cadrul entităților publice și private de CDI;
- dezvoltarea de platforme de cooperare și susținerea parteneriatelor între instituții de cercetare, companii și autorități publice;
- stimularea creării entităților economice bazate pe aplicarea rezultatelor cercetării;
- sprijinirea entităților economice bazate pe cercetare în primii 3 ani de viață, în domeniile de specializare inteligentă și alte domenii cu contribuție substanțială la creșterea economică a regiunii, inclusiv domenii emergente;
- susținerea participării entităților de CDI și a companiilor în programe europene de cercetare;
- dezvoltarea parcurilor științifice și tehnologice;
- formarea personalului din CDI pentru a se adapta noilor competențe cerute de dezvoltarea tehnologică inclusiv în domeniile de specializare inteligentă.

P.2.4 Creșterea gradului de internaționalizare a economiei și sectorului regional de CDI

Pentru a crește gradul de internaționalizare al companiilor și al instituțiilor de cercetare-dezvoltare din Regiunea Centru, pachetul de măsuri pentru perioada următorilor ani va viza două componente:

- sprijinirea participării IMM-urilor la diverse rețele internaționale de cooperare economică;
- conectarea clusterelor inovative și a altor structuri și rețele de cooperare la marile rețele europene de sprijinire a companiilor și dezvoltarea de parteneriate internaționale;
- extinderea participării active a instituțiilor de cercetare din Regiunea Centru în rețelele europene și dezvoltarea de parteneriate cu instituții de cercetare din străinătate;
- participarea IMM-urilor și organizațiilor CDI în structuri, parteneriate și programe de colaborare, inclusiv în KIC-uri (Knowledge Innovation Communities).

Domeniul Strategic 3 „Resurse umane, incluziune socială, ocupare și sănătate”

Obiectiv strategic: Creșterea coeziunii sociale a Regiunii Centru prin îmbunătățirea incluziunii sociale, creșterea accesului la servicii de educație, sănătate și facilitarea integrării pe piața muncii

Priorități specifice:

P.3.1. Îmbunătățirea calității, eficacității și relevanței ofertei educaționale regionale, a serviciilor și accesului la educație la toate nivelurile

Obiectiv specific: Creșterea nivelului general de educație și îmbunătățirea calității și relevanței procesului de formare profesională

3.1.1. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii educaționale și a procesului educațional în acord cu nevoile actuale de competențe și cerințele pieței muncii

Prioritatea de față își propune să intervină pe următoarele paliere:

- asigurarea accesului la serviciile de educație în unitățile școlare din Regiunea Centru prin: îmbunătățirea accesului la servicii de educație în zonele insuficient deservite, grupuri dezavantajate și în unitățile de învățământ supraaglomerate, o mai bună utilizare a spațiilor, flexibilizarea spațiilor, astfel încât să poată fi realizată și adaptarea la situații precum cea generată de pandemia COVID 19, creșterea capacității de școlarizare în învățământul antepreșcolar (creșe și grădinițe); îmbunătățirea condițiilor de cazare și posibilităților de transport pentru elevi;
- creșterea calității, condițiilor de siguranță și funcționare în unitățile școlare din Regiune prin respectarea unor standarde minime pentru infrastructură și alinierea modului de proiectare a facilităților la principiile de învățare; adecvarea utilităților școlare, în care se includ sistemele de încălzire și de ventilație, canalizarea, colectarea deșeurilor și condițiile sanitare;
- îmbunătățirea calității și relevanței mediilor de învățare prin asigurarea și dezvoltarea unor medii de învățare de calitate care să sprijine procesul de învățare și stimularea dezvoltării competențelor solicitate pe piața forței de muncă sau a celor fundamentale pentru succesul în viață și în societate: asigurarea spațiilor necesare și dotărilor pentru biblioteci școlare, laboratoare etc.

3.1.2. Modernizarea infrastructurii și a procesului de educație în sistemul de învățământ profesional și tehnic

Modernizarea și dotarea infrastructurii educaționale TVET, începută în anii trecuți, trebuie continuate și extinse pentru asigurarea unui proces educațional relevant și de calitate. Așadar, în perioada 2021-2027, **una dintre prioritățile regionale în domeniul educației o constituie construcția, reabilitarea, modernizarea, extinderea (în anumite cazuri) și echiparea infrastructurii educaționale pentru învățământul de nivel ISCED 3 - 4, în vederea atingerii condițiilor optime de funcționare a unităților de învățământ. În acest sens, foarte importantă este asigurarea dotărilor și echipamentelor necesare – laboratoare tehnice, softuri educaționale, cloud educațional.**

În plus, pentru adaptarea învățământului la noile tehnologii va fi nevoie de construcția și dotarea unor **centre de educație și formare profesională inițială** precum și de crearea cel puțin a unui **campus școlar pentru VET în fiecare județ** al Regiunii Centru.

3.1.3. Sprijinirea modernizării învățământului terțiar

În perioada 2021-2027, una din prioritățile regionale de investiții se va îndrepta spre construcția, reabilitarea, modernizarea, extinderea și echiparea infrastructurii educaționale pentru învățământul terțiar.

3.1.4. Digitalizarea educației și formării profesionale

Utilizarea mijloacelor electronice și accesarea internetului au devenit o necesitate în societatea contemporană, iar sistemul de educație trebuie să asigure atât achiziția și dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor și să ofere, în același timp, un exemplu pentru celelalte segmente ale societății. În lumina acestor exigențe, sistemul de educație din Regiunea Centru trebuie modernizat pentru a se asigura atât **infrastructura digitală specific, cât și achiziția softurilor necesare și pregătirea cadrelor didactice pentru a le utiliza în procesul educativ**. În sensul celor de mai sus, în perioada următoare sunt necesare acțiuni și eforturi investiționale la nivel regional pentru:

- modernizarea și extinderea infrastructurii informatice și asigurarea conexiunilor broadband pentru toate unitățile de învățământ din Regiunea Centru;
- echiparea și achiziția de softuri educaționale, pentru elevi, studenți și cadre didactice;
- asigurarea suportului necesar (materiale educaționale, cursuri, softuri educaționale etc.) pentru utilizarea și evaluarea competențelor digitale;
- asigurarea suportului educațional digital pentru formarea profesională în acord cu tendințele actuale;
- modernizarea sistemului de predare-evaluare, în vederea formării competențelor cheie, inclusiv a celor digitale și pentru adaptarea sistemelor de educație și formare la nevoile pieței muncii.

3.1.5. Creșterea accesului la educație a grupurilor dezavantajate social

Prioritatea privind creșterea accesului la educație a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile include un **ansamblu coerent de măsuri care, în esență, facilitează adaptarea sistemului educațional la cerințele specifice ale diferitelor categorii vulnerabile, pe de o parte și oferă suport material elevilor și familiilor acestora pentru parcurgerea ciclurilor educaționale, pe de altă parte**. Preconizăm în perioada 2021-2027 implementarea următoarelor tipuri de acțiuni și măsuri:

- reabilitarea și modernizarea infrastructurii educaționale pentru elevii din grupurile vulnerabile;
- asigurarea dotărilor și echipamentelor necesare, inclusiv a softurilor educaționale;

- derularea de servicii de consiliere și orientare școlară și profesională;
- adaptarea curriculumului, precum și dezvoltarea de materiale educaționale;
- servicii de mentorat;
- pregătirea personalului care oferă servicii de educație și îngrijire, inclusiv servicii suport;
- formare pentru cadrele didactice care lucrează cu elevi cu cerințe educaționale speciale/dizabilități;
- sprijinirea dezvoltării metodelor, tehnicilor didactice și adaptarea acestora la nevoile elevilor din grupurile vulnerabile;
- implementarea unor programe flexibile de tip ”a doua șansă”;
- servicii de educație și îngrijire pentru antepreșcolari (inclusiv acoperirea cheltuielilor de funcționare);
- identificarea nevoilor educaționale specifice studenților aparținând grupurilor vulnerabile, inclusiv prin oferirea unor măsuri de acompaniere, consiliere etc.

Pentru a asigura șanse cât mai mari de reușită măsurilor de ordin educațional, este necesară implementarea, în paralel, a unei **palette ample de măsuri de natură socială**, cu accent pe elevii aparținând grupurilor vulnerabile, pentru a-i stimula să finalizeze învățământul obligatoriu și apoi să-și continue studiile profesionale și liceale. Aceste măsuri pot fi grupate pe următoarele obiective specifice:

- asigurarea serviciului de transport al elevilor din mediul rural către școli/licee;
- asigurarea costurilor cu internatul, transport, burse;
- oferirea de măsuri de acompaniere pentru copiii aparținând grupurilor vulnerabile (vouchere, îmbrăcăminte, încălțăminte etc.);
- asigurarea intervențiilor conexe celor educaționale (sănătate, sănătate mintală, recuperare etc.);
- dezvoltarea de programe de tip „școală după școală”, care să includă suport educațional, consiliere și activități recreative și de socializare.

3.1.6. Stimularea participării adulților la educația continuă și dezvoltarea sistemului de învățare pe parcursul întregii vieți

P.3.2. Sprijinirea măsurilor active de ocupare și modernizarea pieței muncii

Obiectiv specific: creșterea gradului regional de ocupare a populației în vârstă de muncă

În perioada următoare, eforturile la nivel regional pentru atingerea obiectivului de creștere a ocupării trebuie să se focalizeze pe câteva priorități specifice: încurajarea antreprenoriatului, a întreprinderilor sociale și a ocupării pe cont propriu, facilitarea accesului pe piața muncii a categoriilor dezavantajate social prin măsuri specifice de sprijin, stimularea perfecționării și

reconversiei profesionale, încurajarea mobilității teritoriale a forței de muncă, încurajarea îmbătrânirii active, modernizarea mecanismului și diversificarea serviciilor de intermediere și plasare a forței de muncă.

3.2.1. Sprijinirea antreprenoriatului ca măsură de creștere a ocupării

Este deci nevoie, în perioada următoare, de **susținerea antreprenoriatului** prin implementarea unor programe și pachete de măsuri bine țintite. Menționăm în acest sens câteva tipuri de intervenții:

- programe de sprijin antreprenorial (tutorat/ mentorat, asistență/ consiliere, etc), inclusiv prin activarea potențialului antreprenorial al unor persoane aparținând grupurilor dezavantajate;
- acordare de sprijin personalizat (tutorat, mentorat) și servicii sau activități de consiliere;
- acordare de sprijin financiar pentru inițierea și susținerea unei afaceri în primul an de funcționare;
- asistență și consultanță în afaceri post înființare, inclusiv prin programe de pregătire a managerilor sau punerea la dispoziție a unor spații și servicii de tip coworking.

3.2.2. Sprijinirea accesului pe piața muncii a persoanelor din grupurile dezavantajate social

Pentru a facilita accesul pe piața muncii al persoanelor aparținând categoriilor sociale menționate mai sus este nevoie de un **sprijin complex și diferențiat, sub forma unor pachete de măsuri de ocupare în vederea integrării acestora pe piața muncii** care să cuprindă diferite măsuri combinate:

- servicii personalizate de profilare, informare, consiliere și orientare;
- sprijin în găsirea unui loc de muncă/ mediere/plasare pe piața muncii urmărind integrarea socioprofesională a persoanelor vulnerabile pe piața muncii;
- îmbunătățirea nivelului de competențe prin programe de formare profesională/ucenicie la locul de muncă/stagii/alte programe de pregătire;
- furnizarea unor pachete de măsuri de evaluare și certificare a competențelor în vederea asigurării mobilității în carieră și pe piața muncii;
- servicii de evaluare și certificare, după caz, a competențelor obținute în contexte informale sau nonformale;
- furnizarea de servicii de acompaniere socio-profesională, alături de cele de ocupare, pentru categoriile de persoane dezavantajate în piața muncii;
- furnizarea de servicii de acompaniere socio-profesională, și formare profesională în meserii tradiționale, alături de cele de ocupare, pentru comunitatea romă și nu numai.

3.2.3. Stimularea intrării tinerilor pe piața muncii

3.2.4. *Modernizarea mecanismului și diversificarea serviciilor de intermediere și plasare a forței de muncă*

3.2.5. *Dezvoltarea și modernizarea sistemului de formare profesională continuă*

3.2.6. *Încurajarea mobilității geografice a forței de muncă*

3.2.7. *Încurajarea menținerii pe piața muncii a lucrătorilor vârstnici*

P.3.3. Dezvoltarea infrastructurii, creșterea accesului și îmbunătățirea serviciilor acordate persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile

Obiectivul specific: Creșterea incluziunii sociale și combaterea sărăciei prin acces în mod egal la infrastructură socială și serviciile aferente adaptate nevoilor persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile și comunităților marginalizate sau dezavantajate

Priorități specifice:

3.3.1. *Extinderea, construcția, reabilitarea, dezvoltarea, modernizarea și dotarea infrastructurii sociale*

3.3.2. *Dezvoltarea și diversificarea serviciilor sociale integrate și a altor servicii adaptate nevoilor comunităților și persoanelor din grupuri vulnerabile*

În perioada 2021-2027 este nevoie **înființarea, dezvoltarea și/sau diversificarea serviciilor sociale** cu accent pe:

- **servicii sociale integrate** și a altor **servicii adaptate nevoilor persoanelor** din grupuri vulnerabile, comunități defavorizate sau marginalizate;
- **servicii de prevenție** pentru persoanele care prezintă riscuri sociale;
- **facilitarea integrării socio-economice** a persoanelor vulnerabile și a comunităților marginalizate (inclusiv migranți) prin programe ce facilitează creșterea nivelului de educație și a competențelor profesionale, dezvoltarea psiho-socială și o mai bună integrare pe piața muncii, inclusiv prin încurajarea antreprenoriatului social;
- **reintegrarea socio-profesională** a copiilor și a persoanelor cu dizabilități ca urmare a **reducerii instituționalizării** acestor tipuri de persoane vulnerabile.

3.3.3. *Creșterea capacității administrației și altor structuri publice și private de a furniza servicii de calitate și adaptate nevoilor persoanelor din grupurile vulnerabile*

În perioada 2021-2027 este nevoie la nivelul Regiunii Centru de o creștere semnificativă a capacității administrației și altor structuri publice și private de a furniza servicii de calitate și adaptate nevoilor persoanelor din grupurile vulnerabile prin proiecte care vizează:

- facilitarea accesului la formare profesională continuă a personalului cu atribuții în domeniul social, în special servicii sociale integrate, prin susținerea, finanțarea și implementarea de

programe de perfecționare și formare profesională continuă: cursuri de perfecționare, cursuri de specializare, schimb de bune practici, internship, etc.;

- dezvoltarea, implementarea și asigurarea sustenabilității de platforme electronice ce vizează informatizarea și digitalizarea serviciilor;
- dezvoltarea de proiecte de CDI pentru realizarea de aplicații cu utilizare în domeniul social;
- facilitarea accesului persoanelor din grupuri vulnerabile la servicii sociale personalizate, adaptate nevoilor;
- creșterea capacității de elaborare și implementare a strategiilor de dezvoltare locală plasate sub responsabilitatea comunității.

P.3.4. Extinderea și modernizarea infrastructurii de sănătate, creșterea accesului și îmbunătățirea serviciilor de sănătate, cercetare-dezvoltare, inovare în sănătate

Obiectivul strategic: Îmbunătățirea accesului, a eficienței și calității serviciilor medicale oferite populației inclusiv prin dezvoltarea de noi instrumente bazate pe CDI și creșterea capacității acestuia de adaptare la situații precum criza COVID-19

3.4.1. Extinderea, rehabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii de sănătate de la nivel regional, județean și local

3.4.2. Creșterea accesului la servicii medicale pentru persoanele vulnerabile și comunitățile marginalizate

3.4.3. Digitalizare și sprijin pentru cercetare, dezvoltare, inovare în sănătate

3.4.4. Creșterea capacității instituționale a administrației publice, unităților medicale și organizațiilor specializate de a răspunde nevoilor de sănătate ale populației și a dezvolta un parteneriat pentru sănătate

Domeniul Strategic 4 Mediu, eficiență energetică și schimbări climatice

Obiectiv strategic: Creșterea calității vieții locuitorilor Regiunii Centru prin reducerea emisiilor de CO₂ și o mai bună gestionare a resurselor, conservarea biodiversității și creșterea adaptării la schimbările climatice

P.4.1 Creșterea calității mediului înconjurător din așezările urbane și rurale din Regiunea Centru

Următoarele categorii de măsuri au fost identificate la nivelul Regiunii Centru care necesită sprijin financiar pentru investiții care vor duce la creșterea calității mediului

4.1.1 Infrastructura de mediu și servicii tehnico-edilitare

Gradul actual de acoperire cu infrastructură și servicii edilitare este deficitar atât în mediul urban, dar mai ales în mediul rural, această situație având consecințe asupra calității mediului și a calității vieții locuitorilor.

4.1.2 Creșterea calității mediului în zonele urbane și peri-urbane precum și în zone afectate de poluare istorică

Scopul acestei măsuri este de a crește calitatea vieții locuitorilor din așezările urbane printr-o mai bună alocare și utilizare a spațiilor urbane în folosul cetățenilor și reducerea poluării prin diminuarea suprafețelor contaminate, cu poluare istorică

4.1.2.1 Regenerare urbană sustenabilă

4.1.2.2 Refacerea siturilor industriale contaminate

P.4.2 Creșterea eficienței utilizării energiei și a altor resurse materiale

4.2.1 Eficiența energetică în clădirile publice și rezidențiale

Tipuri de acțiuni care vor fi finanțate vizează:

- Reabilitarea energetică a clădirilor publice și private (blocuri de locuințe), pentru scăderea emisiilor de CO₂ și scăderea consumului de energie, inclusiv integrarea unor sisteme de încălzire/răcire performanțe, bazate pe utilizarea surselor alternative de energie

4.2.2 Sisteme energetice inteligente, bazate pe un consum redus de energie și creșterea utilizării SRE și combustibililor alternative

4.2.3. Creșterea capacității actorilor din mediul public și privat de a contribui la tranziția către economia circulară

P.4.3 Protejarea și conservarea biodiversității regionale

Obiectiv specific: Stoparea pierderii biodiversității și a degradării serviciilor ecosistemice din Regiunea Centru, inclusiv valorificarea potențialului natural de la nivel regional

Pentru perioada 2021-2027, s-au identificat următoarele măsuri:

- consolidarea biodiversității în Regiunea Centru prin intervenții în **restabilizarea ecosistemelor degradate din regiune și gestionarea durabilă a acestora**, inclusiv prin promovarea utilizării **infrastructurii verzi și albastre în zonele urbane și rurale** din regiunea Centru și formularea unor răspunsuri integrate în profil teritorial pentru provocările legate riscurile la care mediul înconjurător este supus la nivel regional. Menținerea și refacerea ecosistemelor degradate și a serviciilor furnizate (împăduriri, coridoare ecologice etc.), situate în afara ariilor naturale protejate se va realiza în acord cu obiectivele Politicii de Coeziune 2021-2027 (OP 2 „O Europă mai Ecologică” și OP 5. ”O Europă mai aproape de cetățeni”);
- **implementarea planurilor de management**, a seturilor de **măsuri de conservare** și a **planurilor de acțiune pentru ariile naturale protejate** și pentru speciile de interes comunitar, în special **monitorizarea și evaluarea stării de conservare a speciilor și habitatelor de importanță comunitară din regiune**, reducerea efectelor presiunilor hidromorfologice la nivelul cursurilor de apă din Regiunea Centru în vederea protecției biodiversității (de exemplu,

pasaje de trecere a ihtiofaunei pentru lucrările de barare transversală a cursului de apă, restaurarea zonelor umede, restaurarea albiei și a reliefului din lunca inundabilă a corpurilor de apă etc), intervenții privind crearea și menținerea coridoarelor ecologice, crearea și menținerea coridoarelor de migrație a speciilor, conservarea conectivității și funcționalității ecologice, menținerea și/sau îmbunătățirea conectivității pentru rețeaua de arii protejate, inclusiv a rețelei Natura 2000, etc. De asemenea, **vor fi sprijinite acțiunile de completare a nivelului de cunoaștere a biodiversității și ecosistemelor** (monitorizarea și evaluarea speciilor și habitatelor, cunoașterea factorilor de presiune exercitați asupra biodiversității, inclusiv a speciilor invazive etc.);

- **protejarea habitatelor naturale în fața schimbărilor climatice** și crearea unui **peisaj permeabil**, care să asigure interconectivitatea zonelor naturale, fără a afecta populația privind expunerile la riscurile provocate de fenomene meteorologice și hidrologice extreme;
- **conservarea biodiversității zonelor montane din regiune și valorificarea sustenabilă a acestor resurse.** Majoritatea ariilor protejate din regiune se găsesc în arealele montane. Printr-o abordare integrată se are în vedere valorificarea sustenabilă a resurselor existente și punerea în valoare a diversității floristice, faunistice și peisagistice a acestor zone;
- îmbunătățirea cunoștințelor, educației și competențelor din domeniul biodiversității;
- continuarea activităților de **conștientizare și informare** a tuturor factorilor interesați cu privire la măsurile de conservare și protejare a biodiversității.

P.4.4 Diminuarea efectelor schimbărilor climatice și prevenirea riscurilor naturale

Pornind de la strategiile europene și având în vedere contextul regional, în urma întâlnirilor cu grupurile locale și grupul tematic „Mediu, energie, schimbări climatice”, pentru perioada 2021-2027, au fost definite următoarele măsuri ce contribuie la diminuarea efectelor schimbărilor climatice și prevenirea riscurilor naturale la nivelul Regiunii Centru:

- **studii și acțiuni de cercetare inovare care să contribuie la reducerea impactului schimbărilor climatice asupra calității mediului și sănătății populației din Regiunea Centru**, inclusiv asigurarea unui cadru eficient pentru implementarea, în comun cu parteneri internaționali, a unor proiecte de cercetare ce vizează măsuri de atenuare a schimbărilor climatice și reducerea gazelor cu efect de seră generate la nivel regional;
- acțiuni ce vizează **diversificarea/reconversia economică, crearea de noi oportunități de piață, inclusiv sprijinirea investițiilor în tehnologii și procese inovative și ecologice** care să contribuie la atenuarea schimbărilor climatice de la nivel regional. Schimbările climatice pot cauza modificări semnificative ale calității și disponibilității resurselor naturale, afectând multe sectoare economice, inclusiv producția de alimente;

- **creșterea gradului de prevenire a producerii riscurilor naturale și reducerea efectelor și a pagubelor cauzate de acestea, în principal de inundații și secetă;**
- **dezvoltarea infrastructurii de monitorizare și avertizare a fenomenelor hidrometeorologice severe** și/sau alte acțiuni ce contribuie la o mai bună gestionare a situațiilor de urgență generate de fenomene hidrometeorologice periculoase având ca efect producerea de inundații, secetă hidrologică precum și incidente/accidente la construcții hidrotehnice, poluări accidentale ale cursurilor de apă, alunecări de teren;
- **acțiuni de împădurire și de gestionare a fondului forestier existent la nivel regional;** Pădurile sunt o verigă esențială în ciclul global al carbonului. Creșterea suprafeței împădurite de la nivel regional și menținerea lor într-o structură corespunzătoare și o stare fitosanitară bună contracarează concentrațiile din ce în ce mai mari de gaze cu efect de seră din atmosferă și influențează în mod pozitiv microclimatul și implicit culturile agricole și așezările umane. Pe de altă parte, degradarea pădurilor și/sau conversia destinației forestiere a terenurilor către alte folosințe poate genera emisii importante de GES ca urmare a degradării biomasei și/sau a mineralizării materiei organice din sol, transformându-le într-o sursă de CO₂;
- continuarea **acțiunilor de conștientizare** privind schimbările climatice.

Domeniul Strategic 5. Turism și patrimoniu cultural

Obiectiv strategic: Dezvoltarea sectorului turistic și a sectoarelor economice conexe prin valorificarea potențialului natural și antropic al Regiunii Centru și susținerea activităților culturale și recreative

Turismul este una din ramurile economice care au cunoscut cea mai rapidă expansiune în ultimele decenii. Beneficiile economice ale industriei turistice sunt multiple. Industria turistică generează un număr semnificativ de locuri de muncă, iar investițiile în acest domeniu au o durată de amortizare relativ scurtă. Economia locală, în ansamblu, beneficiază ca urmare a dezvoltării turismului. Turiștii creează o cerere suplimentară de servicii și bunuri de consum, stimulând astfel sectorul terțiar al economiei (serviciile, comerțul, industriile artizanale etc). În același timp, localitățile turistice tind să aibă o infrastructură edilitară și de servicii mai dezvoltată. Sectorul transporturilor și sectorul imobiliar sunt alte două ramuri importante care au de câștigat prin dezvoltarea turismului. Trebuie avute în vedere, de asemenea, avantajele indirecte obținute prin creșterea vizibilității și a interesului pentru acele regiuni care înregistrează un mare aflux de turiști.

Cu o natură extrem de generoasă și un patrimoniu cultural de o mare valoare, Regiunea Centru dispune de un potențial turistic ridicat și diversificat. Fără a încerca o separare netă între formele de turism practicate în Regiunea Centru, considerăm utilă o analiza diferențiată a acestora. Din

majoritatea cercetărilor și studiilor elaborate până în prezent a rezultat concluzia că formele de turism cu cel mai ridicat potențial de dezvoltare sunt: turismul cultural, turismul montan, ecoturismul, turismul balnear și turismul rural.

Priorități specifice:

P.5.1. Conservarea, restaurarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural-istoric, valorificarea patrimoniului turistic natural și creșterea utilizării potențialului balnear

5.1.1 Conservarea, restaurarea și punerea în circuitul turistic a patrimoniului cultural-istoric

5.1.2 Protejarea și valorificarea în scop turistic a patrimoniului natural

5.1.3. Revigorarea turismului balnear și de sănătate

În următorii șapte ani eforturile regionale vor sprijini implementarea de măsuri și intervenții care vor viza:

- conservarea, restaurarea și punerea în circuitul turistic a obiectivelor de patrimoniu incluse în lista UNESCO, a celor incluse în grupele valorice A și B din Lista Monumentelor Istorice;
- refacerea și realizarea de marcaje pentru traseele turistice și traseele de alpinism, realizarea de căi de acces, locuri de popas și campare, amenajarea de puncte de observație, refugii montane;
- dotarea cu echipamente de siguranță și salvare pentru zona montană a centrelor Salvamont;
- reabilitarea bazelor de tratament existente și crearea de noi baze de tratament în localitățile cu potențial balnear și balneoclimatic;
- modernizarea și extinderea infrastructurii tehnico-edilitare în localitățile cu potențial balnear și balneoclimatic;
- modernizarea și extinderea infrastructurii de agrement în localitățile cu potențial balnear și balneoclimatic;
- crearea, reabilitarea, modernizarea și extinderea infrastructurii mofetelor, mofetoterapiei pentru tratamente balneare complementare.

P.5.2. Modernizarea și extinderea infrastructurii regionale de cazare și de agrement și îmbunătățirea serviciilor specifice

5.2.1. Modernizarea infrastructurii regionale de cazare și dezvoltarea structurilor de primire turistică în zonele în care se înregistrează deficit de spații de cazare

5.2.2. Modernizarea, extinderea și diversificarea infrastructurii de agrement și îmbunătățirea serviciilor specifice

5.2.3. Modernizarea și extinderea infrastructurii turistice pentru tineret

5.2.4. Reabilitarea spațiilor cu destinație culturală și dezvoltarea infrastructurii culturale inovatoare

În următoarea perioadă investițiile regionale privind modernizarea și extinderea infrastructurii turistice de cazare și de agrement vor viza cu precădere:

- modernizarea infrastructurii de cazare;
- extinderea infrastructurii de primire turistică la nivelul zonelor turistice în care se înregistrează deficit de spații de cazare;
- modernizarea, extinderea și diversificarea infrastructurii de agrement;
- modernizarea și extinderea infrastructurii turistice pentru tineret (tabere școlare, centre de tineret);
- reabilitarea spațiilor cu destinație culturală (muzee, spații expoziționale, teatre, săli de spectacole etc);
- dezvoltarea infrastructurii culturale inovatoare (ex. spații/huburi culturale multifuncționale, biblioteci comunitare, cluburi de lectură, cluburi green impact etc);
- reabilitarea, crearea și dezvoltarea infrastructurilor destinate turismului bazat pe produse artisanale, meșteșugărești, prin crearea de ateliere de prezentare.

P.5.3. Susținerea turismului de nișă, dezvoltarea activităților conexe turismului și integrarea activităților turistice

5.3.1. Susținerea formelor de turism tematic și a celor de turism alternative

5.3.2. Sprijinirea activităților de promovare și informare ale organizațiilor de management al destinației

5.3.3. Dezvoltarea activităților economice conexe turismului

În vederea implementării acestei priorități la nivel regional, pachetul de măsuri va viza în principal:

- susținerea formelor de turism tematic și a celor de turism alternativ cu potențial de creștere (turism gastronomic, viticol, cicloturism, turism de aventură etc);
- crearea de organizații de management al destinației turistice și sprijinirea activității acestora (informare, promovare, marketing etc), întărirea OMD-urilor existente;
- impulsionarea activităților economice și artistice în conexiune cu dezvoltarea turismului local (artizanat, suveniruri locale, evenimente culturale).

P.5.4. Asigurarea forței calificate de muncă în turism

5.4.1. Atragerea și menținerea forței calificate de muncă în turism

5.4.2. Pregătirea profesională inițială și formarea profesională continuă a forței de muncă în turism

Pentru a dispune o forță de muncă suficientă și mai bine pregătită, eforturile regionale din perioada următoare vor include măsuri pentru a asigura:

- îmbunătățirea formării profesionale inițiale de nivel liceal și universitar în domeniul turismului, inclusiv prin reabilitarea și modernizarea infrastructurii educaționale;
- susținerea sistemului dual de învățământ în domeniul serviciilor turistice;
- susținerea activităților de formare profesională continuă în domeniul turismului;
- sprijinirea reconversiei profesionale și încurajarea mobilității lucrătorilor în turism.

Domeniul strategic 6. Dezvoltarea rurală, agricultura și silvicultura

Obiectiv strategic: Dezvoltarea durabilă a zonelor rurale din Regiunea Centru prin valorificarea potențialului natural și uman al acestora

Principala caracteristică a zonelor rurale din România este dependența masivă de o singură ramură economică - agricultura. Agricultura de semi-subsistență practică în mare parte din zonele rurale ale Regiunii Centru se caracterizează prin predominanța exploatațiilor agricole de dimensiuni mici, forța de muncă îmbătrânită, ponderea scăzută a muncii mecanizate în procesul de producție și, bineînțeles, o valoare scăzută a veniturilor obținute. Fermele mici/fermele de familie reprezintă o componentă semnificativă a specificului agriculturii și al spațiului rural din România și de aceea este nevoie de sprijinirea mai fermă a acestor exploatații agricole de mici dimensiuni, în concordanță cu principiile stabilite prin noua Politică Agricolă Comună.

Pădurile reprezintă o altă resursă economică importantă, însă prin valorificarea incompletă a masei lemnoase se obțin mai puține venituri decât în majoritatea țărilor europene iar prin exploatarea într-o manieră nesustenabilă se pune în pericol dezvoltarea economică durabilă a zonelor împădurite.

O situație atipică se întâlnește în comunele din preajma marilor orașe ale regiunii care beneficiază de o infrastructură edilitară relativ dezvoltată, o economie puternică și diversificată (întreprinderi industriale moderne, servicii, depozite, zone comerciale moderne), aceste localități funcționând ca o extindere de facto a orașelor propriu-zise.

Prioritățile specifice:

P.6.1. Eficientizarea sectorului agroalimentar și îmbunătățirea pregătirii profesionale a fermierilor

Măsuri:

- modernizarea exploatațiilor agricole prin susținerea investițiilor în domeniu;
- sprijinirea dezvoltării sistemelor locale de irigații;
- crearea și modernizarea centrelor logistice pentru agricultură;
- dezvoltarea centrelor de servicii pentru agricultură;

- crearea și modernizarea unităților mici și mijlocii de procesare a produselor agricole situate în mediul rural;
- sprijinirea dezvoltării lanțurilor alimentare scurte;
- susținerea tinerilor fermieri și a specialiștilor agricoli;
- susținerea perfecționării profesionale a fermierilor și a serviciilor de consultanță agricolă;
- sprijinirea școlilor profesionale și vocaționale în domeniul agriculturii.

P. 6.2. Susținerea activităților agricole în zonele montane

La nivelul Regiunii Centru este necesară, de asemenea, implementarea unor măsuri specifice pentru valorificarea durabilă a resurselor, stabilizarea populației, menținerea identității culturale, creșterea puterii economice a comunităților locale, în condițiile păstrării echilibrului ecologic și protecției mediului natural. În vederea susținerii dezvoltării durabile a economiei agroalimentare a zonei montane, preconizăm implementarea următoarelor tipuri de măsuri în perioada 2021-2027:

- susținerea înființării de microunități de prelucrare industrială a materiilor prime agricole în zonele montane;
- instituirea unui sistem de plăți compensatorii, specifice zonei montane și susținerea activă a alternativelor economice viabile pentru păstrarea practicilor tradiționale;
- sprijinirea printr-un sistem de prime a producătorilor din aria montană care realizează produse cu certificări DOP - Denumire de Origine Protejată, IGP – Indicație Geografică Protejată, STG – Specialitate Tradițională Garantată;
- instituirea unui sistem de sprijinire al producătorilor care prelucrează fructele de pădure.

P. 6.3. Valorificarea superioară, într-o manieră durabilă, a potențialului silvic regional

Măsuri:

- modernizarea exploatațiilor silvice prin susținerea achiziționării de mașini și echipamente specifice;
- dezvoltarea infrastructurii de transport forestier;
- stimularea utilizării în scop energetic a reziduurilor forestiere și agricole;
- susținerea acțiunilor de împădurire și întreținere a pădurilor;
- încurajarea certificării managementului forestier ca și management forestier responsabil și a companiilor ce activează în acest domeniu;
- dezvoltarea unor infrastructuri de colectare, depozitare și procesare a fructelor de pădure.

P.6.4. Creșterea atractivității economice și diversificarea activităților economice în localitățile rurale

Măsuri:

- susținerea afacerilor în domenii economice neagricole;
- crearea de noi instrumente financiare adaptate situației existente în mediul rural inclusiv pentru persoane fizice - producători agricoli sau neagricoli;
- îmbunătățirea abilităților și cunoștințelor antreprenoriale ale locuitorilor din mediul rural;
- conservarea și valorificarea durabilă a patrimoniului uman, cultural și natural locală prin dezvoltarea de proiecte pilot și apoi replicarea acestora la nivel regional/național;
- promovarea instrumentelor moderne de întărire și recunoaștere a identității locale.

P.6.5. Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare a localităților rurale

Măsuri:

- extinderea și modernizarea rețelelor de apă potabilă;
- extinderea și modernizarea rețelelor de canalizare;
- extinderea și modernizarea serviciilor de colectare și gestionare a deșeurilor menajere;
- modernizarea rețelei de drumuri comunale;
- extinderea rețelelor de iluminat public și a sistemelor pentru asigurarea siguranței publice.

P.6.6. Dezvoltarea infrastructurii sociale, cultural-recreative și susținerea dezvoltării comunitare

Măsuri:

- reabilitarea, modernizarea și extinderea infrastructurii sociale din mediul rural;
- reabilitarea, modernizarea și extinderea infrastructurii cultural-recreative din mediul rural;
- reabilitarea căminelor culturale, bibliotecilor, caselor comunale, caselor memoriale și mini-muzeelor locale de artă, artizanat și meșteșugărești;
- sprijinirea cooperării între diverși actori și comunități rurale în cadrul unor acțiuni integrate vizând dezvoltarea teritorială.

3.2. Strategia de dezvoltare a județului Covasna, 2021-2030

Viziune:

În anul 2030, județul Covasna va fi:

- Un județ verde, cu conectivitate crescută, cu o economie diversificată, cu un sistem de educație performant și un mediu antreprenorial activ.
- Un județ care va reprezenta un model de dezvoltare și cooperare comunitară, ce integrează tradițiile și dezvoltarea rurală și urbană într-o structură coerentă, cu o cultură și identitate locală bogate și bine definite.

Misiune:

Viziunea proiectează imaginea județului de mâine în care domeniile economice, sociale și de mediu vor transfera noi sarcini către administrațiile locale, cu scopul de a transforma în viitor viziunea în realitate. Administrația este pregătită să abordeze dezvoltarea printr-un proces de pregătire, implementare și evaluare a deciziilor prin proceduri eficiente de lucru.

Pentru atingerea viziunii, Consiliul Județean Covasna va oferi cetățenilor săi servicii publice de calitate, sprijin pentru o dezvoltare economică de succes și o administrare transparentă bazată pe următorii factori cheie strategici:

1. **Identitate locală, cooperare și dezvoltare comunitară:** utilizarea identității locale și cooperării pentru dezvoltarea unui model de dezvoltare comunitară funcțional și performant;
2. **Conectivitate și poziționare:** utilizarea poziționării geografice pentru realizarea unei conectivități crescute care să stimuleze dezvoltarea economică locală;
3. **Educație conectată la nevoile comunității:** dezvoltarea unui sistem de educație complex, capabil să utilizeze resursele comunității în mod creativ și să o conecteze cu competențele viitorului.

Principii:

La nivel european există în prezent o preocupare semnificativă și structurată vizând dimensiunile green (pilonul verde sau ecologic al dezvoltării durabile) și digital. Aceste două priorități sunt preluate și integrate în strategia de dezvoltare a județului Covasna la nivelul obiectivelor strategice de dezvoltare dintr-o perspectivă transversală. Cu alte cuvinte, considerăm că toate direcțiile și obiectivele strategice trebuie să includă componentele green și digital, cu aplicabilitate specifică în fiecare din aceste domenii.

Șapte principii directe susțin punerea viziunii în aplicare, după cum urmează:

1. **Educație și Calitatea Vieții** – Strategia integrată de dezvoltare a județului Covasna pentru perioada 2021-2030 trebuie să asigure dezvoltarea unui sistem de educație performant, conectat cu nevoile comunității. Acest lucru se poate realiza prin dezvoltarea unui plan integrat de dezvoltare în domeniul educației care să implice toți stakeholderii locali într-un efort comun și integrat. Un prim pas ar fi construirea unui Hub Educațional care să reunească administrația județeană, alte instituții publice, primării, firme, ONG-uri într-un proces de evaluare și acțiune în educația la nivel județean. Rezultate concrete pot fi reprezentate de: investiții în infrastructură, dezvoltarea unor centre de excelență educațională, promovarea unor programe extra-curriculare atractive, dezvoltarea educației pe tot parcursul vieții, promovarea unor programe de reducere a abandonului școlar, conectarea mai bună cu specificul economiei locale, etc.

2. Dezvoltare economică diversificată – Viziunea trebuie să conducă la rezultate de durată, prin creșterea competitivității județului, prin ridicarea standardului de viață a populației, creșterea gradului de ocupare a forței de muncă, cu prioritate tineri și conservarea și protejarea mediului natural și construit. Sunt descrise mai multe direcții de acțiune pentru a susține dezvoltarea economică diversificată:

- a. Dezvoltarea capacităților antreprenoriale în mediul urban și rural prin programe cu impact în acest domeniu (educație, sprijinirea organizării de conferințe sau evenimente, infrastructură, facilități fiscale, suport pentru relocare sau revenirea în județ a antreprenorilor); sprijinirea cercetării și inovării, în special în zonele în care se poate construi un avantaj competitiv (de pildă bioinformatică);
- b. Stimularea cooperării agenților locali prin pachete integrate de turism, dezvoltarea infrastructurii turistice, investiții în dezvoltarea unei forțe de muncă specializate în domeniu;
- c. Dezvoltarea agriculturii locale atât la nivel industrial, cât și la nivelul fermierilor locali;
- d. Dezvoltarea industriei alimentare bazată pe un lanț integrat de producție - prelucrare-distribuție conectat cu specificul local;
- e. Dezvoltarea unor politici pentru atragerea investitorilor (de la infrastructură la personal specializat la marketing);
- f. Dezvoltarea domeniului ITC prin cooperare cu clusterelor de specialitate, atragerea de resursa umană și de investitori relevanți în acest domeniu;
- g. Identificarea ariilor cu potențial și dezvoltarea zonei de R&D (Research and Development) inclusiv în zone unde există avantaj local;
- h. Susținerea structurilor asociative și valorificarea eficace atât a potențialului de clusterizare, cât și a potențialului de inovare;
- i. Sprijin pentru dezvoltarea sectorului IMM local - investiții în modernizarea tehnologică, inovare (facilitarea creării de spin-off-uri și start-up-uri inovative), digitalizare, dezvoltarea abilităților și competențelor resursei umane, participare în structuri și programe de colaborare și conectare la rețele naționale și internaționale;
- j. Sprijin pentru dezvoltarea inițiativelor private în domeniul culturii și al industriilor creative (dezvoltarea competențelor antreprenoriale ale resursei umane din aceste domenii, promovare națională și internațională, incubatoare de industrii creative / culturale).

- 3. Capacitate Administrativă și Digitalizare** – În realizarea strategiei, este necesară colaborarea atât între autoritățile județene și autorități locale, furnizori de servicii publice, cât și între echipele de proiect și grupurile de lucru și comunitatea locală. Acest principiu susține creșterea capacității administrative la nivel județean (administrație județeană, locală, alte instituții publice) care să ofere cetățenilor, investitorilor, mediului nonprofit, o experiență pozitivă și funcțională în relația lor cu administrația. Acest element poate fi stimulat prin investiții în educația funcționarilor, digitalizare și cooperare locală.
- 4. Identitate Locală** – Viziunea pledează pentru dezvoltarea continuă a identității locale și valorificarea acesteia, dezvoltarea unor politici coerente de marketing public și a unui brand profesionist și atractiv la nivelul județului. Scopul final este să se asigure protejarea și promovarea patrimoniului cultural construit și a tradițiilor locale, protejarea, dezvoltarea și promovarea produselor locale în conexiune cu ofertele turistice la nivel de județ.
- 5. Conectivitate fizică și digitală la nivel județean și regional** – Viziunea are un orizont de acțiune pe termen lung în care nevoile, interesele cetățenilor și ale firmelor se schimbă sub impactul revoluției tehnologice, al regulilor pieței libere, al schimbărilor climatice, condițiilor de sănătate (ex. epidemii, pandemii) etc. Pentru a răspunde în timp util la aceste schimbări trebuie folosite metode moderne de culegere și stocare a datelor teritoriale, demografice, sociale și economice, dar și proceduri de completare cu noi proiecte venite din partea comunităților, proiecte care răspund noilor schimbări.
- 6. Dezvoltare teritorială integrată și cooperare interjurisdicțională** - Viziunea pune preț și recunoaște contribuția comunităților, instituțiilor și autorităților publice, ONG-urilor și voluntarilor interesați în dezvoltarea viitoare a județului. Participarea tuturor actorilor locali la formularea strategiei este esențială pentru ca aceștia să se identifice cu obiectivele și programele formulate și să asigure mai departe monitorizarea procesului de implementare. Strategia prevede creșterea rolului Consiliului Județean Covasna în promovarea unor bune practici în domeniul planificării spațiale și a dezvoltării urbane a județului prin crearea unor ghiduri vizând dezvoltarea urbanistică în comune, în special acolo unde se dorește conservarea identității locale, prin sprijinirea comunelor fără capacitate în elaborarea PUG-urilor.
- 7. Politici publice locale și județene verzi și integrate** – În realizarea și implementarea strategiei de dezvoltare, este necesară utilizarea experienței și bunelor practici în ceea ce privește managementul deșeurilor pentru promovarea unui sistem integrat la nivel județean, dezvoltarea unor politici verzi integrate la nivelul județului, privilegierea investițiilor în înlocuirea combustibililor fosili cu surse de energie alternativ, încurajarea proiectelor de

dezvoltare locală durabilă care re-valorizează natura, inclusiv prin valorizarea turistică a ariilor naturale protejate precum și asumarea de către Consiliul Județean a unui rol coordonator în dezvoltarea de programe de educație și de dezvoltare a ecoturismului.

Obiective strategice și specifice/sectoriale de dezvoltare:

Strategia conectează problemele și nevoile județului cu obiective integrate de dezvoltare, coroborând sectoarele vitale ale vieții comunitare cu specificul teritoriului județului Covasna. În formularea obiectivelor, s-a aconsiderat esențială coordonarea acestora cu rezultatele ce vor fi atinse și indicatorii cheie ce pot fi monitorizați pe parcursul implementării strategiei. Obiectivele strategice cupleză sistemul urban și rural cu valorile cadrului natural, cu calitatea vieții comunităților, dezvoltarea economică, cu gradul de accesibilitate și mobilitate. Acest agregat este susținut de capacitatea administrativă, a cărei performanță asigură realizarea strategiei în parametrii formulați.

Obiective transversale

- **Transformarea digitală a județului Covasna** în vederea creșterii capacității administrative, debirocratizării și eficientizării activității instituțiilor publice, creșterii rezilienței, dezvoltării durabile și creșterii calității vieții.
- **Dezvoltarea durabilă a județului** în vederea atingerii indicatorilor aferenți celor 17 obiective de dezvoltare durabilă dezvoltate de ONU (Sustainable Development Goals).
- **Participare civică și creșterea nivelului de implicare, transparență și responsabilitate** a tuturor actorilor locali.

Obiectiv strategic 1: Creșterea calității vieții prin îmbunătățirea serviciilor publice

Creșterea calității vieții se poate realiza prin îmbunătățirea calității și accesului la serviciile de educație, sănătate, sport, petrecerea timpului liber, incluziune socială.

Justificarea obiectivului:

Indicatorii de calitate a vieții sunt o sursă de pierdere de populație (în cazul unor valori scăzute) sau de atragere de populație (în cazul unor valori ridicate). Calitatea vieții la nivelul județului are o influență semnificativă asupra evoluției/dezvoltării pe termen lung - un nivel ridicat al indicatorilor de calitate a vieții influențează decisiv retenția și atracția de resursă umană, valorile scăzute a acestor indicatori produc un efect opus, de depopulare. Un nivel ridicat de calitate a vieții presupune îmbunătățirea unui set consistent de servicii și condiții de trai ce pot fi măsurate obiectiv (existența locurilor de muncă, nivelul veniturilor, situația utilităților publice, oferta de servicii educaționale și de sănătate, sociale, oportunitățile de recreere, etc.), cât și subiectiv, pe baza percepției locuitorilor

privind accesul și calitatea serviciilor publice, siguranța, petrecerea timpului liber, shopping etc. Corelarea permanentă a indicatorilor de calitate a vieții la nivel urban și rural este importantă pentru evitarea unor disparități care să afecteze negativ dezvoltarea strategică a județului. În acest sens, Consiliul Județean Covasna trebuie să îmbunătățească domeniile în care poate interveni în mod direct și să faciliteze / coordoneze / sprijine dezvoltarea acelor domenii unde nu are competențe directe dar care sunt esențiale pentru creșterea calității vieții în județ.

Educația trebuie să fie o prioritate pentru județ – atât la nivel de educație tradițională cât și în educația pe tot parcursul vieții. Existența unui sistem educațional performant, capabil să prevadă evoluția pieței și să pregătească resursa umană calificată pentru această evoluție și pentru nevoile locale și regionale reprezintă premisa fundamentală a dezvoltării durabile a județului. Existența resursei umane calificate reprezintă cel mai important factor pentru atragerea investitorilor. De asemenea, resursa umană educată este o condiție de bază pentru dezvoltarea antreprenoriatului. Sistemul educațional pre-universitar necesită investiții semnificative atât în baza materială, cât și în resursa umană. Cadrele didactice trebuie pregătite pentru a utiliza noile metode de predare și învățare, făcând din actul de învățare unul atractiv și util pentru elevi. Trebuie dezvoltate acele specializări pentru a căror absolvenți există (sau se estimează că va exista) cerere pe piață, iar cele existente, dar neancorate în cerințele pieței, trebuie reprofile.

EDUCAȚIE

Obiective specifice:

1.1. Construcția unui Hub Educațional la nivelul județului, în următorii 6 ani, care să reunească actori interesați din sectorul public, privat și nonprofit și care poate stimula permanent acțiunile în această zonă (investiții în infrastructură educațională, corelarea cu specificul economiei locale, reducerea disparităților în domeniul educațional, stimularea activităților extracurriculare și comunitare, etc.).

1.2. Crearea/operationalizarea unui centru de excelență, în următorii 5 ani, capabil să stimuleze competențe și abilități necesare pentru economia viitorului.

1.3. Crearea a 2 programe de învățământ dual în următorii 4 ani în 2 licee din județ.

1.4. Sprijinirea dezvoltării unui sistem funcțional de stimulare a performanței elevilor, studenților și cadrelor didactice până în 2024, obiectiv concretizat în organizarea a cel puțin unei competiții interșcolare anuale pe domenii prioritare la nivel județean: economie bazată pe cunoaștere, antreprenoriat, turism, meserii organizată începând din 2024.

SĂNĂTATE

Obiective specifice:

1.5 Creșterea calității, funcționalității și accesibilității infrastructurii de sănătate la nivel județean prin reabilitarea și modernizarea infrastructurii existente și/sau crearea unor elemente de infrastructură noi până în 2030 (inclusiv dezvoltarea infrastructurii necesare telemedicinii) astfel încât mulțumirea față de serviciile medicale să crească cu minim 10% față de nivelul din 2021.

CULTURĂ ȘI INDUSTRII CREATIVE

Obiective specifice:

1.6 Creșterea calității, funcționalității și accesibilității infrastructurii culturale prin reabilitare și modernizarea infrastructurii existente și/sau crearea unor noi unități până în 2030, astfel încât mulțumirea față de serviciile culturale și infrastructura aferentă să crească cu minim 15% (față de nivelul din 2021).

1.7 Dezvoltarea oportunităților și facilităților de recreere și petrecere a timpului liber în județ până în anul 2030, astfel încât mulțumirea față de serviciile și oportunitățile de petrecere a timpului liber să crească cu minim 20% până în 2030 față de nivelul din 2021.

SERVICII SOCIALE

Obiective specifice:

1.8 Creșterea calității, funcționalității și accesibilității infrastructurii și serviciilor sociale prin reabilitare și modernizarea infrastructurii existente și/sau crearea unor noi unități până în 2030, astfel încât nivelul de mulțumire față de aceste servicii să crească cu minim 10% până în anul 2030 față de nivelul din 2021.

Obiectivul strategic 2: Dezvoltare economică diversificată și tranziția spre o economie bazată pe cunoaștere

Dezvoltare economică diversificată și tranziția spre o economie bazată pe cunoaștere se poate realiza prin modernizarea tehnologică și digitalizarea întreprinderilor, diversificare, dinamizarea ecosistemului antreprenorial, creșterea competitivității IMM-urilor, cooperare și resursă umană calificată. Consiliul județean, prin prisma sferei de atribuții și a resurselor umane și financiare pe care le are, nu este o entitate care poate întreprinde acțiuni cu impact direct asupra dezvoltării economice. Acesta poate doar să stimuleze dezvoltarea și creșterea economică (în mod indirect), iar pentru a reuși, principala condiție este colaborarea strânsă între consiliul județean, agenții economici, antreprenorii, Camera de Comerț și Industrie, asociațiile patronatelor și alte asociații de profil din județ. În acest sens, Consiliul Județean Covasna își poate asuma obiective ce vizează

dezvoltarea economică a județului doar din perspectiva de facilitator și inițiator care coagulează resursele și actorii de la nivel local și județean pentru a acționa în direcția de dezvoltare dorită.

Justificarea obiectivului:

Județul Covasna are o structură economică echilibrată, însă structura actuală influențează semnificativ rezultatele activității economice, respectiv valoarea adăugată și veniturile. Faptul că un procent ridicat de salariați au venituri la nivelul salariului minim pe economie, este o consecință a tipului de economie preponderent bazat pe domenii slab intensive în cunoaștere. Efectele acestei stări de fapt se traduc în valori scăzute ale puterii de cumpărare, respectiv în migrația tinerilor și a resursei umane calificate înspre centrele urbane și domeniile în care veniturile sunt semnificativ mai mari. Mai mult, în contextul actual, sectoare economice cu tradiție și în care județul concentrează un număr însemnat de salariați (Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte) sunt în transformare. Incapacitatea de a anticipa evoluțiile economice viitoare, dar și cea de a lua măsurile necesare atenuării efectelor negative vor contribui la amplificarea problemelor economice și sociale locale. Ținând cont de faptul că deși județul Covasna nu dispune de centre de cercetare, dezvoltare și inovate (CDI), distanța mică față de două centre importante de CDI din regiune (Brașov și Mureș), precum și fondurile nerambursabile puse la dispoziție pentru tranziția spre o economie verde și digitalizare reprezintă oportunități pentru tranziția județului către o economie bazată pe cunoaștere și reducerea disparităților intraregionale. De asemenea, acestea sunt și principalele surse pentru creșterea competitivității companiilor locale, dezvoltarea ecosistemului antreprenorial local și dezvoltarea resurselor umane în corelație cu cerințele pieței. Dezvoltarea economică diversificată și tranziția spre o economie bazată pe cunoaștere se poate realiza prin modernizarea tehnologică și digitalizarea întreprinderilor, diversificare, dinamizarea ecosistemului antreprenorial, creșterea competitivității IMM-urilor, cooperare și resursă umană calificată.

Obiective specifice:

2.1. Dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere (industrii de înaltă tehnologie și serviciile înalt intensive în cunoaștere) astfel încât numărul de salariați să crească în aceste domenii cu 15%, iar cifra de afaceri cu 50% până în 2027, față de 2019.

2.2. Creșterea cu 40% a cifrei de afaceri și cu 15% a numărului de salariați ai microîntreprinderilor și IMM-urilor (întreprinderilor între 10 și 249 de angajați) din județ până în 2027, în raport cu anul 2020.

2.3. Creșterea productivității muncii de la 70% din media nivelului regional în 2018, la 80% în 2025.

Direcții de acțiune/măsuri necesare:

2.1 Sprijinirea inovării și implementării tehnologiilor de ultimă generație de către mediul de afaceri.

2.2. Sprijinirea dezvoltării ecosistemului antreprenorial și a microîntreprinderilor și IMM-urilor locale prin facilitarea extinderii și diversificării infrastructurii locale de afaceri, susținerea clusterelor și dezvoltarea rețelelor de cooperare economică.

2.3. Sprijinirea inserției pe piața muncii prin corelarea competențelor profesionale cu dinamica și cerințele viitoare ale pieței, formare continuă și digitalizare.

2.4. Facilitarea creșterii gradului de internaționalizare a economiei locale.

2.5. Sprijinirea ariilor de competitivitate ale economiei locale.

Obiectivul strategic 3: Creșterea coeziunii teritoriale la nivel județean

Creșterea coeziunii teritoriale la nivel județean se poate realiza prin îmbunătățirea infrastructurii de transport, edilitare și de comunicații, capacitate administrativă crescută, dezvoltare urbană integrată, digitalizare, mobilitate urbană durabilă, corelarea strategiilor de dezvoltare locală, cooperare interjurisdicțională.

Justificarea obiectivului:

La nivelul României discrepanțele în dezvoltare atât intra cât și inter-regionale sunt extrem de pregnante și influențează de o manieră determinantă viitorul comunităților locale. Discrepanțele sunt accentuate și de lipsa (sau funcționarea deficitară) unor mecanisme de cooperare interjurisdicțională care să stimuleze asocierea la nivel local în vederea soluționării în comun a unor probleme locale specifice și punctuale. Regiunea Centru în ansamblul său, comparativ cu nivelul național, prezintă diferențe mai puțin accentuate între mediul urban și cel rural. Regiunea se confruntă însă cu diferențe semnificative în dezvoltare între județele care intră în componența sa precum și cu o paletă diversificată și neunitară de probleme în funcție de profilul fiecărui județ. Județul Covasna, alături de județul Harghita, este un județ rural, caracterizat printr-un oarecare grad de izolare, cu orașe puține și mici, cu potențial de polarizare în stagnare (cu excepția municipiului reședință de județ Sfântu Gheorghe). Mai multe, unele orașe precum Întorsura Buzăului, prezintă semne de ruralizare, ceea ce implică înseamnă privirea județului de motoare în ceea ce privește dezvoltarea economică locală și a comunităților rurale din preajmă de un pol urban, care oferă servicii. Pe de altă parte, județul se mândrește cu o identitate comunitară solidă, cu valori împărtășite de majoritatea stakeholderilor locali și județeni, care ar putea să stea la baza unor asocieri formale. În plus, autoritățile județene doresc să valorifice caracterul rural al județului și să îl dezvolte în viitor prin păstrarea unei legături cu natura, limitarea dezvoltării urbane necontrolate care ar putea distruge zonele naturale și reducerea dezechilibrelor urban-rural. În aceste condiții,

dezvoltarea teritorială viitoare a județului trebuie să fie una coordonată și sustenabilă prin consolidarea legăturilor intra județene și prin promovarea conceptului de dezvoltare policentrică. Este nevoie să se recunoască faptul că teritoriile/localitățile de diverse mărimi pot toate contribui la dezvoltarea județului cu condiția identificării și valorificării specificului și avantajelor fiecăreia

Obiective specifice:

3.1. Creșterea nivelului de dezvoltare locală și a condițiilor de trai în toate UAT-urile județului, concomitent cu reducerea discrepanțelor dintre urban și rural, pe baza unor măsurători care folosesc un indice compozit pentru dezvoltarea locală de tipul IDUL, IDSL (Indicele dezvoltării sociale locale) sau similar. Se va urmări astfel creșterea până în 2030, comparativ cu 2018, a nivelului de dezvoltare locală cu minim 15% pentru mediul urban și minim 30% pentru mediul rural precum și reducerea cu minim 5% până la finalul anului 2030, comparativ cu 2018, a decalajului de dezvoltare dintre localitățile urbane și rurale ale județului Covasna.

3.2. Creșterea calității condițiilor de locuit în toate comunitățile urbane și rurale din județ. Până la finalul anului 2030, comparativ cu 2019, se va urmări creșterea la 25 a numărului de clădiri reabilite termic și creșterea cu 1% a gradului de înnoire a fondului locativ. De asemenea, se va urmări creșterea gradului de satisfacție a locuitorilor față de mediul construit, inclusiv echiparea edilitară a localităților, cu 10%.

3.3. Reducerea discrepanțelor existente între mediul urban și cel rural prin investiții în rețelele de apă și canalizare, distribuție a gazelor naturale, energie electrică, a rețelei de străzi orășenești etc. Până în 2030, comparativ cu 2019, se urmărește: creșterea numărului de UAT-uri deservite de rețeaua centralizată de alimentare cu apă, de la 27 la 30 și creșterea cu minim 15% a lungimii rețelei de distribuție a apei potabile la nivelul județului; creșterea numărului de UAT-uri deservite în rural de rețeaua de canalizare de la 25 la 30 și păstrarea unei rate de creștere a lungimii rețelei de canalizare la nivel județean cel puțin egală cu media regională; 70% a UAT-urilor care nu sunt deservite de rețea de gaz; creșterea până la 70% a străzilor orășenești modernizate din totalul rețelei de străzi orășenești.

3.4. Creșterea mobilității durabile la nivelul județului Covasna

3.5. Creșterea cooperării între UAT-urile urbane și/sau rurale din județ prin intermediul unei ADI cu acoperire teritorială largă și desfășurarea unor proiecte pilot care vizează dezvoltarea teritorială echilibrată. Până la finalul anului 2025 se va urmări crearea ADI și identificarea unor zone pentru cooperare iar până în 2030 se vor implementa minim 2 proiecte pilot care să includă minim 3 comunități.

3.6. Accentuarea rolului de coordonare și ghidaj a CJ Covasna în procese de planificare spațială și dezvoltare urbană/rurală. Până la finalul anului 2030 se va urmări realizarea unui ghid de politică publică locală care să vizeze aspecte precum standarde pentru construire în comunități urbane și rurale care să respecte specificul local și regional și să conducă la o relație armonioasă a mediului construit cu natura.

3.7. Asumarea de către Consiliul județean a rolului de lider al procesului de digitalizare a instituțiilor publice locale, în special a primăriilor, și de coordonare a îmbunătățirii infrastructurii digitale și a nivelului de alfabetizare digitală. Până la finalul anului 2025 se va urmări o standardizare a numărului și gradului de sofisticare a serviciilor digitale oferite tuturor cetățenilor județului.

Direcții de acțiune

3.1. Colectarea de date statistice relevante la nivel județean în vederea măsurării nivelului de dezvoltare locală la nivelul UAT-urilor.

3.2. Cooperarea cu UAT-urile din județ în vederea creșterii calității fondului de locuințe și de clădiri publice precum și regenerarea unor terenuri din zonele urbane.

3.3. Modernizare rețele edilitare, cu accent pe considerente precum creșterea eficienței energetice, acoperirea teritorială uniformă, creșterea numărului de gospodării deservite etc.

3.4.a. Integrarea unor considerente verzi, sociale și digitale în dezvoltarea sistemelor de transport public de la nivelul județului Covasna.

3.4.b Facilitarea conștientizării cetățenilor și a companiilor din județul Covasna și stimularea acestora cu privire la importanța utilizării transportului în comun și a mijloacelor alternative de deplasare în vederea reducerii emisiilor de carbon.

3.4.c Sprijinirea creșterii calității infrastructurii din UAT-uri care să permită mersul pe jos și mersul cu bicicleta.

3.4.d Îmbunătățirea infrastructurii aferente transportului public local și a celui județean în vederea corelării mai bune a serviciilor companiilor de transportul public local și județean cu nevoile de mobilitate ale rezidenților.

3.5. Facilitarea cooperării interjurisdicționale între UAT-urile județului, inclusiv la nivelul ZUF Sfântu Gheorghe.

3.6. Sprijinirea comunităților rurale, în special a celor cu capacitate administrativă limitată, în activitatea acestora care vizează urbanismul.

3.7. Asumarea de către Consiliul județean a rolului de lider al procesului de digitalizare a instituțiilor publice locale, în special a primăriilor, și de coordonare a îmbunătățirii infrastructurii digitale și a nivelului de alfabetizare digitală.

Obiectiv strategic 4: Creșterea calității vieții prin conservarea și îmbunătățirea factorilor de mediu

Justificarea obiectivului:

Creșterea calității vieții se poate realiza prin reducerea emisiilor de CO₂, o mai bună gestionare a resurselor, sprijinirea tranziției către economia circulară, transpunerea și promovarea bunelor practici în domeniu, conservarea biodiversității și creșterea adaptării la schimbările climatice. Având în vedere cadrul natural existent și oportunitățile de punere în valoare a acestuia, Județul Covasna își propune ca până în 2030 să devină cel mai verde județ din România, respectiv județul cu cea mai bună calitate a aerului și apei, cele mai puțin poluate soluri și cu cele mai performante sisteme de gestionare a deșeurilor. Pentru a îndeplini acest deziderat, ținând cont de țintele Agendei 2030 și de oportunitățile de finanțare existente, Județul Covasna își propune, între altele, asigurarea unui sistem de transport public al elevilor din județ fără emisii de noxe și dotarea Inspectoratului pentru Situații de Urgență al județului Covasna cu autospeciale electrice.

Obiective specifice:

4.1. Retehnologizarea sistemelor clasice de producere a energiei, prin stimularea utilizării de surse alternative de energie și optimizarea și modernizarea transportului rutier, astfel numărul de depășiri ale parametrilor aerului să scadă cu 25% până în anul 2025.

4.2. Îmbunătățirea sistemelor de monitorizare a calității aerului prin înființarea de încă 2 stații automate la Covasna și Târgu Secuiesc, până în anul 2026.

4.3. Creșterea procentajului populației conectate la sisteme de canalizare cu epurare și tratarea apelor uzate în trepte superioare de epurare, atât la nivel urban cât și rural, astfel ca până în anul 2024 populația conectată la sisteme de colectare fără epurare a apelor uzate să scadă de la sub 10%, iar conectarea populației orășenești la stații de epurare cu treapta terțiara de epurare să crească de la 70,83% la 90% până în anul 2025;

4.4. Îmbunătățirea calității apei din sistemele publice de aprovizionare cu apă potabilă, astfel încât toate să poată fi autorizate din punct de vedere sanitar până în anul 2023.

4.5. Dezvoltarea sistemului de colectare selectivă a deșeurilor astfel încât gradul de colectare selectivă să ajungă până la sfârșitul anului 2022 la 70% și până în anul 2025 la 100%.

4.6. Implementarea unui sistem digitalizat de măsurare la colectarea deșeurilor menajere care să asigure principiul ”se plătește cât se aruncă” până în anul 2025.

Direcții de acțiune

- 4.1. Sprijinirea măsurilor menite să contribuie la îmbunătățirea calității aerului
- 4.2. Sprijinirea măsurilor care contribuie la reducerea poluării apelor.
- 4.3. Îmbunătățirea continuă a sistemului de management al deșeurilor.

Obiectiv strategic 5: Dezvoltarea sectorului turistic și a sectoarelor economice conexe

Dezvoltarea sectorului turistic și a sectoarelor economice conexe se poate realiza prin conservarea, consolidarea și promovarea identității locale specifice, valorificarea potențialului natural și antropic al județului, modernizarea și extinderea infrastructurii turistice, susținerea activităților culturale și recreative, asigurarea forței calificate de muncă

Justificarea obiectivului:

Potențialul turistic local și regional în acest domeniu este unul ridicat, iar valorificarea și dezvoltarea acestuia trebuie să țină cont de ariile de competență în domeniu. Turismul balnear are nevoie să se dezvolte pe baza unei schimbări de paradigmă ce diversifică baza turistică dincolo de grupurile tradiționale de clienți. Bazinul clasic de clienți va rămâne o sursă stabilă de venituri pentru economia locală (datorită procesului de îmbătrânire demografică), dar diversificarea ofertei către dezvoltarea componentelor de wellness, SPA și agrement poate aduce valoare adăugată superioară. Turismul cultural trebuie valorificat pe baza pe patrimoniului cultural construit, tradiții, dar și pe avantajele culturale oferite de municipiul reședință de județ; datorită distanței mici între obiectivele existente la nivel local și regional o strategie integrată este fezabilă. Dezvoltarea ecoturismului local trebuie realizată utilizând inteligent resursele naturale existente. Nu în ultimul rând, trebuie avută în vedere dezvoltarea echilibrată din punct de vedere geografic a ofertei turistice (cazare, servicii agrement etc.), astfel încât toate zonele din județ să beneficieze și să contribuie la dezvoltarea sectorului turistic, nu doar cele care dispun deja de bază materială și facilități excelente, ci și cele care în prezent nu dispun, dar care au potențial turistic ce poate fi valorificat.

Obiective specifice:

5.1. Creșterea cu 65% a cifrei de afaceri și cu 18% a numărului de salariați totalizat în domeniile 55- Hoteluri și alte facilități de cazare, 56- Restaurante și alte activități de servicii de alimentație, 93 - Activități sportive, recreative și distractive până în 2028, față de 2018.

5.2. Creșterea până la 50% a gradului de ocupare a structurilor de cazare turistică la nivelul județului până în 2028.

Direcții de acțiune

5.1. Sprijinirea măsurilor de conservare, restaurare și punere în valoare a patrimoniului cultural- istoric, valorificare a patrimoniului turistic natural și creștere a utilizării potențialului balnear/Sprijinirea măsurilor de valorificare a potențialului turistic natural și antropic al județului.

5.2. Sprijinirea modernizării și extinderii infrastructurii (de cazare, de agrement etc.) și îmbunătățirea serviciilor specifice

5.3. Sprijinirea acțiunilor care contribuie la asigurarea forței calificate de muncă în turism.

Obiectiv strategic 6: Dezvoltarea durabilă a zonelor rurale din județ

Dezvoltarea durabilă a zonelor rurale din județ se poate realiza prin valorificarea potențialului natural și uman al acestora, dezvoltarea capacității antreprenoriale, profesionalizare, cooperare și eficientizare a lanțurilor de producție și comercializare

Justificarea obiectivului:

Mediul rural ocupă cea mai mare parte a teritoriului județului, iar ponderea populației care trăiește aici o depășește pe cea din mediul urban. Prin prisma trendurilor existente, precum accelerarea ritmului de îmbătrânire a populației pe fondul migrației tinerilor din zonele rurale, dar și a deficiențelor mari în ceea ce privește accesul la utilități și servicii elementare de bază (sănătate, educație, cultură etc), dezvoltarea zonelor rurale necesită o atenție specială, ținând cont de potențialul de dezvoltare pe care acestea îl au.

Obiective specifice:

6.1. Menținerea și creșterea competitivității agriculturii și a silviculturii locale care să ducă la creșterea cifrei de afaceri în sector cu 40% (în termeni reali, 2027 față de 2020).

6.2. Creșterea capacității antreprenoriale în mediul rural (măsurabilă prin numărul de întreprinderi nou create – cu 50% mai ridicat față de 2020).

6.3. Diversificarea economiei rurale și creșterea ponderii salariaților în totalul populației de la 6,2% în 2020, la 10% în 2029.

Direcții de acțiune

6.1. Sprijinirea eficientizării sectorului agroalimentar și îmbunătățirii pregătirii profesionale a fermierilor.

6.2. Susținerea activităților agricole în zonele montane.

6.3. Sprijinirea valorificării superioare și într-o manieră durabilă a potențialului silvic județean.

6.4. Facilitarea creșterii atractivității economice și diversificării activităților economice în localitățile rurale.

6.5. Sprijinirea îmbunătățirii infrastructurii tehnico-edilitare a localităților rurale.

6.6. Sprijinirea dezvoltării infrastructurii sociale, cultural-recreative și susținerea dezvoltării comunitare.

6.7. Sprijinirea dezvoltării și consolidării formelor asociative de producție și comercializare a produselor locale.

4. Programe și surse de finanțare 2021-2027

4.1. Programe operaționale

Ministerul Fondurilor Europene enumeră 8 programe de fonduri europene, prin care se vor finanța proiecte de investiții, inclusiv pentru anreprenori, în România, în perioada de programare 2021-2027.

7 programe vor fi gestionate de MFE ca autoritate de management:

- Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare;
- Programul Operațional Dezvoltare Durabilă;
- Programul Operațional Educație și Ocupare;
- Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială;
- Programul Operațional Sănătate;
- Programul Operațional Asistență Tehnică;
- Programul Operațional Tranziție Justă.

Programul Operațional Regional va fi împărțit în 8 POR-uri mai mici, fiecare gestionat de Agențiile de Dezvoltare Regională, ca autorități de management, de la nivel regional.

4.1.1 Programul Operațional Regional – Regiunea Centru 2021-2027

Obiectivul general al POR Centru 2021-2027 își propune să găsească soluții de creștere a competitivității economice și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale și regionale sprijinind dezvoltarea mediului de afaceri prin **competitivitatea CDI și a IMM**, a condițiilor infrastructurale și a serviciilor prin **digitalizarea în administrație și afaceri**, care să asigure o dezvoltare sustenabilă a regiunii, capabilă să gestioneze în mod eficient resursele, să valorifice potențialul ei de inovare și de asimilare a progresului tehnologic.

Prin investițiile propuse a se finanța se dorește valorificarea potențialului inovativ existent în domeniile de specializare inteligentă, potențial încă insuficient asimilat de firme. Astfel se dorește sprijinirea structurilor de cercetare dezvoltare și transfer tehnologic care să permită inovarea și

transferul de tehnologie către firme, dar și susținerea întregului ciclu de inovare la nivel de întreprindere, precum și a modernizării industriale la nivelul firmelor coroborat cu susținerea structurilor de sprijinire a afacerilor.

POR Centru 2021-2027 are la bază următoarele **obiective strategice regionale**, identificate și prioritizate ca fiind cele mai relevante în contextul stadiului actual de dezvoltare socio-economică a regiunii, precum și a principalelor direcții de acțiune strategică menționate în documentele strategice naționale și europene relevante:

O1 - O Europă mai inteligentă

Prin investițiile propuse se prevede dezvoltarea serviciilor publice digitale și interoperabilitatea acestora în vederea îmbunătățirii interacțiunii cu cetățenii și mediul economic, dar în același timp și pentru îmbunătățirea activității administrațiilor prin eficientizarea luării deciziilor. De asemenea se propun investiții care să determine creșterea gradului de digitalizare în întreprinderile din regiune – adoptare soluții digitale avansate pentru producție și administrarea afacerii.

Componenta de digitalizare destinată cetățenilor și administrației este asociată intervențiilor care susțin inițiativele de smart city pentru a fi plasată într-un context coerent și pentru a sublinia relația dintre informatizarea administrației și modernizarea modului de locuire a spațiului urban în beneficiul cetățenilor.

O2 - O Europă mai verde

Obiectivele regionale în materie de dezvoltare teritorială sustenabilă își propun îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, dezvoltarea infrastructurii verzi și atenuarea efectelor schimbărilor climatice.

Calitatea vieții în mediul urban și sănătatea locuitorilor depind în mod considerabil de infrastructura și serviciile existente, inclusiv de suprafața zonelor verzi.

Aceasta vizează creșterea calității vieții locuitorilor din localitățile Regiunii Centru pe de o parte prin îmbunătățirea performanței energetice a fondului existent de clădiri publice și rezidențiale și prin modernizarea/extinderea sistemului de iluminat, iar pe de alta parte printr-o mobilitate durabilă și regenerarea urbană. Tabloul regional arată că pentru a aborda în mod eficient performanța energetică a clădirilor, a sistemelor de iluminat public și încălzire, sunt necesare investiții și sprijin suplimentar.

O3 - O Europă mai conectată

În conformitate cu PDR Centru este necesară în continuare modernizarea și creșterea capacității de transport a drumurilor de importanță regională care asigură conexiunile la rețeaua TEN-T precum și realizarea de noi conexiuni rutiere acolo unde situația o impune.

Obiectivul urmărește creșterea conectivității zonelor mai puțin dezvoltate și a zonelor izolate la rețeaua TEN-T, ținând seama de investițiile realizate prin programele anterioare și cele propuse pe celelalte obiective ale POR, dar și cele realizate sau preconizate la nivel național în domeniul conectivității. De asemenea se urmărește și decongestionarea traficului din marile aglomerări urbane pentru a putea contribui la implementarea PMUD-urilor.

Deși au existat investiții în construcția și modernizarea de drumuri, totuși 51% din rețeaua rutieră de la nivel regional este nemodernizată.

Din perspectiva obiectivelor de dezvoltare regionale și locale, dar și datorită faptului că o mare parte din aceste drumuri județene traversează localitățile, în principal cele urbane, au fost identificate o serie de investiții prioritare la nivel regional care să asigure conexiunea localităților din extremitățile Regiunii.

O4 - O Europă mai socială

Prin intermediul acestei obiective se prevede susținerea comunităților locale pentru asigurarea accesului egal al copiilor și elevilor la infrastructura și serviciile de îngrijire și educație oferite în unitățile de învățământ de la toate nivelurile din Regiunea Centru, inclusiv prin accesibilizarea infrastructurii.

Ameliorarea rezultatelor din sistemul de educație și creșterea relevanței educației și formării profesionale pentru piața muncii se va face în acest program prin intervenții care au ca scop:

- creșterea accesului la servicii de îngrijire, educație și formare profesională, favorabile incluziunii prin dezvoltarea infrastructurii, în special în învățământul antepreșcolar și preșcolar;
- îmbunătățirea Condițiilor de siguranță și funcționare a unităților școlare;
- creșterea calității și relevanței mediilor de învățare pentru procesul de învățare și piața muncii, inclusiv învățământ la distanță și online prin dotarea unităților de învățământ cu biblioteci, laboratoare, spații de recreere, la nivelul standardelor reglementate prin legislația în vigoare, inclusiv crearea condițiilor pentru educația on-line în școlile din Regiunea Centru. Formare profesională și învățământ terțiar adaptat nevoilor actuale ale pieței muncii;
- creșterea relevanței educației și formării profesionale pentru piața muncii are în vedere cel puțin două aspecte în actualul program operațional: dotarea atelierelor școală, laboratoarelor altor facilități care au ca scop formarea și pregătirea practică a elevilor și studenților și echiparea unităților din învățământul profesional și tehnic;
- creșterea rolului culturii și turismului în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială și programelor de educație formală și non-formală derulate prin centrele de agrement din Regiunea Centru.

O5 - O Europă mai aproape de cetățeni

PDR Centru 2021-2027 vizează conservarea, restaurarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural-istoric, valorificarea patrimoniului turistic natural și creșterea utilizării potențialului balnear, modernizarea și extinderea infrastructurii turistice pentru tineret și reabilitarea spațiilor cu destinație culturală, dezvoltarea infrastructurii culturale inovatoare, precum și îmbunătățirea accesibilității zonelor turistice.

De asemenea, intervențiile au în vedere valorificarea potențialului economic al turismului din zonele urbane și rurale.

Majoritatea obiectivelor de patrimoniu de importanță UNESCO sau națională sunt situate în mediul rural.

De asemenea, în mediul rural se găsesc importante resurse balneare, iar zona montană de la nivel regional este situată în mare parte în mediul rural.

Dezvoltarea inegală a turismului în interiorul regiunii, în condițiile în care avem un potențial turistic ridicat în toate cele șase județe ale regiunii, este edificatoare pentru a arăta importanța aplicării unor strategii de stimulare a turismului care includ toate aspectele ce concură la dezvoltarea acestui domeniu.

Regiunea Centru are un potențial semnificativ în câteva subdomenii de turism alternativ precum turismul gastronomic, turismul viticol, turismul de aventură etc. Susținerea formelor de turism tematic și a celor de turism alternativ (turism gastronomic, viticol, cicloturism, turism de aventură etc) este una din măsurile propuse în cadrul PDR Centru 2021-2027.

Priorități:

Prioritatea 1

O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice

Obiective specifice:

1.1 Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate

Acțiunile prevăzute ca intervenții pentru acest obiectiv specific sunt:

- participarea IMM-urilor și organizațiilor CDI în structuri, parteneriate și programe de colaborare
- sinergii cu programe similare din alte State Membre sau State Asociate
- specializare inteligentă la nivel regional și inovare de produs, serviciu, de proces, organizațională și de model de afaceri în IMM-uri, inclusiv brevetare
- Dezvoltarea infrastructurilor proprii de CDI ale organizațiilor de CDI și companiilor;
- sprijinirea ecosistemului antreprenorial de inovare care favorizează crearea și maturizarea start-up/ spin-off în domenii de specializare inteligentă,;

- Susținerea inovării deschise
- Dezvoltarea parcurilor științifice și tehnologice

Raționalitatea acestor intervenții este de a acționa pentru structurarea unui ecosistem regional de cercetare dezvoltare inovare și susținerea cooperării internaționale a actorilor de CDI implicați.

1.2 Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor, inclusiv prin investiții productive și crearea de noi locuri de muncă în IMM

Prin intervențiile prevăzute vizăm următoarele efecte în economia regională:

- Modernizarea industrială a IMM, respectiv accelerarea preluării tehnicilor avansate de manufacturare;
- Creșterea nivelului de robotizare, atât în sectorul productiv cât și în sectorul de servicii;
- Favorizarea valorificării resurselor prin măsuri de economie circulară, facilitarea inovării în IMM.

Acțiunile prevăzute ca intervenții pentru acest obiectiv specific sunt:

- Facilitarea investițiilor tehnologice în IMM-uri, inclusiv IoT, automatizare, robotică, inteligență artificială, customizare de masă, linii pilot, testare prototipuri, certificare produse / servicii, instruire pentru angajați – în sectoarele de specializare inteligentă
- Tehnici avansate de manufacturare - investiții în active corporale și necorporale în legătură cu modernizarea industrială pentru sectoarele de specializare inteligentă
- Investiții în active corporale și necorporale în microîntreprinderi și IMM-uri, inclusiv scale-up
- Design responsabil al produselor
- Soluții de economie colaborativă în IMM și alte organizații
- Susținerea proceselor de re- și de-manufacturing
- Crearea de lanțuri de valoare locale
- Structuri de sprijin pentru IMM (incubatoare, acceleratoare, parcuri industriale, cluster)

1.3 Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat

Dezvoltarea economică și specializarea inteligentă a Regiunii Centru nu pot fi separate de **adoptarea tehnologiilor digitale**. Analiza pieței și potențialul de dezvoltare al sectoarelor definite ca strategice pentru Regiunea Sud-Est au arătat necesitatea introducerii și utilizării în economie a produselor/ serviciilor/ proceselor inovative digital, cu valoare adăugată sporită, care permit în timp recuperarea decalajelor față de regiunile mai dezvoltate.

Prioritatea 2

O regiune digitală

Obiective specifice:

2.1 Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor

O regiune digitală prevăzută ca intervenție pentru acest obiectiv specific este:

- susținerea digitalizării serviciilor publice la nivel local, inclusiv securitate cibernetică, interoperabilitate pentru proiectele de digitalizare ale serviciilor publice la nivel local;
- Sprijinirea digitalizării IMM-urilor
- Creare și susținere de hub-uri digitale inovative.

Economia europeană își asigură competitivitatea la nivel global și pe premisele digitalizării, care se constituie ca o condiție esențială pentru inovare și creștere sustenabilă

Un alt efect urmărit este structurarea unei piețe regionale de soluții de digitalizare pentru companii. În lipsa unei piețe locale, dezvoltarea ofertei de soluții este încetinită, companiile regionale de ITC rămân inferioare în lanțul valoric sectorial, în lipsa unor clienți locali pentru care să furnizeze soluții. Catalizarea cererii de soluții de digitalizare din partea companiilor va avea ca efect o creștere a ofertei. Furnizorii locali vor fi stimulați să dezvolte soluții adaptate acestor nevoi. Tipuri de operațiuni susținute: investiții pentru servicii și echipamente necesare pentru transformarea digitală a IMM-urilor, adoptarea tehnologiilor și a instrumentelor digitale care conduc la inovarea modelului de afaceri, sprijin pentru dezvoltarea și implementarea de noi modele de afaceri pentru IMM-uri, inclusiv internaționalizare.

2.2 Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat

Acțiunile prevăzute în cadrul Priorității 2 **O regiune digitală** în legătură cu obiectivul specific (Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat) sunt:

Operațiune 1 - Comunități digitale pentru o regiune inteligentă

- instruirea personalului din administrație pentru operarea platformelor digitale;
- instruirea elevilor și a personalului didactic în vederea utilizării instrumentelor digitale;

Operațiune 2 - Întreprinderi digitale pentru o economie avansată

- Instruirea personalului din companii în vederea îmbunătățirii utilizării instrumentelor digitale;

Pentru utilizarea la scară extinsă a serviciilor digitale, este nevoie și de instruirea adecvată a publicului receptor. Chiar dacă există o plajă de manevră generoasă, ținta de utilizatori de servicii propusă pentru atingere nu va putea niciodată depăși totalul persoanelor cu abilități practice minimale în domeniul tehnicii informatice. Deși la nivel regional nu există o statistică care să

reflecte gradul de alfabetizare informatică al populației, se pot considera relevante datele existente la nivel național.

Prioritatea 3

O regiune cu orașe prietenoase cu mediul

Obiective specifice:

3.1. Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră

Creșterea eficienței energetice a clădirilor publice și rezidențiale, renovarea fondului construit și eficientizarea serviciilor de iluminat contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră de la nivelul Regiunii Centru. Aceste priorități sunt în concordanță cu obiectivele politicilor europene și naționale în ceea ce privește eficiența energetică și schimbările climatice și reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră.

Iluminatul public reprezintă un alt sector important cu potențial mare pentru îmbunătățirea eficienței energetice. În ciuda potențialului mare de economisire în acest sector, ritmul de modernizare a infrastructurii și a serviciului de iluminat public de la nivel regional este lent, iar gradul de acoperire a municipalităților cu serviciul de iluminat public este scăzut.

Operațiuni cu caracter orientativ:

- **sprijin** în vederea **asigurării/ îmbunătățirii eficienței energetice a clădirilor rezidențiale din Regiunea Centru**, inclusiv măsuri de consolidare structurală în funcție de nivelul de expunere și vulnerabilitate la riscurile identificate, **proiecte de demonstrare și măsuri de sprijin** ce contribuie la creșterea ponderii de surse regenerabile în consumul de energie al acestor clădiri;
- **sprijin** în vederea **asigurării/ îmbunătățirii eficienței energetice a clădirilor publice din Regiunea Centru**, inclusiv măsuri de consolidare structurală în funcție de nivelul de expunere și vulnerabilitate la riscurile identificate, **proiecte de demonstrare și măsuri de sprijin** ce contribuie la creșterea ponderii de surse regenerabile în consumul de energie al acestor clădiri.
- intervenții ce vizează **reabilitarea/modernizarea și retehnologizarea sistemelor existente de iluminat, dezvoltarea unor sisteme de iluminat public performant și eficient energetic în Regiunea Centru**, , inclusiv dezvoltarea unor sisteme inteligente (smart-grids) de distribuție și stocare a energiei electrice produse din surse locale de energie regenerabilă.

Tipurile de operațiuni indicate în mai sus fac posibilă intervenția eficientă asupra fondului de clădiri publice și rezidențiale din Regiunea Centru, îmbunătățind eficiența energetică globală a teritoriului. Reabilitarea clădirilor rezidențiale și a clădirilor publice va face posibilă intervenția asupra fondului construit pentru a reduce sărăcia de combustibil, consumul de energie și nivelul

emisiilor de gaze cu efect de seră în vederea conturării unei regiuni mai ecologice și mai durabile. Renovările pot, de asemenea, să stimuleze dezvoltarea sectorului construcțiilor și reprezintă o oportunitate de a sprijini IMM-urile

3.2 Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

Lipsa spațiilor verzi accentuează puternic riscurile ecologice urbane și au un impact negativ asupra calității vieții și a stării de sănătate a populației.

Pentru dezvoltarea sustenabilă a zonelor urbane se are în vedere sprijinirea investițiilor ce contribuie la îmbunătățirea infrastructurii verzi, reducerea poluării, revitalizarea terenurilor degradate cu impact pozitiv asupra ecologiei, economiei (prin promovarea de noi investiții) și asupra contextului social (prin angajarea forței de muncă) și inclusiv modernizarea, reutilizarea și refuncționalizarea diferitelor zone din interiorul orașelor Regiunii Centru

3.3 Promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile

În Regiunea Centru există proiecte de bună practică privind mobilitatea urbană, dar sunt și foarte multe situații în care **infrastructura de transport local** este insuficient dezvoltată și modernizată. În plus, s-a observat o **accentuare a problemelor** privind **mobilitatea urbană durabilă**, cum ar fi: aglomerație și *lipsa unui sistem de prioritizare a mijloacelor de transport în comun* pe anumite artere, lipsa *sistemului de semaforizare inteligentă, piste pentru biciclete* insuficiente, *rute pietonale* insuficient amenajate, *centuri rutiere* insuficiente, *stații și terminale de transport public* nemodernizate etc.)

O dată cu *creșterea transportului ecologic* și utilizarea mijloacelor de transport electrice sau pe bază de biocombustibili, sunt necesare investiții semnificative în *infrastructuri pentru combustibili alternativi*, în special puncte de realimentare sau reîncărcare. Conform datelor colectate, la nivelul Regiunii Centru există doar 49 de stații de încărcare pentru mașinile electrice.

De asemenea, este nevoie de extinderea, reconstruirea sau modernizarea *pistelor ciclabile*, preconizându-se o creștere a numărului anual de utilizatori ai acestor tipuri de piste.

Operațiuni cu caracter orientativ:

- Dezvoltarea infrastructurii locale curate: dezvoltarea unor culoare de mobilitate durabilă, infrastructurii pentru mersul cu bicicleta, amenajarea de zone pietonale, introducerea de sisteme de bike-sharing, sisteme de monitorizare etc, inclusiv infrastructura de utilități existente aflată în proprietate publică.
- Dezvoltarea și optimizarea transportului public prin investiții în material rulant și infrastructura de transport aferentă;
- Dezvoltarea de infrastructuri pentru combustibili alternativi;

Prioritatea 4

O regiune accesibilă

Obiective specifice:

4.1 Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere

În cadrul acestei priorități este vizată finanțarea următoarele categorii de infrastructuri:

- legături rutiere secundare reabilitate și nou construite către rețeaua rutieră și nodurile TEN-T (drumuri județene, drumuri expres, centuri ocolitoare cu statut de drum județean care asigură conectivitatea directă sau indirectă la rețeaua de bază – TEN-T) care vor fi prioritizate la nivel regional în baza unei Hotărâri a CDR Centru. Pentru acest tip de intervenție se va aplica un apel necompetitiv pe bază de portofoliu de proiecte prioritare.
- soluții pentru decongestionarea/ fluidizarea traficului (pasaje, extinderi la 4 benzi, măsuri de siguranță) cu aplicant UAT municipii reședință de județ, UAT - Consiliile Județene, Parteneriate. La acest tip de intervenție se vor implementa acele soluții de decongestionare/ fluidizare a traficului de la nivelul municipiilor reședință de județ (în cazul și altor orașe) care sunt prioritizate în cadrul PMUD-lor și care vor face obiectul unui apel competitiv.

Finanțarea intervențiilor propuse va determina o mai bună conectivitate la nivel regional.

Proiectele de reabilitare/ modernizare/ extindere a infrastructurilor de transport finanțate prin POR vor identifica toate presiunile existente și potențialele amenințări asupra infrastructurii verzi și vor include măsuri pentru reducerea/ evitarea impacturilor semnificative. O atenție sporită va fi acordată refacerii conectivității ecologice în zona coridoarelor ecologice. Măsurile de evitare a fragmentării și/ sau de defragmentare trebuie să fie eficiente la nivelul coridorului ecologic și nu doar la nivelul zonei de proiect.

Prioritatea 5

O regiune educată

Obiective specifice:

5.1 Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și favorabile incluziunii în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii, inclusiv prin îmbunătățirea adaptării la educație și formare la distanță și on-line”

Evoluția tehnologică a dus la schimbări în cererea de competențe pentru piața muncii traduse în multe cazuri în specializări noi. În timp ce pentru companii aceste schimbări s-au produs deja și continuă să se producă progresiv, pentru școală schimbarea este lentă și depinde de doi factori importanți: baza materială pentru practica elevilor dar și profesori și mentori/tutori pregătiți.

Subfinanțarea educației și întârzierea modernizării infrastructurii educaționale și a actului de predare-învățare au avut efecte în lanț asupra calității și relevanței educației și formării pentru piața muncii. O parte importantă a absolvenților din învățământul secundar superior cu rezultate deosebite sunt preluați de universități de prestigiu iar o altă pondere foarte mare a absolvenților din învățământul superior sunt absorbiți pe piața muncii din statele membre ale uniunii Europene sau din afară.

Acțiunile specifice acestui obiectiv sunt:

Acțiunea 5.1.1 Creșterea gradului de participare la nivelul educației timpurii și învățământului obligatoriu- cu excepția ÎPT (învățământ antepreșcolar, preșcolar, primar, gimnazial, inclusiv, înv. Liceal, învățământul special)

Tipuri de operațiuni:

- Asigurarea accesului la serviciile de educație în unitățile școlare din Regiunea Centru prin: Îmbunătățirea accesului la servicii de educație în zonele insuficient deservite, grupuri dezavantajate și în unitățile de învățământ supraaglomerate, o mai bună utilizare a spațiilor, flexibilizarea spațiilor, astfel încât să poată fi realizată și adaptarea la situații precum cea generată de pandemia COVID 19,
- Creșterea capacității de școlarizare în învățământul antepreșcolar (creșe și grădinițe);
- Îmbunătățirea condițiilor de cazare și posibilităților de transport pentru elevi;
- Creșterea calității, condițiilor de siguranță și funcționare în unitățile școlare din Regiune prin respectarea unor standarde minime pentru infrastructură și alinierea modului de proiectare a facilităților la principiile de învățare; adecvarea utilităților școlare, în care se includ sistemele de încălzire și de ventilație, canalizarea, colectarea deșeurilor și condițiile sanitare.
- Îmbunătățirea calității și relevanței mediilor de învățare prin Asigurarea și dezvoltarea unor medii de învățare de calitate care să sprijine procesul de învățare și stimularea dezvoltării competențelor solicitate pe piața forței de muncă sau a celor fundamentale pentru succesul în viață și în societate: asigurarea spațiilor necesare și dotărilor pentru biblioteci școlare, laboratoare etc.

Acțiunea 5.1.2 Creșterea gradului de participare la învățământul profesional și tehnic

Tipuri de operațiuni:

- Intervențiile din cadrul acestei axe vizează creșterea gradului de participare la ÎPT prin asigurarea condițiilor și cadrului necesar dobândirii competențelor și calificărilor în acord cu cerințele pieței muncii.
- Intervenții în infrastructura unităților școlare din ÎPT, inclusiv în sistem dual, care vizează creșterea standardelor sau conformarea cu standardele de funcționare în vigoare, adaptarea infrastructurii pentru accesul elevilor cu deficiențe/ nevoi speciale, investițiile vor viza pe lângă lucrările de modernizare/extindere/construcție și dotarea atelierelor școlare cu echipamente didactice/aparatură pentru practica elevilor, laboratoarelor, bibliotecilor, sălilor și terenurilor de sport etc Îmbunătățirea condițiilor de cazare și posibilităților de transport pentru elevi.

5.2 Creșterea rolului culturii și turismului în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială

Activitățile care se desfășoară în centrele de agrement au ca scop integrarea socio-profesională a copiilor și elevilor și fac parte din conceptul de învățare pe tot parcursul vieții. Patrimoniul destinat activităților de tineret trebuie să servească scopurilor și obiectivelor de asigurare a condițiilor adecvate integrării socio-profesionale a tinerilor, conform necesităților și aspirațiilor acestora.

Scopul acestor intervenții este de a contribui la creșterea incluziunii socio-profesionale a copiilor și tinerilor aflați în risc de sărăcie și excluziune socială, a copiilor și tinerilor cu nevoi speciale prin creșterea accesului la servicii de calitate și programe de educație formală și non-formală acordate în centrele de agrement.

Prioritatea 6

O regiune atractivă

Obiective specifice:

6.1. Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în zonele urbane

Beneficiarii de sprijin în cadrul acestei axe vor realiza în mod obligatoriu planuri de conservare/mentenanță a obiectivelor de patrimoniu. De asemenea, vor beneficia de sprijin activitățile care au ca finalitate dezvoltarea planurilor de interpretare pentru public. În acest scop, se va finanța digitalizarea obiectivelor de patrimoniu și utilizarea mijloacelor tehnologice de ultimă oră pentru promovarea patrimoniului, care pot asigura atât atragerea unui număr mai mare de turiști, cât și conservarea laturii imateriale a patrimoniului național.

De asemenea la nivel regional avem localități cu profil turistic (stațiuni balneare sau balneo-climatice, stațiuni turistice de interes național sau local) care necesită sprijin pentru diversificarea

activității economice și dezvoltarea infrastructurii de îngrijire, tratament, prevenție și recuperare, dar și pentru dezvoltarea infrastructurii publice de turism.

Prin intermediul acestui obiectiv specific se dorește inclusiv finanțarea infrastructurii culturale, în măsura în care investiția face parte dintr-o strategie teritorială. Pe lângă reabilitarea/modernizarea/ dotarea spațiilor actuale cu destinație culturală, va fi nevoie în unele centre urbane mari și mijlocii din regiune de crearea și dotarea de noi spații/ clădiri multifuncționale care să deservească nevoile de dezvoltare a sectorului cultural.

Investițiile prevăzute în cadrul acestui obiectiv specific continuă intervențiile finanțate în perioadele anterioare de programare și vizează următoarele tipuri de acțiuni:

- Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și natural;
- Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zone care dispun de un potențial turistic valoros;
- Dezvoltarea turismului balnear și de agrement;
- Promovarea unor nișe turistice inovative;
- Îmbunătățirea accesului către resursele și obiectivele turistice (ca activitate complementară celorlalte);
- Dezvoltarea infrastructurilor integrate cu rol în administrare, protejare, informare și exploatare turistică sustenabilă;
- Investiții în infrastructură din domeniul cultural

6.2 Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în afara zonelor urbane

Ca și principiu de ierarhizare a investițiilor în domeniul turismului, vor avea prioritate investițiile în obiectivele turistice care fac parte dintr-o strategie teritorială și care pot genera creștere economică, printr-o creștere importantă a numărului de turiști.

Resursele balneare plasează Regiunea Centru pe locul doi la nivel național ca număr de stațiuni balneare și balneoclimatice (6 din 33 declarate la nivel național). Într-un inventar al potențialului balnear existent, realizat pentru RIS3 Centru, au fost evidențiate peste 40 de localități, pe tot teritoriul Regiunii, cu potențial balnear. Majoritatea acestora nu sunt însă exploatate din lipsa bazelor de tratament și a infrastructurii turistice.

Regiunea Centru dispune de condiții naturale excepționale, aproape jumătate din suprafața regiunii fiind ocupată de arealele montane. Diversitatea peisagistică, ariile naturale protejate, cu numeroase specii endemice de floră și faună, traseele rutiere spectaculoase, stațiunile montane, situează Regiunea Centru pe primul loc la nivel național din punctul de vedere al potențialului turistic montan. În acest sens, menționăm faptul că Regiunea include părți însemnate din suprafața a

6 din cele 28 de parcuri naționale sau naturale ale României și cuprinde numeroase alte arii protejate și rezervații naturale.

Posibile proiecte fanion la nivelul Regiunii sunt proiectele care vizează dezvoltarea unei rețele de piste de biciclete. Intervențiile pot viza reabilitarea și extinderea pistelor existente, precum și crearea unor noi piste de biciclete. Infrastructura creată astfel oferă condiții optime de practicare a cicloturismului și facilitează introducerea în circuitul turistic a mai multor obiective turistice culturale și naturale aflate pe traseul vizat de piste.

Una din lecțiile învățate este importanța abordării promovării turistice bazată pe managementul destinațiilor turistice.

Investițiile prevăzute în cadrul acestui obiectiv specific continuă intervențiile finanțate în perioadele anterioare de programare și vizează următoarele tipuri de acțiuni:

- Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și natural;
- Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zone care dispun de un potențial turistic valoros;
- Dezvoltarea turismului balnear și de agrement;
- Promovarea unor nișe turistice inovative;
- Promovarea și dezvoltarea de piste de biciclete pentru cicloturism
- Îmbunătățirea accesului către resursele și obiectivele turistice (ca activitate complementară celorlalte);
- Dezvoltarea infrastructurilor integrate cu rol în administrare, protejare, informare și exploatare turistică sustenabilă.

4.2. Politica Agricolă Comună post-2020

Lansată în 1962, politica agricolă comună (PAC) este un parteneriat între agricultură și societate, între Europa și agricultorii săi. Ea caută:

- să îi sprijine pe fermieri și să îmbunătățească productivitatea agricolă, pentru o aprovizionare stabilă cu alimente la prețuri accesibile;
- să îi protejeze pe agricultorii din Uniunea Europeană, astfel încât aceștia să-și poată asigura un trai decent;
- să contribuie la combaterea schimbărilor climatice și la gestionarea durabilă a resurselor naturale;
- să conserve zonele rurale și peisajele de pe întreg teritoriul său;
- să mențină vitalitatea economiei rurale prin promovarea locurilor de muncă din sectorul agricol, din cel agroalimentar și din sectoarele asociate.

PAC este o politică comună pentru toate țările din UE. Ea este gestionată și finanțată la nivel european din resursele bugetului UE.

Temeiul juridic pentru politica agricolă comună este stabilit în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

Principalele elemente ale PAC

- Simplificarea și modernizarea politicii;
- Reechilibrarea responsabilităților între COM și statele membre;
- Sprijin mai bine orientat, bazat pe rezultate și pe performanță;
- Distribuirea mai echitabilă a plăților directe;
- Creșterea așteptărilor în materie de mediu și climă.

Bugetul PAC 2021-2027

Propunerea Comisiei pentru cadrul financiar multiannual (CFM) aferent perioadei 2021-2027 include 365 de miliarde EUR pentru PAC (în prețuri curente). Acest quantum corespunde unei proporții medii de 28,5% din bugetul general al UE pentru perioada 2021-2027.

Pentru România este propusă suma de 20,5 miliarde EUR din care:

- 13,5 miliarde este destinată plăților directe
- 363 mil EUR alocate către măsurile de sprijinire a pieței (FEGA)
- 6,7 miliarde EUR alocate pentru dezvoltarea rurală (FEADR).

Tipuri de intervenții sprijinite din FEGA:

1) Plățile directe (ca și în actualul exercițiu bugetar vor fi decuplate și cuplate).

Plățile directe decuplate:

- sprijinul de bază pentru venit în scopul sustenabilității (BISS);
- sprijinul redistributiv complementar pentru venit în scopul sustenabilității (PR);
- sprijinul complementar pentru venit pentru tinerii fermieri;
- schemele pentru climă și mediu (ecoscheme)

Plata directă cuplată:

- sprijinul cuplat pentru venit;

2) Intervenții sectoriale (sectorul fructelor și legumelor, sectorul apiculturii, sectorul vitivinicol).

Obiective PAC

Conservarea Peisajelor si a Biodiversității

Îngrijirea mediului

Acțiuni de combatere a schimbărilor climatice

Restabilirea echilibrului de putere în cadrul lanțului alimentar

Sporirea competitivității

Asigurarea unui venit echitabil

Protejarea calității alimentelor și a sănătății

Zone rurale dinamice

Sprijinirea reînnoirii generaționale

Planurile strategice pot cuprinde următoarele tipuri de intervenții în ceea ce privește FEADR:

- angajamente în materie de mediu și climă și alte angajamente;
- plăți pentru constrângeri natural sau alte constrângeri specifice anumitor zone;
- plăți pentru dezavantaje specifice anumitor zone, generate de anumite cerințe obligatorii;
- investiții;
- instalarea tinerilor fermieri și întreprinderi rurale noi înființate;
- instrumente de gestionare a riscurilor;
- cooperare;

- schimb de cunoștințe și informare.

4.3. Programe și surse de finanțare 2021-2027

Finanțarea proiectelor care pot contribui la dezvoltarea economică a localității poate avea drept sursă bugetul propriu, fondurile nerambursabile guvernamentale și/sau europene sau fondurile rambursabile (din categoria creditelor).

La aceste surse de finanțare se adaugă posibilitatea dezvoltării parteneriatelor de tip public-privat, care s-au dovedit a fi soluția potrivită pentru rezolvarea anumitor probleme comunitare în multe dintre statele europene dezvoltate.

Fiecare dintre aceste posibile modalități de susținere a proiectelor locale prezintă avantaje și dezavantaje. Alegerea unei surse de finanțare optime necesită o bună cunoaștere a legislației naționale în vigoare, a programelor de finanțare disponibile și, mai ales, a nevoilor/problemelor cu care se confruntă comunitatea locală.

4.3.1. Bugetul local

Actul normativ prin care este reglementată constituirea **bugetului la nivel local** este Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare. Astfel, conform art. 129 alin. (4), consiliul local aprobă, la propunerea primarului, bugetul unității administrativ-teritoriale, virările de credite, modul de utilizare a rezervei bugetare și contul de încheiere a exercițiului bugetar.

Potrivit legii, Consiliul local poate aproba finanțarea unor investiții de interes local din bugetul propriu și poate dispune alocarea sumelor necesare pentru cofinanțarea proiectelor provenite din alte fonduri. Atribuțiile consiliului local presupun și aprobarea documentației tehnico-economice pentru lucrările de investiții de interes local, a strategiei de dezvoltare economică, socială și de mediu pentru localitate, precum și asigurarea unui mediu favorabil înființării și/sau dezvoltării afacerilor, inclusiv prin valorificarea patrimoniului existent, precum și prin realizarea de noi investiții care să contribuie la îndeplinirea programelor de dezvoltare economică regională și locală. Totodată, Consiliul local asigură realizarea lucrărilor și ia măsurile necesare implementării și conformării cu prevederile angajamentelor asumate de România în calitate de stat membru al Uniunii Europene în domeniul protecției mediului și gospodăririi apelor pentru serviciile furnizate cetățenilor.

O pondere importantă în veniturile proprii ale bugetelor locale o reprezintă cotele defalcate din impozitul pe venit.

4.3.2. Bugetul județean

O altă sursă de finanțare la nivel local este reprezentată de bugetul județean, din care pot fi repartizate fonduri pentru echilibrarea bugetelor locale, conform art. 33 alin. (3) din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare.

4.3.3. Programele guvernamentale

Transferurile consolidabile de la **bugetul de stat** către bugetele locale se acordă pentru investiții finanțate din împrumuturi externe, la a căror realizare contribuie și Guvernul, potrivit legii, și se aprobă anual, în poziție globală, prin legea bugetului de stat. Din bugetul de stat, prin bugetele unor ordonatori principali de credite ai acestuia (ministerele și agențiile), precum și din alte bugete, se pot acorda transferuri către bugetele locale pentru finanțarea unor programe de dezvoltare sau sociale de interes național, județean ori local.

Spre exemplu:

- Ministerul Muncii și Protecției Sociale oferă finanțări pentru acordarea de facilități persoanelor cu handicap, acordarea ajutorului pentru încălzirea locuinței, programe pentru ocuparea temporară a forței de muncă etc.;
- Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației finanțează programe de reabilitare a rețelei rutiere, acțiuni privind reducerea riscului seismic al construcțiilor existente cu destinație de locuință, reabilitarea termică a clădirilor de locuit etc.;
- Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor oferă finanțări pentru programe multianuale prioritare de mediu și gospodărire a apelor;
- Ministerul Sănătății finanțează investițiile pentru modernizarea unităților medicale;
- Ministerul Culturii acordă fonduri pentru finalizarea lucrărilor de construcție a așezămintelor culturale.

Programul Național de Dezvoltare Locală, coordonat de Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, stabilește cadrul legal pentru implementarea unor proiecte de importanță națională, care susțin dezvoltarea regională prin realizarea unor lucrări de infrastructură rutieră, tehnico-edilitară și socio-educativă.

Obiectivele de investiții care pot fi finanțate în cadrul programului trebuie să vizeze lucrări de **realizare / extindere / reabilitare / modernizare**, respectiv dotare, pentru unul dintre următoarele domenii specifice:

1. sisteme de alimentare cu apă și stații de tratare a apei;
2. sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate;
3. unități de învățământ preuniversitar, respectiv: grădinițe, școli generale primare și gimnaziale, licee, grupuri școlare, colegii naționale, școli profesionale, școli postliceale, unități de învățământ special de stat;
4. unități sanitare;
5. drumuri publice clasificate și încadrate, în conformitate cu prevederile legale în vigoare, ca drumuri județene, drumuri de interes local, drumuri comunale și/sau drumuri publice din interiorul localităților;
6. poduri, podețe sau punți pietonale;
7. obiective culturale de interes local, respectiv biblioteci, muzee, centre culturale multifuncționale, teatre;
8. platforme de gunoi;
9. piețe publice, comerciale, târguri, oboare;
10. modernizarea bazelor sportive;
11. sediile instituțiilor publice ale autorităților administrației publice locale, precum și a instituțiilor publice din subordinea acestora;
12. infrastructura turistică dezvoltată de autoritățile publice locale ca instrument de punere în valoare a potențialului turistic local, pentru obiectivele de investiții aflate în proprietatea publică sau privată a unităților administrativ-teritoriale sau în administrarea acestora.

Subprograme și beneficiari eligibili

- **Subprogramul „Modernizarea satului românesc”:** beneficiarii eligibili sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale comunelor, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară, reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale comunelor;
- **Subprogramul „Regenerarea urbană a municipiilor și orașelor”:** beneficiarii eligibili sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale

municipiilor și orașelor, inclusiv pentru satele componente ale acestora, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară, reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale municipiilor, inclusiv ale subdiviziunilor administrativ-teritoriale ale acestora, ale orașelor, inclusiv pentru satele componente ale acestora;

- **Subprogramul „Infrastructură la nivel județean”:** beneficiarii eligibili sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale județene, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară, reprezentate de autoritățile administrației publice locale județene.

Programul se finanțează din transferuri de la bugetul de stat, în limita fondurilor aprobate anual în bugetul Ministerului Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, din fonduri aprobate anual cu această destinație în bugetele locale ale unităților administrativ-teritoriale beneficiare și din alte surse legal constituite.

În limita fondurilor aprobate anual prin legea bugetului de stat, în baza analizei interne de specialitate a propunerilor de finanțare ale autorităților locale, se aprobă prin ordin al ministrului lucrărilor publice, dezvoltării și administrației lista finală cu obiectivele de investiții care se finanțează, listă care se publică pe site-ul Ministerului Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației.

4.3.4 Compania Națională de Investiții S.A.

Compania Națională de Investiții S.A. (CNI) derulează Programul Național de Construcții de Interes Public sau Social (PNCIPS) prin care se pot realiza obiective de investiții în conformitate cu prevederile Anexei 3 din OG nr. 25/2001, cu modificările și completările ulterioare, așa cum sunt acestea definite în cadrul art. 1, alin (2), lit. a) – n) din Anexa 3 a actului normativ menționat anterior.

Conform art. 3 alin. (1) din Anexa 3 la OG nr. 25/2001, cu modificările și completările ulterioare, se pot finanța următoarele categorii de servicii și lucrări: expertizare tehnică / expertizare energetică / proiectare / construcții noi / reabilitare / consolidare / extindere / modernizare / finalizare structuri începute cu aceeași destinație / dotare

Subprograme:

- Subprogramul ”Săli de sport”
- Subprogramul ”Bazine de înot”
- Subprogramul ”Complexuri sportive”
- Subprogramul ”Așezăminte culturale”
- Subprogramul ”Unități și instituții de învățământ de stat”
- Subprogramul ”Patinoare artificiale”
- Subprogramul ”Unități sanitare”
- Subprogramul ”Săli de cinema”
- Subprogramul ”Drumuri de interes local și drumuri de interes județean”
- Subprogramul ”Fose septice, microstații de epurare și sisteme de alimentare cu apă”
- Subprogramul ”Alte obiective de interes public sau social în domeniul construcțiilor”

Conform art. 3 alin. (2) din Anexa 3 la OG nr. 25/2001, cu modificările și completările ulterioare, în scopul prevenirii și atenuării efectelor riscurilor naturale cauzate de cutremure de pământ, inundații, alunecări de teren, tasări și/sau prăbușiri de teren se pot finanța următoarele categorii de servicii și lucrări: expertizare tehnică, proiectare, execuție de construcții noi, reconstrucția imobilelor afectate de cutremure de pământ, inundații, alunecări de teren, tasări și/sau prăbușiri de teren sau expertizare tehnică, proiectare și execuția lucrărilor care constau în consolidarea/ repararea elementelor structurale și, după caz, a elementelor nestructurale ale construcției și/sau introducerea unor elemente structural suplimentare, demolări parțiale, lucrări de îmbunătățire a terenului de fundare, reabilitări la construcții și instalațiile aferente, reparații capitale

- Subprogramul ”Lucrări în primă urgență”

Se finanțează exclusiv obiectivele de investiții preluate din Programul de reabilitare a unor blocuri de locuințe situate în localități din zone defavorizate, pentru anul 2014, aprobat prin HG 343/2014, până la finalizarea acestora

- Subprogramul ”Reabilitare blocuri de locuințe situate în localități din zone defavorizate”

4.4. Programele europene de finanțare nerambursabilă

4.4.1 Fondurile structurale și de investiții europene (ESI)

Fondurile ESI sunt instrumente financiare prin care Uniunea Europeană acționează pentru realizarea obiectivelor Politicii de Coeziune prin implementarea Programelor Operaționale, pentru eliminarea disparităților economice și sociale între regiuni, în scopul realizării coeziunii economice și sociale.

Instrumentele structurale ale Uniunii Europene au rolul de a stimula creșterea economică a statelor membre ale Uniunii și de a conduce la reducerea disparităților dintre regiuni. Ele nu acționează însă singure, necesitând asigurarea unei contribuții din partea statelor membre implicate. Ele sunt co-finanțate, în principal, din resursele publice ale statului membru, însă în multe domenii este necesară și contribuția financiară privată, aceasta fiind încurajată în cele mai multe cazuri.

Fondurile Structurale și de Investiții Europene (fondurile ESI) sunt:

- Fondul european de dezvoltare regională (FEDR)
- Fondul social european (FSE)
- Fondul de coeziune (FC)
- Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR)
- Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM)

Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) urmărește consolidarea coeziunii economice și sociale în cadrul Uniunii Europene prin corectarea dezechilibrelor existente între regiunile acesteia.

FEDR își concentrează investițiile asupra mai multor domenii prioritare cheie. Această abordare este cunoscută sub denumirea de „concentrare tematică”:

- Inovare și cercetare;
- Agenda digitală;
- Sprijin pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri);
- Economie cu emisii reduse de carbon.

Fondul Social European (FSE) este principalul instrument prin care Europa susține crearea de locuri de muncă, ajută oamenii să obțină locuri de muncă mai bune și asigură oportunități profesionale mai echitabile pentru toți cetățenii UE. Fondul funcționează prin investiții în capitalul uman al Europei – angajații, tinerii și toți cei aflați în căutarea unui loc de muncă. Astfel, finanțarea FSE îmbunătățește perspectivele de angajare pentru milioane de europeni, în special pentru cei cărora le este dificil să își găsească de lucru.

FSE finanțează următoarele priorități:

- adaptabilitatea angajaților, prin formarea de competențe noi, și a întreprinderilor, prin adoptarea unor metode noi de lucru;
- sporirea accesului la locuri de muncă: ajutând tinerii în tranziția de la școală pe piața muncii sau asigurându-le formare profesională celor aflați în căutarea unui loc de muncă, pentru a le îmbunătăți perspectivele de angajare;
- formarea vocațională și învățarea pe tot parcursul vieții în vederea dobândirii de noi competențe;
- sprijinirea persoanelor din grupurile defavorizate pentru obținerea unui loc de muncă.

Fondul de Coeziune (FC) ajută statele membre cu un produs național brut (PNB) pe cap de locuitor de mai puțin de 90% din media comunitară să-și reducă diferențele dintre nivelurile de dezvoltare economică și socială și să-și stabilizeze economiile. Acesta susține acțiuni în cadrul obiectivului „Convergență” și se află sub incidența aceluiași reguli de programare, de gestionare și de control ca în cazul FSE și FEDR.

Fondul de Coeziune finanțează acțiuni care fac parte din următoarele domenii:

- rețele transeuropene de transport, în special proiectele prioritare de interes european definite de Uniunea Europeană;
- mediu.

În acest context, Fondul de Coeziune poate interveni, de asemenea, în proiecte din domeniul energiei sau al transporturilor, atâta vreme ce acestea prezintă avantaje clare pentru mediu: eficacitate energetică, utilizarea de surse de energie regenerabile, dezvoltarea transportului feroviar, sprijinirea intermodalității, consolidarea transporturilor publice etc.

Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) reprezintă o sursă de finanțare din partea UE, utilizată de statele membre pentru a realiza o gamă largă de obiective ale politicii de dezvoltare rurale, cum ar fi: îmbunătățirea competitivității întreprinderilor agricole, forestiere și agroalimentare; susținerea protecției mediului natural; susținerea economiilor rurale; asigurarea calității vieții în zonele rurale.

Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA) este un fond creat de Uniunea Europeană în vederea dezvoltării agriculturii statelor membre ale acesteia, prin gestiune partajată între Uniune și statele membre.

Începând cu 1 ianuarie 2007, Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA) derulează fondurile europene pentru implementarea măsurilor de sprijin finanțate din Fondul European pentru Garantare în Agricultură (FEGA).

FEGA finanțează următoarele cheltuieli în contextul gestionării comune între statele membre și Comunitate, în conformitate cu dreptul Uniunii:

- măsurile de reglementare sau sprijinire a piețelor agricole;
- plățile directe către agricultori în contextul politicii agricole comune;
- contribuția financiară a Uniunii la măsurile de informare și promovare a produselor agricole pe piața internă a Uniunii și în țările terțe, întreprinse de statele membre pe baza unor programe selectate de Comisia Europeană;
- contribuția financiară a Uniunii la programul de încurajare a consumului de fructe și legume în școli, menționat în art. 23 din R. (UE) nr. 1308/2013 și la măsurile privind bolile

animalelor și pierderea încrederii consumatorilor, astfel cum sunt menționate în art. 155 din R (UE) nr. 1308/2013.

FEGA finanțează următoarele cheltuieli în mod direct și în conformitate cu dreptul Uniunii:

- promovarea produselor agricole, efectuate fie direct de către Comisie, fie prin intermediul unor organizații internaționale;
- măsuri luate în conformitate cu legislația comunitară pentru a asigura conservarea, caracterizarea, colectarea și utilizarea resurselor genetice în agricultură;
- crearea și întreținerea sistemelor informatice de contabilitate pentru agricultură;
- sistemele de investigare agricolă, inclusiv investigațiile privind structura exploatațiilor agricole.

Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM) este fondul UE destinat politicilor europene în domeniul pescuitului și al afacerilor maritime. Acesta este unul dintre cele cinci fonduri structurale și de investiții europene (fondurile ESI), care se completează reciproc și își propun să creeze condițiile necesare redresării economice a UE, generând creștere și locuri de muncă.

Fondul

- sprijină operatorii în tranziția către un pescuit durabil
- ajută comunitățile din zonele de coastă să își diversifice economiile
- finanțează proiecte care creează noi locuri de muncă și îmbunătățesc calitatea vieții în regiunile de coastă ale Europei
- facilitează accesul la finanțare.

Mod de funcționare

Fondul este utilizat pentru a cofinanța proiecte, completând resursele din bugetul național.

- Fiecărui stat membru i se alocă o parte din bugetul FEPAM, în funcție de importanța industriei pescuitului din țara respectivă.
- Ulterior, autoritățile naționale întocmesc un program operațional în care precizează cum intenționează să cheltuiască banii alocați.
- După ce Comisia aprobă programul, autoritățile naționale decid ce proiecte vor fi finanțate.
- Autoritățile naționale și Comisia răspund împreună de implementarea programului.

Conform **Acordului de parteneriat pentru perioada de programare 2021-2027**, programele și fondurile aferente obiectivelor de politică sunt următoarele:

Tabelul nr. 5. – Obiectivele politicii, programe și fonduri 2021-2027

Obiectiv	Program	Fond
Obiectivul de Politică 1 - O Europă mai inteligentă și mai competitivă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente	Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF)	FEDR
	Programul Operațional Sănătate (POS)	FEDR
	Programele operaționale regionale (POR)	FEDR
Obiectivul de Politică 2 - O Europă mai ecologică, cu emisii scăzute de carbon, în tranziție spre o economie fără emisii și rezilientă, prin promovarea tranziției către o energie nepoluantă și justă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a reducerii impactului asupra schimbărilor climatice și a adaptării la schimbările climatice și a prevenirii și gestionării riscurilor	Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD)	FEDR FC
	Programul Operațional Transport (POT)	FEDR FC
	Programele operaționale regionale (POR)	FEDR
	Program Acvacultură și Pescuit (PAP)	FEPAM
Obiectivul de Politică 3 - O Europă mai conectată prin dezvoltarea mobilității și a conectivității TIC regionale	Programul Operațional Transport (POT)	FEDR FC
	Programele operaționale regionale (POR)	FEDR
Obiectivul de Politică 4 – O Europă mai socială și mai incluzivă prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale	Programul Operațional Educație și Ocupare (POEO)	FSE
	Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS)	FSE FEDR
	Programul Operațional Sănătate (POS)	FSE FEDR
	Programele operaționale regionale (POR)	FEDR
Obiectivul de Politică 5 – O Europă mai aproape de cetățeni prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a tuturor tipurilor de teritorii și a inițiativelor locale	Programele operaționale regionale (POR)	FEDR
	Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS)	FEDR
	Program Acvacultură și Pescuit (PAP)	FEPAM

4.4.2 Programele de cooperare teritorială

România poate participa la trei tipuri de programe de cooperare teritorială:

- **Cooperare teritorială transfrontalieră** - presupune cooperarea regiunilor din România cu regiuni din statele vecine. Programele de cooperare transfrontalieră finanțează proiecte de accesibilitate transport și tehnologia informației, mediu și prevenirea riscurilor, dezvoltare economică și socială, precum și acțiuni „people to people”;
- **Cooperare teritorială transnațională** - presupune cooperarea cu regiunile dintr-un anumit spațiu geografic. Cooperarea transnațională finanțează dezvoltarea de rețele care să ducă la dezvoltare teritorială integrată în domenii precum inovația, mediul și accesibilitatea și dezvoltarea urbană;
- **Cooperare teritorială interregională** - presupune colaborarea cu regiuni din orice stat membru al Uniunii Europene, prin intermediul unor proiecte gestionate și administrate în comun de partenerii din statele participante. Se promovează cooperarea între autoritățile publice (locale sau regionale), precum și între cercetătorii UE, pe probleme de interes comun prin transferul de experiență și bune practici între regiuni și prin constituirea de rețele între orașele UE.

Ca regulă generală, rata de cofinanțare pentru programele finanțate din Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) este 85% din fonduri comunitare și 15% din fonduri naționale, iar pentru programele finanțate din Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat (ENPI) este 90% din fonduri comunitare și 10% din fonduri naționale.

Beneficiarii eligibili: autorități publice centrale, autorități publice locale, organizații de drept public, organisme de drept privat, organizații internaționale. Beneficiarii privați pot participa ca parteneri în proiecte sau în calitate de subcontractori.

4.4.3 Granturile SEE / Granturi norvegiene

Prin Acordul pentru Spațiul Economic European (SEE), trei dintre țările AELS (Asociația Europeană a Liberului Schimb) - Norvegia, Islanda și Liechtenstein, fac parte din piața internă europeană și contribuie la dezvoltarea socială și economică prin intermediul granturilor SEE și norvegiene, de care beneficiază 15 state membre din estul, centrul și sudul Uniunii Europene. Obiectivele majore ale Mecanismului Financiar SEE și Mecanismului Financiar Norvegian sunt reducerea disparităților sociale și economice în Spațiul Economic European, respectiv întărirea relațiilor bilaterale dintre statele donatoare și cele beneficiare.

4.4.4 Fondul Bilateral Național

Fondul Bilateral Național este un instrument menit să faciliteze contactul și cooperarea între entități din România și cele din statele donatoare (Islanda, Principatul Liechtenstein și Norvegia), dimensiunea bilaterală fiind obligatorie în orice inițiativă. Cooperarea bilaterală cu Consiliul Europei este, de asemenea, posibilă.

4.5. Parteneriatele de tip public-privat

Parteneriatele de tip public-privat sunt o soluție general recomandată și promovată pentru rezolvarea problemelor sau eficientizarea serviciilor publice. Apariția Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 39/2018, cu modificările și completările ulterioare, care reglementează parteneriatul public-privat este privită drept o oportunitate reală de a implementa proiectele propuse.

La nivelul administrațiilor publice există posibilitatea dezvoltării parteneriatelor de tip public-privat în diverse domenii. În urma adoptării actului normativ care reglementează parteneriatul public-privat s-ar putea externaliza o serie de servicii și activități publice, partenerii locali putând fi atât mediul de afaceri, cât și sectorul non-profit.

4.6. Creditarea

Din punct de vedere procedural, creditarea este o modalitate relativ simplă de obținere a finanțării pentru proiectele de investiții.

Băncile locale sunt instituții financiare care au în portofoliu programe de finanțare/creditare pentru proiectele care implică fonduri europene. Se pot acorda astfel credite de investiții atât pentru prefinanțarea fondurilor nerambursabile, cât și pentru cofinanțarea cheltuielilor eligibile și neeligibile din cadrul unui proiect, urmând o serie de reglementări interne. Costurile aferente creditelor sunt mari și implică și un anumit grad de risc vis-à-vis de posibilitatea de rambursare a datoriilor. În plus, un grad ridicat de îndatorare poate reprezenta o blocare a posibilităților de investiții pe termen scurt și mediu, cu atât mai mult cu cât o organizație cu datorii mari devine neeligibilă atât pentru accesarea altor credite, cât și pentru atragerea de fonduri nerambursabile.

Guvernul României stabilește anual limitele pentru finanțările rambursabile care pot fi contractate de administrațiile locale, pentru încadrarea în nivelul deficitului bugetului general consolidat. Pentru proiectele de mare amploare se pot accesa și programe de finanțare internaționale ce au ca surse instituții financiare internaționale: BERD (Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare), BEI (Banca Europeană de Investiții), FMI (Fondul Monetar Internațional) și Banca Mondială.

CAPITOLUL II - ANALIZA DE POTENȚIAL A COMUNEI BREȚCU

1. Așezare geografică

Parte integrantă a județului Covasna, **Comuna Brețcu** este situată în extremitatea estică a județului Covasna (la limita de graniță cu județul Bacău) la poalele Munților Nemirei (grupare montană ce aparține Carpaților Moldo-Transilvani) și este străbătută de drumul național DN11, care leagă municipiul Brașov de Bacău. Se înscrie în categoria comunelor de mărime medie, ocupând o suprafață de 116 km². Comuna Brețcu are în componență trei sate: Brețcu (localitate reședință de comună aflată la o distanță de 16 km. față de municipiul Târgu Secuiesc), Oituz și Mărtănuș¹.

Brețcu este un sat în partea de est a județului Covasna, în depresiunea Târgu Secuiesc. Comuna este situată pe valea cu același nume, la 76 km de Brașov, la 16 km de Târgu Secuiesc și la 129 km distanță de Bacău, pe drumul național Brașov-Târgu Secuiesc-Bacău și pe pâraul Brețcu, la o altitudine de 595 m, la poalele Munților Nemira și Vrancei. Brețcu este cea mai apropiată așezare de pasul Oituz, vechile documente și tradiția orală supranumesc localitatea "Poarta Răsriteană a Ardealului".

Satul Brețcu este situat la cca. 51 km. față de reședința județului, municipiul Sfântu Gheorghe, iar față de cel mai apropiat oraș, respectiv Târgu Secuiesc, la 16 km. Covasna, centrul de importanță zonală cu rol de echilibru în economia județului, este situat la 33 km. Ambele localități urbane asigură comunei Brețcu legătura cu sistemul feroviar național. Pe teritoriul satului Brețcu, se găsește o stație de cale ferată, pe calea ferată secundară 404 Sfântu Gheorghe - Covasna - Brețcu

În conformitate cu precizările din P.A.T.J. Covasna, din punct de vedere ai zonificării funcționale, comuna se află situată într-o zonă cu valoare naturală și peisagistică.

Figura nr. 5 – Localizare comuna Brețcu²

¹ Prefectura Covasna, Comuna Brețcu - Monografie - <http://www.prefecturacv.ro/Monografie/Bretcu/Bretcu.pdf>;

² Imagine preluată de pe portalul comunelor, <https://www.comune.ro/?/judet/ijud16/>;

Comuna se învecinează:

- la vest cu teritoriul Municipiului Târgu Secuiesc și la nord-vest cu comuna Lemnia;
- la sud și sud-vest cu comuna Ojdula;
- la est și nord-est cu teritoriile comunelor Poiana Sărată (jud. Bacău);
- la sud-est cu județul Vrancea.

Între aceste limite, comuna Brețcu se desfășoară pe circa 116 km², înscriindu-se între comunele din județ de dimensiune medie. Altitudinal, teritoriul comunei se află la 600 m altitudine față de nivelul Mării Negre.

2. Scurt istoric³

Comuna Brețcu cu satele componente sunt recunoscute pentru numărul mare de descoperiri arheologice de pe teritoriul lor, care datează din preistorie până în perioada modernă. Datorită poziționării geografice, această zonă a fost locuită încă din perioada neolitică de populații aparținând culturii Coțofeni, Wietenberg, daci, romani, goți, huni, slavi și apoi români timpurii. Extrem de rar este regăsită o asemenea moștenire istorică importantă pe teritoriul unei singure comune. Acest fapt demonstrează foarte buna localizare geografică, propice pentru locuire, o zonă cu climat temperat, cu pârâie și resurse naturale care permit buna organizare și înflorire a comunităților umane, indiferent de perioadă.

Săpăturile arheologice făcute de-a lungul vremii pe teritoriul satului au demonstrat existența omului aici încă din cele mai vechi timpuri.

Vestigii arheologice⁴

Pe teritoriul satului s-a descoperit un bogat material arheologic. Din vatra satului provin: vârfuri de lance de bronz, un celt de bronz, un topor de piatră având forma ciocanelor de aramă, toate aparținând *epocii bronzului*. În apropierea localității se semnalează și urmele unei așezări de tip *Monteoru*. În *epoca romană* a existat aici un castru și o așezare civilă. La NE de sat, în fața pasului Oituz, urmele castrului roman sunt ușor de recunoscut pe teren, prin valul de pământ foarte proeminent care închide un patrulater.

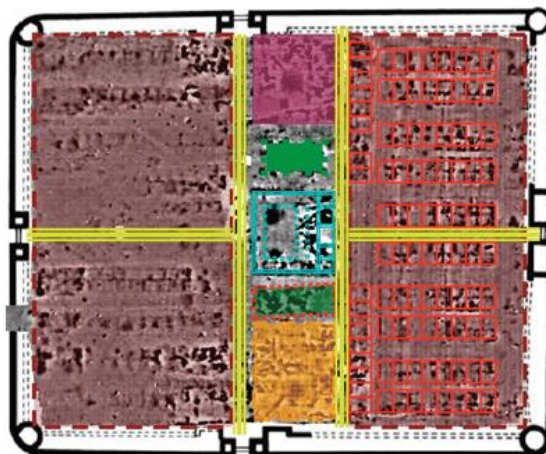

Figura 6 - Castrul roman⁵

³ G. Popa Lisseanu *Originea secuilor și secuizarea romanilor* Ed. Pur Si Simplu, Bucuresti, 2003, p.69, ISBN 973-86261-4-5;

⁴ Ioan Bercu, *Breșcu-vatră de istorie și credinșă strămoșească*, în „Angvstia” nr. 1, Cluj-Napoca, 1996, p. 321;

Săpăturile au fost făcute în 1877, în interiorul castrului, dar cercetări sistematice au fost întreprinse numai în 1925-1926 de Emil Panaitescu, iar în 1950 de un colectiv condus de M. Macrea. În 1877 a fost identificat un drum pavat (*via principalis*). La 100 m de castru se află ruinele termelor castrului, rămase descoperite în urma săpăturilor din 1926. Pe terasa largă numită "Cetatea Lupului", pe o întindere de 2-3 ha, fragmente de cărămizi, țigle și ceramică (constatate la suprafață) indică locul așezării civile (*vicus canabae*). În 1547 a fost găsită o diplomă militară din bronz din 14 iunie anul 92 d.Chr., aparținând unui soldat din flota romană de pe Dunăre (*Classis Flavia Moesica*).

Ștampilele de pe cărămizi aflate în castru și la terme aparțin unităților militare *COH(ors) HIS(panorum)* și *COH(ors) I BRAC(araugustanorum)*. Descoperirile întâmplătoare și mai ales săpăturile au scos la iveală un bogat material arheologic mărunț. Interesantă este ceramica, din care o parte este de autentică factură *dacică* modelată cu mâna (ceașcă tipică și oale caracteristice) sau lucrate la roată. Din castru se recunosc următoarele monede: imitație *dacică* de argint după o *drahmă* a lui *Alexandru Macedon*, un *denar* republican, câte un *denar* imperial de la *Vespasian* și *Traian*.

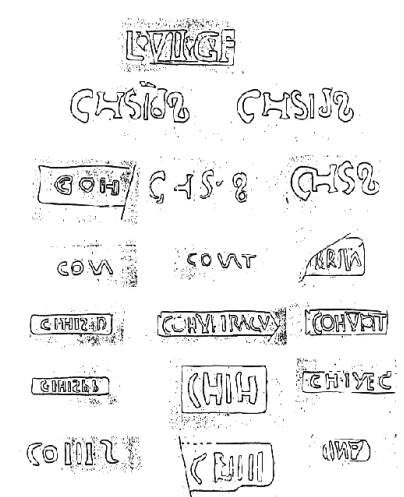

Figura 7 - Ștampile ale trupelor romane din Dacia

Numele antic al așezării și al castrului era probabil *Angustia*. La ieșire din pasul Oituzului, pe partea stângă a drumului național a fost identificat un turn de pază *roman* (*burgus*) de formă patrulateră. În interiorul turnului au fost găsite cărămizi cu ștampila unităților militare *Cohors I Hispanorum* și *Cohors I Bracaraugustanorum*.

Denumirea romană : *Angustia*.

Prima atestare documentară: 1426, *villa valachalis Bereczkfalva, keneszius de Bereczkfalva*; 1476, *Bereczk*.

Denumiri istorice românești: 1482-1496, *Brețko* [Brețcu]; 1787, *Bretzku* [Brețcu]; 1850, *Bretzku* [Brețcu]; 1854, *Brețcu*.

⁵ <https://covasnamedia.ro/actualitate/castrul-roman-de-la-Brețcu-viitor-brand-turistic>

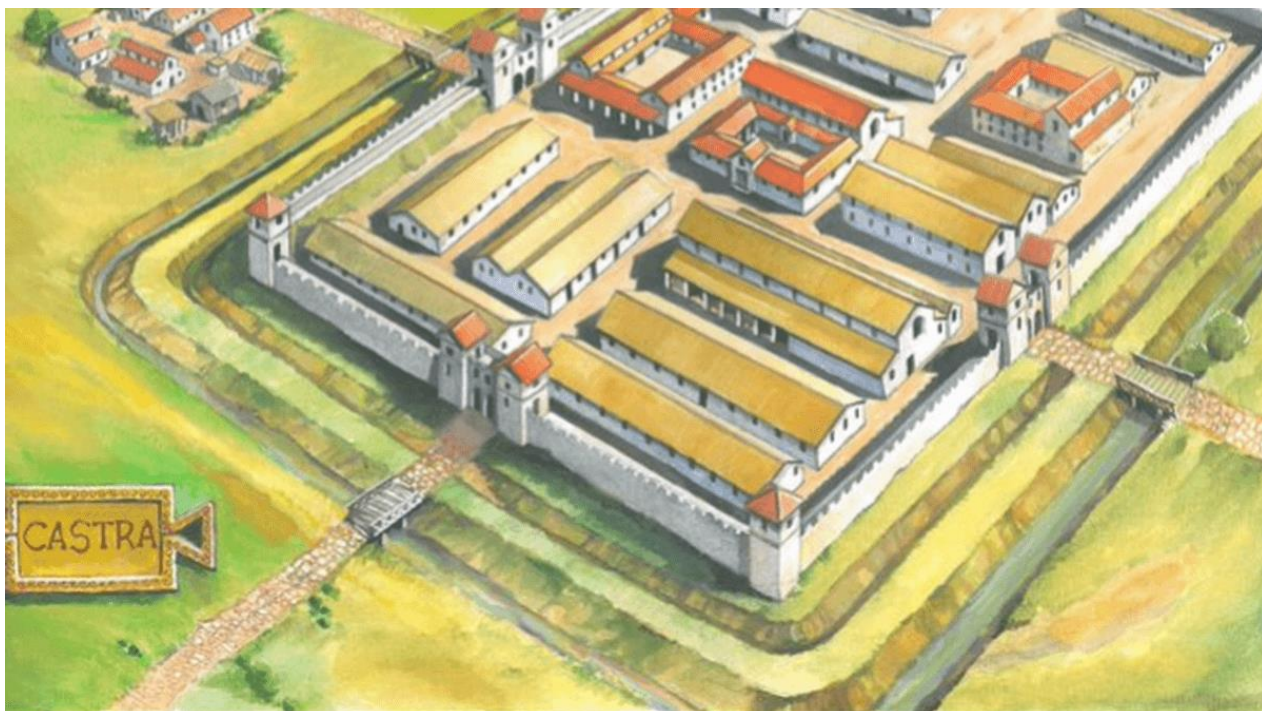

Fig 8 - Reconstituire de castru roman⁶

După tradiție, numele de *Brețcu* ar deriva de la *Sfântul Bricinius*, un ucenic al Sfântului Nicolae, din ale cărui moaște au fost găsite în *antimisul* primei biserici ortodoxe din comună, cu hramul "*Sfântul Nicolae*"

Secole de-a rândul, Brețcu a constituit locul de vamă al Drumului Oituzului. Localitatea este cunoscută în perioada medie sub denumire de: "*Cetatea Veneturne*", "*Oppidus Cammapan*", "*Villa Valachalis*". În evul mediu, *Brețcu* era subordonat municipalității din Brașov și era obligat să întrețină drumul vămii și să păstreze serviciul de plăieșie. În timpul mării invazii a tătarilor din **1241**, aceștia au pătruns prin Pasul Oituz sub conducerea lui *Batuca*. Probabil atunci, partea nordică a satului a fost arsă, brețcanii retrăgându-se mai spre sud pe câteva văi.

Un document, considerat azi fals, amintește de existența instituției cneziale în Brețcu. Acesta datează din **27 decembrie 1426**, și în el este pomenit *Ioan Chinezul*, numit și *Ungurul*, și *Radu, fiul lui Tacu din Brețcu*, care merg la Brașov, la regele Sigismund al Ungariei, rugându-l să le confirme privilegiile comunei lor. Falsul document indică totuși conștiința unei anteriorități a prezenței românești în această localitate. Localnicii îndeplineau rolul permanent de grăniceri și corp de gardă la Pasul Oituz. Ei au primit dreptul de a avea magistrat și ridicarea la rang de oraș. "*Magiar Ioan, Kinez, și Radul Cazacu, ambii din Brețcu au declarat cum că hotarul Secuimei se află în localitatea numită Brețcu, locuită de români, acum mai puțin populată, dar dacă li se vor da privilegiile ar*

⁶ <https://historia.ro/sectiune/general/castrele-romane-si-reteaua-de-drumuri-din-dacia-567059.html>

primi mai mulți locuitori, care ar aduce folos țării și deoarece comesul secuilor Pelesentz Petru, poate garanta privilegiile pe care le-a avut acest sat înainte” - scrie documentul sus citat.

Se pare că în **1426** comuna a primit titlul de oraș de la Sigismund, regele Ungariei. La 24 noiembrie **1529**, domnitorul Petru Rareș, aflat în Brețcu, emitea o diplomă privitoare la relațiile comerciale cu brașovenii. În **1550** este consemnată trecerea prin Pasul Oituz și Brețcu a lui Ilieș Vodă, iar în **1576** cea a lui Ștefan Bathory, aflat în drum spre ocuparea tronului din Moldova.

În lustra din **1614**, ordonată de principele Gabriel Betheln, este pomenit în Brețcu orașeanul Ioan Românul (*Olah Janos*). Despre rolul vechi de apărare al orașului Brețcu scrie și minoritul *Paulinus de Veneția*, care afirma în cronica sa că: “*apărarea fruntariilor răsăritene ale Transilvaniei alcătuia un vechi obicei al românilor din secuime și din Brețcu*”, fapt confirmat și de istoricul *Feyer* în colecția sa de documente referitoare la Ungaria și Transilvania, unde se afirma textual “*Românii din Brețcu, un mic popor așezat în partea amenințată a Transilvaniei, constituia încă din vechime o garnizoană permanentă a pasului Oituz*”.

Cele două orașe, Brețcu și Târgu Secuiesc, au fost mereu în competiție, dar și conflict, pentru obținerea dreptului de cărăușie a produselor prin pasul Oituz. La dese plângeri ale brețcanilor privind acest drept, principele Sigismund Bathori a stabilit printr-un act “*obligativitatea tuturor negustorilor străini din oraș de a depune marfa ce trebuie transportată în Moldova în depozitele din oraș, urmând ca de aici să fie dusă mai departe, de către cărăușii din Brețcu. Tot ei transportau mărfurile ce veneau din Moldova până la Târgu Secuiesc*”. Acest act a fost contestat în numeroase rânduri de către locuitorii orașului Târgu Secuiesc.

În **secolul al XVII-lea**, vama și filiala oficiului tricesimal de la Brețcu aparțineau de centrul vamal Bran. Luptând pentru menținerea unor privilegii în asigurarea cărăușiei mărfurilor, brețcanii invocau asprimea condițiilor pedoclimatice: “*vântul, ploaia și frigul ne strică culturile și deci din această cauză cu cărăușia încercăm să ne procurăm cele necesare*”. Organizați într-o breaslă a cărăușilor (**1816**), nu o dată ei și-au exprimat nemulțumirea pentru reglementarea transportului mărfurilor.

Practicarea păstoritului din vremuri străvechi pe meleagurile localității Brețcu este dovedită de actele domenești care acordau privilegiile oierilor. Astfel, în **secolul al XVII-lea**, Vasile Lupu și Gheorghe Ștefan acordau locuitorilor din sud-estul Transilvaniei dreptul de a paște oile în partea moldavă a Munților Brețcu. Păstoritul transhumant, în forma penduloriei munte-șes, a fost favorizat de existența pășunilor și de dispunerea geografică a acestei așezări. Creșterea vitelor e ocupația principală. Alături de pendularea oilor, documentele semnaleză o continuă deplasare a mocanilor, cărăușia fiind foarte dezvoltată. Păstorii brețcani împreună cu cei din Covasna și din celelalte sate din curbura interioară a Carpaților formau vestiții “*bârsani din secuime*”. Ca și

mocanii săceleni, brăneni sau cei din Mărginimea Sibiului, un singur proprietar din Brețcu sau Covasna avea mii de oi. Istoria consemnează că, în zilele de **4-6 mai 1600**, voievodul Mihai Viteazul a poposit la Brețcu, purtând sfat de prietenie cu românii și secuii din zonă.

La **1734**, Constantin Mavrocordat atenționează că oierii să nu fie împiedicați să-și pască oile în Munții Brețcului. Domnitorul reglementa durata iernatului în Moldova, între Sfântu Dumitru și Sfântu Gheorghe. Firește că aceste acte arată că păstoritul transhumnat era practicat cu mult înaintea acestor ordonanțe domnești. Principalul scop al oieritului era avantajul material pe care îl obțineau proprietarii prin valorificarea produselor: brânză, carne, lână, care erau comercializate în toată țara.

La chemarea pentru ajutorarea invalizilor de război, a văduvelor și a orfanilor, a celor rămași fără ajutor în urma războiului, în **1788** s-au făcut colecte în: Brețcu, Sita Buzăului, Mărtănuș, Covasna.

În **1796** sunt atestate în Brețcu 130 de familii (11 de țigani): *Drăgan, Stăian, Stanciu, Rad, Stăncicu, Cianga, Dimian, Cumănici, Varză, Tecuș, Prejmerean, Munteanu, Ghiu, Puzdrea, Muldoveanu, Stroicheci, Custeia, Vrânceanu, Hărșianu, Gociman, Băjan, Voicu, Mumon, Ciubanu, Costi, Gheorghetoi, Vodă, Vasii, Drănga, Irimia, Simion, Bohălțean, Papuc, Mucurența, Teacă, Mumoi, Huja, Hutea, Brețcu, Ciopală, Ciuban, Custandin, Dobre, Cărăuș, Bucă, Renghea, Tăraș, Fenec, Budulean, Mumun, Balan, Secelean, Jidanu, Ciubotar, Dan, Tecușan, Fenechi, Coșneanu, Ungureanu, Predi, Săcuianu, Stoica, Zărnescu, Picon, Bobeș, Furga, Munteanu, Bunea, Măciucă, Boitan, Circov, Murea, Muscalu, Țiganu, Dima, Borcan, Sărban, Micu, Morar, Pârlea, Morari, Pișta.*

Potrivit conscripției din **1820**, judele satului Brețcu era: *Sztojka Dimean* și jurați ai satului erau: *Juon Popovits, Ráduly Teaka, Györgye Teaka, Dumitru Csura, Opra Csura, Juon Csánga, Raduj Preda, Nyikulaj Nyegueszko, Juon Fenig, Juon Irimia, Juon Rutza.*

La începutul **secolului al XIX-lea** crește rolul comercial al Brețcului. Oficialitatea orașului aproba stabilirea în urbe a noi negustori, dar nu și construirea depozitelor intermediare, văzând în ele o modalitate prin care *”locuitorii pierdeau dreptul de cărăușie”*.

În **1823**, la ordinul Guvernatorului Transilvaniei de constituire a unui *“sat gărnicesc”* pe Valea Oituzului, s-a format localitatea Poiana Sărată. Deși era adresată această chemare locuitorilor maghiari, aceștia nedorind să plece, au subscris ordinului un grup de 24 de familii românești din Brețcu – toți crescători de oi – care au pus temelia noii așezări Poiana Sărată, ce va ajunge în preajma primului război mondial la 2000 de suflete.

Documentele menționează că la Brețcu, două incendii (din anii **1824** și **1839**) au mistuit orașul, distrugând 574 de case. În ajutorul brețcanilor au sărit cu ajutor locuitorii moldoveni, între care *Alecu Aslan*, ispravnicul Bacăului, care a acordat 300 de banițe de porumb sinistraților. Același

gest de solidaritate îl face și *Dimitrie Cantacuzino*, cel mai mare proprietar de pământ din Borzești, care vine în ajutorul orașului Brețcu cu suma de 500 de florini pentru începerea lucrărilor de reparare a drumului din pasul Oituz.

În **1833** sunt menționați în Brețcu și marii negustori români: *Manoli Guarguy*, *Stan Marin*, *Kaslandi Petru*, *Ștefan Ignaty* și mulți meseriași români, morari, cizmari etc. Cu toate că inițial conducerea orașului s-a opus prezenței în localitate a stabilimentului industrial al fraților Nica, protocoalele din Brețcu menționează în anii **1845-1846** mina și topitoria “*fraților Nica*”.

Consistoriul din Sibiu a trimis o circulară către protopopul *Petru Pop* din Brețcu pentru a participa la Adunarea națională din **3/15 mai 1848** de la Blaj. La întoarcere, protopopul *Petru Pop* din Brețcu a fost prigonit, fiind nevoit să se refugieze.

Este cunoscut rolul lui Gabor Aron, născut în Brețcu, în timpul Revoluției de la **1848**. În cursul anului **1849** au trecut prin Pasul Oituz și prin comuna Brețcu trupele țariste, pentru înfrângerea insurgenților din Transilvania. În contextul anului **1849** sunt numeroase memoriile adresate de preoți privind suferințele românilor, considerați tolerați din punct de vedere al religiei, etniei etc.

Un memoriu emoționant a trimis, la **16 septembrie 1849**, protopopul *Petru Pop* al Treiscaunelor (cu sediul la Brețcu), în care relatează suferințele tuturor preoților și credincioșilor români din zona respectivă: “*După ce nimănui nimic făcând, iar cine au vrut au luat, am lăsat tot, apoi izgoniți am fost și scăpare nicăieri căpătând, robiți, jefuiți de avere, de sănătate, mulți și de viață, cu bătaie de joc tunși de credința religiei, cu amenințări cu pierderea vieții despărțiți, luatu-ne-a ce-am avut tot, am stat până în gât în focul gheenii și trupește și sufletește*”. Într-o altă petiție din același an, relatând despre întârzierea materializării drepturilor câștigate după revoluția de la **1848**, protopopul *Petru Pop* preciza că la înfățișarea sa în fața organelor de judecată “*n-am fost întrebat de nimic (...), nici că i-am putut vedea cu ochii pe judecători*”. Peste un an, atunci când a vizitat județul “*Înălțimea sa, D. prințul guvernator, nu mi-au dat loc nici un cuvânt să putem vorbi noi români*”.

În **1861**, ca unic senator român în conducerea orașului Brețcu, a fost ales *pr. Spiridon Demian*, care a refuzat să depună jurământul. În scrisoarea trimisă în **aprilie 1861** **episcopului Andrei Șaguna**, după ce se apreciază că “*deși românii erau la număr mai asemenea ca locuitorii secui în acest oraș, iar ei aveau pe “Fobireul” [judele prim], notarul și cinci senatori și noi doar un singur senator*”, vrednicul preot arăta că români se consideră nedreptățiți. În anul **1860**, oierii brețcani aveau în total 52 de stâne și târle care iernau în Ținutul Covurluiului, în Balta Brăilei și Bărăgan, în Transnistria și Crimeea până în Caucaz. Strânsele legături ale brețcanilor cu românii de peste Carpați au fost multiple, diverse și permanente. Păstorii brețcani au întemeiet așezări precum

sunt: Coșnea, Chiojdul Mic, Ciugheșul, azi jud. Buzău și Poiana Sărată, azi jud. Bacău. Cărașii brețcani, conștienți de importanța evenimentului pentru viitorul destin al românilor, au transportat cu căruțele lor materiale necesare desfășurării luptelor din Războiul de Independență din anul **1877**.

Înscriindu-se în viața națională românească a Transilvaniei, românii din secuime apar în *Gazeta Transilvaniei* și ca binefăcători ai tinerimii studioase, prin "colectele" de bani care se organizau în acest sens în epocă. Aflăm astfel, din informația publicată la **29 decembrie 1899**, că pentru masa studenților "de la școala medie și superioară din Brașov" s-au făcut colecte, "pe lista nr. 55", de către "Prea Onoratul Domn protopresbiter D. Coltofeanu", în Brețcu, unde s-au adunat 14 coroane.

Venirea **primului război mondial** i-a afectat și pe locuitorii Brețcului, în special pe crescătorii de oi. Din anul **1891**, localitatea nu va mai avea rangul de oraș, scăzând mult din importanța lui comercială. S-a dezvoltat însă sectorul de exploatare forestieră.

Un rol important în viața economică locală și în derularea legăturilor economice cu "Regatul" l-au avut comercianții brețcani din familiile *Gociman, Pușcariu, Teacă, Spănu, Păvălucă, Ganea, Boroș, Coltofeanu, Tărlungeanu, Fenechiu* și mulți alții, o bună parte dintre ei stabilindu-se în orașele de peste Carpați.

În comitetul de plasă din partea românilor brețcani, în **1907**, făceau parte: *Aron Pușcariu, Constantin Fening, Șetfan Gociman, Ștefan Stan, Vasi Fening*.

Comunitatea românească locală s-a diminuat drastic după cel de al doilea război mondial, majoritatea locuitorilor care au luat drumul bejeniei în **1940** nemiîntorcându-se în localitate.

La câteva zile de la declararea Dictatului de la Viena, în Brețcu s-a petrecut una din cele mai orbile crime, căreia i-au căzut victime familia Boldea. În **13 septembrie 1940**, la intrarea în localitate a armatei ungare, un căpitan de honvezi a dispus arestarea lui *Boldea Nicolae* și a fiului său, *Nicolae*. În ziua următoare a fost arestat și închis și fiul mai mic. Toți trei au fost uciși mișelește.

După sosirea armatelor maghiare în comună, a avut loc o adunare populară, la care a fost obligată să participe și populația românească. La sfârșitul acestei adunări, asupra românilor a început o adevărată prigoană, cete de localnici năvălind în casele lor, spărgându-le ferestrele cu pietre și gonindu-i din casele lor.

"În noaptea de 13-14 septembrie au fost devastate casele la aproximativ 20-30 români de către oamenii din sat și soldați (...). Începând din seara de 14 spre 15 septembrie 1948, bătărnul *Boldea* și fii săi au fost bătuți, schingiuiți și torturați îngrozitor. Pereții au fost stropiți cu sânge (...). În ziua de 15 septembrie, un jandarm ungar, însoțit de mai mulți soldați, au făcut percheziție la casele lui *Boldea*, fără a găsi însă nimic compromițător. În ziua de 16 septembrie, șase soldați și

un sublocotenent ungar au dus acasă pe copilul Ion Boldea, spunând martorei Maria Boldea (fica lui Nicolae Boldea) să-i dea haine și alimente, întrucât bătrânul Boldea și cu fii săi urmează să fie trecuți peste graniță în România. După ce a primit cele cerute, simulând că urmează să se efectueze expulzarea victimelor, ofițerul ungar s-a întors la soldați, a pornit cu direcția spre graniță. În realitate, soldații s-au oprit în vârful muntelui Măgheruș unde i-au legat de câte un brad și i-au împușcat. Atrocitatea s-a petrecut la 300 m distanță de șoseaua națională Brețcu-Oituz”.

Tot în **1940**, fabricile de cherestea din Brețcu au primit ordin să concedieze pe muncitorii români și să-i înlocuiască cu unguri. Această măsură s-a luat la toate serviciile și întreprinderile puse sub controlul statului maghiar.

După cedarea Ardealului, preotul *Hamzea* a mai rămas în comună timp de 3 luni, fiind batjocorit și palmuit de autorități; i s-a cerut apoi ca în 48 de ore să plece în România (s-a refugiat în comuna Merchease, județul Târnava Mare, unde a fost preot până în **1944**). Revine la Brețcu din **1945**.

Momentului retragerii armatelor maghiare și germane din toamna anului **1944** îi urmează apariția trupelor *”eliberatoare”* sovietice care, în euforia victoriei, s-au dedat la o serie de jafuri asupra populației orașelor și satelor.

Despre venirea noilor armate *”eliberatoare”* și greutățile prilejuite de acestea relatează și pr. *Teodor Sămărtean*, într-un raport înaintat în toamna anului **1944** către protopopiatul Sfântu Gheorghe: *“În timpul evenimentelor, locuitorii s-au ascuns pe unde au putut, iar o parte dintre ei au trecut din nou peste munții în România, cinci oameni au fost duși de armata maghiară nici astăzi nu se știe unde, majoritatea gospodariilor au fost incendiate cu vădită intenție de către armatele dușmănoase în retragerea lor. În ziua de 14 septembrie, înainte de a fi început Sfânta Liturghie, a intrat în biserică o femeie îmbrăcată în uniformă militară rusească însoțită de patru ofițeri ruși. Femeia s-a repezit la mine, mi-a rupt stiharu în care eram îmbrăcat, fiecare bucată o trântea și o arunca în mine, după care m-a scos afară din Biserică [...] matricolele parohiale împreună cu alte obiecte de valoare, au fost puse încă din timp într-o ladă, iar lada îngropată în pivniță [...] soldații ruși au săpat în pivniță crezând că vor găsi un butoi cu vin, și au dat peste lada în care erau obiectele de valoare”.* Furioși că n-au găsit vin, au distrus registrele morților din Poiana Sărată și al parohiei Brețcu, filă cu filă, arzându-le în pivniță. Rapoartele privind starea de lucruri creată de retragerea armatelor maghiare arată același sentiment de furie manifestat împotriva populației românești. În plus, în prezența trupelor rusești, socotite eliberatoare, și-au manifestat repede calitatea de ocupant, pactizând cu cei care până de curând luptaseră împotriva lor. Situația era menită să semene neîncredere în rândul populației românești care, văzând protecția

comandantului rus în mai multe locuri, considera veridice zvonurile răspândite potrivit cărora autoritățile românești vor pleca din zonă în curând.

În decursul celor două luni ale administrației românești, atât preoții catolici și reformați, cât și unii dintre locuitorii maghiari au avut o atitudine dușmănoasă față de instaurarea ei, ca dovadă, la Brețcu timp de trei luni preoții maghiari s-au refugiat, revenind în localitate doar în cursul lunii noiembrie, când s-a instaurat administrația rusească. Această “fugă” a cetățenilor maghiari a fost nejustificată, deoarece românii n-au manifestat acte de răzbunare ci, dimpotrivă, au dorit reluarea pașnică a conviețuirii cu populația maghiară.

Astfel, perioada până la instalarea guvernului pro-sovietic din **6 martie 1945**, prin conjugarea intereselor sovieticilor cu cele maghiare, s-a ajuns la un nou val de teroare, la care au căzut victime - prin arestări, amenințări, expulzări și bătăi – românii. La învinuirea de român și ortodox se adăuga acum aceea de “*dușman al democrației*”, care în fond putea să însemne orice. Astfel, cei reveniți în septembrie au făcut cale întoarsă, termenul de reveniri religioase pentru români a încetat, preoții ortodocși au fost siliți să plece, iar o parte din cei rămași au fost arestați, metodele de intimidare s-au intensificat, generând o crescândă atmosferă antiromânească. În ceea ce privește starea de spirit a populației românești rămasă pe loc, în convingerea că răul cel mare a trecut, a trăit o profundă dezamăgire după retragerea administrației românești. “*Deceționați și îngrijați de ziua de mâine*, - scrie pr. T. Sămărtean din Brețcu la **14 ianuarie 1945** – zilnic sunt întrebat de cei cu care mă întâlnesc, oare ce va fi cu noi, și când revin autoritățile române. În chestiunile pe care le au cu autoritățile [existente], mă duc cu fiecare în parte ca să nu fie insultat”.

Noile arestări din rândul preoților și laicilor se operau și de către sovietici, considerându-i “*antidemocrați*”, dar și de maghiari, care le puneau eticheta de “*fasciști*”. Unul dintre motivele invocate mai ales în condițiile înființării organizațiilor comuniste, a fost refuzul preoților români de a sprijini acțiunea de constituire a *Frontului Plugarilor*, organizație de masă care căuta să-și adune aderenți îndeosebi din vârfurile conducătoare din sate.

Așa a fost și cazul preotului T. Sămărtean, trimis ca misionar de **Episcopul Nicolae Colan** al Clujului, cunoscut cu o atitudine fermă în anii de Dictat și vizat în repetate rânduri pentru activitatea sa destoinică în rândul credincioșilor. “*Binevoii a cunoaște* – scria adresându-se Protopopiatului de la Sfântu Gheorghe - că în ziua de 13 februarie 1945, am fost chemat de către șeful postului de jandarmi ungar la primăria comunei Brețcu. Acolo m-a întrebat de ce n-am înființat încă Frontul Plugarilor. I-am răspuns că acest lucru nu este în competența mea. Dar șeful de post susține că e datoria mea [...] am refuzat în mod categoric de a mă angaja, iar dânsul m-a amenințat ca dacă în timp de trei zile nu vom fi organizați, voi fi închis sau internat”. Pr. Sămărtean nu a fost arestat, dar era “*onorat*” mereu cu vizite ce-i aduceau aminte de această amenințare. Imprevizibilul și starea de confuzie erau mai greu

de suportat chiar decât suferința în sine, “căci românii nu știau încotro să se îndrepte și ai cui erau ei acum”.

După anul 1968, în localitate s-au dezvoltat mai multe unități de mică industrie, ateliere meșteșugărești și comerciale, comuna fiind propusă a fi declarată oraș. În perimetrul localității există o unitate militară. În anul 1992 comuna a fost vizitată de Ion Iliescu, președintele României.

Satele componente⁷

2.1. BREȚCU (BERCK)

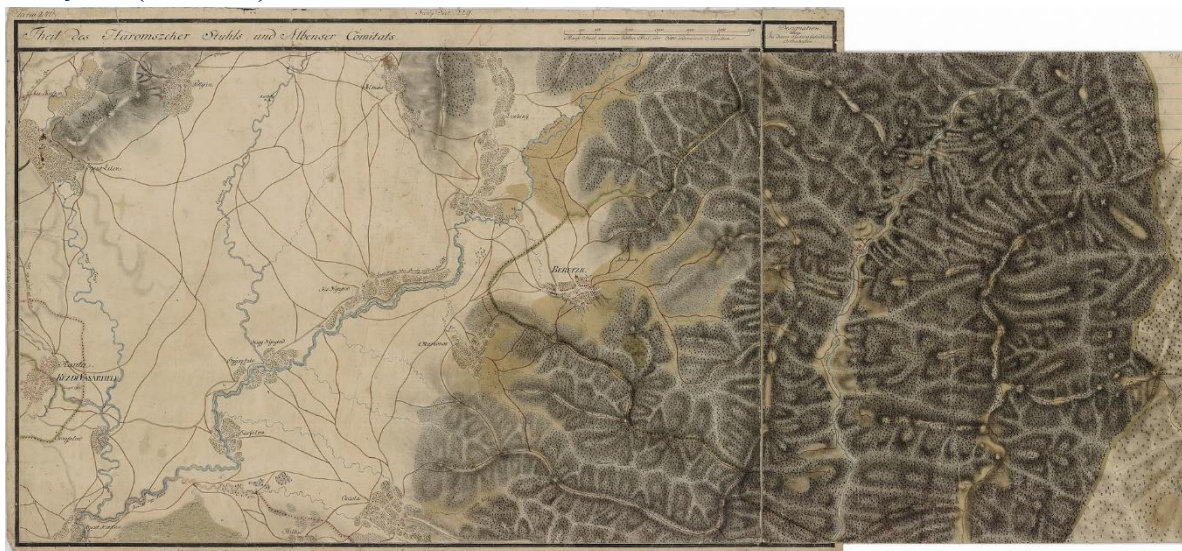

Figura nr. 9 – Brețcu în Harta Iosefină a Transilvaniei, 1769-1773⁸

Principalele evenimente din istoria și trecutul arheologic al localității Brețcu sunt următoarele:

1. În albia pârâului Brețcu s-a găsit un topor de piatră atribuit culturii Coțofeni.
2. În pasul Oituz de pe teritoriul satului s-a descoperit un vârf de lance de bronz.

3. În epoca romană: castru și așezare civilă. La NE de sat, în fața pasului Oituz, pe partea dreaptă a văii Brețcului la locul "Cetatea doamnei Venetur" sau numai "Cetatea", pe o mică terasă de la poalele dealului "Stejar", urmele castrului roman sunt ușor de recunoscut pe teren, prin valul de pământ foarte proeminent care închide un patruleter. Săpăturile cu scopul de a strânge material au fost făcute în 1877, în interiorul castrului, dar săpături sistematice au fost întreprinse numai în 1925 - 26 de Em. Panaitescu și în 1950 de un colectiv condus de M. Macrea. Inițial, castrul de pământ cu palisadă, construit după anul 102 sau, mai probabil, după 106; reclădit apoi în piatră, cu suprafața 178 x 141 mp. (cca 2,5 ha). Valul de pământ a fost cuprins, în a doua fază, între două ziduri de piatră paralele, existente pe toate cele patru laturi. Valul are înălțimea actuală de 1,60 - 3,20 m. Zidul exterior era gros de 1 - 1,20 m; acwn se păstrează pe o înălțime de 1,20 - 2 m. Acest

⁷ Repertoriul Arheologic al județului Covasna, Cavruc V. ISBN 973-0-00-735-7;

⁸ https://www.wikiwand.com/ro/Bre%C8%9Bcu,_Covasna#/Scurt_istoric

zid străpunge valul castrului de pământ, fixându-se în solul viu. Zidul interior este gros de 0,80 - 1 m; el a fost construit ulterior. Intervalul dintre cele două ziduri de incintă, de 4 - 6 m, constituit din valul castrului de pământ, funcționa ca drum de rond. În apropierea porților principale, spațiul dintre cele două ziduri se lățește până la 7 m, formând platforme de luptă. Porțile pe cele patru laturi erau flancate de turnuri patrulatere. La colțuri erau turnuri rotunde cu diametru de 5 m. În fața zidului de incintă se afla mai întâi herma și apoi un șanț în ic, lat de vreo 5 m și adânc de cea. 2 m.

Aceste elemente lipseau pe latura de S, pe care se afla porta praetoria, din cauză că în antichitate se pare că valea Brețcului curgea chiar prin fața castrului. În interior, din principia nu au mai rămas decât slabe urme, zidurile fiind scoase în cursul timpului, cu mici excepții, până la temelii. În 1877, prin fața principiei a fost constatat un drum pavat (via principalis). La 100 m de castru se află ruinele termelor castrului, rămase descoperite în urma săpăturilor din 1926. Mai spre vest, pe terasa largă numită "Cetatea Lupului", pe o întindere de 2 - 3 ha, fragmente de cărămizi, țigle și ceramică (constatate la suprafață) indică locul așezării civile (vicus canabae). În 1547 a fost găsită o diplomă militară din bronz din 14 iunie anul 92 e.n., aparținând unui soldat din flota romană de pe Dunăre (Classis Flavia Moesica). Ștampilele de pe cărămizi aflate în castru și la terme aparțin unităților militare COH(ors) HIS(panorm) și COH(ors) 1 BRAC (araugustanorm), nu și altor trupe ca LEG(io) /III sau COH(ORS) /III HIS(panorm), cum au afirmat unii cercetători.

Descoperirile întâmplătoare și mai ales săpăturile au scos la iveală un bogat material arheologic mărunț, în cea mai mare parte în MNIT, mai puțin la MNS. Cărămizi și ștampile și în colecțiile fostului lic. ev. Sighișoara și lic. Caransebeș. Interesantă este ceramica, din care o parte este de autentică factură dacică modelată cu mâna (ceașcă tipică și oale caracteristice), sau lucrate la roată. Din castru se recunosc următoarele monede: imitație dacică de argint după o drahmă a lui Alexandru Macedon, un denar republican, câte un denar imperial de la Vespasian și Traian. Numele antic al așezării și al castrului era probabil Angustia.

4. În fața castrului, la Est de sat, pe dreapta drumului care duce spre pasul Oituz, se află dealul numit "Cetatea Fetei", care înspre SE e apărat de un val de pământ, cu un mic șanț. Fortificația, socotită ca datând din perioada preistorică, din epoca romană sau medievală, nu pare să fie mai veche de sec. XVII.

5. Din locuri neprecizate cele pe teritoriul satului provin următoarele: vârfuri de lance de bronz, un celt de bronz, un topor de piatră având forma ciocanelor de aramă. Toate descoperirile aparțin epocii bronzului. Prezența culturii Schneckenberg pe teritoriul acestui sat nu este certă (în MNIT se află un vârf de lance și celtul, iar restul materialului în MNS). În apropierea localității se semnalează și urmele unei așezări de tip Monteoru.

6. La intrarea în pasul Oituzului la construcția și repararea drumului național malul drept al dealului a fost tăiat și din mal au fost scoase 4 vase dacice făcute cu mâna, decorate cu brâul alveolat. Vasele sunt în colecția MNS.

7. La ieșire din pasul Oituzului pe partea stângă a drumului național, la confluența pârâului Oituz cu un pârâiaș denumit Tulgheș a fost un turn de pază roman (burgus) de formă patrulateră cu suprafața 7 x 7 mp. măsurat din afară, interiorul 3 x 5 mp., grosimea zidului 2 m. În interiorul turnului au fost găsite cărămizi cu ștampila unităților militare Cohors I Hispanorum și Cohors I Bracaraugustanorum. Cărămizile se află în colecția MNS. Tot pe partea exterioară a pasului Oituz pe promotoriul unui munte sunt ruinele unei cetăți medievale, cunoscută sub denumire de "Cetatea lui Rakoczi".

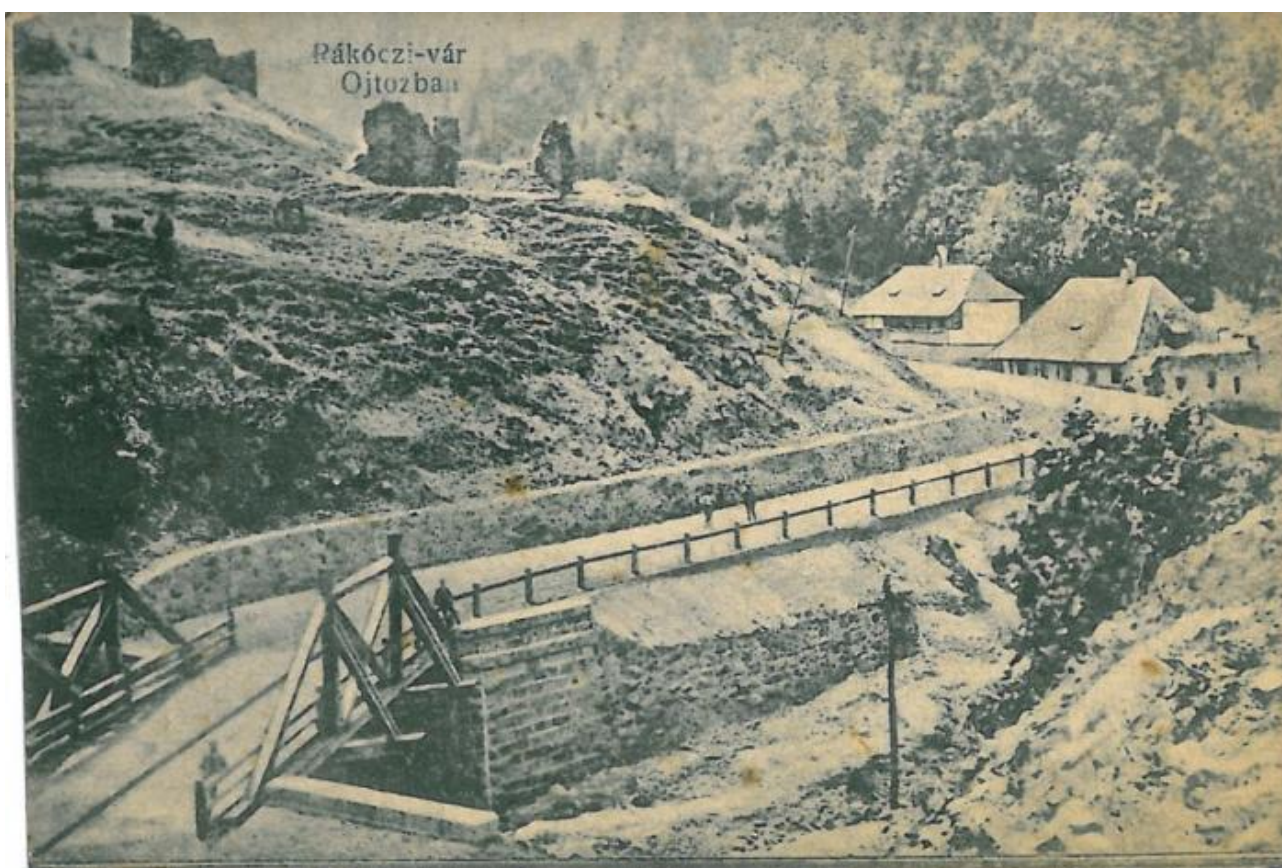

Fig 10 - Imagine de epocă cu Cetatea lui Rakoczi⁹

⁹ <http://wikimapia.org/35363021/ro/Cetatea-distrus%C4%83-R%C3%A1k%C3%B3czi-din-Pasul-Oituz-sec-al-XVII-lea>

2.2. OITUZ (Pasul Oituz, Ojtozi szoros, Ojtozpass), comuna Brețcu¹⁰

Satul Oituz aparține **comunei Brețcu** și este situat în pasul Oituz, la poalele vârfului Oituz, la limita județului Covasna cu județul Bacău, pe DN 11 și drumul european E577.

Vestigii arheologice. În 1847, cu prilejul construirii drumului prin pasul Oituz, s-au descoperit în perimetrul localității: un celt de bronz și un vârf de lance de bronz, din *epoca bronzului târziu*. Pe malul stâng al pârâului Oituz, la nord de sat, s-a descoperit întâmplător, în 1961, un bordei *dacic* cu ceramică și vase *dacice* lucrate cu mâna, tip borcan, din *sec. I î.Chr. - I d.Chr.* Tot în acel an s-au identificat în vatra satului: o monedă *romană*, două fragmente dintr-un coif de fier, un topor, pinteni și unelte de fier, probabil din perioada *medievală*. În albia văii Oituz s-au găsit cărămizi *romane* de paviment. Prin acest pas trecea drumul roman care făcea legătura între *Dacia* și *Moesia Inferior*. La 5 km de sat se păstrează un turn de observație din *epoca romană, sec.II-III. d.Chr.*

Prima atestare documentară: 1533, Wthas.

Denumiri istorice românești: 1854, Oituz.

Localitatea a avut și are strânse legături atât cu Brețcu cât și cu Poiana Sărată (aceasta din urmă a aparținut până în **1952** de județul Trei Scaune), constituind o localitate de interferențe între Transilvania și Moldova.

Satul Oituz are rezonanța unui templu al istoriei naționale, prin luptele victorioase ale Armatei Române care s-au dat aici, în timpul primului și celui de-al doilea război mondial.

Figura 11 - Cetatea lui Rákóczi

Este de consemnat pentru istorie atitudinea preotului reformat din Oituz care, la serviciul divin ținut la intrarea trupelor maghiare în cătunul Oituz, în **toamna anului 1940**, a spus: *”Valahul trebuie bătut pâne curge sânge din ciolan”*.

Valea Oituzului, alături de celelalte pasuri, trecători și plaiuri din Carpații de Curbură, a fost un punct important comercial, economic, cultural al locuitorilor de o parte și de alta a Carpaților.

Marele scriitor Mihail Sadoveanu a poposit și el în mai multe rânduri în acest loc, cunoscută fiind pasiunea sa pentru pescuit. Principalele evenimente din istoria și trecutul arheologic al localității Oituz sunt următoarele:

¹⁰ Maria Panaitescu, Monografia satului Breșcu, judeșul Trei Scaune, în Arhivele Naționale Istorice Centrale (ANIC), Fond Ministerul Culturii Nașionale și al Cultelor (f. MCNC), dos. 540/1942, p. 36.

1. Pe malul stâng al pârâului Oituz, la nord de sat, s-a descoperit întâmplător, în 1961, un bordei dacic în care s-a aflat ceramică.

2. În 1847, cu prilejul construirii drumului prin pasul Oituz, s-au descoperit:

a) un celt de bronz și un vârf de lance de bronz, din epoca bronzului târziu;

b) o monedă romană;

c) două fragmente dintr-un coif de fier, un topor, piteni și unelte de fier, probabil din perioada medievalll.

3. În albia văii Oituz, la poalele "cetății lui Rakoczi", s-au găsit cărămizi romane de paviment.

4. Prin acest pas trecea drumul roman care făcea legătura între Dacia și Moesia Inferior.

5. În trecătoare se află ruinele unei cetăți medievale, numită "Rakoczi".

6. În 1961, la lărgirea șoselei, pe partea dreaptă a acesteia, au fost descoperite patru vase dacice lucrate cu mâna, aflate într-o groapă sau locuință. Cercetarea ulterioară a terenului nu a confirmat existența vreunei așezări în zonă. Vasele sunt de tip borcan, de culoare brună și ornamentate cu butoni și brâie alveolare dispuse în diferite poziții, din sec. I î.e.n. - I e.n. (materialele se află la MNS, fără număr de inventar).(120)

7. La cea. 600m NE de localitate într-o vale laterală cu ocazia construirii unui drum forestier a fost descoperit un depozit de mărgele din pastă de sticlă decorate cu ochi de păun de factură scitică din sec. V î. d. Chr. Din piesele acestui depozit (cea. 93 buc.), care au fost împrăștiate între localnici, o parte a fost recuperată și se află la MNS

2.3. MĂRTĂNUȘ (Mărtiniș, Kezdimdrtonos), comuna Brețcu¹¹

Satul Mărtănuș aparține **comunei Brețcu**, fiind situată la nord de Ojdula, la o distanță de 2,5 km de Brețcu și la poalele Munților Brețcului, având în jur Muntele Negru, Dealul Pilisco și Dealul Brețcului.

Vestigii arheologice. Pe locul "Coasta Mesteacănului" s-au găsit două dălți de piatră și fragmente ceramice *preistorice*. Din puncte neprecizate de pe teritoriul satului provin: lame de iaspis *neolitice*; un pumnal de bronz din *epoca bronzului*, urme ale *culturii Noua* și un vas lucrat la roată.

Prima atestare documentară: 1567, Martonos. Denumiri istorice românești: 1733, Martinus; 1750, Martinusu [Mărtiniș]; 1787, Mártonu [Martonu]; **1850, Martinus** [Mărtiniș]; **1854, Mărtinuș.**

¹¹ Ioan Bercu, Breșcu-vatră de istorie și credinșă strămoșească, în „Angvstia” nr. 1, Cluj-Napoca, 1996, p. 321

Prin localitate curg “Pârăul Curgăului” și “Pârăul Țiganilor”. Munții cei mai apropiați se numesc: *Lepșa, Buniu*.

În lustra din **1614** sunt conșcriși următorii capi de familie români: Petre Pașca (*Paska Peter*), iobag; Teodor Românul (*Olah Tiuardar, Molduay fi*) și Matei Românul (*Olah Mate Molduaj fi*), originari ambii din Moldova.

Conscripția **episcopului Ioan Inochentie Micu Klein** din **1733** menționează așezarea drept mixtă din punct de vedere etnic. În **1785**, în Mărtănuș sunt pomeniți: *Radul Stancui*, român, *Mihai Stanszuly*, român ortodox, *Radul Stanszuly*, român ortodox. O monografie a satului, întocmită de preotul-învățător *Iosif Rafiroiu*, identifică printre cele mai vechi familii de români din sat sunt: *Momoi, Ștefan, Săcui, Bârlă, Târlungeanu, Stratulat, Ceangă* ș.a.

În **1796** filia Mărtănuș aparținea de parohia Brețcu și avea 55 de familii (*Muntean, Bătrânu, Toma, Olari, Sărban, Stan, Berivoi, Ghimbeșan, Lungu, Căltăfean, Cotigă, Ciocan, Costi, Boieri, Roibu, Cântărețu, Calicu, Beșcu, Renghea, Nastea, Țigan, Ceanga, Vancea, Căzănescu, Ciurea, Ardelean, Secetă, Ciobanu, Secuieanu, Drângă, Râpanu, Tecuș*).

Conscripția de la **1835**, înregistrează în parohia Mărtănușului 67 de familii și 15 văduve, cu un total de 381 de suflete. Principalele familii românești erau: *Mateiaș, Bârlea, Lazăr, Drăgoi, Târlungeanu, Nistor, Vrînceanu, Rențea, Suvețeanu, Butuianu, Stratulat, Strachină, Nițu, Roibu, Cojocar, Roată, Boieru, Căltojeanu, Ciobanu, Brașoveanu, Șelaru, Lingurar, Strachină, Lungu, Scurtu, Bercu, Vladu, Dima, Mutoi, Păstaru, Ciocan, Puzdrea, Roman, Dejeratu, Sendrea, Bucur* etc.

În dicționarul geografic al lui Ignaz Lenk von Treuenfeld de la **1839**, localitatea Mărtănuș este menționată “*sat locuit de grăniceri secui și de români*”.

Principalele evenimente din istoria și trecutul arheologic al localității Mărtănuș sunt următoarele:

1. Pe locul "Coasta Mesteacănului" s-au găsit două dălți de piatră și fragmente ceramice preistorice. Alte precizări lipsesc (MNS, 48/896).

2. Din puncte neprecizate de pe teritoriul satului ptovin:

a) lame de iaspis neolitice;

b) pumnal de bronz din epoca bronzului (MNS, 1 624 a);

c) urme ale culturii Noua;

d) vas lucrat la roată, din sec. XII (MNS, 64 - 9 0 1 C 5).

3. În literatura de specialitate mai veche se menționează eronat ca provenind de pe teritoriul acestui sat săgeți scitice. Documentele, vestigiile arheologice, ne asigură că aceste meleguri au văzut coafurile strălucitoare ale coloniștilor români. Coloniștii au considerat necesar să se ridice aici

un castre, care în secolul al XV-lea se numea Angustia, datorită faptului că pământul era una dintre porțile către regiunile conacești ale Transilvaniei, situate la granița Imperiului Roman. Denumirea localității este menționată pentru prima dată într-un document papal între anii 1332-1337: vila Beze, respectiv Beebcuk. Ulterior localitatea a luat numele de Bereckfalva, fiind considerată o așezare menită să asigure protecția „pământului”.

În timp, orașul s-a bucurat de privilegii importante: în 1426, printr-o diplomă scrisă la Brașov, regele Sigismund al Luxemburgului i-a acordat statutul de târg. Din acest an localitatea este consemnată în documente sub numele orașului Bereczk. Statutul de oraș este revocat în 1888, localitatea dobândind rangul de comună.

În ceea ce privește populația comunei, documentele vremii consemnează că din sec. În secolul al XVIII-lea, a avut loc o explozie demografică considerabilă. Gospodăriile localității erau populate de țărani liberi. Dintr-un document din 1614 reiese că la Brețcu locuiau 70 de familii, dintre care o familie avea statut social de iobag. Locuitorii și orașul la întâlnirea celor două provincii istorice, Transilvania și Moldova, își câștigau existența cu trăsura. Această ocupație a bretonilor are o tradiție veche de secole. Transportau marfa cu căruțele lor din Transilvania și Țara Românească, Moldova, de dincolo de Carpați, în localitățile transilvane. Prin Brețcu treceau scrisori și colete poștale.

Datorită importanței economice și strategice a drumului dinspre pasul Oituz, în secolul al XIX-lea au fost efectuate lucrări de construcție și consolidare. În ultimele decenii ale secolului. În secolul al XIX-lea s-au realizat modernizări pe distanța Brețcu - Poiana Sărata. Așezarea s-a dezvoltat pe ambele maluri ale pârâului Brețcu (mai accentuat pe partea stângă), și la poalele dealului numit „Coasta de Fagi”.

3. Suprafața comunei Brețcu

Suprafața teritoriului administrativ al comunei este **11.603 ha**. Din totalul suprafeței comunei, **3.132 ha** este teren agricol, ceea ce reprezintă **27%** din totalul suprafeței. În comuna Brețcu, terenurile agricole au o pondere scăzută, reprezentând puțin peste **25%** din totalul teritoriului. Extindere pădurilor s-a făcut în detrimentul terenurilor agricole, care dețin suprafețe mai mari de 70%.

Tabelul nr. 6 – Categoriile de folosință ale terenurilor în comuna Brețcu la 2014

Categoriile de folosință teren	Teren intravilan Suprafață - ha
• Terenuri arabile	700
• Pășuni	1239
• Fânețe	1188
• Vii	n/a
• Livezi	5
Total terenuri agricole	3132
• Păduri	8134
• Terenuri cu ape	55
• Căi de comunicație	192
• Terenuri ocupate cu construcții și curți	83
• Terenuri degradate și neproductive	7
Total terenuri neagricole	8471

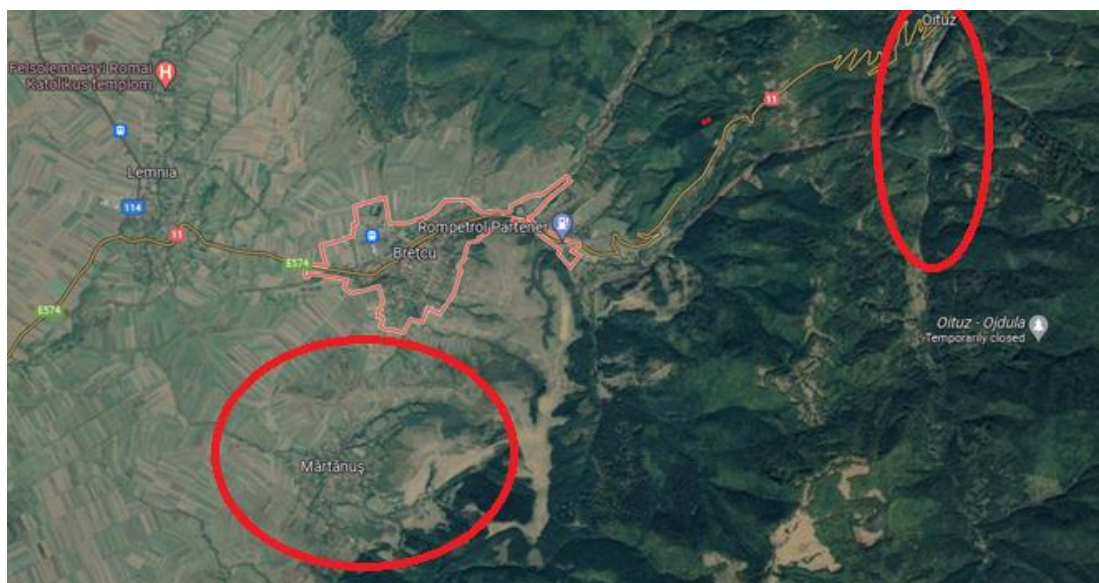

Figura nr. 12 – Imagine satelit satul Brețcu¹²

¹² Sursă informații: www.google.com/maps - imagine satelit satul Brețcu;

Figura nr. 13 – Imagine satelit satul Oituz (stânga) și Mărtănuș (dreapta)¹³

4. Cadrul natural

4.1. Relieful

Zona de munte ocupă mai bine de 50% din suprafața județului Covasna. Ea are legătură cu câteva vârfuri și masive care au înălțimi mai mari de 1 200 m (vârfurile Nemira Mare- 1 649 m, Lăcăuț- 1 777 m, Manișca Mare- 1 676 m, Munții Baraolt, Bodoc, Nemira, Vrancei, Brețcu, Buzău și Întorsurii). În general munții au vârfuri teșite, netezite și acoperite cu păduri. Munții Vrancei aparțin județului Covasna numai prin nivelul de cea mai mare altitudine, care urmărește câteva vârfuri cu înălțimi de peste 1 500 m: Vârful Lepșii (1 390 m), Mușat (1 503 m), Astagul Mare (1 526 m), Izvoarele Putnei (1 534 m), Anișoia (1 645 m) și Lăcăuț (1 777 m).

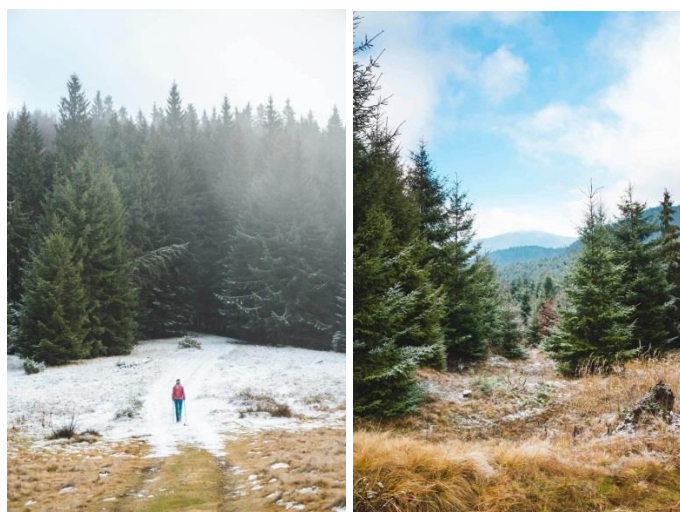

Figura 14 - Peisaje din Munții Brețcului¹⁴

¹³ Sursă informații: www.google.com/maps - imagine satelit satul Oituz și satul Mărtănuș;

¹⁴ <https://bloguldecalatorii.ro/2021/01/2-zile-de-drumetii-in-muntii-brețcu.html>

Partea nord-vestică a acestor munți, cunoscută mai ales sub numele de Munții Brețcului, se menține la altitudini medii de 800 - 1 200 m și este fragmentată de văi transversale (Obrat, Ghelița Mare, Ghelița Mică) ce-și au obârșia în perimetrul masivului Lăcăuț. Munții Brețcului sunt mărginiți la vest de Depresiunea Târgu Secuiesc, iar la est, de izvoarele Oitu zului și ale râului Bâsca Mare. Înălțimile cele mai mari (Bariț- 1 193 m, Piatra Șoimului- 1 377 m, Pilișul Covasnei- 1 369 m, Chiuzul Păpăuți- 1 320 m) se întind de la nord la sud și au vârfurile în general netede, acoperite de păduri.

Depresiunea Târgu Secuiesc (Depresiunea Brețcu) se află în partea estică a Depresiunii Brașovului, ocupând câmpia mai înaltă, drenată de Râul Negru împreună cu rețeaua sa hidrografică. Altitudinile sale scad de la nord-est spre sud-vest, de la 630 m la 530 m. Depresiunea este delimitată din nord-vest și din nord de Munții Bodocului și Munții Nemirei, din sud și sud-est - de Munții Brețcului și Munții Întorsurii iar din sud-vest - de culoarul piemontal} de la Reci. În sud-vest Depresiunea Târgu Secuiesc se leagă de Bazinul Sfântu Gheorghe. În cadrul acestor limite, Depresiunea Târgu Secuiesc ocupă o suprafață de cea 600 kmp. Din nord-est spre sud-vest Depresiunea este traversată de Râul Negru.

Depresiunile Brasov, Baraolt si Intorsura Buzaului

Legenda:

BR = DEPRESIUNEA BARAOLT
BARSEI = DEPRESIUNEA BARSEI
SFG = DEPRESIUNEA SFANTU GHEORGHE
TGS = DEPRESIUNEA TARGU SECUIESC
IB = DEPRESIUNEA INTORSURA BUZAULUI

Figura 15 - Depresiunea Târgu Secuiesc

4.2. Solurile

Pe culmile cele mai înalte ale Munților Vrancei, sub pădurile de molid, se află un înveliș format din soluri montane brune podzolice (feriiluviale), puternic acide, cu un conținut ridicat de materie organică.

Solurile brune și brune-acide de pădure au o răspândire mare în Munții Baraolt, unde, pe versantul vestic și sud-vestic, coboară până în luna Oltului, și, insular, apar în Munții Bodoc, Vrancei și Întorsurii. Cea mai mare extindere o au soiurile argiloiluviale brune și argiloiluviale podzolice, care îmbracă culmile largi și joase, precum și versanții slab înclinați ai Munților Întorsurii, Vrancei, Nemira, Bodoc și Baraolt. De asemenea, ele se întâlnesc și pe relieful depresionar, unde acoperă în întregime zona piemontană și o parte din terasele Oltului și Râului Negru. Pe malul drept al Râului Negru, la confluența acestuia cu Oltul, în jurul orașului lărgu Secuiesc, pe culmile joase ale Munților Bodoc și pe o mare parte din Șesul Frumos se dezvoltă, pe suprafețe relativ întinse, soiuri cernoziomoide, singurele locuri din întreaga Depresiune Brașov unde se întâlnesc astfel de soiuri.

4.3. Clima

Clima comunei Brețcu este moderată, cu veri relativ calde și ierni geroase. Temperatura medie anuală variază între 1 grad în zona înaltă din sud-est și 7,6 grade în depresiune. Temperatura medie a celei mai reci luni scade sub -8 grade în zona de munte și 4, 7 grade pe șesul depresionar. În anotimpul cald temperaturile medii cresc la 16 grade și respectiv la 18 grade. Temperatura minimă absolută de -35,2 grade a fost înregistrată la Întorsura Buzăului în 1947, iar maxima absolută de 39,3 grade în 1952 la Păpăuți. Se remarcă frecvente inversiuni termice în special în anotimpul rece. Numărul anual de zile cu îngheț ajunge la 139 pe fundul depresiunii. Cantitatea de precipitații variază între 1 200 mm pe rama muntoasă și 550-600 mm în zona depresionară. Vânturile dominante bat din direcția nord-est cu viteze de peste 3m/s. Vântul local Nemira produce viscole, în special iarna și constituie o prelungire spre Vest a Crivățului Moldova, aducând mase de aer rece și viscolind zăpada.

4.4. Rețeaua hidrografică

Pe teritoriul județului Covasna s-au acumulat bogate straturi acvifere și s-a creat o rețea hidrografică permanentă, bine organizată. Importantele resurse acvifere, alcătuite din depozitele aluvionare, au rezerve bogate. Teritoriul județului Covasna este foarte bogat în izvoarele de ape minerale răspândite pe tot teritoriul său. Cele mai multe izvoare de ape minerale se înșiruie de-a lungul a două linii orientate pe direcția nord-sud, prima, pe versantul vestic al Munților Bodoc (izvoarele de la Balvanioș, Bixad, Micfalău, Malnaș-Băi, Bodoc, Arcuș, Băile Șugaș), toate având ape carbogazoase, cloruro-sodice, bicarbonate, potasice, calcice, magneziene etc.; a doua, paralelă cu prima, apare în bazinul Râului Negru, pe care se înșiruie izvoarele carbogazoase de la Poian și Peteni. Majoritatea râurilor izvorăsc din masivele muntoase, de unde se îndreaptă către depresiunile Târgu Secuiesc și Sfântu Gheorghe, fiind colectate de Olt și afluentul său principal, Râul Negru.

Mai redusă este rețeaua Buzăului, al cărui curs superior, împreună cu afluenții săi principali Bâsca Mare și Bâsca Mică, traversează partea de sud și sud-est a județului. Oltul este principala arteră hidrografică. Pe teritoriul județului Covasna el are o lungime de cea 150 km și colectează apele majorității râurilor ce străbat teritoriul județului. Râul Negru, afluentul cel mai important al Oltului, străbate partea estică a județului de la nord-est spre sud-vest, pe o lungime de cea 106,3 km. El își adună apele de pe versantul sudic al Munților Șandru Mare, de la o altitudine de 1 280 m. Rețeaua hidrografică dezvoltată, bogăția izvoarelor minerale și diversitatea conținutului lor în săruri fac ca teritoriul județului Covasna să dispună de un potențial însemnat de resurse de apă.

Rețeaua hidrografică din zonă este reprezentată de pârâul Brețcu, cu afluentul său din partea stângă – Tekers (Întortocheat) și afluentul său din partea dreaptă, prâiașul Leanyvasar.

4.5. Vegetația și fauna

Pe suprafața județului Covasna se află întinse păduri de foioase și rășinoase, precum și o bogată vegetație de luncă și șes. Suprafața ocupată de pădure, care astăzi acoperă cea 44% din teritoriu, era în trecut mult mai extinsă. Munții sunt acoperiți de păduri de molid, fag, gorun. În schimb, restul depresiunilor este aproape lipsit de vegetație arboricolă, fiind acoperit de terenuri agricole și pajiști stepizate (cu următoarele specii sălbatice: păiuș, cincii degete, coada șoricelului, firuța, lumânare, pelin nemirositor). În zonele cu umiditate ridicată sunt prezente: rogozul, papura, lintița, săgeata apei. În pâlcurile de pădure din zonele depresionare sunt prezente salcia, răchita, arinul negru și mesteacănul.

4.6. Resursele subsolului

Subsolul județului Covasna este dominat de depozitele sedimentare ale flișului creatie, de formațiunile dure ale reliefului vulcanic și de depozitele cuaternare. Zăcămintele de lignit sunt legate de depozitele din Depresiunea Baraolt. Pe valea Cormoșului, se află un zăcămint de fier. Urme vechi de alde și zgură se mai văd încă la Covasna, ca urmare a extragerii sideritului, ce se găsește în șisturile negre sub forma unor intercalații subțiri sau concrețiuni sferoidale. Dintre rocile care prezintă un anumit grad de utilitate menționăm: andezitele, gresiile, argilele și nisipurile. În zona Carpaților de Curbură o importanță deosebită o prezintă și manifestările postvulkanice: emanații de bioxid de carbon (CO₂) și degajări de gaze sulfuroase și de arsen. Bioxidul de carbon intră în contact cu apa din straturile acvifere și se dizolvă, transformându-se în acid carbonic. Ca urmare, apele capătă putere mult mai mare de dizolvare a sărurilor aflate în formațiunile pe care le

străbat. Grupul cel mai mare de izvoare minerale pe teritoriul județului eate cel din jurul localității Covasna, unde aceste manifestări sunt legate de orizontul freatic din depozitele de terasă ale' pârâului cu același nume sau din aluviunile afluenților acestuia.

5. Factori și probleme de mediu

5.1. Factorii de mediu

În ultimii 40 de ani, Europa a instituit politici de combatere a unor probleme specifice, cum ar fi poluarea aerului și poluarea apelor. Unele dintre aceste politici au avut rezultate remarcabile. Europeanii se bucură de un aer mai curat și de ape de scăldat mai curate. Rata de reciclare a deșeurilor a crescut. Din ce în ce mai multe zone terestre și marine sunt protejate. Uniunea Europeană a redus emisiile de gaze cu efect de seră față de nivelurile înregistrate în 1990.

Oamenii nu pot trăi bine dacă mediul și economia sunt într-o stare precară. Inegalitatea distribuției beneficiilor, de exemplu a bogăției economice și a aerului curat, dar și a costurilor, inclusiv a celor asociate poluării și culturilor pierdute din cauza secetei, vor continua să genereze tulburări sociale.

5.1.1. Calitatea aerului

Aerul rămâne unul dintre factorii de mediu cei mai expuși la poluare și în egală măsură cel mai fragil subsistem de mediu, dată fiind capacitatea redusă, foarte limitată de absorbție și de neutralizare a poluanților. Practic, atmosfera se comportă ca un rezervor de poluanți ce sunt transportați de la o regiune la alta și preluați de alte nivele de mediu.

În acest context, menținerea calității aerului a devenit una din cele mai importante activități pe care le desfășoară instituțiile publice și reprezintă o preocupare permanentă și a organizațiilor neguvernamentale.

Începând cu anul 2007 (data aderării la UE) a fost aplicată și transpusă în România legislația europeană, dintre care amintim:

- Directiva 2008/50/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind calitatea aerului înconjurător și un aer mai curat pentru Europa stabilește necesitatea de a reduce poluarea la niveluri care să minimizeze efectele nocive asupra sănătății umane, acordându-se atenție specială mediului ca întreg, de a îmbunătăți monitorizarea și evaluarea calității aerului, inclusiv informarea publicului;
- Directiva 2004/107/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 2004 privind arseniul, cadmiul, mercurul, nichelul, hidrocarburile aromatice policiclice în aerul înconjurător.

Pentru a proteja sănătatea umană și mediul ca întreg, este deosebit de important să fie combătute la sursă emisiile de poluanți și să fie identificate și puse în aplicare cele mai eficiente măsuri de reducere a emisiilor pe plan local, național și comunitar.

Legislația românească stabilește un cadru legal prin Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător, H.G nr. 257/2015 privind aprobarea Metodologiei de elaborare a planurilor de calitate a aerului, a planurilor de acțiune pe termen scurt și a planurilor de menținere a calității aerului și Ordinul nr. 2202/2020 al ministrului mediului, apelor și pădurilor privind aprobarea listelor cu unitățile administrativ-teritoriale întocmite în urma încadrării în regimuri de gestionare a ariilor din zonele și aglomerările prevăzute în anexa nr. 2 la Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător.

Prin Hotărârea Consiliului Județean Covasna nr. 37/2021 a fost aprobat Planul de menținere a calității aerului în județul Covasna 2021-2025, un document public ce se elaborează de către Consiliul Județean Covasna pentru unitățile administrativ-teritoriale din județul Covasna. Planul de menținere a calității aerului conține măsuri pentru păstrarea nivelului poluanților sub valorile-limită, respectiv sub valorile-țintă și pentru asigurarea celei mai bune calități a aerului înconjurător în condițiile unei dezvoltări durabile.

5.1.2. Calitatea apei

Poluarea apei este în mod inerent legată de activitatea umană. Apa acționează ca un mediu de colectare și ca un mecanism de transport pentru reziduuri casnice, agricole și industriale, și care prin aceasta îi cauzează poluarea. Deteriorarea calității apei cauzată de poluare influențează utilizarea apei în aval, punând în pericol sănătatea oamenilor și funcționarea ecosistemului acvatic, deci reducerea utilizării efective și creșterea competiției pentru o apă cu calitate adecvată.

Caracterul limitat și vulnerabil al resurselor de apă, precum și indispensabilitatea resurselor de apă subliniază necesitatea valorificării și protecției acestora împotriva epuizării și degradării.

Schimbările climatice reprezintă unul din principalii factori cu impact major asupra resursei de apă, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ.

Pentru a asigura disponibilul de apă la sursă în România ținând cont de distribuția (variabilitatea) în spațiu și timp a resurselor de apă, caracterul limitat al resurselor de apă, variația regimului de curgere, caracterul torențial al bazinelor hidrografice, variația spațio-temporală a calității apelor și schimbările climatice trebuie întreprinse următoarele măsuri:

- **Măsuri de adaptare pentru asigurarea disponibilului de apă la sursă:**
- ✓ realizarea de noi infrastructuri de transformare a resurselor hidrologice în resurse socioeconomice: noi lacuri de acumulare, noi derivații interbazinale și altele asemenea;

- ✓ modificarea infrastructurilor existente pentru a putea regulariza debitele a căror distribuție în timp se modifică ca urmare a schimbărilor climatice: supraînălțarea unor baraje, reechiparea cu noi uvraje și altele asemenea;
- ✓ proiectarea și implementarea unor soluții pentru colectarea și utilizarea apei din precipitații;
- ✓ extinderea soluțiilor de reîncărcare cu apă a straturilor freatice.
 - **Măsuri de adaptare la folosințele de apă / utilizatori:**
- ✓ utilizarea eficientă și conservarea apei prin reabilitarea instalațiilor de transport și de distribuție a apei și prin modificări tehnologice: promovarea de tehnologii cu consumuri reduse de apă;
- ✓ modificări în stilul de viață al oamenilor: reducerea cerințelor de apă, utilizarea pentru anumite activități a apei recirculate și altele asemenea;
- ✓ creșterea gradului de recirculare a apei pentru nevoi industriale;
- ✓ modificarea tipurilor de culturi agricole prin utilizarea acelor adaptate la cerințe mai reduse de apă;
- ✓ elaborarea și implementarea unor sisteme de prețuri și tarife pentru apă în funcție de folosința de sezon și de resursa disponibilă;
- ✓ utilizarea pentru anumite destinații/folosințe a apelor de calitate inferioară;
- ✓ îmbunătățirea legislației de mediu.
 - **Măsuri care trebuie întreprinse la nivelul bazinului hidrografic:**
- ✓ actualizarea schemelor directoare de amenajare și de management, astfel încât să se ia în considerare efectele schimbărilor climatice: scăderea disponibilului la sursă, creșterea cerinței de apă;
- ✓ aplicarea principiilor de management integrat al apei pentru cantitate și calitate;
- ✓ introducerea chiar de la proiectare în lacurile de acumulare care se vor construi, a unor volume de rezervă, care să se utilizeze doar în situații excepționale sau realizarea unor lacuri de acumulare cu regim special de exploatare pentru a suplimenta resursele de apă disponibile în situații critice;
- ✓ transferuri inter-bazinale de apă pentru a compensa deficitul de apă în anumite bazine;
- ✓ stabilirea unor obiective privind calitatea apei și aplicarea unor criterii de calitate a acesteia în scopul prevenirii, controlării și reducerii impactului transfrontalier, coordonarea reglementărilor și emiterii avizelor;
- ✓ îmbunătățirea tratării apei reziduale și menajere;
- ✓ armonizarea reglementărilor privind limitarea emisiilor de substanțe periculoase în apă;
- ✓ identificarea zonelor cu risc potențial la inundații, deficit de apă/secetă.

- **Măsuri care trebuie întreprinse pentru managementul riscului la inundații:**

- ✓ alegerea unor lucrări de protecție împotriva inundațiilor la nivel local destinate unor localități și structuri socio-economice în locul lucrărilor de protecție împotriva inundațiilor ample, de mari dimensiuni;
- ✓ alegerea unor soluții tehnice care să conducă la încetinirea și diminuarea inundațiilor pe măsură ce se produc, în locul supraînălțării digurilor existente sau construirii de noi diguri;
- ✓ folosirea celor mai noi metode și tehnologii pentru reabilitarea/construirea digurilor și efectuarea lucrărilor de protecție în corelare cu planurile teritoriale de amenajare urbanistică;
- ✓ elementele planurilor de management al riscului la inundații trebuie revizuite periodic și, dacă este cazul, trebuie actualizate, luând în considerare efectele posibile ale schimbărilor climatice asupra apariției inundațiilor;
- ✓ creșterea gradului de conștientizare privind riscul de inundații în rândul populației expuse, măsuri adecvate înainte și după producerea acestora, încheierea de contracte de asigurare și altele asemenea;
- ✓ îmbunătățirea capacității de răspuns a autorităților administrației publice locale cu atribuții în managementul situațiilor de urgență generate de inundații, accidente la construcții hidrotehnice și poluări accidentale.

- **Măsurile care trebuie întreprinse pentru a combate seceta / deficitul de apă se vor lua în funcție de fazele de apariție a acesteia / acestuia:**

- ✓ servicii de monitorizare și avertizare privind scăderea debitelor/secetă la nivel național;
- ✓ diminuarea scurgerilor în rețelele de distribuție a apei;
- ✓ măsuri de economisire și folosire eficientă a apei: irigații, industrie;
- ✓ cooperarea cu alte țări vizând schimbul de experiență în combaterea secetei;
- ✓ planuri de aprovizionare prioritară cu apă a populației și animalelor/ierarhizarea restricțiilor de folosire a apei în perioade deficitare;
- ✓ stabilirea de metodologii pentru pragurile de secetă și cartografierea secetei;
- ✓ mărirea capacității de depozitare a apei;
- ✓ asigurarea calității apei pe timp de secetă.

În ultima perioadă de timp se observă o variație descrescătoare a volumelor de apă prelevate. Această variație nu exprimă doar cerința efectivă de apă, ci poate exprima existența anumitor restricții în aprovizionarea cu apă, precum și efectele introducerii contorizării consumului de apă, reducerii pierderilor de apă pe rețelele de distribuție, etc.

Utilizarea și gestionarea eficientă a resurselor de apă implică implementarea unor schimbări de comportament atât al producătorilor de bunuri și servicii de gospodărire a apelor, cât și al utilizatorilor, al populației față de resursele de apă și față de mediu.

Următoarele problematici importante privind gospodărirea apelor care afectează în mod direct sau indirect starea apelor de suprafață și apelor subterane, cu impact major în gestiunea resurselor de apă au fost identificate: poluarea cu substanțe organice, poluarea cu nutrienți, poluarea cu substanțe periculoase și alterările hidromorfologice.

Poluarea cu substanțe organice este cauzată în principal de emisiile directe sau indirecte de ape uzate insuficient epurate sau neepurate de la aglomerări umane, din surse industriale sau agricole, și produce schimbări semnificative în balanța oxigenului în apele de suprafață și în consecință are impact asupra compoziției speciilor/populațiilor acvatice și respectiv, asupra stării ecologice a apelor.

O problemă importantă de gospodărirea apelor este **poluarea cu nutrienți**, în special cu azot și fosfor. Nutrienții în exces conduc la eutrofizarea apelor, ceea ce determină schimbarea compoziției și scăderea biodiversității speciilor, precum și reducerea posibilității de utilizare a resurselor de apă în scop potabil, recreațional, etc. Ca și în cazul substanțelor organice, emisiile de nutrienți provin atât din surse punctiforme (ape uzate urbane, industriale și agricole neepurate sau insuficient epurate), cât și din surse difuze (în special, cele agricole: creșterea animalelor, utilizarea fertilizanților, etc).

Directiva Consiliului 91/676/EEC privind Protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole este principalul instrument comunitar care reglementează poluarea cu nitrați provenită din agricultură. Principalele obiective ale acestei directive sunt reducerea poluării produsă sau indusă de nitrați din surse agricole, raționalizarea și optimizarea utilizării îngrășămintelor chimice și organice ce conțin compuși ai azotului și prevenirea poluării apelor cu nitrați. Aceste obiective sunt cuprinse în planuri de acțiune.

Conform planului de acțiune și articolelor 4 și 5 ale Directivei 91/676/EEC au fost elaborate și aplicate Coduri de bune practici agricole, cât și Programe de Acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole. Acestea s-au aplicat la început doar în zonele vulnerabile la poluarea cu nitrați din surse agricole, desemnate în România încă din anul 2005. La prima desemnare zonele vulnerabile la nitrați (ZVN) din surse agricole ocupau 6,94% din teritoriul României. În anul 2008 ZVN au fost revizuite, extinzându-se suprafața la 58% din teritoriul României. În anul 2013, în urma consultărilor cu Comisia Europeană s-a agreat ca România să nu mai desemneze zone vulnerabile la nitrați, ci să aplice prevederile Codului de Bune Practici Agricole și măsurile din Programele de Acțiune pe întreg teritoriul țării, conform prevederilor

articolului 3(5) al Directivei. Noul Program de Acțiune a fost îmbunătățit și aprobat prin Decizia nr. 221983/GC/12.06.2013, având, în principal, în vedere aplicarea principiului de prevenire a poluării. Implementarea Directivei 91/676/EEC este pusă în practică în România de Planul de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole, aprobat prin HG nr. 964/2000 privind aprobarea Planului de acțiune pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole, cu modificările și completările ulterioare, survenite în urma deciziei de aplicare a Programului de Acțiune pe întreg teritoriul României.

Prevederile programului de acțiune sunt obligatorii pentru toți fermierii care dețin sau administrează exploatații agricole și pentru autoritățile administrației publice locale ale comunelor, orașelor și municipiilor pe teritoriul cărora există exploatații agricole.

În vederea reducerii și prevenirii poluării cu nitrați din surse agricole, s-a prevăzut ca măsură generală de bază, pe întreg teritoriul României, aplicarea programelor de acțiune și respectarea Codului de Bune Practici Agricole pe întreg teritoriul României.

De asemenea, implementarea măsurilor conform cerințelor Directivei 91/271/CEE privind epurarea apelor uzate urbane, modificată și completată prin Directiva 98/15/CE, contribuie la reducerea emisiilor de nutrienți.

La nivelul bazinelor/spațiilor hidrografice sunt necesare măsuri suplimentare pentru reducerea poluării generate de activitățile agricole (ferme zootehnice - poluare punctiformă, măsuri pentru reducerea poluării adresate poluării difuze generate de ferme zootehnice, vegetale și asupra terenurilor agricole), în vederea atingerii obiectivelor corpurilor de apă. Măsurile propuse sunt altele decât măsurile de bază pentru punerea în aplicare a Directivelor europene, în principal Directiva Consiliului 91/676/EEC privind Protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole. Măsurile suplimentare pentru activitățile agricole se referă la: reducerea eroziunii solului, aplicarea codului de bune condiții agricole și de mediu și a altor coduri de bună practică în ferme, etc., consultanță/ instruire pentru fermieri, conversia terenurilor arabile în pășuni, realizarea și menținerea zonelor tampon de-a lungul apelor la o distanță mai mare decât cea prevăzută în Codul de Bune Practici Agricole, aplicarea agriculturii organice, precum și aplicarea oricăror măsuri specifice diferite de cele de bază pentru protejarea suplimentară a corpurilor de apă.

Poluarea cu substanțe chimice periculoase poate deteriora semnificativ starea corpurilor de apă și indirect poate avea efecte asupra stării de sănătate a populației. În conformitate cu prevederile directivelor europene în domeniul apelor, există 3 tipuri de substanțe chimice periculoase, și anume:

- substanțe prioritare - poluanți sau grupe de poluanți care prezintă risc semnificativ asupra mediului acvatic, incluzând și apele utilizate pentru captarea apei potabile;

- substanțe prioritare periculoase - poluanți sau grupe de poluanți care prezintă același risc ca și cele precedente și în plus sunt toxice, persistente și bioacumulabile;
- poluanți specifici la nivel de bazin hidrografic - poluanți sau grupe de poluanți specifice unui anumit bazin hidrografic.

Din categoria substanțelor periculoase fac parte produsele chimice artificiale, metalele, hidrocarburile aromatice policiclice, fenolii, disruptorii endocrini și pesticidele, etc. În vederea atingerii și menținerii stării bune a apelor este necesară conformarea cu standardele de calitate impuse la nivel european (Directiva 2013/39/CE), reducerea progresivă a poluării cauzate de substanțele prioritare și de poluanții specifici, cât și stoparea sau eliminarea emisiilor, descărcărilor și pierderilor de substanțe prioritare periculoase.

Managementul resurselor de apă necesită o abordare integrată a prevederilor Directivei Cadru Apă 2000/60/CE cu cele ale altor directive europene în domeniul apelor, precum și cu alte politici și strategii relevante ale anumitor sectoare, respectiv Directiva 2007/60/CE privind evaluarea și gestionarea riscului la inundații, Directiva Cadru Strategia pentru Mediul Marin 2008/56/CE, sectorul hidroenergetic, protecția naturii, schimbările climatice, etc.

Strategia și politica națională în domeniul gospodăririi apelor are drept scop realizarea unei politici de gospodărire durabilă a apelor prin asigurarea protecției cantitativă și calitativă a apelor, apărarea împotriva acțiunilor distructive ale apelor, precum și valorificarea potențialului apelor în raport cu cerințele dezvoltării durabile a societății și în acord cu directivele europene în domeniul apelor. Pentru realizarea acestei politici se au în vedere următoarele obiective specifice:

- Îmbunătățirea stării apelor de suprafață și a apelor subterane prin implementarea planurilor de management ale bazinelor hidrografice, în conformitate cu prevederile Directivei Cadru Apă a Uniunii Europene;
- Implementarea Strategiei Naționale de Management al Riscului la Inundații, a planurilor și programelor necesare și realizarea măsurilor ce derivă din acestea, în concordanță cu prevederile legislației europene în domeniu;
- Elaborarea Schemelor Directoare de Amenajare a Bazinelor Hidrografice pentru folosințele de apă, în scopul diminuării efectelor negative ale fenomenelor naturale asupra vieții, bunurilor și activităților umane în corelare cu dezvoltarea economică și socială a țării;
- Întărirea parteneriatului transfrontalier și internațional cu instituții similare din alte țări, în scopul monitorizării stadiului de implementare al înțelegerilor internaționale și promovării de proiecte comune.

În vederea stabilirii acțiunilor concrete pentru implementarea Directivei 60/2007 privind evaluarea și gestionarea riscurilor la inundații, s-a elaborat Strategia națională de management al

riscului la inundații pe termen mediu și lung, aprobată prin H.G. nr. 846/2010. Strategia are ca obiectiv principal prevenirea și reducerea consecințelor inundațiilor asupra vieții și sănătății oamenilor, activităților socio-economice și a mediului.

Pe baza Strategiei Naționale de Management al Riscului la Inundații s-au elaborat Planurile pentru Prevenirea, Protecția și Diminuarea Efectelor Inundațiilor (PPPDEI), conform cerințelor Directivei 2007/60/CE (Directiva Inundații), în scopul reducerii riscului de producere a dezastrelor naturale (inundații) cu efect asupra populației, prin implementarea măsurilor preventive în cele mai vulnerabile zone, pe termen mediu (2020).

Pe baza acestora se vor actualiza/dezvolta Planurile de Amenajare ale bazinelor hidrografice și Planurile de Management al Riscului la Inundații. De asemenea, Strategia națională de management al riscului la inundații pe termen mediu și lung promovează aplicarea măsurilor de restaurare a zonelor naturale inundabile în scopul reactivării capacității zonelor umede și a luncilor inundabile de a reține apa și de a diminua impactul inundațiilor, respectiv păstrarea zonelor inundabile actuale, cu vulnerabilitate scăzută, pentru atenuarea naturală a undelor de viitură, cu respectarea principiilor strategiei.

5.1.3. Calitatea solului

Solul este o resursă neregenerabilă care îndeplinește mai multe funcții vitale:

- producerea de hrană/ biomasă;
- depozitarea, filtrarea și transformarea multor substanțe;
- sursă de biodiversitate, habitate, specii și gene;
- servește drept platformă/ mediu fizic pentru oameni și activitățile umane;
- sursă de materii prime, bazin carbonifer;
- patrimoniu geologic și arheologic.

Principalele procese de degradare a solului sunt:

- eroziunea;
- degradarea materiei organice;
- contaminarea;
- salinizarea;
- compactizarea;
- pierderea biodiversității solului;
- scoaterea din circuitul agricol;
- alunecările de teren și inundațiile.

Relația dintre agricultură și mediu este extrem de complexă. Pe de o parte agricultura este afectată de un mediu alterat de poluare atmosferică, schimbări climatice și de competiția cu alte sectoare asupra utilizării terenurilor (industrie, infrastructură). Pe de altă parte agricultura constituie una dintre cauzele principale ale poluării apelor, eroziunii și poluării solului, emisiile de gaze cu efect de seră, distrugerea habitatelor și diminuarea diversității biologice. Acestea sunt rezultatul intensificării, concentrării și specializării care au apărut în ultimele decenii.

Calitatea solurilor reprezintă un indicator relevant în operația de apreciere a resurselor. Pentru a evalua potențialul natural al terenurilor agricole în vederea folosirii lor raționale, solurile au fost împărțite în clase, tipuri și subtipuri, în funcție de diferite criterii cum sunt: troficitatea, cantitatea de microorganisme, oferta ecologică, capacitatea bioproductivă și capacitatea de protecție, de fertilitate sau productivitate ș.a.

Calitatea terenurilor agricole cuprinde atât fertilitatea solului, cât și modul de manifestare a celorlalți factori de mediu față de plante. Din acest punct de vedere, terenurile agricole se grupează în 5 clase de calitate, diferențiate după Notă de bonitare medie, pe țară (clasa I – 81-100 puncte – clasa a V-a – 1-20 puncte). Clasele de calitate ale terenurilor dau preabilitatea acestora pentru folosințele agricole.

În județul Covasna, terenurile arabile încadrate în clasele I și II de calitate sunt în procent de 15,7% din totalul terenurilor arabile, iar în clasele III – V sunt încadrate 84,3 %.

Îngrășămintele de orice tip, aplicate în mod rațional constituie premisa menținerii și sporirii fertilității solurilor, în scopul creșterii producției agricole. Cercetările efectuate au demonstrat că îngrășămintele pot provoca dereglarea echilibrului ecologic, în cazul în care sunt folosite fără a lua în considerare natura solurilor, condițiile meteorologice concrete și necesitățile plantelor. Utilizarea nerațională a îngrășămintelor determină apariția unui exces de azotați și fosfați care au un efect toxic asupra microflorei din sol și conduce la acumularea în vegetație a acestor elemente. Limita dintre deficitul și excesul unui element este greu de sesizat, totul depinzând de natura plantelor și de condițiile de mediu.

5.1.4. Nivelul de zgomot și vibrații

Carta verde a UE privind expunerea la zgomote menționează că aproape 20% din populația UE suferă de pe urma nivelurilor crescute de zgomot, care produc efecte adverse asupra sănătății. Alături de poluarea atmosferică și managementul deșeurilor, poluarea sonoră este una dintre marile probleme cu care se confruntă omenirea la ora actuală. Din acest motiv, monitorizarea și evaluarea zgomotului constituie un obiectiv prioritar, urmate de adoptarea măsurilor care se impun în scopul

prevenirii și reducerii efectelor dăunătoare ale zgomotului asupra populației, acolo unde valorile nivelului de zgomot depășesc maximele admise.

Principalele surse de zgomot sunt:

- traficul auto;
- obiectivele economice;
- comportamentul inadecvat al oamenilor.

La nivelul comunei Brețcu, nu există surse de zgomot care să pună în pericol sau disconfort viața oamenilor.

5.1.5. Gestionarea deșeurilor

Protejarea mediului în care trăim reprezintă o preocupare majoră a omenirii, deoarece are efecte importante asupra vieții. Resursele naturale sunt limitate și nu se regenerează foarte repede, în timp ce cantitatea de deșeuri crește ajungând să ocupe suprafețe mari de teren. Aproape jumătate din deșeurile pe care le aruncăm pot fi reutilizate. Mediul este din ce în ce mai poluat, prin reciclarea deșeurilor încercând să salvăm mediul și pământul. Dintre avantajele colectării selective menționăm:

- conservăm resursele naturale;
- reducem nivelul emisiilor nocive din aer – reducem poluarea;
- diminuăm cantitatea deșeurilor;
- eliminăm transformarea unor zone în focare de infecție;
- economisim energia;
- păstrăm un mediu mai curat pentru noi și generațiile următoare;
- creștem calitatea vieții și sănătatea copiilor;
- diminuăm costurile, încadrarea în gradul de suportabilitate;
- evităm penalitățile.

Comuna Brețcu face parte din **Asociația de Dezvoltare Intercomunitară de Utilități Publice pentru Serviciile de Salubritate a Localităților “ECO SEPSI”**, constituită în scopul înființării, organizării, reglementării, exploatarei, monitorizării și gestionării în comun a serviciului de salubritate a localităților pe raza de competență a unităților administrativ-teritoriale membre, precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice aferente serviciului de salubritate, pe baza strategiei de dezvoltare a acestuia.

În baza contractului de delegare a serviciului public de salubritate semnat de către Asociația de dezvoltare intercomunitară ECO SEPSI, S.C. TEGA S.A. prestează servicii de salubritate pe teritoriul a 38 de unități administrativ teritoriale – membre ale Asociației, printre care și comuna

Brețcu, colectând și transportând atât deșeurile menajere, cât și cele selective, fiind cea mai mare companie în județul Covasna care gestionează serviciile publice de salubritate ale deșeurilor municipale.

Figura 16 - Membrii asociației ECO-SEPSI

Operatorul de salubritate SC TEGA SA, operator licențiat de salubritate cu sediul social în municipiul Sf. Gheorghe, are responsabilitatea de colectare a deșeurilor de la populație, precum și salubritatea stradală și deszăpezirea arterelor în timpul iernii. Deșeurile din plastic și metal, hârtie și carton sau sticlă pot fi depozitate oricând în containerele stradale, în timp ce deșeurile reziduale se colectează la nivelul fiecărei gospodării, fiind preluate săptămânal de la localnici.

5.2. Arii protejate

Conform Listei rezervațiilor naturale din județul Covasna care cuprinde ariile protejate de interes național (rezervații naturale), aflate pe teritoriul administrativ al județului Covasna, declarate prin Legea Nr. 5 din 6 martie 2000 (privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - arii protejate), Hotărârea de Guvern Nr.2151 din 30 noiembrie 2004 (privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru noi zone) și Hotărârea de Guvern Nr.1143 din 11 octombrie 2007, pe teritoriul comunei Brețcu nu au fost identificate până în prezent arii protejate.¹⁵

Pentru protejarea speciilor sălbatice din fauna și flora, altele decât păsări, a fost adoptată în 1992, Directiva Habitate (Directiva pentru Conservarea Habitadelor Naturale, a faunei și florei sălbatice). Prin aceasta inițiativa s-au desemnat cele mai potrivite zone care asigură supraviețuirea și reproducerea speciilor de păsări amenințate cu dispariția, vulnerabile sau rare. Aceste zone au primit denumirea de Arii de Protecție Specială (SPA).

Ariile Speciale de Conservare și Ariile de Protecție Specială formează rețeaua Ecologică Europeană Natura 2000, al cărei scop este menținerea într-o stare de conservare favorabilă a unei selecții a celor mai importante tipuri de habitate.¹⁶

La nivelul Uniunii Europene cadrul legal de acțiune ¹⁷în scopul protecției habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică este stabilit prin Directiva nr.92/43/EEC privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică, numită în continuare Directiva Habitate, Directiva nr. 2009/147/ CEE a Consiliului privind conservarea păsărilor sălbatice, numită în continuare Directiva Păsări, Directiva EEC/3228/86 pentru protejarea pădurilor și Directiva EEC/2158/92 privind protecția pădurilor împotriva incendiilor, precum și regulamentele EC/338/96 privind comerțul cu plante și animale rare și EEC/3254/91 privind utilizarea capcanelor de picior pentru vânărea animalelor.

Situl Natura 2000 (ROSCI0130), a fost desemnat prin Ordinul ministrului mediului și dezvoltării durabile nr. 1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România modificat și completat prin Ordinul ministrului mediului și pădurilor nr. 2387/2011.

¹⁵ https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_rezerva%C8%9Biilor_naturale_din_jude%C8%9Bul_Covasna

¹⁶ Planul de dezvoltare locală Gal "Pe Mureș și pe Târnavă", 2010-2013, pag. 22;

¹⁷Sursa de informații: Ministerul Mediului Agenția Națională pentru Protecția Mediului Covasna, www.apmcv.anpm.ro;

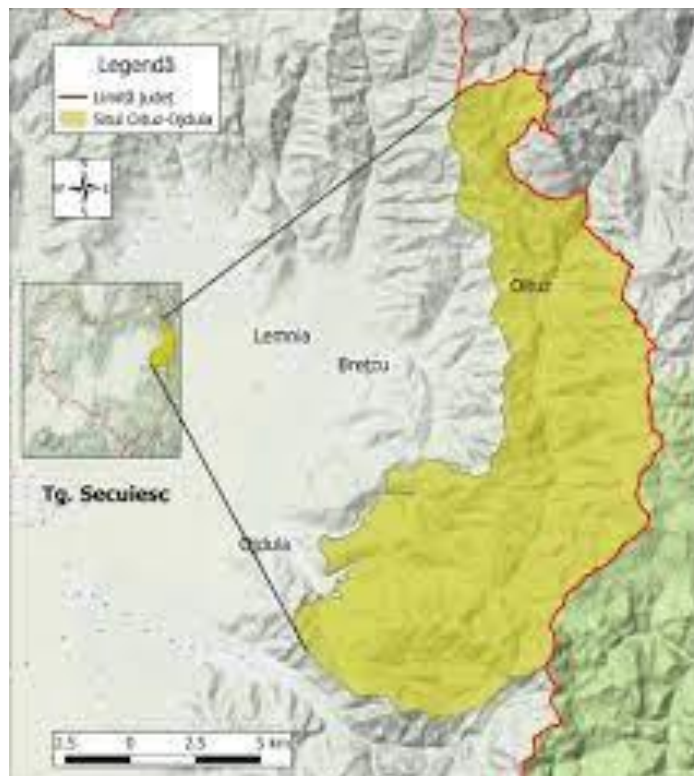

Figura 17 – Aria naturală protejată Oituz-Ojdula¹⁸

Prezentarea pe scurt a zonelor existente sau propuse pentru rețeaua Natura 2000 și/sau rezervații care cuprind și teritoriul Comunei Brețcu:

Numele zonei	Suprafața în ha	Caracteristici principale (clasificarea directivelor privind Habitatele, Păsări, Habitate și Păsări)
<p>Arie protejată naturală principală: Oituz-Ojdula Custode: Ocolul Silvic Privat Brețcu Cod: ROSCI0130</p>	15.343 ha	<p>15343 Ha, 70% pădure restul pășune, fânețe Vulnerabilități: câinii de pășunat (minim 10/stana) 15 sâane; minim 200 capete, maxim 1000 /stana 29 angajati din care 9 implicati direct Buget: peste 3 mil euro din care 2/3 pt planul de management. Restul = logistica (~1 mil euro) Nu exista o alta sursa de finantare, doar banii OSP Există traseu turistic, panouri (3) cu informatii Parteneriat cu Vinca Minor Există ghid pt grupuri, Sute de turisti/an, Au facilități de cazare, Colaboreaza cu Jandarmeria, primării, școli</p>

¹⁸ Sursă informații: <http://oituz-ojdula.ro>;

Numele zonei	Suprafața în ha	Caracteristici principale (clasificarea directivelor privind Habitatele, Păsări, Habitate și Păsări)
		<p>Se serbează Ziua Silvicultorului în arie cu elevi, locuitorii din zonă,</p> <p>Nu exista voluntari</p> <p>Vulnerabilități: Pășunatul, Off road/enduro</p> <p>Avize: 30 in 2016; majoritatea pt exploatare; OSP pune in valoare; 1 aviz pt drum</p> <p>Comunități: Comuna Ojdula și satul Oituz (aparține de Brețcu)</p> <p>Nu sunt constructii în sit (cabanele sunt construite înainte de a deveni arie),</p> <p>Se fac împăduriri</p> <p>Planul de management trimis spre aprobare</p> <p>Nu exista tarificare; după planul de management se vor aplica taxe,</p> <p>Suprapopulare ursi, lupi,</p> <p>Hrănitoare automate</p> <p>Ședinte lunare pt instruirea personalului</p>

Situl Natura 2000 ROSCI0130 Oituz-Ojdula ¹⁹face parte din categoria siturilor de importanță comunitară, și a fost desemnat pentru prezența a **5 habitate și 8 specii** de importanță comunitară, având o suprafață totală de **15343,7** ha.

Situl este localizat în partea estică a județului Covasna, la granița cu județele Bacău și Vrancea, în bazinul râului Oituz. În Nord se învecinează cu Situl Natura 2000 ROSCI0047 Creasta Nemirei, iar în Est cu situl ROSCI0208 Putna-Vrancea. Situl Oituz-Ojdula, dar nu se suprapune cu nici-o altă arie protejată. Conform fișei standard a ariei protejate coordonatele sitului sunt: longitudine estică 26.0158805, latitudine nordică 46.0124111.

¹⁹ Sursă informații: <http://apmcv.anpm.ro/-/proiect-decizia-etapei-de-incad-237>;

Tabel 7- Localizarea ariei naturale protejate

Codul și denumirea ariei naturale protejate	Suprafața (ha)	Regiunea biogeografică	Județul	Localități (orașe, comune, sate**)
ROSCI0130 Oituz-Ojdula	15343,7	Alpină	Covasna	Comunele: Brețcu, Ojdula, Lemnia Satele: Brețcu, Ojdula, Lemnia, Mărtănuș, Oituz, Hilib

Aria natural protejată se situează în proporție de 100% în județul Covasna, pe teritoriul administrativ al următoarelor trei comune: Brețcu, Ojdula și Lemnia.

Tabel 8 - Lista unităților administrativ-teritoriale din cadrul ariei naturale protejate

Județ	UAT	Procent din UAT	Procent din ANP
Covasna	Brețcu	70.5%	39,49%
	Ojdula	53.7%	51,88%
	Lemnia	13.9%	8,63%

În lungime (Nord-Sud), aria protejată se extinde pe o distanță de cca 25 km. Lățimea sitului este variabilă:

- ~3.5 km în partea nordică, în zona vârfului Ghepar.
- ~5.5 km în partea centrală, la sud de Oituz.
- ~9.9 km în partea sudică, lângă drumul național 2D.

Principalele căi de acces în situl Oituz-Ojdula sunt cele două drumuri naționale, care străbat situl:

- DN 11 străbate situl dinspre sud-vest spre nord-est, între localitățile Brețcu (județul Covasna) și Câmpul Sărat (județul Bacău).
- DN 2D străbate situl dinspre vest spre est, între Ojdula (județul Covasna) și Greșu (județul Vrancea).

Pe lângă principalele artere enumerate, există mai multe drumuri forestiere, care pornesc spre sit din localitățile Hilib, Ojdula, Mărtănuș, Brețcu, Oituz și Lemnia.

În apropierea sitului, în localitatea Brețcu există o calea ferată - linia 404 - care face legătura cu Municipiul Târgu Secuiesc, respectiv cu Municipiul Sfântu Gheorghe, via orașul Covasna.

Limitele ariei naturale protejate Oituz-Ojdula

Limitele sitului Natura 2000 Oituz-Ojdula au fost stabilite prin Ordinul ministrului mediului și pădurilor nr. 2387/2011 pentru modificarea Ordinului ministrului mediului și dezvoltării durabile nr. 1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România. Suprafața totală a sitului reglementată de Planul de management este de **15343,7** hectare.

Limita nordică: începe în apropierea Vârfului Muntele Mic (1269 m) și continuă până la Vârful Ghepar (1303 m), trecând în apropierea Vârfului Heveder-tető (1207 m). Limita nordică a sitului se suprapune cu limita județului Covasna și Bacău, însă din cauza cartografierii eronate sunt mici diferențe, în cadrul delimitării ariei Natura 2000 de multe ori nu s-au ținut cont de limitele administrative.

Limita estică: pornește de la Vârful Muntele Mic (1269 m) și continuă în sud spre Vf. Caraslău Mare (1253 m). De aici limita continuă în nord-vest, după care iarăși își schimbă direcția, mai întâi în sud-vest, după care în sud-est, intersectând valea râului Oituz la cca. 3.5 km de Complexul Turistic Poiana Sărată. Limita sitului continuă în sud, atingând Vârful Stânișoara (1260 m) și Pasul Stânișoara (1250 m). Până la acest punct limita estică a sitului se suprapune cu limita județelor Covasna și Bacău, după care situl se limitează cu județul Vrancea. Limita sitului urmează limita între județele Covasna și Vrancea, atingând în sud Vârful Tâmla (1365 m), Vârful Lepșei (1390 m). De la Vârful Lepșei limita se continuă în direcția sud-vest, atingând Pasul Ojdula (1157 m) și Vârful Mușat (1502 m), cel mai înalt vârf al sitului Oituz-Ojdula.

Limita sudică: De la Vârful Mușat limita sitului părăsește limita județelor Covasna și Vrancea, și se continuă în direcția sud-vest în județul Covasna, pe limita administrativă a comunelor Ojdula și Ghelinta, până la Vârful Baric (1215 m), iar de aici în direcția nord-vest până la apropierea Vârfului Orbai-tető (877 m).

Limita vestică: Limita vestică a sitului se continuă în nord-est până la limita comunelor Ojdula și Brețcu, după care spre est până la Bába-hegy. De aici limita merge spre nord, atingând vârfurile Muntele Negru (1227 m), Zmeurișul (1031 m), Aluniș (937 m) și Pasul Oituz (866 m). De la Pasul Oituz limita sitului se continuă în nord, atingând Vârful Aluniș (937 m), iar apoi spre nord-vest unde în apropierea Vârfului Majlát se limitează cu comuna Lemnia. De aici limita sitului se continuă în nord spre Vârful Boca (1204 m) și se termină la Vârful Ghepar (1303 m).

Mediul biotic al ariei naturale protejate – Ecosistemele

Principalele ecosisteme întâlnite în cadrul ariei protejate, conform codificării efectuate de specialiștii botanici, sunt următoarele:

- Păduri amestecate de fag și molid – 7925 hectare
- Plantații de molid sau pini în afara arealului natural – 3117 hectare
- Păduri de molid și de molid cu alte conifere – 1776 hectare
- Pajiști alpine și subalpine – 938 hectare

Aceste patru categorii reprezintă 13756 hectare, adică peste 89.6% din suprafața totală de 15343,7 hectare ale sitului.

Habitat de interes conservativ în baza cărora a fost declarată aria naturală protejată - **Habitat Natura 2000**

Pe lista standard a ariei protejate sunt prezente următoarele habitate de interes comunitar:

- *Păduri aluviale cu Alnus glutinosa și Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae), Cod Natura 2000 – 91E0*
- *Păduri dacice de fag (Symphyto-Fagion), Cod Natura 2000 – 91V0*
- *Păduri de fag de tip (Luzulo-Fagetum), Cod Natura 2000 – 9110*
- *Păduri de fag de tip (Asperulo Fagetum), Cod Natura 2000 – 9130*
- *Păduri acidofile de Picea abies din regiunea montana (Vaccinio-Piceet ea), Cod Natura 2000 – 9410*

Habitatul 9130 nu a fost identificat în sit, conform studiului privind evaluarea habitatelor forestiere, însă au fost indentificate și evaluate alte habitate de interes comunitar, care nu apar pe fișa standard a sitului, dar care sunt importante din punct de vedere al biodiversității.

Habitatele, care au suprafețe de minim 50 hectare în cadrul sitului, necesită atenție deosebită și trebuie protejate sunt:

- *6230 Pajiști de Nardus bogate în specii pe substraturi silicaticice din zone montane (485 ha)*
- *6510 Fânețe de joasă altitudine (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (92,1 ha)*
- *6520 Fânețe montane (368,5 ha)*
- *9170 Păduri de stejar cu carpen de tip Galio-Carpinetum) (140,8 ha)*

Pe baza celor de mai sus, este necesară actualizarea/completarea fișei standard a ariei protejate cu privire la habitatele forestiere și suprafața acestora.

Situl Natura 2000 Oituz-Ojdula dispune de un peisaj divers, bogat. În zonele mai înalte peisajul este caracteristic zonei montane, cu masive muntoase împădurite, cu pajiști montane și fânețe pe creste. Peisajul montan reprezintă o valoare ecologică deosebită pentru un număr mare de specii protejate, astfel în habitatele forestiere aceste specii își găsesc condiții de viață ideale. În

mijlocul sitului este înclinată valea râului Oituz, o vale adâncă împrejmuită de creasta principală a Carpaților în vest, respectiv o creastă înaltă în est. În centrul ariei protejate este situat satul Oituz, o mică așezare lângă râul omonim, aparținând comunei Brețcu, care imprimă peisajului caracteristici culturale.

Pe termen lung autoritățile locale din comuna Brețcu ar putea dezvolta un plan strategic pentru dezvoltarea durabilă a zonei, considerând avantajele de marketing pe care o zona naturală protejată le poate aduce pentru turismul local. Este de asemenea ceea ce pot folosi și întreprinzătorii locali care vizează desfășurarea de mici afaceri în turism, atunci când întocmesc planurile de afaceri care susțin cererile lor de finanțare pentru dezvoltarea / îmbunătățirea serviciilor de turism în zonele (PNDR / FEADR, M 313).

Primul efect al acestor investiții ar urma să fie crearea de noi locuri de muncă în această zonă, și implicit creșterea sumelor colectate la bugetul local în urma dezvoltării afacerilor. Agricultură de subsistență și fermierii pot avea și ei beneficii care să ducă la creșterea veniturilor familiale, prin utilizarea plăților compensatorii sau prin înființarea de afaceri non-agricole, din moment ce condițiile geografice ale zonei oricum nu sunt prea favorabile agriculturii.

5.3. Factorii de risc

În Planul de analiză și acoperire a riscurilor al județului Covasna din 2016²⁰, comuna Brețcu apare cu următorii factori de risc natural: incendii de pădure, alunecările de teren, inundațiile datorate torențelor - văile torențiale, inundațiile datorate revărsării unui curs de apă, înghețul – dezghețul eliminarea în atmosferă a unor substanțe periculoase, în caz de accident feroviar.

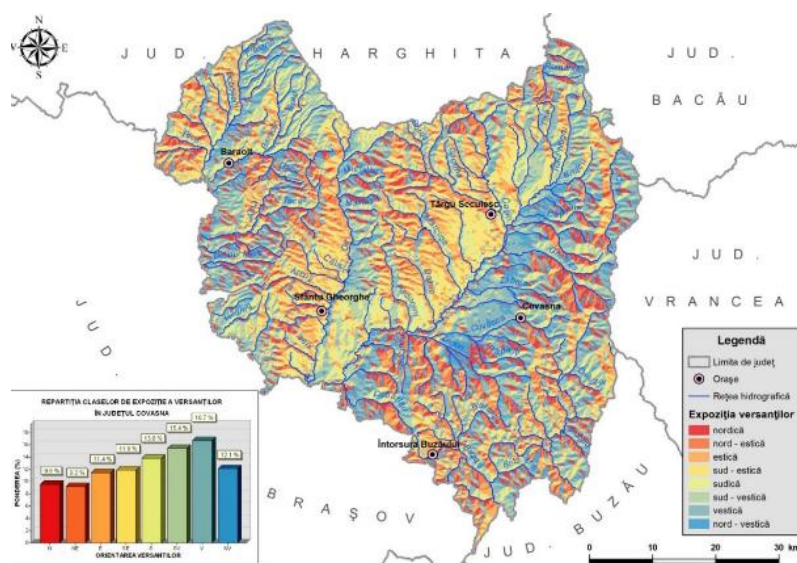

Figura 18 - Harta expoziției versanților din județul Covasna²¹

²⁰ <http://www.isujcv.ro/assets/files/PAAR-FINAL2016.pdf>

²¹ PMCA Covasna, 2019, p. 15.

Incendile de pădure

Zonele de planificare în caz de urgență sunt pădurile aparținând Ocolului Silvic Brețcu unde pot izbucni și dezvolta incendii de mari proporții cu consecințe negative majore asupra mediului înconjurător și fondului cinegetic astfel:

- a) Districtul I Ojdula (zona Ticoș; Tekero; Rici; Mojoș; Botoș; Hotel Carpati; Zona Izvor km 18);
- b) Districtul II Brețcu (Pârâul Mare; Dumbrava; Vârful Mogyoros; Vârful Dobrele, Mușat).

Cauzele producerii incendiilor de pădure.

Printre cele cauzele cele mai frecvente ale incendiilor de pădure enumerăm:

- focul deschis;
- aruncarea la întâmplare a resturilor de țigară aprinse;
- jocul copiilor cu focul;
- arderea necontrolată a resturilor vegetale sau lemnoase;
- trăznetul;
- acțiunea intenționată (arson);
- scânteii provenite de la mașini și utilaje cu care se lucrează în pădure;
- autoaprinderea păturii organice de pe sol;
- razele soarelui.

Compoziția fondului forestier este de 23% rășinoase, 21% fag, 37% gorun, 17% diverse de esență tare și 2% diverse de esență moale. Altitudinea medie a fondului forestier este de 750 m.

Alunecări de teren:

Alunecările de teren nu produc pierderi și distrugerii așa de mari ca alte calamități. Ele sunt totuși periculoase putând conduce la distrugerea unor construcții prin deplasarea straturilor de roci sau prin acoperire, pot bara cursul unor ape curgătoare creând lacuri de acumulare temporare sau permanente, cu consecințele ce urmează apariției acestora sau pot produce chiar distrugerea unor baraje, prin formarea unui val puternic la pătrunderea în lac, în mod brusc a unui volum mare de rocă (Vaiont – Italia, 1963). Deși nu se produc pierderi și distrugerii așa de mari, sunt totuși periculoase pentru că pot duce la distrugerea unor construcții prin deplasarea straturilor de roci sau prin acoperire și pot bara cursul unor ape creând lacuri de acumulare.

Situat în partea internă a Carpaților de curbură, teritoriul județului Covasna este în general ferit de asemenea dezastre, însă zonele probabile de producere sunt: Brețcu - Oituz, depresiunea Întorsura Buzăului.

Văi torențiale

O constantă a zonei geografice în care se afla județul nostru este faptul că peste 70% din precipitații cad în semestrul cald al anului când se pot înregistra averse extreme de peste 80 l/mp în 24 de ore sau chiar mai mult ce duc la formarea unor viituri puternice mai ales pe riurile cu bazine hidrografice mai mici. Pe o suprafață de aproximativ 15 ha sunt înregistrate văi unde există o predispoziție naturală pentru crearea torenților, și anume:

- Pârâul Brețcu;
- Pârâul Ojdula.

Sunt propuse următoarele măsuri decolmatarea și adâncirea văilor, regularizarea de curs, ruperea de pantă.

Zone inundabile

Dacă pâraiele cu caracter intermitent pot provoca uneori, prin aglomerarea de material în albia minoră, revărsări locale care afectează pe suprafețe relativ reduse terenurile agricole. Șesul jos al depresiunilor Tg. Secuiesc și Sf. Gheorghe cu altitudini reduse (530-550 m), pe unde curg domol Râul Negru și Oltul, constituie o mare „piață de adunare a apelor” unde își dau întâlnire cea mai mare parte a râurilor din județ. În cadrul acestora se pot identifica unele zone mai importante de acumulare:

- Tg. Secuiesc – Lunga - Imeni; – cursul mijlociu al Râului Negru;
- Aninoasa – Brateș – Surcea- Leț;
- îndeosebi – cursul inferior Lunca Ozunului – Băcel - Chichiș,

zone care periodic sunt inundate datorită factorilor menționați mai sus. Din datele analizate, considerăm că toate localitățile județului pot fi afectate de acest tip de dezastru. Fenomenele de iarnă (gheață la mal, podul de gheață, scurgeri de sloiuri) încep să apară pe râuri în prima decadă a lunii noiembrie și se pot menține până la începutul lunii martie, în această perioadă, datorită schimbărilor climatice rapide se pot depăși cotele normale, apa revărsându-se pe suprafețe întinse necesitând lucrări de apărări de maluri, decolmatare și adâncirea văilor și eventuale regularizări.

Îngheț, înzăpeziri

Înzăpezirile apar ca rezultat al căderilor abundente de zăpadă și viscozelor care pot dura de la câteva ore la câteva zile. Ele îngreunează funcționarea transportului și telecomunicațiilor, activitatea obiectivelor agricole, aprovizionările de materii prime, energie electrică și gaze pentru obiectivele economice, chiar încetarea activității productive. Anual, pe teritoriul județului Covasna, ninge circa 80 de zile pe cele mai mari înălțimi muntoase, 40 de zile în zona piemontă și 20-30 de

zile în depresiuni. Iarna ninge în depresiune până la 10 zile lunar. Ninsori frecvente se aștern, sub forma unui strat continuu de zăpadă cu precădere în decembrie și ianuarie în depresiune, unde se menține până în martie, pe munte stratul de zăpadă se depune chiar din septembrie, menținându-se uneori până la sfârșitul lunii mai. Una dintre mai probabilele căi de comunicație care sunt afectate de înzăpeziri sunt: D.N. 11 între Moacșa - Cernat și Brețcu – Oituz.

Accidente în caz de transport feroviar

În urma analizei factorilor de risc există o ipoteză de producere a unor accidente de circulație ce pot avea drept urmare eliberarea în atmosfera a substanțelor periculoase pe linia ferată - Sfântu Gheorghe - Brețcu.

6. Infrastructura de transport

Localitatea nu dispune de stație de autobuz sau unitate de transport rutier. Firmele din localitate dispun fiecare de o flotă cu care efectuează propriile transporturi de mărfuri (primare și finite). Brețcu este cap de linie de cale ferată (ruta Sf. Gheorghe-Brețcu), are stație de călători, stație de cale ferată și triaj. Numărul de angajați este de 5 persoane.

Trafic rutier:

Teritoriul administrativ al comunei Brețcu este traversat de drumul național DN 11 (E577), care este asfaltat și se afla în stare bună de funcționare. Acest drum de interes european urmează să fie lărgit și modernizat, conform Programului Național. Un alt drum care trebuie reparat este drumul județean 114A, care leagă Mărtănuș de reședința de comună, drum devenit comunal și care așteaptă finanțare de la sursele Ministerului Lucrărilor Publice. Lungimea totală a străzilor și drumurilor din localitate este de 15,7 km, din care 3,8 km sunt modernizați. Principalul neajuns al străzilor este faptul că nu sunt modernizate, existând multe tronsoane în care traficul pietonal și rutier sunt incomod unul pentru celălalt. Comuna nu are stație de autobuz, doar un adăpost construit din țevi și sticlă trasă; Serviciile de transport în comun lipsesc în localitate, dar sunt asigurate între localitățile învecinate ale județului și cele din județul Bacău.

Drumuri naționale:

- DN 11 Brașov (DN 1) - Târgu Secuiesc - Oituz - Onești - Bacău (DN 2)

Drumuri comunale:

- DC 3 Brețcu (DN 11) - Mărtănuș - Ojdula (DN 2D) 0+000 7+350 7.350 km
- DC 3A DC 3 – Mărtănuș

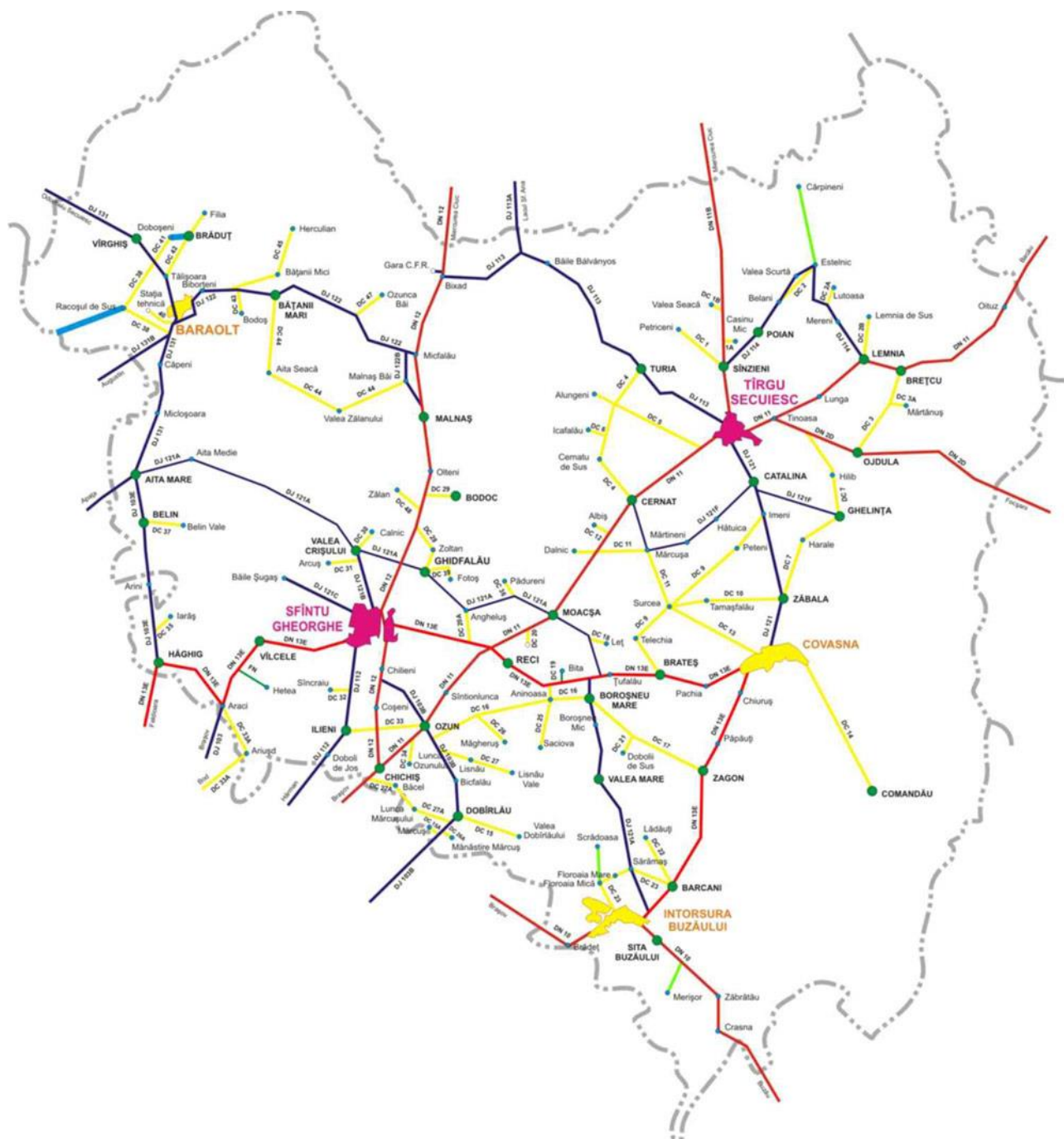

Figura 19 - Harta Drumurilor din județul Covasna²²

Traficul feroviar:

Localitatea Brețcu este ultima gara de pe traseul Sf. Gheorghe - Covasna - Tg. Secuiesc - Brețcu. Această cale ferată este folosită pentru transportul de pasageri și mărfuri. Comuna are stație de călători și zonă de „triaj”.

²²Sursă de informații: Consiliul Județean Covasna: <https://www.cjcv.ro/ro/harta-judetului.html>;

Localitatea Brețcu este ultima gara de pe traseul Sf. Gheorghe - Covasna - Tg. Secuiesc - Brețcu. Această cale ferată este folosită pentru transportul de pasageri și mărfuri. Comuna are stație de călători și zonă de „triaj”.

Figura 20 - Gara Brețcu²³

7. Infrastructura tehnico-edilitară

7.1. Alimentarea cu apă

În comuna Brețcu, sunt 500 de brașamente conectate la rețeaua de distribuție. Din debitul total introdus în rețea, un procent de 90% este apa facturată (contorizată), iar diferența de 10% este considerată pierderi ale sistemului.²⁴

Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile este de 15,05 km, însă nu acoperă întreaga suprafață a localității și se află într-un stadiu avansat de uzură, fiind deserviți un nr. total de 1977 locuitori. În localitățile Mărtănuș și Oituz, exista rețele de distribuție improvizate, ce însumează lungimea de 6 km și respectiv 1,5 km. Apa potabilă furnizată localității Brețcu provine din sursa subterană, mai exact dintr-un număr de 2 foraje existente ce au următoarele caracteristici:

- adâncime H= 50 m, echipat cu o electropompă submersibilă JAR 6-5X5, P= 3 kW, H= 16 mCA, Q= 18 mc/h;
- adâncime H= 50 m, echipat cu o electropompă submersibilă JAR 6-5X5, P= 4 kW, H= 22 mCA, Q=20mc/h;

²³ Imagine preluată de pe www.bizbrasov.ro;

²⁴ Plan master al apei și canalizării în județul Covasna, Iulie 2014, SC Gospodarie Comunala SA, <https://apacov.ro/wp-content/uploads/2021/06/masterplan-apa-canal.pdf>, pag. 146-147;

Sursa de apă potabilă a localităților Mărtanuș și Oituz constă în captarea de izvoare, care pe parcursul anului au fluctuații ale debitului, fapt ce conduce la imposibilitatea asigurării necesarului de apă la consumatori.

În comuna Brețcu, apa captată este transportată în rezervorul tampon printr-o conductă de aducțiune, realizată din oțel Dn 100 mm. După etapa de dezinfectie, apa ajunge în rezervorul de înmagazinare printr-o conductă din oțel Dn 100 mm. Conductele de aducțiune ce realizează transportul apei însumează aproximativ 3000 m lungime.

Din satele ce aparțin acestei comune, doar satul Brețcu dispune de o instalație de dezinfectie cu clorură de var. Dezinfectia se realizează în rezervorul tampon cu volumul de 75 mc. În localitățile Mărtanuș și Oituz ce aparțin din punct de vedere administrativ comunei Brețcu, nu se realizează tratarea apei. În satul Brețcu, apa tratată cu clorura de var se stochează într-un rezervor semiîngropat, cu volumul $V = 300$ mc. Este un rezervor de capt și îndeplinește două funcții: compensarea variației consumului orar și asigurarea rezervei intangibile de incendiu. În satul Martamus există trei rezervoare de înmagazinare ce au următoarele capacități $V = 5$ mc, $V = 15$ mc, $V = 30$ mc. În satul Oituz, există un singur rezervor de înmagazinare, ce are o capacitate de 30 mc.

Sistemul de canalizare a fost pus în funcțiune în anul 1983, iar în anul 2011 a fost finalizat o investiție pentru reabilitarea și extinderea sistemului de canalizare, finanțată prin OG 7 și din bugetul local. Caracteristicile rețelei de canalizare sunt:

- lungimea conductelor de canalizare este $L = 14.5$ km; conductele sunt din PVC Dn200 și Dn250;
- 1290 locuitori racordați.

7.2. Canalizarea menajeră

Sistemul de canalizare a fost pus în funcțiune în anul 1983, iar în anul 2011 a fost finalizat o investiție pentru reabilitarea și extinderea sistemului de canalizare, finanțată prin OG 7 și din bugetul local. Stația de epurare este de tipul AS-VARIOcomp 600DB, capacitatea stației de epurare este $Q_{zimed} = 90$ mc/zi, $Q_{zimax} = 129$ mc/zi. Stația de epurare este de tip mecano-biologică și cuprinde următoarele obiecte:²⁵

- stație de pompare echipată cu 2 pompe (2A+1R)
- sită automată cu transportor elicoidal, pentru pre-epurare mecanică
- bazin de denitrificare echipat cu agitator submersibil

²⁵ Idem, pag. 231-232;

- bazin de nitrificare echipat cu sistem de aerare cu bule fine și pompă submersibilă pentru recirculare namol
- decantor secundar echipat cu pompa submersibilă
- bazin de stocare nămol echipat cu sistem de aerare cu bule fine și pompă submersibilă pentru namol

Localitățile Mărtănuș și Oituz - nu dețin sistem centralizat de canalizare și stație de epurare, în să la nivelul satului Mărtănuș, este în implementare un proiect de extindere a rețelei de canalizare la nivelul întregii localități. Cetățenii consumă apă din puțuri proprii sau fântâni, fără ca apa să urmeze un proces de tratare. În acest sens se impune realizarea unui sistem de alimentare cu apa ce va deservi localitatea Mărtănuș și extinderea rețelelor existente în localitatea Oituz, în viitor. Există 2 opțiuni de soluționare pe care administrația publică locală poate să le utilizeze:

- **Opțiunea 1:** Realizarea unei aducțiuni de apă tratată pentru conectarea localității Mărtănuș din sursa Brețcu, realizarea unei stații de pompare, realizarea a 2 rezervoare de înmagazinare, extinderea rețelei de distribuție în localitatea Mărtănuș.
- **Opțiunea 2:** Realizarea a 2 foraje noi, realizarea unei stații de tratare, realizarea unui rezervor de înmagazinare, realizarea unei conducte de aducțiune, realizarea unei stații de pompare, extinderea rețelelor de distribuție în localitatea Mărtănuș.

La nivelul comunei Brețcu, rețeaua actuală de canalizare are o lungime totală d 14,02 km, fiind deservite un număr total de 1974 gospodării.

Primăria comunei Brețcu urmărește îndeaproape solicitările cetățenilor, fiind preocupată să ofere servicii de calitate și o administrare cât mai eficientă a nevoilor acestora. Astfel, la nivelul comunei, există mașini și utilaje destinate mai multor tipuri de activități publice, inclusiv un utilaj de curățare și vidanjare a rețelelor de canalizare.

Figura 21 - Utilaj curățare și vidanjare Primăria Brețcu

7.3. Alimentare cu energie electrică

Comuna Brețcu beneficiază integral de rețea de energie electrică și rețea de iluminat public stradal. Furnizorul de energie electrică este ENEL SA.

Pentru viitor se impune modernizarea iluminatului public în comuna Brețcu, cu surse alternative de producere a energiei electrice, precum sistemele fotovoltaice.

În anul 2021 s-au înregistrat la Primăria comunei Brețcu următoarele solicitări pentru acordarea ajutorului social de supliment pentru energie electrică : 218 dosare, 451 beneficiari.

Cele mai eficiente sisteme de iluminat sunt la ora actuală cele cu tehnologie LED. Principalele avantaje ale iluminării cu LED sunt:

- Consum de până la 10 ori mai mic (economii mai mult decât substanțiale la factura electrică)
- Nu emite ultraviolete (nu afectează vederea pe termen lung, nu atrage insecte)
- Nu se încălzește
- Durata de viață foarte mare > 40.000 ore
- Rata de defectare 0 => costuri de înlocuire și mentenanță zero
- Lumină de o calitate mult mai bună
- Prețuri din ce în ce mai accesibile
- Surse nepoluante de lumină (nu conțin substanțe care afectează mediul, așa cum se întâmplă în cazul surselor clasice de iluminat)

Surse alternative de producere a energiei („fotovoltaic”)

Lămpile solare au capacitatea de a produce curent electric cu ajutorul soarelui, funcționând perfect și în zilele fără soare datorită potențialului de înmagazinare a energiei pentru zile neînsorite. Investiția în acest tip de lămpi este mai mult decât profitabilă, deoarece se amortizează rapid și se fac în continuare economii de energie. Alte avantaje:

- Elimină dependența față de costurile (în continuă creștere), ale utilizării energiei electrice.
- Elimină costurile complexe date de lucrările de branșare (execuție șanțuri, cablare, instalarea de transformatoare, etc.) și costurile de întreținere a rețelei clasice de iluminat stradal
- Crește siguranța în trafic pentru intersecțiile periculoase (din afara localității), la trecerile la nivel peste calea ferată, stații de autobuz, etc.

7.4. Telefonie, televiziune, internet

Cetățenii comunei Brețcu sunt racordați la serviciile moderne de telefonie, televiziune și internet, principalii operatori fiind Romtelecom și RDS/DIGI, furnizori de internet fiind CanCorp SRL.

7.5. Alimentarea cu energie termică

Comuna Brețcu beneficiază de un sistem funcțional de livrare a energiei termice în sistem centralizat, încălzirea locuințelor și a clădirilor de utilitate publică făcându-se atât centralizat, prin rețeaua de gaze naturale, cât și individual, urtilizând combustibili solizi (lemne).

Totodată, conducerea primăriei pregătește un proiect pentru încălzirea pe bază de surse provenite din biomasă pentru clădirile aparținând administrației publice locale.

În prezent, majoritatea populației comunei folosește sobe pe lemne ca mijloc de încălzire. În anul 2021 s-au înregistrat la Primăria comunei Brețcu următoarele solicitări pentru acordarea ajutorului pentru încălzirea locuinței în sezonul rece:

- Supliment pentru combustibili solizi: 218 dosare, 451 beneficiari.

7.6. Alimentarea cu gaze naturale

La acest moment, încălzirea locuințelor și a clădirilor de utilitate publică se face atât centralizat, prin rețeaua de gaze naturale, cât și individual, urtilizând combustibili solizi (lemne). În prezent, există rețea de distribuție gaze naturale la nivelul localității Brețcu, deși nr. de locuitori racordați la rețea este mic și este în lucru un proiect de extindere a rețelei de alimentare cu gaze naturale și în localitățile Mărtănuș și Oituz. Operatorul de furnizare de gaze naturale actual este Enel SA.

În anul 2021 s-au înregistrat la Primăria comunei Brețcu următoarele solicitări pentru acordarea ajutorului pentru încălzirea locuinței în sezonul rece:

- Supliment energie gaze naturale: 4 dosare, 6 beneficiari.

Tabelul 9- Lungimea simplă a rețelei de distribuție a gazelor naturale (în km)²⁶

Anul/ Lungime rețea (km)	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Comuna Brețcu	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,7	4,7

7.7. Gospodărie comunală și salubritate

Comuna Brețcu face parte din **Asociația de Dezvoltare Intercomunitară de Utilități Publice pentru Serviciile de Salubritate a Localităților “ECO SEPSI”**, constituită în scopul înființării, organizării, reglementării, exploatarei, monitorizării și gestionării în comun a serviciului de salubritate a localităților pe raza de competență a unităților administrativ-teritoriale membre, precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional

²⁶ Sursa de informații: INS Tempo Online, prelucrare proprie - <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/>;

destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice aferente serviciului de salubritate, pe baza strategiei de dezvoltare a acestuia.

Sistemul de management integrat al deșeurilor (SMID) în județul Covasna a fost proiectat astfel încât să asigure atingerea obiectivelor și țăntelor legislative, astfel cum sunt prevăzute în Tratatul de aderare a României la Uniunea Europeană. În cadrul ECO SEPSI sunt gestionate acele categorii de deșeuri care sunt în responsabilitatea autorităților administrațiilor publice locale.

Figura nr. 22²⁷- Asociația de Dezvoltare Intercomunitară de Utilități Publice pentru Serviciile de Salubritate a Localităților "ECO SEPSI"

În prezent, sistemul de management al deșeurilor în județul Covasna se caracterizează prin colectare și depozitare tradițională care corespunde numai în parte legislației românești în domeniul și recomandărilor europene. Din anul 2009 un număr de 102 de localități (36 comune și municipiul Sf. Gheorghe cu localitățile aferente) din cele 128 existente în județul Covasna sunt deservite de sistemul de colectare în cadrul asociației ECO SEPSI, asociația asigurând o acoperire a serviciului de salubritate în proporție de 73,12 % din populația județului. Frecvența de colectare variază de la o localitate la alta și se efectuează pe baza graficului de colectare. Abateri de la graficul de colectare pot apărea în situații extreme de anotimp, iarna se poate rări graficul din cauza drumurilor inaccesibile și vara la temperaturi ridicate frecvența se poate măări în zone aglomerate datorită cantităților de materiale organice în deșeuri.

În județul Covasna, nu există stații de transfer sau tratament al deșeurilor. Colectarea, valorificarea și eliminarea deșeurilor reciclabile în localitățile membre "ECO SEPSI" este foarte restrânsă. Depozitarea finală a deșeurilor se realizează pe amplasamentul din Sf. Gheorghe, (ocazional și pe depozitul din Tg Secuiesc), dar care nu corespunde cerințelor legale. Condițiile de depozitare nu sunt adecvate și această situație crește nivelul de risc în ceea ce privește poluarea solului și a apei freatică. Gropile de gunoi necontrolate situate la marginile localităților au fost eliminate. Operatorul de salubritate la nivelul comunei Brețcu este SC TEGA SA.

8. Structura demografică

8.1. Populația comunei Brețcu

Conform datelor existente la acest moment²⁸ înainte de efectuarea recensământului României din anul 2022, populația stabilă a comunei Brețcu era de **3498 locuitori**, din care 1839 de sex

²⁷ Sursă informații: <http://www.ecosepsi.ro/ro/strategia-asociatiei.html>;

masculin și 1863 de sex feminin. La nivelul Comunei Brețcu, se observă o scădere a populației de 11,4% în 2021, față de anul 2008, fiind printre cele mai mari scăderi înregistrate la nivelul populației din mediul rural din județul Covasna²⁹:

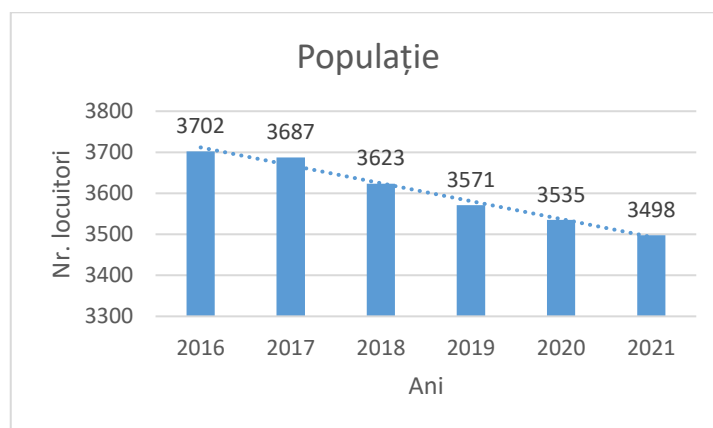
Tabelul 10 – Evoluția populației comunei Brețcu în perioada 2008 – 2021

Comuna	Nr. total persoane 2008	Nr. total persoane 2021	Modificare %
Brețcu	3.946	3.498	-11,4%

Analizând evoluția populației în perioada 2016-2021, constatăm un trend descrescător al numărului de locuitori ai comunei, de la 3.946 în anul 2008³⁰, la 3498 în anul 2021.

Tabelul nr. 11 – Populația comunei Brețcu în perioada 2016-2021³¹

An	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Populație	3702	3687	3623	3571	3535	3498

Graficul nr. 1 – Populația comunei Brețcu în perioada 2016-2020

²⁸Datele privind populația comunei Brețcu sunt preluate de pe https://covasna.insse.ro/wp-content/uploads/2021/07/12_10-POPULATIA-0101-loc-sexe.pdf;

²⁹ Planul POTSA – Strategia integrată de dezvoltare a județului Covasna 2021-2030, pagina 271;

³⁰ Sursă informații:

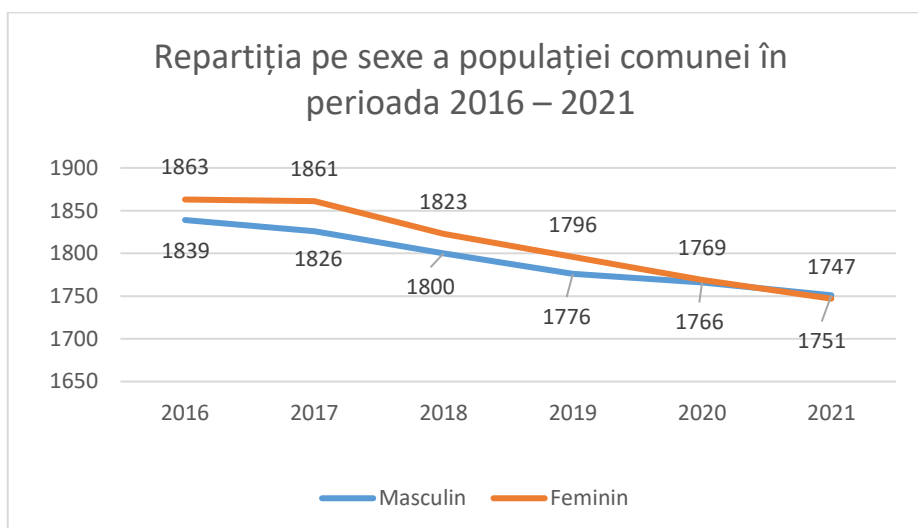
https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/populatia_romaniei_pe_localitati_la_1ianuarie2016_0.pdf;

³¹ Sursă informații: http://www.dpfb1.mdrap.ro/populatie_uat-uri.html;

Comparând datele privind repartitia pe sexe a populației la nivelul comunei Brețcu, în perioada 2016-2021, observăm un procent ușor mai mare pentru populația de sex feminin, împreună cu menținerea unui trend ușor descendent în ceea ce privește efectivul populației înregistrate.

Tabelul nr. 12 – Repartizarea pe sexe a populației comunei în perioada 2016 – 2021

An	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Masculin	1839	1826	1800	1776	1766	1751
Feminin	1863	1861	1823	1796	1769	1747

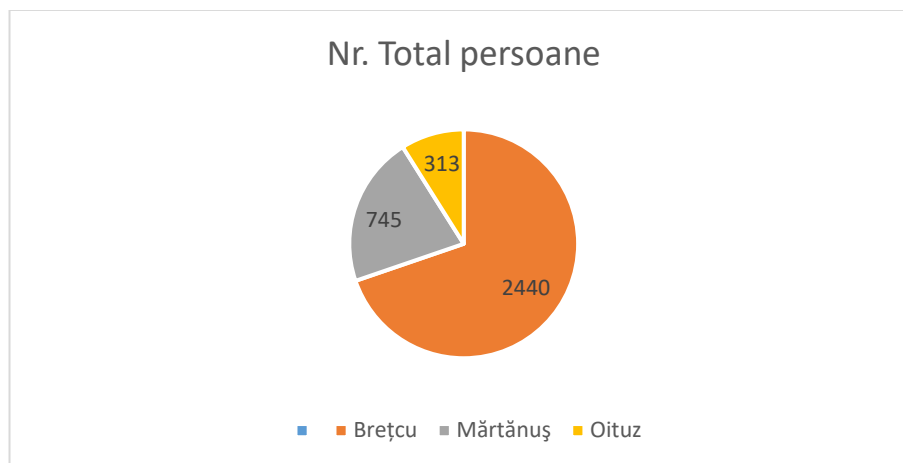

Graficul nr. 2 - Reprezentarea grafică a populației, pe sexe – perioada 2016 – 2021

Conform datelor din cadrul primăriei Brețcu, repartitia populației pe satele componente ale comunei era următoarea:

Tabelul nr. 13 – Repartitia populației pe satele componente în 2021

Localiate	Nr. Total persoane
Brețcu	2440
Mărtănuș	745
Oituz	313
TOTAL	3498

Graficul nr. 3 – Repartiția pe sate a populației comunei Brețcu în 2021

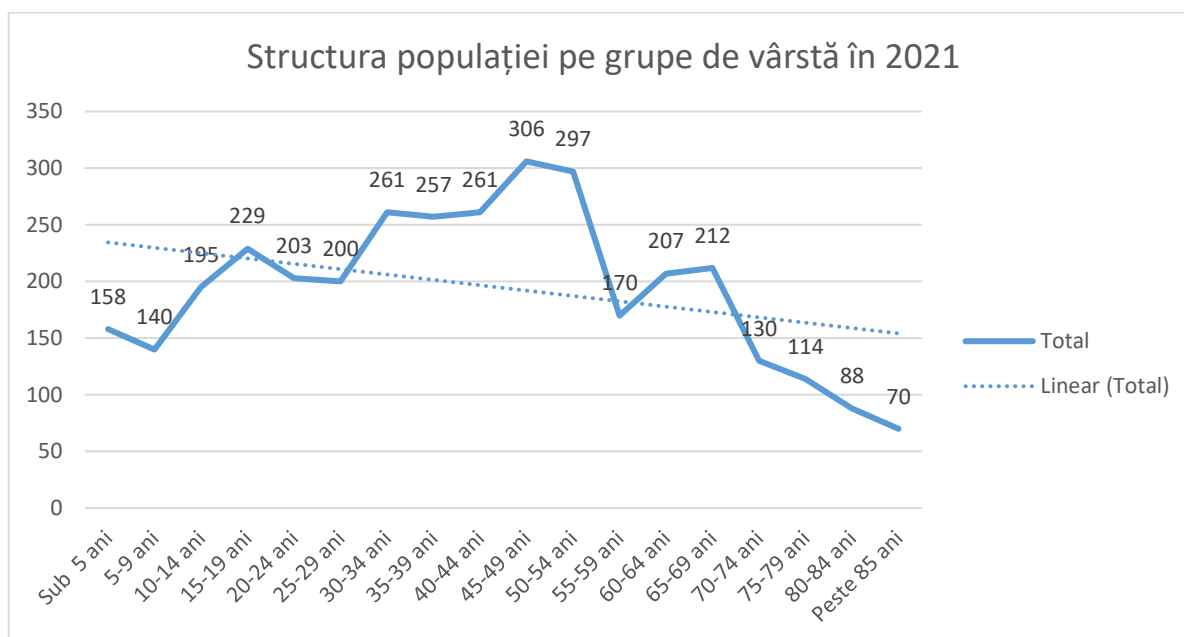
În ceea ce privește structura populației pe grupe de vârstă și sexe la nivelul comunei Brețcu, conform Institutului Național de Statistică³², datele aferente anului 2021 înregistrate la acest moment indică următoarea situație:

Tabelul nr. 14 – Structura populației pe grupe de vârstă și sexe în 2021

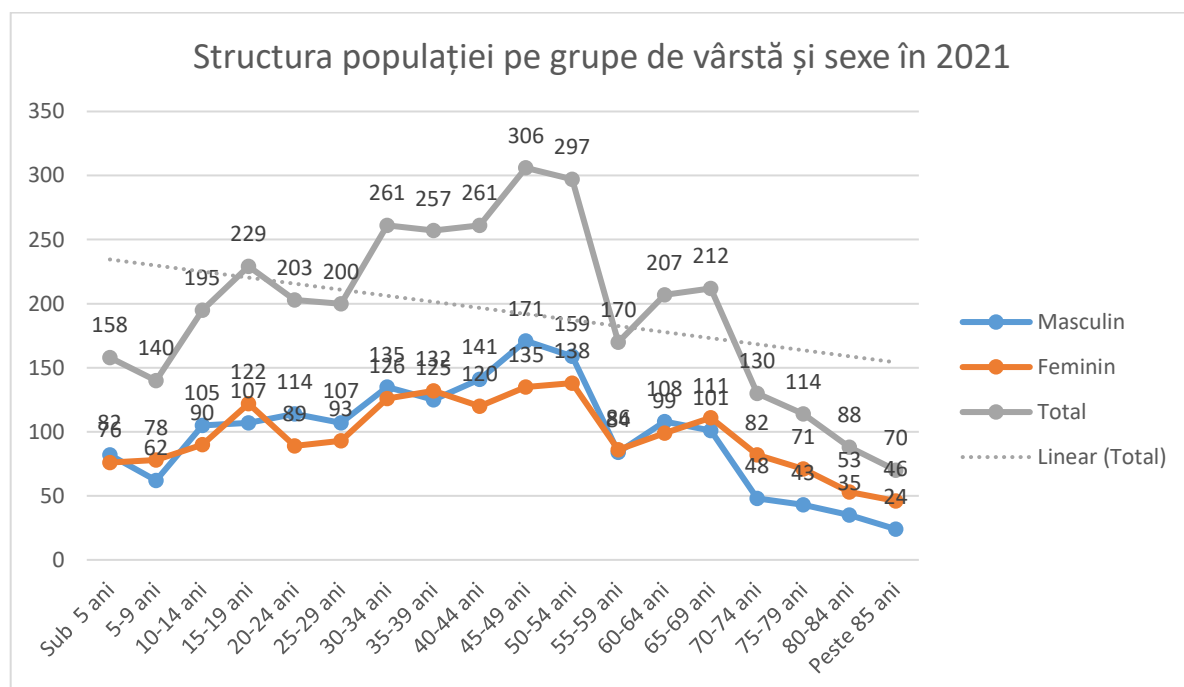
Grupa de vârstă	Sub 5 ani	5-9 ani	10-14 ani	15-19 ani	20-24 ani	25-29 ani	30-34 ani	35-39 ani	40-44 ani
Masculin	82	62	105	107	114	107	135	125	141
Feminin	76	78	90	122	89	93	126	132	120

Grupa de vârstă	45-49 ani	50-54 ani	55-59 ani	60-64 ani	65-69 ani	70-74 ani	75-79 ani	80-84 ani	Peste 85 ani
Masculin	171	159	84	108	101	48	43	35	24
Feminin	135	138	86	99	111	82	71	53	46

³² Sursă informații: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>;

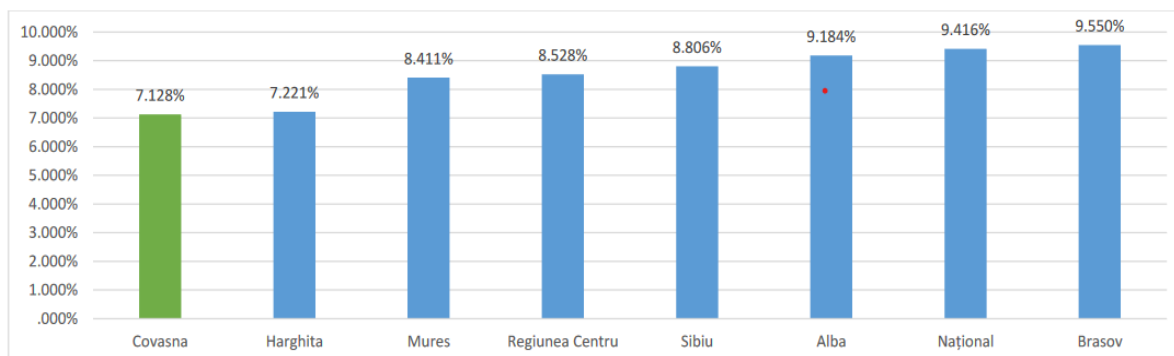
Graficul nr. 4 – Structura populației pe grupe de vârstă – anul 2021

Graficul nr. 5 – Structura populației pe grupe de vârstă și gen – anul 2021

Se poate ușor observa că, scăderea populației este relativ constantă cu o ușoară tendință de scădere, atât în rândul femeilor, cât și în cel al bărbaților și că numărul de persoane de sex masculin este mai mare decât al celor de sex feminin la categoriile de vârstă 35-54 de ani.

Durata medie de viață a locuitorilor județului Covasna (Tabel 4) a ajuns, în 2019, la 75,7 ani, aceeași ca la nivel regional (75,8) și ușor mai mică față de cea de la nivel național (76). Aceasta a crescut în ultimii 29 de ani cu 7%, față de 8% la nivel regional și 9% la nivel național.

Graficul nr 6. – Durata medie de viață a populației la nivel județean/ Regiunea Centru (1992 vs 2021)³³

Tabelul nr. 15 - Durata medie a vieții, pe sexe în mediul rural³⁴

An	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Masculin	71,1	71,69	70,87	70,43	70,55	71,12
Feminin	78,33	77,9	77,91	78,18	77,68	78,38

Se constată că în ultimii ani, durata medie de viață s-a menținut constantă în mediul rural, fiind mai mare pentru persoanele de sex feminin în raport cu cele de sex masculin.

În continuare prezentăm situația privind mișcarea naturală a populației comunei Brețcu în perioada 2011-2020.

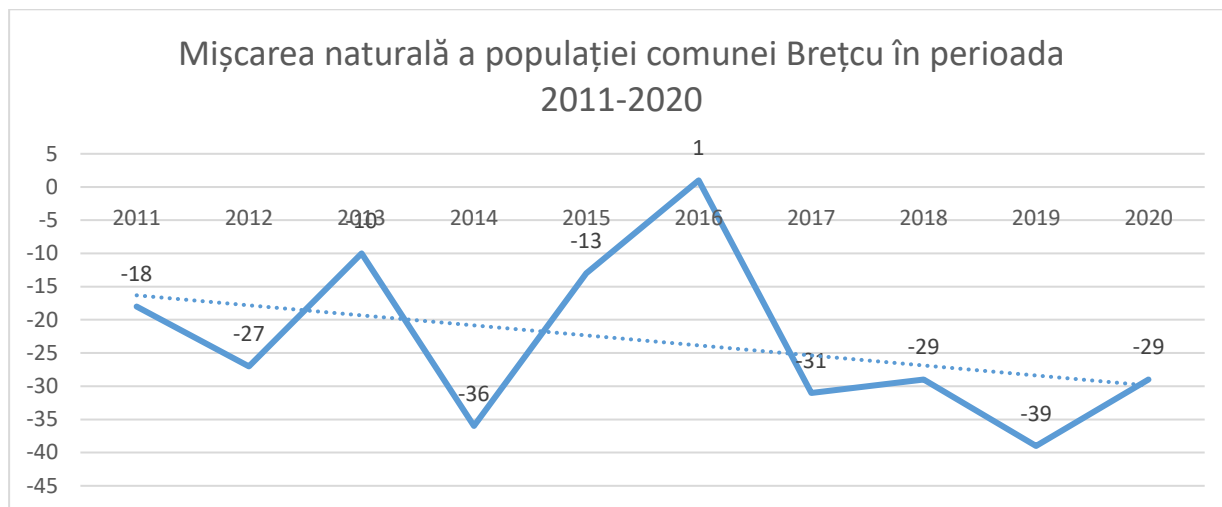
Tabelul nr. 16 – Mișcarea naturală a populației comunei Brețcu în perioada 2011-2020

An	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Născuți vii	28	35	29	21	31	38	28	31	24	31
Decedați	46	62	39	57	44	37	59	60	63	60
Spor	-18	-27	-10	-36	-13	1	-31	-29	-39	-29

³³ Planul POTSA – Strategia integrată de dezvoltare a județului Covasna 2021-2030, pagina 93;

³⁴ Sursă informații: <https://Covasna.insse.ro/produse-si-servicii/statistici-judetene/populatia/>;

natural

Graficul nr. 7 - Mișcarea naturală a populației comunei Brețcu în perioada 2011-2020

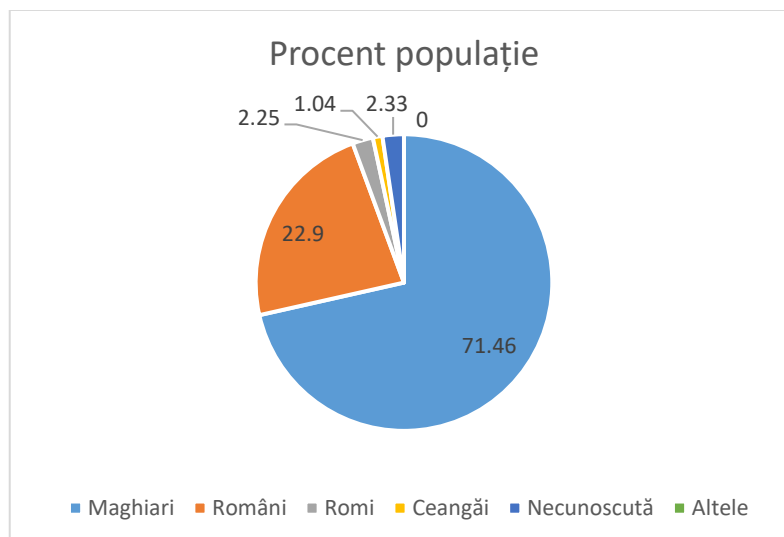
În situația prezentată s-a evidențiat **sporul natural negativ**, un indicator demografic dependent de natalitate și mortalitate, care se calculează pe baza diferenței dintre rata de natalitate și rata de mortalitate generală într-o anumită perioadă de timp, sau diferența dintre numărul născuților vii și cel al deceselor în rândul unei populații determinate într-o perioadă de timp.

Din punct de vedere **etnic**, majoritatea locuitorilor este reprezentată de maghiari (71.46%), existând o minoritate de români (22,9 %). Se constată existența unei structuri specifice pentru zonă, care se va menține și în ceea ce privește apartenența religioasă a comunității rurale Brețcu.

Tabelul nr. 17 – Structura populației în funcție de etnie, recensământ 2011³⁵

Etnie	Procent populație
Maghiari	71,46%
Români	22,9%
Romi	2,25%
Ceangăi	1,04%
Necunoscută	2,33%
Altele	0%

³⁵ Sursă de informații: <https://www.recensamantromania.ro/rpl-2011/rezultate-2011/>;

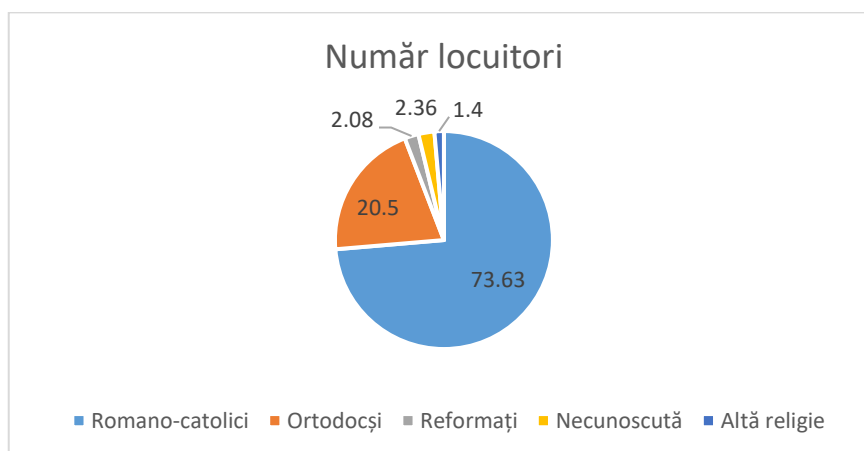

Graficul nr. 8 – Structura populației în funcție de etnie

În ceea ce privește confesiunea religioasă, conform datelor oficiale de la recensământul din 2011, populația comunei este de religie romano-catolică în marea ei majoritate, existând și o minoritate ortodoxă, în proporție de 20,5%.

Tabelul nr. 18 – Structura populației în funcție de confesiunea religioasă, recensământ 2011³⁶

Confesiunea religioasă	Procent populație %
Romano-catolici	73.63
Ortodocși	20.5
Reformați	2.08
Necunoscută	2.36
Altă religie	1.4

Graficul nr. 9 – Structura populației în funcție de confesiunea religioasă

³⁶ Idem;

8.2. Evoluția populației comunei

Conform datelor oficiale, la 1 ianuarie 2021, în comuna Brețcu, **populația stabilă număra 3498 locuitori**, din care 1839 de sex masculin și 1863 de sex feminin. Pe parcursul perioadei 2016 – 2021, populația a scăzut în mod constant, de la 3702 în 2016, până la 3498, în 2021.

Populația activă din punct de vedere economic cuprinde toate persoanele care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii în timpul perioadei de referință, incluzând populația ocupată și șomerii. Încadrarea populației pe categorii, după participarea la activitatea economică, se face conform principiului priorității ocupării față de șomaj și a șomajului față de inactivitate. În comuna există în jur de 1100 locuri în industrie, construcții, transport, comerț, turism, prestări servicii, administrația publică, învățământ, sănătate. La acest număr se mai pot adăuga cca. 300 locuri de muncă în agricultură și zootehnie. Totalul locurilor de muncă depășește numărul persoanelor active, care conform recensământului populației din 1992 era de 1254, reprezentând 14,15% din totalul populației comunei. Comparând cele două date (locuri de muncă și populație activă), rezultă că în comuna Brețcu lucrează multe persoane care își au domiciliul stabil în alte localități învecinate. Această constatare care de fapt este o realitate, este valabilă chiar dacă avem în vedere, că activitatea în agricultură este de regulă sezonieră.

Rata șomajului reprezintă ponderea șomerilor în populația activă. La nivelul județului Covasna, în luna februarie 2021, rata șomajului era de 4,92%.³⁷

9. Capital uman, educație, sănătate și servicii sociale

9.1. Educație

În anul școlar 2021-2022 Școala Gimnazială „Comenius” Brețcu funcționează având următoarea rețea școlară:

Denumirea școlii: Școala Gimnazială „Comenius” Brețcu

Adresa școlii: Brețcu, nr. 521,

Telefon, fax: 0267368028

Limba de predare: română-maghiară

³⁷ <https://covasnamedia.ro/social/rata-somajului-in-judetul-covasna-la-28-februarie-2021>

Fig. 23 - Școala Comenius din Brețcu (sus) și Grădinița Pinocchio din Brețcu (jos)

Structuri arondate:

- **Denumirea: Școala Primară Mărtănuș**

Adresa școlii: Mărtănuș, nr. 154

Telefon, fax: 0267368028

Limba de predare: maghiară

➤ **Denumirea: Grădinița cu Program Normal Mărtănuș**

Adresa școlii: Mărtănuș, nr. 154

Telefon, fax: 0267368028

Limba de predare: română-maghiară

➤ **Denumirea: Grădinița cu Program Normal Pinocchio**

Adresa școlii: Brețcu, nr. 124

Telefon, fax: 0267368028

Limba de predare: maghiară

➤ **Denumirea: Grădinița cu Program Prelungit Brețcu**

Adresa școlii: Brețcu, nr. 521

Telefon, fax: 0267368028

Limba de predare: română-maghiară

➤ **Denumirea: Grădinița cu Program Normal Oituz**

Adresa școlii: Oituz, nr. 11

Telefon, fax: 0267368028

Limba de predare: română

➤ **Denumirea: Școala Gimnazială Oituz**

Adresa școlii: Oituz, nr. 11

Telefon, fax: 0267368028

Limba de predare: română

În ceea ce privește viziunea generală a Școlii Generale Comenius Brețcu asupra educației, entitatea declară că ” Școala își propune ca, împreună cu comunitatea locală, să asigure elevilor condiții optime de învățare, să dezvolte competențe și capacități de comunicare eficientă și să formeze atitudini necesare integrării și adaptării la schimbări într-o societate democratică, ale cărei valori sunt spiritul de inițiativă, capacitatea de asumare a răspunderii și respectarea legilor. Prin grija pentru perfecționare și prin adoptarea unui stil democratic de către cadrele didactice, cu rezultatele elevilor noștri, având ca sprijin familia și ceilalți factori implicați în procesul

instructiv–educativ, împreună vom aduce progresul și performanța, pentru a se ști că existăm și că putem mai mult!”³⁸. Climatul organizației școlare este caracterizat prin dinamism și grad înalt de angajare a majorității membrilor instituției școlare, stimulat, relațiile între cadrele didactice sunt deschise, colegiale.

Baza materială și resurse financiare

Școala funcționează în acest sediu de la darea în folosință a clădirii.

Clădiri și săli de clasă:

- Școala coordonatoare: 15 Săli de clasă utilizate pt. procesul propriu
- Structuri subordonate: 14 Săli de clasă utilizate pt. procesul propriu

Săli de clasă, laboratoare, cabinete:

- în 6 clădiri 29 săli de clasă și grupă, 1 laborator de fizică-chimie, 1 laborator de informatică și 1 laborator de biologie
- b. Baza sportivă: sală de sport cu 50 locuri
- c. Grădinița cu Program Prelungit dispune de bucătărie proprie cu o capacitate de pregătire pentru 100 de persoane și o sală de mese pentru 50 de copii.
- d. Școala nu dispune de cabinet medical și de cabinet de asistență psihopedagogică
- e. În toate structurile există curent electric, telefon și apă curentă
- f. Grupurile sanitare sunt în clădire la unitatea centru și structurile din Brețcu, iar la Oituz și Mărtănuș în curte.

Biblioteca școlară:

- Dispune de un fond de carte însumând 9600 volume.
- Spațiul în care funcționează este dotat cu 20 de bănci și scaune pentru elevi, 2 calculatoare pentru cadre didactice, o imprimantă multifuncțională în rețea, un calculator și o imprimantă pentru CEAC și o tablă interactivă cu un laptop pentru cadre didactice.
- Toate calculatoarele sunt legate la internet și în spațiul bibliotecii este pus în funcțiune și un router wireless pentru internet.
- Nu există sistem informatizat de evidență a volumelor.
- Fondul de carte a fost îmbogățit.

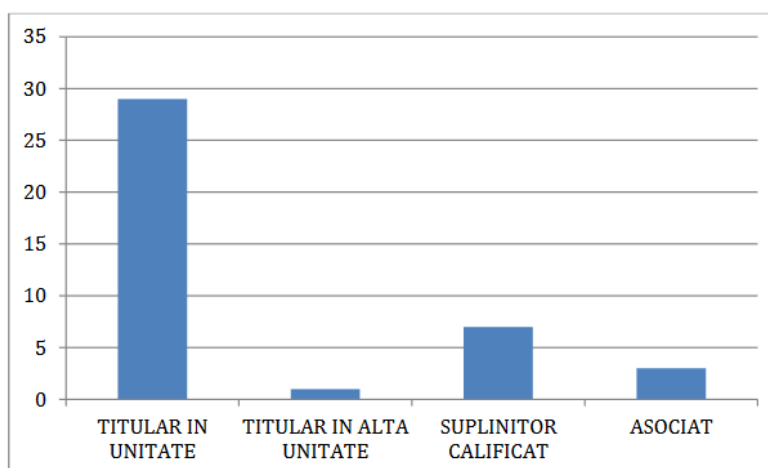
³⁸ Școala Gimnazială „Comenius” Comuna Brețcu, Județul Covasna, Plan de Dezvoltare Instituțională 2014 -2019, p 23, disponibil la <https://isj.educv.ro/sites/default/files/pdipas-1461100621.pdf>;

Alături de bune rezultate la învățătură și participarea la diverse concursuri și olimpiade pe discipline, se numără și următoarele activități extracurriculare ale școlii:

- handbal, fotbal, atletism
- ansamblu coral
- participari la concursuri: Cu viața mea apar viața, Prietenii pompierilor, Sanitarii pricepuți
- Excursii, vizite la muzee, sebei cu ocazia diferitelor evenimente
- Școala – trecut și prezent

Număr cadre didactice la școală:

- Brețcu: 22, din care 1 necalificați
- Mărtănuș: 12, din care 8 necalificați
- Oituz: 8, din care 6 necalificați.³⁹

Graficul nr. 11 – Repartizarea cadrelor didactice în funcție de statutul în învățământ, Școala Gimnazială Comenius, Brețcu⁴⁰

Istoricul școlii

Referiri la învățământul din comuna Brețcu există în *Historia domus ecclesiae parochialis rom.chat.oppidi Bereck. Inchoato anno 1869 per Alexius Kovács parochus* și protocoalele sinodului parohial al Bisericii Ortodoxe. Din aceste documente reiese că Biserica a avut întotdeauna un rol deosebit, am putea spune hotărâtor, în formarea tinerelor vârstare ale comunităților română și maghiară din Brețcu, localitatea cu rang de oraș din 1426 până în 1880. Probabil că sub oblăduirea celor două biserici au funcționat instituții de învățământ din cele mai vechi timpuri. Vitregiile istoriei însă au distrus documentele referitoare la învățământul din comună. Astfel se explică faptul

³⁹ Sursă de informare: <http://www.prefecturacovasna.ro/Brețcu.html>

⁴⁰ Sursă de informare: <https://sccomenius.ro/DOKUMENTUMOK/PEDAGOGUSOK/profstatistici.pdf>;

că abia din prima jumătate a sec. al XIX-lea există documente scrise. În “Historia domus” prima consemnare referitoare la învățământ datează din 1823 și precizează că “prolex scholis idoneae censentur 85 a mense Decembri usque Martium scholam frequentant 15”. Educarea copiilor s-a realizat în instituții distincte pentru băieți și fete atât în ciclul primar cât și în cel gimnazial. În documentul amintit există procese verbale prin care se fac aprecieri la întreținerea clădirilor, calitatea predării și frecvența elevilor. Este demn de reținut că de-a lungul deceniilor s-au făcut eforturi pentru menținerea la cursuri a elevilor. În ceea ce privește școala confesională ortodoxă, putem spune că începuturile ei, ca și în cazul celei de confesiune catolică, se pierd în negura timpurilor. Într-un protocol “luat în ședința Sinodului parohial ordinal ținut la 30 ianuarie 1895 în biserica greco – orientată cu hramul Sf. Ierarh Nicolae din Brețcu, punctul VI, este menționată o “rugare” a domnului Vasile Fenechi prin care arată că ar voi a face un oaresi care venit școalei prin edificarea unui edificiu pentru boltă cu 2 încăperi și pivniță.” Cererea a fost refuzată pentru că curtea școalei ... fiind acel loc a se folosi exclusiv în interesul școalei ca atare pentru recrearea școlărilor în timpul liber și ca teritoriu de gimnastică.

Prin organizarea lor, școlile confesionale erau puse sub directă îndrumare și supraveghere a preotului, acesta fiind răspunzător, alături de întreaga obște creștină de bunul mers al procesului instructiv – educativ al copiilor care frecventau școala. De altfel, preotul avea pe lângă calitatea de paroh și pe aceea de președinte al “scaunului școlar”.

În comuna Brețcu din 1920 a funcționat și școală confesională și școală de stat. Școala de stat a funcționat cu 2 secții: cu limba de predare maghiară și română. Actuala clădire a școlii s-a construit între anii 1930 și 1937. La aceasta au fost adăugate în 1960 patru săli de clasă, iar în 1970 alte patru. Din 1910 până în anii 1950 la Brețcu pe lângă școala de stat a funcționat un internat pentru elevii de gimnaziu din satele aparținătoare Oituz și Mărtănuș. În anii 1970 au fost înființate clase liceale treapta I cu profil mecanic și agricol. Din 1985 au funcționat clase liceale – învățământ seral până în 1991. Între 1995-98 a funcționat o clasă complementară de industrie ușoară, iar din 1997 o clasă de școală profesională, profil confecții.

Grădinița cu program normal funcționează într-o clădire reabilitată în 1995 și dotată conform celor mai înalte exigente. În același an s-a construit o clădire destinată inițial serviciului administrativ (atelier de întreținere, magazii), dar prin împejurări de forță majoră s-a dat în folosință Gădiniței cu program prelungit. Clădirea a fost amenajată pentru această destinație între anii 1997-1998 (introducerea apei, amenajarea grupului sanitar).

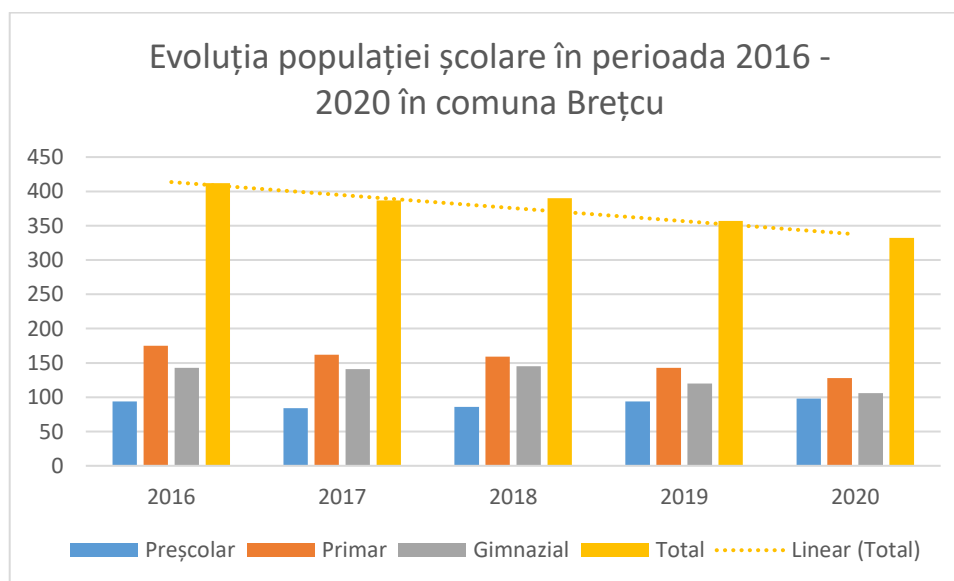
Anul 2001 a adus schimbări radicale în ce privește clădirea școlii: prin programul de reabilitare a școlilor din mediul rural, finanțat de Banca Mondială în valoare de 5 miliarde lei, s-au efectuat lucrări de consolidare, modernizare. Din 17 noiembrie 2002, conform deciziei nr. 600 a

Inspectoratului Școlar al jud.Covasna, școala a primit numele de Comenius. A urmat un alt episod de modernizare a instituției școlare: în 2004 au fost schimbate ferestrele școlii, ca urmare a unei fructuoase colaborări Școală – Inspectoratul Școlar al județului Covasna – Primăria comunei Brețcu. În același an, pe data de 24 octombrie, a avut loc darea în folosință a sălii de sport în prezența prefectului județului Covasna și a președintelui Consiliului județean. În 2008, cu ocazia zilelor comunei, pe data de 30 august s-a inaugurat noua clădire a Grădiniței cu Program Prolungit. La acest eveniment au fost prezenți Excelența Sa Fuzes Oszkar, ambasadorul Ungariei și d-na Keresztely Irma, inspector școlar general la IȘJ Covasna.

Analizând populația școlară din ultimii 5 ani, pe baza datelor furnizate de Inspectoratul Școlar Județean Covasna, se constată un trend liniar, cu o tendință de ușoară descreștere a efectivului populației de vârstă școlară, fapt susținut și de evoluția demografică a populației comunei.

Tabelul nr. 19 – Evoluția elevilor de vârstă preșcolară, primară și gimnazială înscriși la grădiniță și școală în comuna Brțcu în perioada 2017-2021

An	2016	2017	2018	2019	2020
Preșcolar	94	84	86	94	98
Primar	175	162	159	143	128
Gimnazial	143	141	145	120	106
Total	412	387	390	357	332

Graficul nr. 12 - Evoluția populației școlare în perioada 2016 - 2020 în comuna Brețcu

Pentru a susține o dezvoltare sănătoasă în cadrul comunei, administrația locală a pregătit cadrul organizatoric pentru buna desfășurare de activități sportive (o bază sportivă, un teren de fotbal), activități culturale (centrul cultural, ansamblul de dansuri folclorice, ateliere de teatru), cât și activități de petrecere a timpului liber pentru copii (loc de joacă și petrecere a timpului liber în natură amenajat în centrul Brețcului, pentru copii cu vârsta între 2-14 ani).

Figura 24. – Loc de joacă pentru copii amenajat de administrația publică locală

9.2. Sănătate și servicii sociale

În comuna Brețcu, există un dispensar medical cu un medic de familie, un cabinet medical privat, și un asistent medical comunitar. De asemenea, există o farmacie și două cabinete stomatologice, de un dispensar sanitar-veterinar având 2 medici veterinari și 2 tehnicieni veterinari. Localitatea beneficiază de servicii pentru situații de urgență profesionale – Inspectoratul pentru Situații de Urgență „Mihai Viteazul” al Județului Covasna (Detașamentul Sfântu Gheorghe, Secția Târgu Secuiesc - punctul de lucru Brețcu).⁴¹

10. Activitatea economică

Activitatea economică a comunei Brețcu are la bază ocupațiile principale ale locuitorilor comunei Brețcu, respectiv agricultura, zootehnia și turismul. Cultura plantelor se practică în zonele

⁴¹ Plan de Analiză și Acoperire a Riscurilor al Județului Covasna 2016, p. 83.

de luncă și pe pantele mai line ale dealurilor, în timp ce creșterea animalelor se practică în întregul teritoriu.

O măsură bine cunoscută de estimare a nivelului de dezvoltare locală este Indicele Dezvoltării Umane Locale (IDUL). Dezvoltat de sociologul Dumitru Sandu, indicele măsoară capitalul total al localităților, din perspectiva dimensiunilor sale umane, de stare de sănătate, vitală și materială. IDUL are un grad ridicat de similaritate cu indicele dezvoltării umane (IDU) folosit în sistemul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Ambii indici includ măsuri ale educației, performanței economice și stării de sănătate. Validitatea IDUL a fost testată pe baze de date foarte mari și prin folosirea sa ca variabilă dependentă sau independentă în diferite analize.

Valori reduse ale indicelui pot fi asimilate unei ”sărăcii comunitare”, dar IDUL nu realizează doar o simplă agregare a indicilor de consum sau de venituri la nivel individual sau de gospodărie; componenta de deficit de acces la bunuri publice este prezentă în mult mai mare măsură în indice.

Ruralul județean Covasna înregistrează cele mai scăzute valori medii din regiunea Centru, de 47.12 (IDUL 2018, medie ponderată cu numărul locuitorilor), scala fiind de la 1 la 100. Celelalte județe înregistrează valori mai ridicate (Alba – 56; Brașov – 59.2; Harghita – 48.4; Mureș – 53.8; Sibiu – 60). Comuna Brețcu înregistrează o creștere medie a IDUL, în 2018 față de 2011, astfel:

Tabel nr. 20 - Valorile IDUL pentru comuna Brețcu⁴²

Ani	IDUL 2002	IDUL 2011	IDUL 2018	Diferență IDUL 2018-2011
Brețcu	31,3	29,7	49,5	19,8

10.1. Agricultură

Principala activitate economică a comunei Brețcu este reprezentată de agricultură și zootehnie. Din totalul suprafeței teritoriului administrativ al comunei, 26% este reprezentat de terenurile agricole. Principalele culturi vegetale practicate în comuna Brețcu sunt cele de cereale (grâu, porumb, orzoaică) și plante industriale. Comuna Brețcu a fost necooperativizată în regimul trecut, agricultura fiind desfășurată în cadrul gospodăriilor individuale, la fel ca și în prezent.

Situația suprafețelor cultivate în anul 2020, conform datelor furnizate de Registrul agricol Brețcu, se prezintă astfel: grâu - 50 ha, secară - 5 ha, orzoaică - 30 ha, ovăz - 20 ha, sfecla de zahăr - 5 ha, cartofi - 15 ha, porumb – 40 ha, legume - 2 ha, plante de nutreț - 400 ha.⁴³

⁴² Planul POTSA – Strategia integrată de dezvoltare a județului Covasna 2021-2030, pagina 273;

⁴³ <http://www.prefecturacovasna.ro/Brețcu.html>

Situația în zootehnie se prezintă astfel: bovine - 728, ovine - 5379, caprine - 324, porcine - 198, cabaline - 47, magari - 59, iepuri - 66, pasari - 1336, albine - 50 familii.⁴⁴

Parcul de mașini: tractoare până la 45 CP - 98 buc, de la 45-65 CP - 47 buc, peste 65 CP - 15 buc, motocultoare - 5 buc, motocositoare - 98 buc, pluguri pentru tractor - 38 buc, pluguri cu tractiune animală - 9 buc, cultivatoare - 18 buc, grape - 12 buc, combinatoare - 26 buc, semănatoare cu tractiune animală - 3 buc, semănatoare cu tractiune mecanică pentru paioase - 30 buc, mașini plantat cartofi - 17 buc, mașini de imprastiat îngrășăminte - 38 buc, mașini pentru ierbicidat - 40 buc, combine de recoltat cereale paioase - 10 buc, mașini recoltat cartofi - 25 buc, remorci pentru tractor - 26 buc, autovehicule de transport - 15 buc.⁴⁵

Constatăm o pondere mai mare a terenurilor arabile, dar și al celor încadrate în Registrul agricol drept pășuni și fânețe. Aceasta favorizează zootehnia, din datele existente în Registrul agricol rezultând următoarea situație privind efectivele de animale la nivelul comunei Brețcu:

Tabel nr. 21 – Situația efectivelor de animale

Animale	Număr
▪ Bovine	728
▪ Ovine	5379
▪ Porcine	198
▪ Caprine	324
▪ Cabaline	47
▪ Păsări	1336
▪ Familii de albine	50

Agricultura comunei Brețcu este una de semi-subzistență. Agricultorii de semi-subzistență au un potențial mare de dezvoltare, însă se confruntă cu lipsa tehnologiei adecvate, lipsa cunoștințelor de specialitate în agricultură și lipsa cunoștințelor antreprenoriale. Agricultura practică de către această categorie are un randament scăzut, iar atitudinea față de asociere este una reticentă. În absența asocierii, nivelul competitivității este scăzut, contactul cu consumatorii este unul foarte costisitor. Producătorii se descurcă individual și își creează propriul lanț de distribuție, dar nu explorează soluții care s-au dovedit a fi de succes în alte zone ale țării, ca de exemplu asocierea în anumite faze ale producției, promovării și distribuției. Producțiile certificate ecologic sunt încă în faza incipientă și cu mare potențial de dezvoltare, având în vedere cererea tot mai

⁴⁴ <http://www.prefecturacovasna.ro/Brețcu.html>

⁴⁵ <http://www.prefecturacovasna.ro/Brețcu.html>

crescută din mediul urban. Există posibilitatea dezvoltării fermelor individuale, ca structuri de bază ale agriculturii tradiționale și ca suport pentru dezvoltarea sistemului agricol competitiv al zonei. Pentru perioada următoare este necesară încurajarea tendinței de grupare a micilor proprietari de teren în asociații agricole, justificată de lipsa resurselor financiare a producătorilor individuali și de posibilitățile eficiente pe care le oferă exploatarea unui teren mai mare. În acest fel s-ar rezolva și problema valorificării produselor, la acest moment nefiind asigurată o piață sigură de desfacere, fiecare producător fiind nevoit să-și caute posibilitatea de valorificare

10.2. Industria

Industria de confecții - este reprezentată de SC SECONF SA, unitate ce produce pantaloni și alte articole vestimentare destinate exportului, precum și pieței interne.

Figura 25 - Sigla SC SECONF SA⁴⁶

Industria lemnului - este reprezentată de 4 firme de exploatare și prelucrare a lemnului, care oferă în jur de 30 de locuri de muncă pentru locuitorii comunei.

Industria alimentară e reprezentată de mici întreprinderi de panificație (brutării, produse de patiserie specifice zonei), precum și de entități pentru prelucrarea cărnii și abator, cu punct de lucru în Lemnia, unde lucrează și locuitori ai comunei Brețcu (acționarul abatorului fiind din Brețcu).

Activitatea din domeniul producției și prestărilor de serviciu este și ea reprezentată, existând un număr de 3 unități de producție (brutării) și 25 unități de prestări servicii, care pe ramuri de activitate se prezintă astfel: atelier confecții - 1 unitate, atelier de reparații auto - 3 unități, atelier de prelucrarea lemnului - 6 unități, activitate de tăiat lemne - 2 mașini de tăiat lemne, activitate de comercializare a materialului lemnos - 4 unitati, activitate de frizerie-coafura - 1 unitate, activitate de tinichigerie -2 unitati, activitate de instalare apa si gaz - 1 unitate, depozite materiale construcții - 2 unități.

⁴⁶ <https://seconf.ro/>

La ieșirea din comuna spre satul Oituz, în primăvara anului 1999 a fost dată în funcțiune unitatea de desfacere cu amănuntul a carburanților (PECO), aparținând S.C. BENZ-MAR SR, care dispune totodată și de restaurant și de capacitate de primire turistică (motel), asigurând locuri de muncă pentru locuitorii comunei. Situat în împrejurimile muntoase naturale ale Carpaților, motelul Benz-Mar poate găzdui 30 de persoane. Restaurantul oferă mai mult decât delicioase mâncăruri tradiționale românești și secuiești. De asemenea, stația de benzină și magazinul sunt deschise non-stop. Oferă produse petroliere de la "Rompetro", oferă parcare sigură pentru camioane pazită noaptea contra cost și dispune de facilități importante, inclusiv Wi-Fi, toalete curate, dușuri, camere și multe altele.

Fig. 26 - Site-ul firmei SC BENZMAR SRL (sus) și piața agro-alimentară – proiect (jos)⁴⁷

Activitatea comercială din comuna este desfășurată prin 46 unități comerciale, din care: magazine alimentare - 6 unități, magazine nealimentare - 2 unități, magazine mixte - 10 unități, activitate de alimentație publică - 11 unități. În prezent, la nivelul Primăriei Brețcu, este în derulare

⁴⁷ <https://www.benzmar.com/>

un proiect de amenajare a unei piețe agro-alimentare la standarde moderne, care va oferi locuitorilor comunei și celor din împrejurimi posibilitatea desfacerii produselor lactate și a celor din carne în condiții igienico-sanitare optime.

10.3. Turismul

Activitatea turistică de vizitare a valorilor naturale și peisagistice în arealul studiat a fost facilitată de două componente:

- accesibilitatea în zonă prin intermediul drumului național care leagă Transilvania de Moldova, ceea ce a permis practicarea turismului de tranzit prin arealul luat în studiu;
- oferta diversificată și deosebit de bogată de obiective din întreaga zonă, constituită atât din valori naturale în care abundă fenomenele carstice (endo și exocarstul) cât și din obiective antropice.

Localitatea Brețcu se situează în imediata vecinătate a munților Nemirei și Vrancei, deci în zona de dealuri, acoperite de paduri foioase și rasinoase. În aceste condiții, peisajul întâlnit de trecători prin zonă, este deosebit de pitoresc; apele curgătoare de munte sunt nepoluante, ca de altfel și aerul (care este puternic ozonat).

În zonă, mai ales în apropierea localității Mărtănuș, există izvoare de apă minerală care sunt utilizate de localnici, ce au realizat o mică bază de tratament.

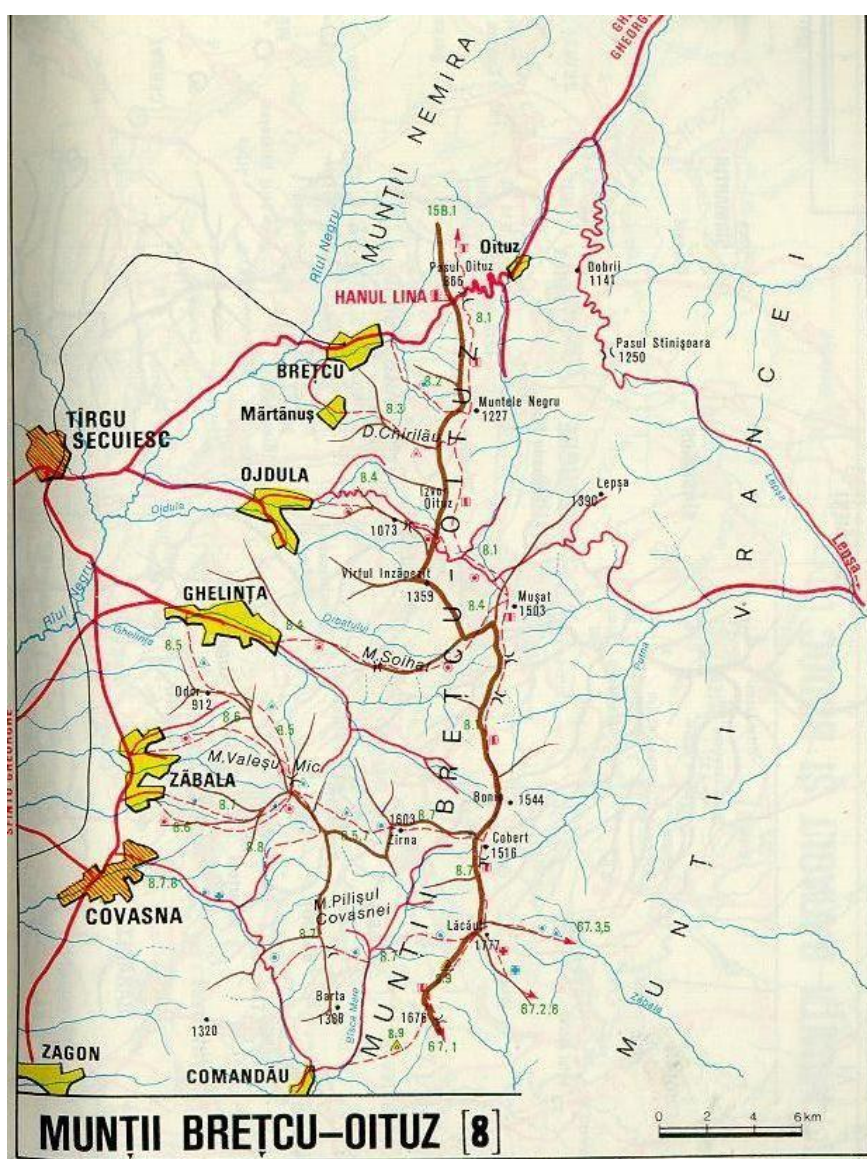

Figura 27 – Hărți trasee montane din munții Brețcului⁴⁸

⁴⁸ Susă de informații: https://www.carpati.org/harti_harta/harta_harti/muntii/bretcu_oituz-63/;

La ieșirea din comună spre satul Oituz, în cursul anului a fost dat în funcțiune restaurantul BENZ-MAR, incluzând un restaurant și motel, cu o capacitate e cazare de 30 locuri. Motelul Benz-Mar, recent renovat, poate găzdui 30 de persoane, cu 10 camere, doua camere fiind dotate cu pat matrimonial și încă un pat simplu, o cameră este dotată cu patru paturi single iar celelalte șapte camere cu câte trei paturi fiecare. Fiecare cameră este dotată cu TV, rețea televiziune Telekom, Wi-Fi, mini-bar, baie privată și duș, uscător de păr. Oaspetii se pot bucura de restaurantul non stop, statia Peco non stop.

Există condiții excepționale pentru a dezvolta turismul montan, antrenând în aceasta activitate gospodăriile individuale care au capacitate (surplus de spatiu de locuire), și care au dotările necesare (alimentare cu apa si implicit baie si WC), racordate la canalizarea menajeră. De asemenea, o interesantă poveste o spune **Cetatea lui Rákóczi** . Aceasta a fost menită atât să vegheze drumul de acces spre valea Râului Negru cât și să fie un punct de colectare a vămii. Unitate de grăniceri de tip Blockhaus A, construită în jurul secolului XVII. Apărarea graniței era asigurată de câte o cetate de margine, ultima de acest fel fiind cea construită de principele Gheorghe Rakoczi al II-lea în secolul XVII, care prin ruinele sale străjuiește astăzi localitatea Oituz.⁴⁹

Figura 28 - Cetatea lui Rákóczi⁵⁰

În vecinătatea sitului și în arealul acestuia se află câteva obiective (lăcașuri de cult, case memoriale, situri arheologice, arii naturale) de interes istoric, cultural și turistic, astfel:

1. Biserica „Sf. Nicolae” din Brețcu, construcție 1783, este un monument istoric din localitatea Brețcu, comuna Brețcu, județul Covasna. Biserica se află pe lista monumentelor istorice sub codul LMI: CV-II-m-A-13157. În 1781, împăratul Iosif al II-lea emite edictul de toleranță, prin

⁴⁹ <http://wikimapia.org/35363021/ro/Cetatea-distrus%C4%83-R%C3%A1k%C3%B3czi-din-Pasul-Oituz-sec-al-XVII-lea>

⁵⁰ <http://ofotografie.blogspot.com/2010/11/ruinele-cetatii-rakoczi-pasul-oituz.html>

care se interzicea asupra cetățenilor pe motive religioase și se îngăduia oricărei confesiuni să-și construiască biserica și școala. În urma acestui edict, românii din Brețcu au pus temelia, la 20 octombrie 1783, unui lăcaș de cult, ce va purta hramul Sfântul Nicolae". În demersul lor au fost sprijiniți de Episcopul Ardealului, Ghedeon Nichitici (1783-1788) și au terminat biserica în anul 1787. Sfințirea s-a făcut în 1793, sub păstorirea Episcopului Gherasim Adamovici. Toti credincioșii au contribuit cu bani la ridicarea ei. În fruntea lor s-a aflat preotul Spiridon Dimian, care a contribuit cu suma de 1.036 „bani nemțești”.

Figura 29 – Biserica și iconostasul bisericii Sf. Nicolae din Brețcu

Biserica se află în partea de sud a comunei. Este zidită în stil moldovenesc, în formă de cruce bizantină, cu abside laterale și două turnuri: unul înalt, deasupra tindei de la intrare, și altul mai mic, deasupra naosului. Lungimea bisericii este de 14 m, iar lățimea de 7,5 m; zidul lat de 50 cm este construit din piatră și cărămidă.

2. Casa memorială Gábor Áron din Brețcu adapostește o colecție care ne prezintă drumul vieții maiorului artilerist și o multime de piese importante din timpul Revoluției de la 1848; în piațeta din spatele casei comemorative este amplasată statuia lui Gabor Aron, ridicată în 1992.

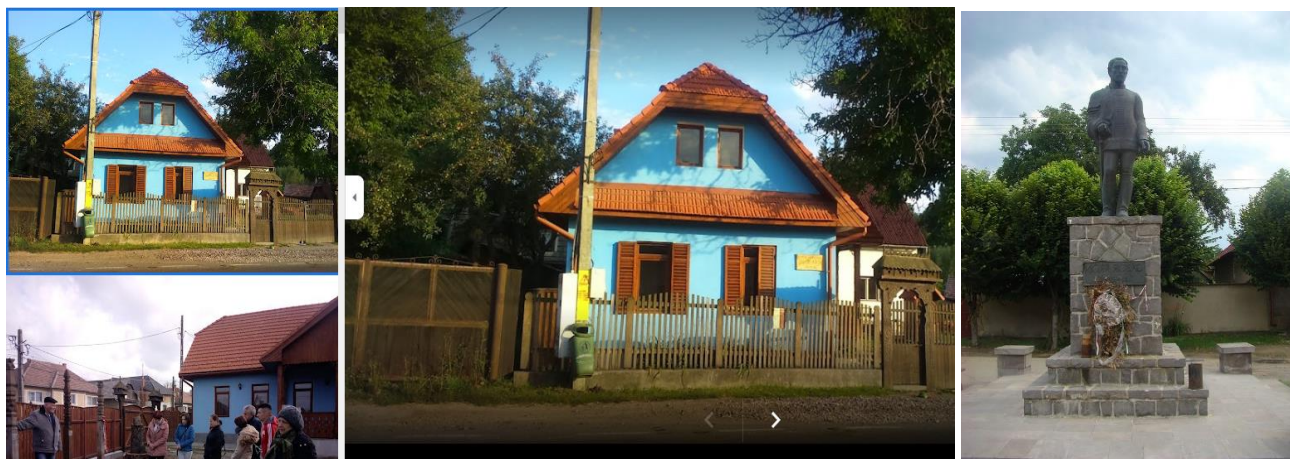

Figura 30 - Casa memorială și statuia lui Gabor Aron

3. Monumentul Eroilor Cavaleriști din Primul Război Mondial din Pasul Oituz este un monument istoric comemorativ al militarilor români din arma cavaleriei, ridicat în zona unde Armata României a purtat cea de-a treia bătălie de la Oituz. Acesta este situat pe dealul Coșna din arealul trecătorii, în zona satului Oituz din comuna Oituz și se regăsește pe Lista monumentelor istorice din județul Bacău cu codul BC-IV-m-A-00935.

Figura 31 - Monumentul eroilor Oituz

10.4. Servicii publice

Activitățile de servire, dependente din ce în ce mai mult de traficul de informații, se pot clasifica în trei categorii:

1. Servicii de bază:

- învățământ;
- sănătate;
- comerț și servicii pentru populație;

2. Servicii infrastructurale:

- cultură: bibliotecă, muzeu, cămin cultural;
- sport - recreere;
- transporturi și telecomunicații;
- utilități publice;

3. Servicii administrative:

- prelucrarea informațiilor;
- elaborarea și aplicarea politicilor publice.
-

Pe teritoriul comunei Brețcu, funcționează un punct de lucru al **Serviciului Pentru Situații de Urgență - Inspectoratul pentru Situații de Urgență „Mihai Viteazul” al Județului Covasna**, punctul de lucru Brețcu, Pichetul Întorsura Buzăului, în regim de *serviciu profesionist pentru*

situații de urgență, dotat cu 2 autospeciale pentru stins incendii și un autoturism SMURD, precum și **un serviciu voluntar pentru situații de urgență**, aflat în subordinea Primăriei Brețcu, dotat cu un utilaj autospecial pentru intervenții rapide în caz de dezastre naturale.

Figura 32 – Primăria comunei Brețcu (stânga) și ISU Brețcu, echipamente intervenții în caz de dezastre (dreapta și jos) ⁵¹

⁵¹ Sursă de informații: <https://www.cjcv.ro/ro/concursul-pompierilor-voluntari-la-Brețcu.htm> și arhiva personală;

10.5. Operatorii economici de pe raza comunei

Conform siteului Top firme⁵², în localitatea Brețcu sunt prezenți 157 agenți economici, adică 0,90% din totalul agenților economici din Județul Covasna cu o cifră de afaceri de 15,1 milioane lei (3,4 milioane euro). Un top al acestora după cifra de afaceri, numărul de angajați și profitul realizat poate fi identificat în anexa alăturată.

Cifra de afaceri Top firme din Brețcu, Județul Covasna după cifra de afaceri	Numar de angajati Top firme din Brețcu, Județul Covasna după numărul de angajați	Profit Top firme din Brețcu, Județul Covasna după profit
1. SECONF SA Str. KERTLAB 154 /A, Brețcu, Județul Covasna 5,5 milioane lei (1,2 milioane euro)	1. SECONF SA Str. KERTLAB 154 /A, Brețcu, Județul Covasna 131 angajati	1. TAMPON - MIX RO SRL 291 -, Brețcu, Județul Covasna 425.790 lei (96.770 euro)
2. TAMPON - MIX RO SRL 291 -, Brețcu, Județul Covasna 1,8 milioane lei (417.607 euro)	2. PARTYZONA BAR SRL Str. PRINCIPALA 831, Brețcu, Județul Covasna 8 angajati	2. PRESTARI SERVICII WEST CLUB SRL Com. BRET CU 81, Brețcu, Județul Covasna 295.836 lei (67.285 euro)
3. PÉNZES CONSTRUCT S.R.L. BRET CU 116, Brețcu, Județul Covasna 1,3 milioane lei (292.919 euro)	3. SERVICII "GA-IM" S.R.L. 512 -, Brețcu, Județul Covasna 6 angajati	3. PÉNZES CONSTRUCT S.R.L. BRET CU 116, Brețcu, Județul Covasna 180.805 lei (41.092 euro)
4. SERVICII "GA-IM" S.R.L. 512 -, Brețcu, Județul Covasna 776.794 lei (176.544 euro)	4. "PRODUCTIE SI COMERT SANTALO" SRL 38 -, Brețcu, Județul Covasna 3 angajati	4. OMNES ASISTENT ÎN BROKERAJ S.R.L. BRET CU 642, Brețcu, Județul Covasna 120.996 lei (27.499 euro)
5. PARTYZONA BAR SRL Str. PRINCIPALA 831, Brețcu, Județul Covasna 661.608 lei (150.984 euro)	5. TAMPON - MIX RO SRL 291 -, Brețcu, Județul Covasna 3 angajati	5. CANCORP SRL BRET CU 407, Brețcu, Județul Covasna 78.053 lei (17.739 euro)

Figura 33 - Top operatori economici în comuna Brețcu

11. Potențialul cultural și turistic

11. 1. Patrimoniul arhitectural⁵³

Consideram ca în zona, nu sunt exploatate suficient condițiile naturale existente: (peisajul, bogăția cinegetică și piscicolă, resursele hidrominerale).

11.1.Patrimoniul arhitectural

Programul de protecție a patrimoniului Brețcu a fost demarat la îndemnul unor grupări profesionale de protecția monumentelor pentru a împiedica transformarea patrimoniului arhitectural extrem de valoros, dar periclitat, din Brețcu.

Biserica "Sfântul Nicolae" din localitatea Brețcu este monument de arhitectură de interes național și face parte din lista monumentelor istorice din România. Integritatea și valoarea patrimonială a monumentului sunt afectate de starea de degradare a pereților și picturilor murale. De asemenea, imobilul prezintă anumite riscuri din cauza instalației electrice învechite. În anul

⁵² <https://www.topfirme.com/judet/covasna/localitate/Bretcu/>

2021, Parohia Ortodoxă Brețcu a solicitat Ministerului Culturii finanțarea unui proiect care viza consolidarea și restaurarea bisericii, însă acesta nu a fost aprobat.⁵⁴

Marea majoritate a clădirilor de locuit, cu excepția zonei centrale (unde sunt construite și blocuri de locuințe având la parter spații comerciale, alimentație publică și ateliere de prestări servicii), au un singur nivel, fiind construite din materiale durabile (fundație de piatră sau beton, zidărie din lemn sau cărămidă, acoperiș șarpantă cu învelitoare din țiglă).

Figura 34 - Patrimoniu construit - localitatea Brețcu

Biserica romano-catolică mai păstrează câteva vechi monumente gotice sculptate în piatră. Interiorul *biserici* a păstrat elemente în stil baroc. Biserica a fost construită în 1802, iar casa parohială în 1835.

Figura 35 - Biserica romano-catolică

⁵⁴ <https://www.sospatrimoniu.ro/legislatie-77/itemlist/tag/degradare;>

11.2. Monumente istorice

În Lista monumentelor istorice, aprobată de Ministerul Culturii și Cultelor, comuna Brețcu este inclusă cu următoarele obiective:⁵⁵

Tabelul nr. 22 – Monumente istorice din comuna Brețcu, județul Covasna⁵⁶

#	Cod LMI	Denumire	Localitate	Localizare	Datare, Creatori
1	CV-I-s-A-13050	Situl arheologic de la Brețcu, punct "Cetatea Veneturné"	sat BREȚCU; comuna BREȚCU	Cetatea "Veneturné", la vărsarea pârâului Brețcu în Râul Negru	
2	CV-I-m-A-13050.01	Așezarea civilă	sat BREȚCU; comuna BREȚCU	Cetatea "Veneturné", la vărsarea pârâului Brețcu în Râul Negru	sec. II - III p. Chr., Epocaromană
3	CV-I-m-A-13050.02	Castrul roman Angustia	sat BREȚCU; comuna BREȚCU	Cetatea "Veneturné", la vărsarea pârâului Brețcu în Râul Negru	sec. II - III p. Chr., Epocaromană
4	CV-I-s-A-13051	Termele romane de la Brețcu	sat BREȚCU; comuna BREȚCU	La 200 m de Cetatea Veneturné	sec. II - III p. Chr., Epocaromană
5	CV-I-s-A-13052	Canabele castrului roman Angustia	sat BREȚCU; comuna BREȚCU	Între sat și Cetatea Lupului ("Farkasvár")	sec. II - III p. Chr., Epocaromană
6	CV-I-s-B-13070	Situl arheologic de la Oituz	sat OITUZ; comuna BREȚCU	La extremitatea nordică a intravilanului, pe malul stâng al Oituzului	sec. I a. Chr. - I p. Chr., Latene, Cultura geto-dacică
7	CV-I-s-A-13071	Situl "Cetatea Rákoczy"	sat OITUZ; comuna BREȚCU	În gura pasului Oituz, pe vârful Muntelui Rakottyás	sec. XV - XX
8	CV-I-m-A-13071.01	Cetatea Rákoczy	sat OITUZ; comuna BREȚCU	În gura pasului Oituz, pe vârful Muntelui Rakottyás	sec. XV - XVIII, Epocamedievală

⁵⁵ <https://patrimoniucovasna.ro/monumente> ;

⁵⁶ <http://www.cultura.ro/sites/default/files/inline-files/LMI-CV.pdf>;

#	Cod LMI	Denumire	Localitate	Localizare	Datare, Creatori
9	CV-I-m-A-13071.02	Fortificație	sat OITUZ; comuna BREȚCU	În gura pasului Oituz, pe vârful Muntelui Rakottyás	sec. XIX - XX
10.	CV -II - m - B -20289	Casă	sat BREȚCU; comuna BREȚCU	324	1824, sec. XIX
11.	CV -II - m - B -13154	Casă și poartă	sat BREȚCU; comuna BREȚCU	504	mijl. sec. XIX
12.	CV -II - m - B -13155	Casă	sat BREȚCU; comuna BREȚCU	575	sec. XIX
13.	CV -II - a - B -13156	Gospodărie țărănească	sat BREȚCU; comuna BREȚCU	576	sec. XIX
14.	CV -II - m - B -13156.01	Casă	sat BREȚCU; comuna BREȚCU	576	sec. XIX
15.	CV -II - m - B -13156.02	Șură	sat BREȚCU; comuna BREȚCU	576	sec. XIX
16.	CV -II - m - A -13157	Biserica "Sf. Nicolae"	sat BREȚCU; comuna BREȚCU	810	1783
17.	CV -II - m - B -13239	Biserica "Adormirea Maicii Domnului"	sat MĂRTĂNUȘ; comuna BREȚCU	274	1796

#	Cod LMI	Denumire	Localitate	Localizare	Datare, Creatori
18.	CV -II - m - B -20304	Vama Veche	sat OITUZ; comuna BREȚCU		sec. XIX

11.3. Lăcașuri de cult din comuna Brețcu

În comuna Brețcu se află 5 lăcașuri de cult, astfel:

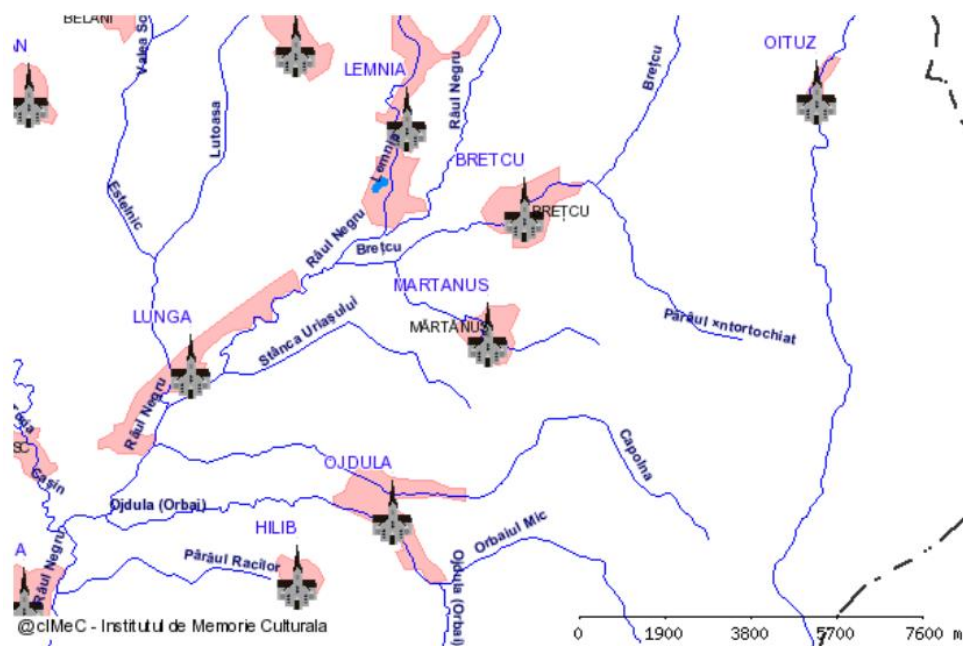

Figura 36 – Lăcașuri de cult din Comuna Brețcu⁵⁷

Biserica "Sfântul Nicolae", monument istoric din localitatea Brețcu

În 1781, împăratul Iosif al II-lea emite edictul de toleranță, prin care se interzicea asuprirea cetățenilor pe motive religioase și se îngăduia oricărei confesiuni să-și construiască biserica și școala. În urma acestui edict, românii din Brețcu au pus temelia, la 20 octombrie 1783, unui lăcaș de cult, ce va purta hramul Sfântul Nicolae".

Figura 37 – Biserica "Sfântul Nicolae" din Brețcu

⁵⁷ Sursă de informații: <https://www.crestinortodox.ro/biserici-manastiri-harta/biserica-martanus-bretcu-22005.html>;

În demersul lor au fost sprijiniți de Episcopul Ardealului, Ghedeon Nichitici (1783-1788) și au terminat biserica în anul 1787. Sfințirea s-a făcut în 1793, sub păstoria Episcopului Gherasim Adamovici. Toti credincioșii au contribuit cu bani la ridicarea ei.⁵⁸

Biserica reformată Brețcu;⁵⁹

Biserica romano-catolică Brețcu⁶⁰

Biserica a fost construită în 1802, iar casa parohială în 1835.

Biserica romano-catolică mai păstrează câteva vechi monumente gotice sculptate în piatră. Interiorul *biserici* a păstrat elemente în stil baroc.

Figura 38 - Biserica Romano-Catolică din Brețcu

Biserica "Adormirea Maicii Domnului" este un monument istoric din localitatea **Mărtănuș**⁶¹.

Biserica a fost construită în stil bizantin, între anii 1783-1796, prin contribuția locuitorilor și a daniilor din satele învecinate. Mărturii ce arată ridicarea ei în acest răstimp sunt cele 4 icoane de pe catapeteasmă: Iisus Hristos, Maica Domnului, icoana hramului (Adormirea Maicii Domnului) și Sfântul Nicolae, pe toate fiind scris anul 1796. Are formă de cruce treflată, cu două abside

Figura 39 - Biserica "Adormirea Maicii Domnului" din Mărtănuș

laterale, naosul cu boltă semicilindrică, podișor susținut de stâlpi în pronaos și tindă la intrarea în biserică. Turnul bisericii este construit din cărămidă, deasupra tindei. Zidurile sunt din piatră și

⁵⁸ https://ro.wikipedia.org/wiki/Biserica_Sf%C3%A2ntul_Nicolae_din_Bre%C8%9Bcu

⁵⁹ <https://www.biserici.org/index.php?menu=BICV&start=60>

⁶⁰ <https://www.biserici.org/index.php?menu=BICV&start=60>

⁶¹ <https://www.biserici.org/index.php?menu=BICV&start=160>

cărămidă, iar acoperișul este din țiglă. În altar se află prestolul zidit și o firidă pentru proscomidar. În anul 1866, bisericii i s-a adăugat tinda și turla și a fost acoperită cu țiglă. În anul 1913, pictorul Baciș din vechiul Regat a pictat icoanele de pe catapeteasmă.⁶²

Biserica Romano-Catolică din Oituz⁶³

Biserica romano- catolică se află în centrul satului, sfinții ei protectori sunt Sfântul Fabian și Sfântul Sebestyen. Vizavi de biserică, în partea sudică a drumului, se află o formațiune rotundă alcătuită din trei elemente: baza unui monument pe care se află rugăciunea Hiszekegy.

Figura 40 - Biserica Romano-Catolică din Oituz

⁶² https://ro.wikipedia.org/wiki/Biserica_Adormirea_Maicii_Domnului_din_M%C4%83rt%C4%83nu%C8%99

⁶³ Sursă de informații: <https://www.cjcv.ro/ro/oituz.html>;

11.4. Personalități locale

Prezentăm în cele ce urmează personalitățile originare din comuna Brețcu.

Tabelul nr. 23 - Personalități originare din comuna Brețcu

Nr. crt.	Nume	Perioada vieții	Loc.	Domeniul de activitate	Titluri științifice/ opere
1.	Áron Gábor	1814-1849	Brețcu	Militar	Áron Gábor (n. 27 noiembrie 1814, Brețcu, Covasna - d. 2 iulie 1849, Chichiș, Covasna) a fost un ofițer de artilerie din Al Doilea Regiment Secuiesc de Infanterie, trecut de partea Revoluției Maghiare, erou al Revoluției Maghiare din 1848. Gábor a devenit unul dintre conducătorii forțelor revoluționare maghiare din Transilvania în timpul Revoluției din 1848 împotriva Imperiului Austriac. A dobândit faimă și notorietate producând tunuri și praf de pușcă pentru forțele revoluționare maghiare din Transilvania și conducând rezistența din comitatul Trei Scaune (care astăzi corespunde în mare județului Covasna) împotriva trupelor imperiale. A căzut pe câmpul de luptă în iulie 1849, luptând împotriva forțelor țariste chemate de Imperiul Austriac să intervină împotriva revoluției.
2.	Khell István	1889-1972	Brețcu	literar	Traducător, istoric literar, studii medii la Târgu Secuiesc, apoi la Universitatea Cluj și Graz (Austria). Traduce în maghiară din Ion Alexandru Brătescu-Voinești, Heider, Heine, precum și în românește, pentru <i>Convorbiri literare</i> , de la Iași, <i>Impresiile lui Clement Mikes despre Principatele Române</i> , cuprinse în <i>Scrisorile turcești</i> (1939).
3.	Elena Daniello	-	Brețcu	medical, artistic	Medic, descendentă din familiile Pușcariu și Damian, soția dr. Leon Daniello (1898-1970), fost membru corespondent al Academiei Române. Personalitate complexă, Elena Daniello

Nr. crt.	Nume	Perioada vieții	Loc.	Domeniul de activitate	Titluri științifice/ opere
					a găsit răgazul necesar pentru a-și valorifica sensibilitatea artistică în pictură. Icoanele pictate de ea, inspirate din operele iconarilor ardeleni care i-au însoțit existența, au fost expuse într-o expoziție la <i>Muzeul Spiritualității Românești</i> , în 23 aprilie 1997, în semn de omagiu adus concetățenilor de pe meleagurile natale.
4.	Gheorghe Tărlungeanu	-	Brețcu	religios, educațional	Învățător, autorul volumului de memorii intitulat <i>Corpul voluntarilor români din Rusia</i> , în manuscris; epitrop al bisericii, membru al Adunării Eparhiale (1994-1998); vicepreședinte al <i>Fundației "Eremia Grigorescu"</i> .
5.	Ioan Bercu	-	Brețcu	literar/istoric	Preot, descendent din din familia preoților Damian, autorul unei monografii a localității Brețcu și a unei apreciate lucrări de licență în teologie cu tema <i>Viața bisericească a românilor din depresiunea Brețcului sau a Târgului Secuiesc</i> .
6.	Illyés Kinga	1940-2004	Brețcu	artistic/teatral	Illyés Kinga s-a născut în Brețcu, a iubit scena încă din perioada școlii, jucând cu plăcere în orice fel de spectacol. Prima experiență definitivă este legată de un recital de poezii din decembrie 1956. A urmat cursurile facultății de teatru din Târgu Mureș și a jucat în numeroase spectacole, atât de teatru, cât și spectacole individuale/recitaluri de poezie. Kinga Ilyes a dezvoltat un stil individual de recitare în care limba vorbea nu doar prin intermediul rostirii, având un discurs teatral natural și un stil de joc curat. A jucat în spectacolul Micul Print regizat de Radu Penciulescu, ÎN Femeia care voia să rupă flor în regia lui Kovacs

Nr. crt.	Nume	Perioada vieții	Loc.	Domeniul de activitate	Titluri științifice/ opere
					Levente, în Minciunele, regia Kovacs Levente, Sângele lui San Gennar, Ce înseamnă să fii liber, Între Crăciun și Paști în Ardeal, Pâinea vieții, regia Barabas Olga. Din 1990, Kinga activează doar ca profesoara. În 1997 primește premiul Kemeny Janos si din 1998 este artistă câtigătoare a premiului Szechenyi.

Pe lângă personalitățile orginiare din comuna Brețcu, universul cultural-artistic-educativ este întregit de existența în cadrul comunei a unui Ansamblu de teatru pentru tineri între 14 – 20 ani, Ansamblu de dans popular secuiesc "Csalaka" și a unei echipe de fotbal locale, Asociația Fotbal Club Brețcu.

11.5. Portul popular

Portului popular femeiesc aparține: cămașa, vesta largă sau din mătase, fusta în fața căreia se pune catrință, iarna se purta mintean sau blană, cizmă și basmă. Fusta la talie este încretită, la capătul ei este croită o bandă subțire sau groasă din catifea. Pe partea de est a munților Harghita, în satele depresiunii Gheorgheni, Ciuc și Covansna, fusta este făcută din pânză de casă dungată. Lățime dungilor, combinația culorilor se schimbă după ocazie și vârstă. Vesta subțire și scurtă se poate confecționa atât din materialul din care se face fusta, cât și din stofă cumpărată de la magazin, sau din catifea, cu șnur sau împodobit cu perle. În fața fustei se pune catrință, făcută din mătase unicolor, din țesătură de in.

În vestul munților Harghita, fustele sunt unicolor, dar țesătura este brodată, culorile cele mai obișnuite fiind: roșu, albastru și verde și se poartă vestă cu șnur făcută din același material. Catrințele sunt brodate cu motive de flori. Portului femeiesc aparține cizma (boftorul). Acestui port femeiesc în societatea satului, în fiecare referință, a fost mai sensibilă vârsta, modul și rangul. Cel mai băttător la ochi este despărțirea după vârstă, care a fost definită prin culoarea portului. Bătrânii purtau îmbrăcăminte neagră sau de culoare închisă. Femeile de vârstă mijlocie au purtat îmbrăcăminte cu o culoare mai deschisă, roșu închis cu negru, vărgată, cu cămașă albă și vestă făcută din același material din care s-a făcut fusta, cu catrință neagră. Tinerii și copiii purtau fustă

de culoare roșu vioaie cu negru, cu vestă asemănătoare și cu catrință albă. Îmbrăcămintea bătrânilor era completată cu cizmă neagră, iar cel al tinerilor cu cizmă de culoare roșie.

Cosița femeilor difera de la vârstă la vârstă. Fetele își împleteau părul în două cozi, pe când femeile au făcut coc și au purtat basmă, al cărei material, culoare și broderie difera conform vârstei și ocaziei.

Portul bărbaților este alcătuit din: cămașă, vestă, cioareci, mintean, pălărie și cizmă. Cămașa bărbaților este cusută din in sau cânepă. Pantaloul, care se numește cioareci, este din lână piuată pur albă. În timp de iarnă au purtat mintean făcut din fetru dur, care era cu șnur. Cea mai cunoscută piesă al portului secuiesc bărbătesc este cioarecii albi, care se muțează strâns, al cărui șnur diferă de la regiune la regiune sau de la sat la sat. Ei purtau cizmă cu carâmb semi dur, cu șnur.

Portul secuiesc se crampona de viața de zi cu zi. Aveau separat îmbrăcămintă festive și îmbrăcămintă de toate zilele. Astfel au avut porturi portivite pentru fiecare anotimp, dar și piese despre care, locatarii satului au știut, ca cel care îl poartă unde se pregătește să meargă: la lucru, în apropiere sau undeva mai departe. La evenimente rituale se cuvenea ca oamenii să poarte cel mai distins și cel mai împodobit port. Biserica, cu superioritatea ei, a prescris câteva norme în domeniul modei culturale. În timp de post, fetele erau obligați să dezbrace fustele de culoare vioaie și să poarte fuste de culoare închisă. Portul a însemnat și formă de comportare a individului, care trebuia respectat. Cel care încălca această tradiție era pedepsit. De exemplu: fata care avea o morală îndoielnică era deposedată de cununa ei în fața bisericii; despre fata care avea panglica mai lungă decât fusta, se spunea, că în curând se va mărita; despre bărbatul care avea pălăria pusă pe o parte, se spunea, că este foarte mândru.

Revoluția Industrială a făcut, și pe pământul secuiesc, inutilă fabricația industriei casnice. Produsele inustriei fabricice au devenit mai ușor de aprovizionate și au fost mai ușor de spălate, decât cele confecționate tradițional. Odată cu cumpărarea produselor din magazin, s-au desființat formele societății modelate tradițional. Dar intelectulitatea secuiească își simte propria datorie de a salva și a reînnoi această valoare culturală, care este pe cale să se stingă.

În zilele noastre portul secuiesc se poartă mai degrabă în zilele de sărbătoare precum: prima împărtășanie, confirmațiune sau la balul cu ocazia culesului viei.

Figura 41 - Portul popular

Acest port este încărcată cu o valoare pozitivă: portul este simbolul muncii, a silinței, a purității și a supraviețuirii morale. Din păcate în secolul al XX-lea acest port nu se mai folosește, ea pierzându-și valoarea simbolică, devenind doar un mijloc pentru expresia identității etnice.

În perioada 3-21 iunie 2002, Muzeul Carpaților Răsăriteni,⁶⁴ împreună cu etnograful Vasile Tătaru, de la Muzeul Național al Satului “Dimitrie Gusti” - București, au desfășurat o cercetare de teren în comuna Brețcu și satele aparținătoare, Mărtănuș și Oituz - din județul Covasna, având ca scop atingerea următoarelor obiective:

- cercetarea oieritului tradițional din zonă
- depistarea de monumente de arhitectură
- obținerea prin donație de obiecte muzeale pentru îmbogățirea colecției etnografice a Muzeului Carpaților Răsăriteni

În Evul Mediu, locuitorii zonei erau grăniceri și corp de gardă (lustra din 1614, ordonată de principele Gabriel Bethlen, pomenit în acest sens de Ion Românul - Oláh János), în epoca modernă fiind cunoscuți ca ocupându-se, în principal, cu păstoritul .

Folclorul și tradițiile comunei Brețcu reprezintă o îmbinare a elementelor ardelenesti cu cele din Moldova. Portul românilor din Brețcu se aseamănă cu cel al oamenilor de munte: ițari din postav alb, cămașă albă până la genunchi. Iarna purtau cojoace iar pe cap căciulă înaltă de mocan.

⁶⁴ <https://www.mncr.ro/cercetari+etnografie+Brețcu>

Obiceiurile și credințele brețcanilor sunt legate de ocupațiile vechi pe care le au. Multe din ele sunt legate de oierit, haiducie, cărăușie etc.

Un frumos obicei pastoral practicat și de către brețcani îl reprezintă *Nedeia Mocănească* sau *Sântilia*, sărbătoare care se desfășoară de Sfântu Ilie, când mocanii, mai ales cei tineri, conform obiceiului coboară de la munte să-și aleagă soțiile, sărbătoare care se desfășoară pe parcursul a trei zile, începând cu data de 20 iulie. Alegerea nevestelor se făcea mai mult de către părinții băieților, în funcție de rangul social al fetelor, care erau unse pe spate cu bălegar pentru a fi "*însemnate*". Se ținea întotdeauna cont de originea socială a fetelor, care trebuiau să provină din familii serioase și muncitoare.

Unul din elementele caracteristice comunei Brețcu îl reprezintă sculptura ornamentală în lemn, care are ca principală particularitate renumitele porți secuiești cu porumbar și stâlpi sculptați, decorați cu fantezie de meșteri pricepuți.

Un alt gen de obiecte de lemn asupra cărora talentul poporului român și-a imprimat nota distinctivă, este acela al mobilierului sculptat și pictat, ca lăzile de zestre pictate cu lalele, mesele, cuierile, colțarele, lavițele cu speteaza crestată. În ornamentica acestora sunt folosite motive geometrice variate ca cel al rozetei simbolizând laleaua, soarele sau luna.

În urma acestei cercetări Muzeului Carpaților Răsăriteni și-a îmbogățit colecțiile cu piese de patrimoniu etnografic mobil, printr-o serie de donații și achiziții provenite din satul Mărtănuș, com. Brețcu. De asemenea arhiva științifică a muzeului a fost completată cu interviuri, schițe, desene, fotografii realizate pe parcursul cercetării de teren, cu informații importante legate de tematica cercetării.

11.6. Agenda culturală

Ritmul de viață și de muncă în comunitatea tradițională din satele comunei Brețcu se derulează în armonie cu anotimpurile. Localnicii și-au creat obiceiuri aflate în relație directă cu calendarul creștin, de care sunt legate mare parte din evenimentele care se desfășoară de-a lungul anului în comunitate. Pe de o parte există sărbătorile creștine – Paști, Crăciun sau tradiționale – Carnaval, Revelion, pe de o altă parte sunt de menționat evenimentele solemne naționale – 15 martie, 1 decembrie, așa cum reiese din documentația alăturată.

Figura 42 - Carnaval 2020⁶⁵

⁶⁵ <https://Brețcu-bereck.ro/index.php/ro/home-rom/evenimente;>

Figura 43 - Paști 2019⁶⁶

Figura 44 - 1 decembrie 2019⁶⁷

⁶⁶ <https://Brețcu-bereck.ro/index.php/ro/home-rom/evenimente;>

Figura 45 - 15 martie 2020⁶⁸

11.7 Turismul

Elementele de atracție turistică se găsesc în vecinătatea ariilor naturale protejate din arealul comunei Brețcu și a descoperirilor arheologice și istorice care fac din localitate un punct important de oprire pentru turiști și călătorii care tranzitează comuna Brețcu. Diversitatea din punct de vedere temporal-istoric (din preistorie până în evul mediu), al cadrului natural (inclusiv existența ariei protejate) dar și facilitățile de cazare înscriu comuna Brețcu în lista comunelor cu înalt potențial turistic din județul Covasna.

Figura 46 - Motel de 3 stele din comuna Brețcu⁶⁹

⁶⁷ <https://Brețcu-bereck.ro/index.php/ro/home-rom/evenimente/>

⁶⁸ https://Brețcu-bereck.ro/index.php/ro/component/content/article/93-evenimente/219-15-martie-2020?Itemid=627&os_image_id=428;

⁶⁹ <https://www.alegecazare.ro/Brețcu/motel-benz-mar/>

12. Administrația publică locală

12.1. Structura administrației publice locale

Administrația publică locală se organizează și funcționează în temeiul principiilor generale ale administrației publice prevăzute la partea I titlul III și al principiilor generale prevăzute în Legea nr. 199/1997 pentru ratificarea Cartei europene a autonomiei locale, adoptată la Strasbourg la 15 octombrie 1985, precum și a următoarelor principii specifice:

- ✓ principiul descentralizării
- ✓ principiul autonomiei locale
- ✓ principiul consultării cetățenilor în soluționarea problemelor de interes local deosebit
- ✓ principiul eligibilității autorităților administrației publice locale
- ✓ principiul cooperării
- ✓ principiul responsabilității
- ✓ principiul constrângerii bugetare.

Autonomia locală se exercită de către autoritățile administrației publice locale de la nivelul comunei. Acestea sunt consiliile locale, ca autorități deliberative, și primarii, ca autorități executive.

Începând cu alegerile locale din anul 2020, consiliul local are următoarea componență pe partide politice:

Tabelul nr. 24 – Componența Consiliului local al comunei Brețcu

	Partid	Consilieri	Componența Consiliului											
	Uniunea Democrată Maghiară din România	10												
	Partidul Social Democrat	2												
	Neculae Marian	1												

Primăria este structură funcțională fără personalitate juridică și fără capacitate procesuală, cu activitate permanentă, care duce la îndeplinire hotărârile autorității deliberative și dispozițiile autorității executive, soluționând problemele curente ale colectivității locale, constituită din: primar, viceprimar, consilierii primarului sau persoanele încadrate la cabinetul primarului și aparatul de specialitate al primarului.

Figura 47 – Elemente timpurii de heraldică în comuna Brețcu⁷⁰

Figura 48 – Stema Comunei Brețcu – 2006⁷¹

Stema Comunei Brețcu s-a aprobat împreună cu cea a comunei Vârghiș prin HG nr. 181 din 9 februarie 2006, apărută în Mof nr. 152 din 17 februarie 2006, p. 2 și se compune dintr-un scut triunghiular cu marginile rotunjite, tăiat. În șef, în câmp verde, se ală un tun de aur, cu țeava îndreptată spre stânga. În câmpul inferior, pe fond roșu, se ală un braț natural îmbrăcat în aur, ținând o scrisoare argintie, cu sigiliul roșu. Scutul este timbrat de o coroană murală de argint cu un turn crenelat. Semniificațiile elementelor însumate: Verdele din șef semniică bogăția silvică a localității. Tunul face referire la revoluționarul pașoptist Áron Gábor, fabricant de tunuri, născut în această localitate. Brațul care ține scrisoarea amintește de faptul că această localitate era punctul de frontieră, care asigura și serviciul de poștă dintre Transilvania și Moldova. Coroana murală cu un turn crenelat semniică faptul că localitatea are rangul de comună.

Organigrama aparatului de specialitate al Primarului comunei Brețcu, aprobată prin Hotărârea Consiliului local nr. 25/2021, cuprinde:

⁷⁰ Sursă de informații – Attila Istvan Szekeres, Patrimoniul heraldic al județului Covasna, Editura Tinta Arcuș, 2015, SBN 978-606-94019-1-0, p 265;

⁷¹ Idem, p 135;

- **în subordinea primarului:**
 - Viceprimarul
 - Secretarul general
 - Administratorul public
 - Compartimentul financiar
 - Centrul cultural
 - Compartimentul fond funciar, agricultură, cadastru
 - Compartimentul achiziții publice
- **în subordinea viceprimarului funcționează:**
 - –
- **în subordinea secretarului general al comunei:**
 - Compartimentul registru agricol
 - Compartimentul relații cu publicul
 - Compartimentul autoritate tutelară și asistență socială
- **În subordinea Consiliului local funcționează:**
 - Serviciul de pază
 - Serviciul comunitar de utilități publice
 - Serviciul voluntar pentru situații de urgență

În aparatul de specialitate al Primarului comunei Brețcu sunt prevăzute posturi de asistenți personali ai persoanelor cu handicap grav, asistentul medical comunitar, paznic, mecanici utilaje și muncitori calificați.

12.2. Mediul asociativ

12.1.1. Localități înfrățite

Comuna Brețcu este înfrățită cu:

- Localitatea Hódmezővásárhely, Ungaria
- Localitatea Tótkomlós, Ungaria

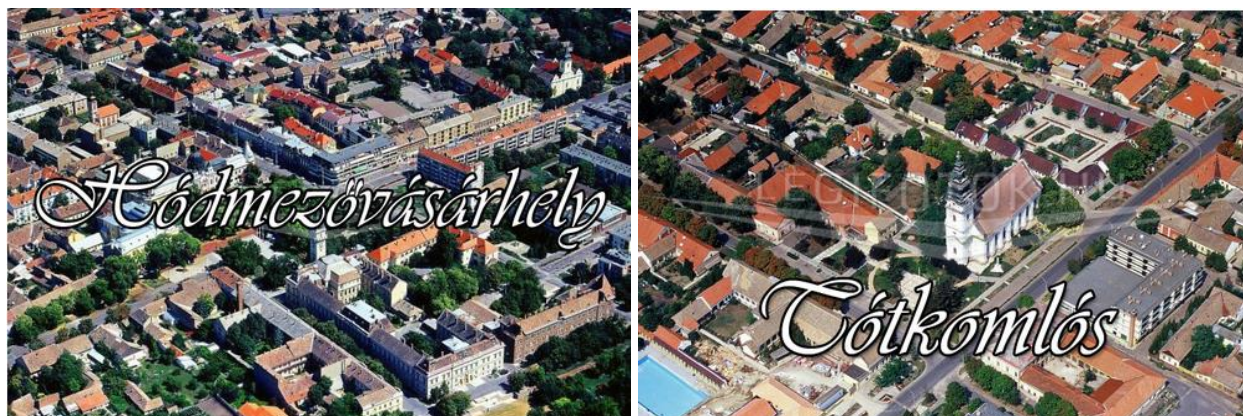

Figura 49 - localități înfrățite⁷²

12.1.2. Cooperare intercomunitară

În ceea ce privește cooperare intercomunitară, comuna Brețcu face parte din:

1. Asociația de Dezvoltare Intercomunitară de Utilități Publice pentru Serviciile de Salubritate a Localităților “ECO SEPSI”, constituită în scopul înființării, organizării, reglementării, exploatării, monitorizării și gestionării în comun a serviciului de salubritate a localităților pe raza de competență a unităților administrativ-teritoriale membre, precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice aferente serviciului de salubritate, pe baza strategiei de dezvoltare a acestuia.

Sistemul de management integrat al deșeurilor (SMID) în județul Covasna a fost proiectat astfel încât să asigure atingerea obiectivelor și țintelor legislative, astfel cum sunt prevăzute în Tratatul de aderare a României la Uniunea Europeană. În cadrul ECO SEPSI sunt gestionate acele categorii de deșeuri care sunt în responsabilitatea autorităților administrațiilor publice locale.

Figura nr. 50 ⁷³- Asociația de Dezvoltare Intercomunitară de Utilități Publice pentru Serviciile de Salubritate a Localităților “ECO SEPSI”

2. Asociația LEADER Angustia Egyesület a fost înființată în anul 2010 și își desfășoară activitatea prin cooperare cu administrațiile publice la nivel local – Estelnic, Brețcu, Cernat, Ghelintă, Sânzieni, Poian, Lemnia, Ojdula Cătălina, Turia și Zabala – și județean – Consiliul Județean Covasna –, cu reprezentanții din sectorul privat – societăți pe acțiuni, grupuri de

⁷² Sursă informații: <https://Brețcu-bereck.ro/index.php/ro/home-rom/localitati-infratite>;

⁷³ Sursă informații: <http://www.ecosepsi.ro/ro/strategia-asociatiei.html>;

producători, organizații de întreprinzători etc. – și societatea civilă – organizații non-profit, asociații și fundații.

Programul LEADER oferă posibilitatea locuitorilor spațiilor rurale de a-și realiza planurile și a-și transforma zona într-un loc mai locuibil. Obiectivul programului este crearea locurilor de muncă, asigurarea producției produselor alimentare locale, protecția mediului, conservarea valorilor și tradițiilor locale. Pentru a-și atinge scopul, grupul nostru de acțiune a avut la dispoziție 2,8 milioane de euro în perioada de dezvoltare precedentă. Ca un rezultat al activității asociației, în micro-regiunea Angustia Leader 2,3 milioane de euro destinate proiectelor europene au fost atrase în perioada de dezvoltare 2007-2014 (dezvoltare comunală integrată, agricultură, întreprinderi, turism, formare, cooperare). Acest lucru înseamnă în același timp ca s-au creat locuri de muncă și s-au dezvoltat întreprinderile și primăriile, consiliile locale. Consiliile locale din zonă au depus proiecte financiare pentru reabilitarea drumurilor, caselor de cultura, amenajarea spațiilor verzi, achiziționarea costumelor tradiționale. Întreprinderile locale au depus proiecte de finanțare pentru achiziționarea mașinilor și utilajelor agricole.

Obiectivul pe termen lung al asociației este de a asigura continuitatea proceselor profunde de dezvoltare în regiunea Trei Scuane de Sus, oferind posibilitatea actorilor locali (consilii locale, întreprinderi, fermieri, sfera civilă, biserică) de a-și continua activitatea pentru a conduce regiunea către un viitor mai locuibil și cu multe posibilități. Ca membru în Asociația Angustia Egyesület, Comuna Brețcu a beneficiat de finanțare în valoare de 63.390 Eur, pentru modernizarea dotării Centrului Cultural al comunei Brețcu, prin Măsura 1.1. Cu ajutorul finanțării, au fost achiziționate echipamente de calitate pentru modernizarea dotării bucătăriei, un sistem audio profesional și 400 de scaune. Prin intermediul echipamentelor achiziționate, organizarea evenimentelor în Centrul Cultural a devenit mai simplă, contribuind astfel la creșterea calității vieții socio-culturale din comună.

Figura 51 – Sigla Asociației Angustia Egyesület⁷⁴

⁷⁴ Sursă informații: <https://www.angustia.ro/ro/>;

3. Asociația de Dezvoltare Intercomunitară ZONĂ METROPOLITANĂ TÂRGU SECUIESC-COVASNA ⁷⁵ reprezintă un parteneriat pe termen mediu și lung pentru dezvoltarea municipiului și localităților ce-l înconjoară (unități administrativ-teritoriale aflate la 30 km distanță în jurul Municipiului Târgu Secuiesc).

Scopul principal pentru care se asociază unitățile administrativ-teritoriale care alcătuiesc asociația este acela de a asigura dezvoltarea echilibrată a teritoriului din zona mun. Târgu Secuiesc, municipiu de rang II, iar asociația are rolul de a întări complementaritățile între unitățile administrativ teritoriale și între factorii de decizie.

Principalul obiectiv al asociației este elaborarea și adoptarea programului de dezvoltare al zonei după consultarea populației și obținerea acordului consiliilor locale, în condițiile legii

Anul 2021 a constituit un început promițător în asigurarea unei colaborări eficiente cu comunitățile învecinate cu Municipiul Târgu Secuiesc și Orașul Covasna. În anul 2021, ideea de proiect s-a concretizat, s-a elaborat cadrul logic al proiectului. În anul 2022, urmează etapa în care sunt analizate în amănunt aspectele cheie ale proiectului, cu implicarea principalilor factori interesați.

⁷⁵ Sursă informații: https://www.kezdi.ro/wp-content/themes/kezdi/dokumentumok/tanacshatarozatok/2021/116_1.pdf;

CAPITOLUL III - ANALIZA SWOT

3.1. Relevanța analizei SWOT

Se apreciază că eficiența unui sistem este influențată în mare măsură de capacitatea acestuia de a înțelege și de a se adapta la mediul ambiant, iar eficiența managementului presupune planificare, organizare, control, proceduri de lucru și o legislație adecvată.

Henri Fayol considera că planificarea strategică este cea mai importantă funcție managerială.

Analiza SWOT a fost gândită ca un instrument managerial ce colectează și organizează informația permițând managerilor să acționeze, să apere și să promoveze obiectivele organizației cu succese mai bune și constituie cea mai importantă tehnică managerială pentru înțelegerea poziției strategice a unei organizații. Toate acestea sunt perfect valabile și în cazul unei comunități locale.

Analiza SWOT are ca obiectiv de a recomanda strategiile care asigură cea mai bună aliniere între mediul intern și extern: alegerea strategiei corecte, încât să fie adaptate punctele tari la oportunități, să reducă la minimum riscurile și să elimine punctele slabe. Prin intermediul analizei SWOT vom scoate astfel în evidență punctele tari și punctele slabe din organizarea și funcționarea comunității.

Vom prezenta succint în cele ce urmează semnificația acronimului SWOT:

- **S - Strength / punctele tari** ale organizației – definesc valorile pozitive și condiționările interne care pot constitui surse pentru succesul organizației în atingerea obiectivului managerial;
- **W - Weaknesses / punctele slabe** sau zonele de vulnerabilitate - elemente ce pot împiedica atingerea obiectivelor;
- **O - Opportunities / oportunitățile** sau căile prin care pot fi influențate interesele organizației. De asemenea, oportunitățile sunt tendințe generale prezente în mediul extern, un fel de proiecție a „binelui viitor”;
- **T - Threats – amenințări** la adresa creșterii organizației respective, aspecte negative ce apar din supraexploatarea resurselor organizației, ori limitările care sunt impuse organizației din partea unui mediu extern aflat în schimbare. Pot fi riscuri tranzitorii sau permanente, poate fi o proiecție a riscului în viitor.

Analiza SWOT ajută la planificarea strategică în modul următor:

- este o sursă de informații pentru planificarea strategică;
- construiește punctele tari;
- corectează slăbiciunile;

- maximizează răspunsul la oportunități;
- ajută la depășirea amenințărilor la care este supusă organizația;
- ajută la identificarea competențelor de bază;
- ajută la stabilirea obiectivelor pentru planificarea strategică;
- ajută la cunoașterea trecutului și prezentului, dar și la anticiparea viitorului, astfel încât planurile pe care le faci să fie realizabile;
- oferă informații care ajută la sincronizarea resurselor și capacităților organizației cu mediul competitiv în care aceasta operează.

Alegerea strategiei corecte, fundamentată pe analiza SWOT, va fi în mod cert în avantajul comunității. Pe baza analizei situației existente, a fost realizată o analiză SWOT, care subliniază punctele tari, punctele slabe, oportunitățile de dezvoltare, dar și amenințările pentru comuna Brețcu. Analiza a fost realizată pe câteva domenii considerate de referință în contextul elaborării strategiei de dezvoltare locală a comunei:

- Infrastructură și dotări tehnico-edilitare
- Economie și dezvoltare rurală
- Educație
- Sănătate și protecție socială
- Mediu
- Cultură și turism
- Capacitate administrativă

Figura nr. 52 - Analiza SWOT⁷⁶

⁷⁶ Sursă informații: www.pixabay.com;

3.2. Analiza SWOT a comunei Brețcu

INFRASTRUCTURĂ ȘI DOTĂRI TEHNICO-EDILITARE	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ● Poziționarea geografică bună în raport cu municipiul Sfântu Gheorghe, reședința județului (51 km), cu municipiul Covasna (34 km), cu municipiul Târgu Secuiesc (16 Km) și cu municipii din alte județe - Brașov (76 km), Onești (54 km); ● Comuna este tranzitată de DN11 - <i>Limită jud. Brașov - Chichiș - Ozun - Moacșa - Târgu Secuiesc - Lemnia - Brețcu - Limită jud. Bacău</i>, fiind astfel racordată la drumul național; ● Acces direct la calea ferată și existența a două gări pe teritoriul comunei; ● Grad ridicat de electrificare; ● Acces la servicii poștale, telefonie fixă și mobilă, televiziune și internet; ● Transport public regulat în comună pe rutele – Brețcu – Brașov și Brețcu - Onești și retur; <ul style="list-style-type: none"> ● Comuna este parte în Asociația de Dezvoltare Intercomunitară de Utilități Publice pentru Serviciile de Salubritate a Localităților “ECO SEPSI”, Asociația LEADER Angustia Egyesület, Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zonă Metropolitană Târgu Secuiesc-Covasna și Asociația Caritas Alba Iulia - Asistenta Medicala Si Sociala - Cimas Brețcu; ● Există operator de salubritate la nivelul comunei, pe bază de contract – SC TEGA SA; ● Implicarea administrației publice locale în realizarea unor proiecte pentru dezvoltarea și modernizarea infrastructurii, inclusiv extindere rețea apă, canalizare și distribuție gaze naturale în satele comunei. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Starea necorespunzătoare a unei părți a drumurilor din comună, care necesită asfaltare și modernizare; ● Rețeaua de alimentare cu apă veche, fără investiții în extinderea și rețehnologizarea acesteia; ● Nu există rețea de canalizare la nivelul întregii comune, însă este în curs de realizare; ● Lipsa rețelei de distribuție a gazelor naturale la nivelul întregii comune, este în curs de realizare; ● Lipsa infrastructurii pietonale (trotuare); ● Lipsa pistelor și a parcarilor amenajate pentru bicicliști; ● Existența de drumuri de exploatație agricolă nemodernizate; ● Lipsa podețelor betonate pe întreg teritoriul comunei; ● Lipsa șanțurilor amenajate corespunzător pentru scurgerea apelor pluviale pe întreg teritoriul comunei; ● Lipsa unei parcuri amenajate în comună; ● Stații de transport public în comun care necesită amenajare; ● Zestrea culturală și de patrimoniu insuficient pusă în valoare; ● Lipsa cadastrarea terenurilor agricole afectează dezvoltarea teritoriului.

INFRASTRUCTURĂ ȘI DOTĂRI TEHNICO-EDILITARE	
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Posibilitatea de acces la Programele naționale, regionale și județene de dezvoltare a infrastructurii și la noi surse de finanțare; ● Existența unor planuri naționale de modernizare a rețelei rutiere; ● Atragerea de noi societăți de transport public în comun care să ofere servicii de calitate cetățenilor și care să favorizeze competitivitatea în acest domeniu; ● Programe de dezvoltare a infrastructurii și protecția mediului cu finanțare din fonduri europene nerambursabile; ● Dezvoltarea prin valorificarea resurselor de ordin natural, cultural și tradițional (monumente istorice, biserici, festivaluri folclorice, sărbători, produse cu specific local etc.); ● Dezvoltarea rețelei naționale de autostrăzi; ● Producerea de energii ecologice alternative. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Lipsa resurselor pentru (co)finanțarea investițiilor majore în infrastructura locală; ● Orientarea programelor europene și guvernamentale spre alte zone considerate prioritare; ● Nefinalizarea lucrărilor inițiate din fonduri europene sau întârzierea acestor lucrări poate duce la pierderea finanțării pentru proiectele respective; ● Migrarea forței de muncă din mediul rural poate duce la imposibilitatea realizării unor investiții și proiecte de infrastructură; ● Creșterea daunelor provocate de animalele sălbatice; ● Accentuarea poluării din cauza circulației rutiere de tranzit; ● Dezastrele naturale (spre ex. incendiile, inundațiile, alunecările de teren, înzăpezirile etc.) care pot afecta sau chiar distruge infrastructura rutieră și cea tehnico-edilitară.

ECONOMIE ȘI DEZVOLTARE RURALĂ	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ● Așezare economico - geografică favorabilă; ● Suprafață ridicată ocupată de păduri (peste 70%) – ceea ce sprijină exploatarea și prelucrarea lemnului; ● Sol și mediu nepoluat, favorabil practicării agriculturii ecologice; ● Disponibilitatea materiilor prime agricole pentru anumite activități industriale: prelucrarea lemnului, industria ușoară/ confecții, industria alimentară, depozitare/ condiționare produse, zootehnie; ● Suprafețe agricole cu potențial de dezvoltare a agriculturii; ● Soluri propice pentru pepiniere pomicole; ● Accesibilitatea serviciilor urbane; 	<ul style="list-style-type: none"> ● Un procent de 26% din suprafața teritoriului administrativ al comunei este reprezentat de terenuri agricole; ● Potențial agricol scăzut; ● Infrastructura de sprijin a afacerilor în stadiu incipient de dezvoltare (inclusiv pentru agricultură); ● Infrastructură edilitară în stadiu incipient – rețele de apă, canalizare, gaze naturale – în extindere la nivelul celui de-al doilea sat al comunei, Mărtănuș, în timp ce în satul Oituz, extinderea rețelei de apă, canalizare și gaze naturale este doar un proiect de viitor; ● Străzi neasfaltate infrastructura rutieră, mai ales cea agricolă, nu este suficient

<ul style="list-style-type: none"> ● Prezența pe teritoriul comunei a unor societăți, având ca obiect principal de activitate exploatarea lemnului, confecții textile, industrie alimentară, ceea ce determină inclusiv crearea de noi locuri de muncă; ● Prezența unor operatori economici cu cifră de afaceri semnificativă, ceea ce determină existența unui mare număr de locuri de muncă la nivelul comunei: SC SECONF SA. - unitate ce produce pantaloni pentru export, Sectorul de Exploatare, Transport Tehnologic de Prelucrare Primara a Lemnului (311 angajați) - activitate de exploatare si transport a materialului lemnos, S.C. TARLUNGEANU SRL (7 angajați) - industrializarea laptelui, restaurantul BENZ-MAR cu motel și benzinărie, hanul Lima (cazare, restaurant); ● Șomaj sub media comunelor din județ; ● Locuri de muncă accesibile în zonă. 	<p>modernizată;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Lipsuri în infrastructura agricolă; ● Lipsă modalităților de transport pentru navetiștii din satele aparținătoare; ● Fermierii, în marea lor majoritate, nu sunt organizați în entități cu personalitate juridică, ceea ce face dificilă accesarea programelor de finanțare ale Guvernului României și Uniunii Europene; ● Insuficiența rețelelor de colectare a produselor agricole vegetale și animale și promovare a acestora către procesatori; ● Lipsa pieței de desfacere a produselor agricole și prețul scăzut al produselor agricole în general; ● Îmbătrânirea populației; ● Scăderea numărului unităților de cazare pe teritoriul comunei, ceea ce determină lipsa dezvoltării turismului; ● Resurse și atracții turistice nevalorificate; ● Lipsă de cooperare în domeniul turismului; ● Potențial turistic încă neexploatat: biserici și monumente istorice, trasee turistice montane, promovarea ariilor naturale protejate, agro-turism.
ECONOMIE ȘI DEZVOLTARE RURALĂ	
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Poziționare ce asigură avantaj comparativ; ● Căi de comunicații, drum European E574; ● Existența cadrului legislativ, a strategiilor guvernamentale și a programelor de finanțare pentru înființarea de IMM-uri; ● Avantajele oferite de programele de dezvoltare pentru înființarea de forme asociative în sectorul agricol; ● Creșterea competitivității sectorului agricol prin sprijinirea tinerilor fermieri în dezvoltarea afacerilor; ● Facilitățile oferite în cadrul Politicii Agricole Comune și a Politicii de Dezvoltare Regională; ● Posibilități de investiții în prelucrarea produselor locale; ● Existența piețelor de desfacere la nivel național și european pentru produsele 	<ul style="list-style-type: none"> ● Schimbări frecvente în legislația economică și cea fiscală; ● Numărul de concurenți în creștere pentru producătorii de produse agroalimentare de pe piața Uniunii Europene; ● Capacitate redusă de cofinanțare a proiectelor și condiții tot mai grele de creditare din partea sectorului bancar; ● Lipsa capacitații de atragere a investitorilor străini. ● Condițiile meteorologice nefavorabile care pot crea daune producătorilor agricoli; ● Dezastrele naturale (inundațiile, incendiile, seceta); ● Lipsa politicilor specifice de promovare și valorificare a produselor locale; ● Costuri ridicate ale investițiilor în turism;

<p>agricole și alimentare și cererea continuă pentru acestea;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Interesul ridicat de pe piața produselor agricole și alimentare pentru produsele ecologice; ● Programe de finanțare pentru reconversie profesională; ● Resurse favorabile dezvoltării de unități agroturistice; ● Integrarea produselor locale în circuitul turistic local; ● Crearea de parteneriate public-private în folosul dezvoltării industriale. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Importul produselor agricole; ● Îmbătrânirea populației agrare; ● Economie locală vulnerabilă; ● Criza economică globală.
--	--

EDUCAȚIE	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ● Existența pe teritoriul comunei a câte unei grădinițe și școli primare în fiecare sat aparținător, precum și a unei școli gimnaziale care sunt accesibile tuturor copiilor din comunitate; ● Existența unor condiții optime pentru realizarea actului educațional - clădirile celor 3 școli care funcționează în comună au fost reabilitate și modernizate; ● Existența unei infrastructuri culturale dezvoltate la nivelul comunei – bibliotecă comunală, cămine culturale, muzeu etnografic; ● Personal didactic calificat în comună; ● Apropierea de municipiul Târgu Secuiesc, Covasna, preum și de municipiile Brașov, Onești, dar și de Sfântu Gheorghe – reședința județului determină accesul facil al elevilor din comună la liceele din aceste orașe; ● Existența unui mijloc de transport dedicat pentru transportarea copiilor la unitățile școlare; ● Existența unui parteneriat la nivelul compartimentului de asistență socială din cadrul Comunei cu Asociația ”Sf. Voievod Ștefan cel Mare” Harja, jud. Bacău, care sprijină copiii din comună pentru a reduce abandonul școlar; 	<ul style="list-style-type: none"> ● Infrastructura de învățământ necesită dotare cu tehnologie modernă, corespunzătoare unui act educațional de calitate; ● Apariția pandemiei Covid 19 la începutul anului 2020 a determinat desfășurarea în condiții improprii a actului educațional, situație valabilă la nivel național; ● Lipsa cursurilor de instruire a cadrelor didactice pentru desfășurarea actului educațional online; ● Neparticiparea la cursuri la clasă se răsfrânge negativ asupra rezultatelor școlare ale elevilor, ceea ce a creat discrepanțe la nivelul performanțelor școlare față de media la nivel național; ● Slaba implicare a societății civile în activități de voluntariat; ● Abandonul școlar, în special în rândul populației rrom; ● Plecarea tinerilor din comună; ● Cerc restrâns de intelectuali; ● Nivel scăzut de educație la nivelul populației comunei.

<ul style="list-style-type: none"> ● Existența unui parteneriat cu centrul de zi pentru copii „Sfântul Dionisie Exiguul”– Hârja” – acordarea unei mese calde pentru copiii nevoiași și organizarea și funcționarea Centrului de creație, artă și tradiție „Sfintii Împărați Constantin și Elena” în parteneriat cu Școala nr. 2 Oituz. 	
<p style="text-align: center;">OPORTUNITĂȚI</p>	<p style="text-align: center;">AMENINȚĂRI</p>
<ul style="list-style-type: none"> ● Posibilitatea accesării de fonduri europene structurale pentru dotarea școlilor, pentru modernizarea și dotarea bibliotecilor comunale, a căminelor culturale și structurilor sportive; ● Stabilirea de parteneriate care să favorizeze dezvoltarea unor servicii social-educative noi și de calitate; ● Existența de programe de formare a personalului în colaborare cu specialiști din țară și din străinătate; ● Explorarea unor proiecte comune cu centrul de zi care își desfășoară activitatea în cadrul comunei, satul Oituz, dedicat luptei împotriva reducerii abandonului școlar și părăsirii timpurii a școlii; ● Implicarea Comunei Brețcu în calitate de membru în cadrul mai multor entități colaborativ – asociative și expunerea la diverse propuneri de colaborare pentru dezvoltarea socio-educatională-economică a comunei; ● Existența unei asociații a părinților, care susține și activități de consiliere parentală pentru o educație de calitate; ● Infrastructură care să servească posibilitățile sportive și de recreere; ● Extinderea informatizării procesului educativ. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Schimbarea structurii demografice; ● Reducerea coeziunii sociale; ● Apariția noilor conflicte între cei sosiți și populația nativă; ● Schimbări dese ale sistemului de învățământ și ale programei școlare; ● Scăderea natalității; ● Îmbătrânirea populației; ● Migrația tinerilor; ● Creșterea ratei de părăsire a sistemului de învățământ în mediul rural; ● Subfinanțarea sistemului educațional; ● Accentuarea scăderii calității procesului de învățământ; ● Nivelul de trai redus limitează și oportunitățile de dezvoltare socială și educațională; ● Politica de salarizare în domeniul educației slab motivantă.

SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ● Existența unui dispensar medical în comună, cu 2 medici de familie, precum și a unui cabinet stomatologic și a unei farmacii; ● Existența în comună a unui punct de lucru ISU, dotat cu 2 autospeciale de pompieri și 1 autospecială SMURD, precum și a unui Serviciu Voluntar pentru Situații de Urgență - SVSU Brețcu, dotat cu autospecială de intervenții rapide; ● Existența unui compartiment de asistență socială la nivelul aparatului de specialitate al primarului comunei; ● Asigurarea de servicii sociale pentru persoanele cu handicap grav, prin încadrarea și instruirea asistenților personali; ● Buna organizare a serviciilor de consiliere și informare în cadrul aparatului de specialitate al Primarului; ● Existența Așezământului Social „Asociația Caritas Alba Iulia - Asistenta Medicală Si Socială - Cimas Brețcu, care asigură servicii socio – medicale de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Sistemul de ajutor social nu încurajează reintegrarea activă; ● Lipsa unor studii profesionale pentru monitorizarea și analiza nevoilor reale ale comunității; ● Unitățile și personalul sistemului public de sănătate sunt insuficiente, raportat la efectivul populației rurale; ● Accesul inegal al populației la infrastructura și servicii de sănătate și educație, în special în satul Oituz; ● Ritm lent privind dezvoltarea de competențe digitale și alte competențe necesare pentru a crește calitatea serviciilor medicale și socio-medicale, precum și a serviciilor sociale integrate (în special în ce privește creșterea capacității administrației și altor structuri publice și private); ● Infrastructură, servicii și oportunități insuficiente pentru persoanele cu dizabilități; ● Personal medical insuficient.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Accesarea programelor cu finanțare europeană și/sau națională destinate reabilitării și extinderii clădirilor, respectiv dotării cu echipamente a unităților medicale; ● Existența programelor și fondurilor naționale și europene accesibile pentru grupuri dezavantajate: programe sociale, programe de incluziune, programe educative, programe de mică infrastructură; ● Implementarea Programului operațional pentru ajutorarea persoanelor defavorizate; ● Existența la nivelul comunei și a județului de modele de bună practică în furnizarea de servicii sociale; ● Promovarea voluntariatului. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Concentrarea specialiștilor, ca număr și timp de lucru, în unitățile medicale din mediul urban și dezechilibrarea sistemului public de sănătate; ● Epuizarea din ce în ce mai rapidă a bugetelor unităților sanitare și CJAS, în urma multiplicării numărului bolnavilor ce necesită investigații și tratamente costisitoare; ● Nivelul de trai redus poate duce la creșterea morbidității în mediul rural; ● Deciziile cu privire la dezvoltarea serviciilor sociale aparțin factorilor politici; ● Insuficiența fondurilor pentru susținerea serviciilor sociale specializate; ● Scăderea solidarității sociale.

MEDIU	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ● Existența pe teritoriul comunei a ariei protejate Arie protejată naturală principală: Oituz-Ojdula Custode: Ocolul Silvic Privat Brețcu, Cod: ROSCI0130; ● Lipsa unor factori poluanți majori – comuna se află într-o zonă neafectată de dezvoltarea industrială excesivă; ● Existența unei resurse bogate de ape de subteran și suprafață (lacurile, râurile, pâraiele și lacul cu apă sulfuroasă); ● Mediu de locuit apropiat de natură; ● Faună sălbatică bogată, biodiversitate de nivel înalt, ecosisteme valoroase; ● Păduri valoroase din punct de vedere a calității mediului; ● Comuna Brețcu este parte în Asociația de Dezvoltare Intercomunitară de Utilități Publice pentru Serviciile de Salubritate a Localităților “ECO SEPSI”, având contract cu operatorul de salubritate SC TEGA SA. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Lipsa monitorizării mediului înconjurător la nivelul comunei; ● Valorificarea scăzută a zonelor protejate; ● Colectarea deșeurilor menajere nu este selectivă în totalitate; ● Mentalitate necorespunzătoare cu privire la protecția mediului și naturii; ● Existența factorilor de risc natural: incendii, zonele inundabile, eventuale accidente feroviare; ● Existența traficului auto intens, care să aibă un impact negativ asupra factorilor de mediu; ● Lipsa unor terenuri aflate în proprietatea consiliului local care să poată fi utilizate în scop comunitar și de dezvoltare; ● Lipsa de educație și de responsabilitate a populației în raport cu mediul.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Existența fondurilor de investiții direcționate către proiecte în domeniul salubrității, canalizării, apelor uzate și protecției mediului în general; ● Introducerea surselor regenerabile de energie (panouri fotovoltaice, etc.); ● Existența unor finanțări guvernamentale pentru proiecte de mediu (lucrări de regularizare a scurgerilor pe versanți, îndiguiiri, apărări și consolidări de maluri și albie, decolmatări, etc.); ● Existența programelor de finanțare susținute din Fondul pentru Mediu, precum: programul Rabla, programul de îmbunătățire a calității mediului prin împădurirea terenurilor agricole degradate, programul național de îmbunătățire a calității mediului prin realizarea de spații verzi în localități. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Creșterea daunelor provocate de animalele sălbatice; ● Accentuarea poluării din cauza circulației rutiere de tranzit; ● Schimbările climatice generate de încălzirea globală; ● Condițiile meteorologice extreme care conduc la riscuri de genul inundațiilor și a secetei tind să devină mai frecvente și intensitatea lor să sporească; ● Degradarea cadrului natural în cazul dezvoltării urbanistice necontrolate; ● Incapacitatea de cofinanțare a proiectelor cu finanțare europeană; ● Poluarea aerului, apei și solului de către operatorii economici din zonă.

CULTURĂ ȘI TURISM	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ● Existența a 2 cămine culturale și a unui centrul cultural în comună, unde se organizează evenimente cultural-artistice; ● Prezența pe teritoriul comunei a unor monumente istorice, care pot fi considerate obiective culturale de referință; ● Lăcașurile de cult de pe teritoriul comunei: biserici ortodoxe, biserici romano-catolice; ● Muzeul etnografic; ● Cadrul natural deosebit; ● Situl arheologic de la Brețcu, punct "Cetatea Veneturné"; ● Castrul roman Angustia, Termele romane de la Brețcu, Canabele castrului roman Angustia; ● Situl "Cetatea Rákoczy", Situl "Cetatea Rákoczy", Fortificație în satul Oituz; ● Existența pe teritoriul comunei a Ariei protejată naturală principală: Oituz-Ojdula Custode: Ocolul Silvic Privat Brețcu, Cod: ROSCI0130; ● Aer curat, poluare redusă; ● Conservarea portului popular și a unor obiceiuri străvechi; ● Administrație locală care stimulează și sprijină evenimentele culturale; ● Localități înfrățite; ● Numeroase evenimente locale; ● Existența ansamblului de dans popular secuiesc "Csalaka", care promovează dansuri tradiționale locale la diverse evenimente la care participă; ● Existența Ansamblului de teatru din Brețcu, cu o tradiție de 10 ani, unde activează tineri din comună între 14-25 ani; ● Existența unor lucrări literare specifice dedicate tradițiilor și folclorului local (Monografia localității Brețcu, diverse lucrări științifice dedicate prezentării tradițiilor locale). 	<ul style="list-style-type: none"> ● Lipsa unităților de cazare pe teritoriul comunei, ceea ce determină slaba dezvoltare a turismului; ● Lipsa unor restaurante/unități alimentare cu specific tradițional; ● Lipsa unor trasee turistice tematice; ● Pregătirea profesională slabă a lucrătorilor din domeniul turismului, ● Necunoașterea limbilor străine, lipsa pachetelor turistice; ● Transportul în comun slab dezvoltat, infrastructura de transport alternativ aproape inexistentă (ex. ciclism); ● Lipsa unor utilități, cum ar fi rețeaua de canalizare și alimentarea cu gaze naturale a comunei; ● Infrastructura rutieră insuficient modernizată; ● Absența unui centru de informare turistică la nivelul comunei; ● Mijloace și activități de informare și semnalizare turistică insuficiente (incl. în limbi de circulație internațională); ● Practicarea unui turism de tranzit; ● Lipsa programelor de instruire în domeniul turismului, care să ofere forță de muncă calificată; ● Promovare insuficientă a localității; ● Infrastructura sportivă și de agrement insuficient dezvoltată; ● Pierderea tradițiilor ca urmare a neimplicării în conservarea acestora; ● Posibilități de agrement limitate la acest moment.

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Dezvoltarea de parteneriate între administrația publică locală, producătorii locali, unități de turism și agrement și ONG-uri locale în scopul dezvoltării infrastructurii turistice și de agrement; ● Organizarea unor evenimente de tradiție în zonă: Comemorarea revoluției de la 1848 și a contribuției lui Gabor Aron (15 martie), Carnavalul de Lăsatul Secului (Octombrie), Udatul câmpurilor pentru creșterea recoltelor bogate în a doua zi de Paște etc. ● Combinarea turismului cu alte activități (îngrijirea sănătății –exemplu regional: turismul balnear - sector de specializare inteligentă, industrii culturale, industrii artisanale); ● Posibilitatea atragerii resurselor financiare pentru dezvoltarea infrastructurii culturale, sportive și de agrement, precum și pentru organizarea de evenimente cultural-artistice, de promovare a folclorului și tradițiilor locale; ● Implementarea conceptului de management al destinației turistice la nivel de arealuri turistice. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Apariția conflictelor etnice; ● Creșterea dependenței în rândul vârstnicilor; ● Continuarea scăderii numărului de copii; ● Întărirea proceselor migraționale; ● Slăbirea apartenenței comunitare; ● Pierderea încrederii față de instituțiile comunitare; ● Criza economică globală; ● Schimbările climatice au efecte negative asupra activităților economice, inclusiv a celor de turism și agrement; ● Calamități naturale (inundații, cutremure etc.) sau situații excepționale (epidemii, pandemii, războaie etc); ● Lipsa de interes a generației tinere pentru conservarea tradiției; ● Îmbătrânirea populației și migrația tinerilor; ● Defrișările și exploatarea silvice intense, lucrările care afectează albiile râurilor, pășunatul în zonele protejate etc pot afecta peisajele naturale care atrag turiștii; ● Lipsa standardizării serviciilor turistice (standardele de calitate în domeniul turismului nu sunt cunoscute și respectate de către toți furnizorii de servicii turistice); ● Corelarea redusă între strategiile și politicile de marketing în domeniul turismului existente la nivel local.

CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ● Management performant al Primăriei; ● Funcționari publici și personal contractual cu studii și experiență în administrația publică locală; ● Asigurarea liberului acces la informațiile de interes public; ● Transparență decizională; ● Dotare cu tehnică modernă; ● Lucru în sistem informatizat, inclusiv online; ● Răspuns prompt către cetățean; ● Preocuparea pentru implementarea de proiecte de investiții care să determine dezvoltarea comunității sub aspect economic, social, cultural etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Lipsa resurselor financiare proprii pentru realizarea de investiții în vederea dezvoltării capacității administrative; ● Absența la nivel național a unui sistem de monitorizare și evaluare a modului de furnizare a serviciilor publice; ● Personal insuficient în administrație; ● Complexitatea formalităților/ procedurilor administrative care trebuie îndeplinite în relația administrație – cetățean; ● Implicarea redusă a societății civile în stabilirea strategiilor locale pe termen mediu și lung.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ● Existența cadrului legal privind autonomia financiară și administrativă la nivelul autorității administrației publice locale; ● Existența unei surse alternative generatoare de venituri proprii, prin proiectele finanțate din fonduri nerambursabile; ● Implicare și colaborare între APL și sfera civilă; ● Prezența ONG-urilor în spațiul rural; ● Existența mecanismelor de cooperare/colaborare/parteneriat, cum ar fi: asociații de dezvoltare intercomunitară, grupuri de acțiune locală, parteneriate public-public, public-privat, etc.; ● Punerea la dispoziția autorității administrației publice locale de instrumente de management eficiente pentru desfășurarea activității în condiții de eficiență, economicitate și eficacitate. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Accentuarea problemelor sociale, pe fondul sărăcirii populației; ● Legislație neclară, generată de întârzierea adoptării normelor de aplicare a unor acte normative, contradicții între prevederile legale și suprapuneri de acte normative; ● Regulile de finanțare, atât regulile specifice ale finanțatorului, cât și legislația națională aplicabilă, nu sunt corelate și armonizate astfel încât să permită o aplicare facilă, unitară, previzibilă și sustenabilă, de natură să contribuie la dezvoltarea capacității beneficiarilor și la eficientizarea activităților acestora; ● Influența și presiunile factorului politic.

În analiza de mai sus, am însumat concluziile afirmate în diferitele capitole ale analizei de potențial a Comunei Brețcu, grupându-le în funcție de domeniile de care aparțin. Conform metodologiei generale de planificare strategică, pe baza caracteristicilor de mai sus, este nevoie de formularea obiectivelor și de stabilirea domeniilor de dezvoltare, de stabilirea celor mai importante măsuri. În mod fundamental, o localitate poate construi pe punctele tari deja existente, valorificându-le în cel mai eficient mod posibil, urmând ca în paralel să își dizolve punctele slabe și să profite de oportunitățile care apar. La planificarea fiecărei intervenții, luarea la cunoștință și tratarea amenințărilor reprezintă o parte a gestionării riscurilor.

Pentru comuna Brețcu, rezultă că prin acțiunile desfășurate, atât la nivel de individ, comunitate, localitate cât și la nivel micro-regional, un obiectiv major este acela de a crea modele, exemple de bună practică, care să genereze creștere, dezvoltare și inițiative constante. Este nevoie de acțiuni și dezvoltări durabile și echilibrate ale teritoriului comunei Brețcu în integralitatea lui, pentru a genera o dezvoltare durabilă și în acord cu nevoile cetățenilor săi.

Figura 53 - Vedere panoramică la Brețcu, Județul Covasna⁷⁷

⁷⁷ Imagini din arhiva personală;

CAPITOLUL IV - STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ

4.1. Identitate

4.1.1. Misiunea

Misiunea administrației publice locale este de a asigura dezvoltarea durabilă a comunității, prin prestarea de servicii publice de calitate, crearea condițiilor pentru atragerea de noi investiții, înființarea de locuri de muncă și ridicarea nivelului de trai al locuitorilor.

4.1.2. Viziunea

Comuna Brețcu 2027 - o comunitate rurală modernă, orientată spre dezvoltare durabilă, cu o infrastructură adaptată noilor tendințe, în scopul creșterii calității vieții cetățenilor săi.

Viziunea de dezvoltare a comunei Brețcu ne oferă o imagine în legătură cu ceea ce se intenționează a fi Brețcu în următorii ani, bazată pe modul în care ar dori localnicii, prin reprezentanții lor, să își vadă comuna în următorii ani, elaborată pe următoarea perioadă de programare 2020-2027. Cele mai importante elemente ale imaginii de viitor proiectată pentru comună se bazează pe următoarele direcții generale:

- modernizarea și dezvoltarea economică durabilă a comunei;
- îmbunătățirea echipării teritoriale cu dotări edilitare, utilități, infrastructuri de acces;
- dezvoltarea de acțiuni ce vizează incluziunea socială și creșterea calității vieții locuitorilor comunei, inclusiv o viață socio-culturală dezvoltată;
- promovarea patrimoniului material și imaterial și respectul față de natură și mediu;
- consolidarea capacității administrației publice locale.

Această viziune poate fi percepută și ca o alegere de valori a comunității locale, elementele care stabilesc atributele imaginii de viitor sunt înrădăcinate în sistemul de valori al comunității, creând astfel armonia dintre acțiunile diferiților actori locali și stabilind o directivă unitară acestora. Este important de menținut, că de natura imaginii de viitor aparține aspirația spre integrare, depășirea într-o oarecare măsură a realității, proiecția idealizată a dorințelor. Mai mult, imaginea de viitor, respectiv unele elemente ale sale, în această formulare pare să promită sarcini care trec de orizontul temporar al prezentei strategii (2027). Tocmai de aceea este nevoie de adaptarea obiectivelor de dezvoltare, a axelor prioritare și a măsurilor la orizontul temporar al planificării, de elaborarea sistemului de monitoring strategic.

Imaginea generală de viitor, respectiv defalcarea ei până în anul 2027 reprezintă o bază solidă pentru elaborarea sistemului de priorități al strategiei, pentru formularea sarcinilor pe termen scurt, respectiv mediu.

4.2. Obiectiv general

Imaginea de viitor al strategiei aduce la lumină acele condiții sociale, economice și de mediu, spre care comunitatea locală dorește să se miște la momentul elaborării strategiei. În această abordare noțiunea de dezvoltare nu înseamnă altceva, decât distanța măsurată de la starea actuală, apropierea de starea dorită unde se dorește să se ajungă. Această apropiere devine posibilă prin formularea obiectivelor de dezvoltare și a axelor prioritare.

Obiectivul general este dezvoltarea durabilă a comunei Brețcu, prin creșterea competitivității economiei locale și ridicarea nivelului de viață al tuturor locuitorilor săi.

4.3. Obiective strategice, obiective prioritare și măsuri aferente

Ținând cont de atribuțiile (cadrul legal, inclusiv drepturile de proprietate), resursele umane și financiare ale consiliului județean, precum și de oportunitățile de finanțare nerambursabilă prezente și viitoare, proiectele au fost împărțite în două categorii: proiecte prioritare/strategice și proiecte suport.

Proiectele prioritare/strategice sunt acelea care vin în întâmpinarea directă a pericolelor strategice ale județului și care, ținând cont de sursele de avantaj competitiv și de factorii strategici cheie, contribuie în mod determinant la atingerea obiectivelor strategice și urmărirea viziunii de dezvoltare a comunei. De asemenea, proiectele strategice sunt acele proiecte care intră în sfera de atribuții a Consiliului Local al Comunei Brețcu și pentru care acesta dispune de resursele, instrumentele și pârgghiile necesare inițierii și implementării lor.

Proiectele suport sunt acele proiecte care contribuie la rezolvarea unor probleme punctuale identificate în analiza preliminară și care intră parțial sau total în sfera de atribuții a Consiliului Local al Comunei Brețcu. Portofoliul proiectelor suport poate fi actualizat ori de câte ori este nevoie, în funcție de context. Pentru proiectele strategice, structura portofoliului de proiecte include elemente referitoare la obiectivul strategic vizat, locație, stadiul proiectului (SF, DALI, fișă de proiect) buget estimat, posibilă sursă de finanțare; perioada estimată pentru implementare și observații. Portofoliul proiectelor suport este inclus în strategie, iar structura acestuia include elemente referitoare la UAT-ul pe teritoriul căruia va fi implementat și în a cărui responsabilitate principală este dezvoltarea și implementarea proiectului, domeniul de intervenție, valoarea estimată,

posibila sursă de finanțare, beneficiarul/beneficiarii proiectului, parteneri, indicatori de realizare, stadiu proiect, perioada estimată pentru implementare și observații.

La nivelul comunei Brețcu, au fost identificate 7 domenii de intervenție, cărora le corespund următoarele obiective strategice:

Obiectiv strategic 1

Modernizarea infrastructurii locale de transport și a dotărilor tehnico-edilitare

În prezent, infrastructura rutieră a comunei prezintă anumite vulnerabilități cum ar fi:

- accesibilitate limitată în anumite zone;
- drumuri comunale/ străzi, trotuare nemodernizate;
- lipsa pistelor și a parcărilor de biciclete în punctele de interes ale comunei;
- infrastructură pietonală insuficient dezvoltată;
- lipsa podețelor betonate în comună;
- șanțurile pentru scurgerea apelor pluviale nu sunt amenajate în întregime;
- drumurile de hotar nemodernizate.

Din punct de vedere al utilităților publice:

- rețeaua de alimentare cu apă a comunei ar trebui extinsă;
- rețeaua de canalizare menajeră și stație de epurare trebuie extinsă și la nivelul satelor Mărtănuș și Oituz;
- sistemul de distribuție gaze naturale trebuie extins la nivelul întregului teritoriu al comunei
- este necesară extinderea rețelei de energie electrică și a iluminatului public modern;
- se recomandă utilizarea surselor regenerabile de energie.

La sfârșitul perioadei 2021-2027, comuna Brețcu va beneficia de o rețea de drumuri de acces și străzi modernizate, de noi trasee și parcuri pentru auto, de trotuare amenajate pentru pietoni, de spații verzi extinse. Comuna Brețcu va fi un loc în care cetățenii vor beneficia de alimentare cu apă și canalizare, gaze naturale, iluminat public modern, inclusiv din energii regenerabile, ca bază a apropierii condițiilor de viață de standardele europene.

Obiective prioritare și măsuri aferente

Obiective prioritare	Măsuri aferente
1.1 Îmbunătățirea mobilității locuitorilor și mărfurilor prin dezvoltarea și modernizarea rețelei de infrastructură rutieră	1.1.1 Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri în vederea îmbunătățirii conexiunii rutiere în comună și între localitățile din județ
	1.1.2 Reabilitarea, modernizarea și extinderea drumurilor ce deservește obiective economice
1.2 Îmbunătățirea infrastructurii tehnico- edilitare	1.2.1. Actualizare PUG
	1.2.2 Introducerea, extinderea, reabilitarea și modernizarea rețelei de apă și canalizare
	1.2.3 Sprijinirea extinderii și modernizării rețelei de gaze naturale
	1.2.4 Sprijinirea extinderii și modernizării rețelei de curent electric
	1.2.5. Sprijinirea extinderii și modernizării rețelei de iluminat public
	1.2.6 Lucrări de cadastru
	1.2.7 Susținerea serviciilor religioase pentru cetățeni

Obiectiv strategic 2**Dezvoltarea economiei locale și creșterea competitivității acesteia**

Dezvoltarea mediului de afaceri local prin sprijinirea întreprinzătorilor privați existenți și atragerea de noi investitori va avea efecte benefice pentru întreaga comunitate locală. Pornind de la o utilizare mai eficientă a resurselor locale (fond funciar, terenuri agricole, fond forestier, resurse naturale și antropice, cunoștințe locale, etc.) prioritatea cuprinde un set de măsuri și intervenții care vor contribui la creșterea spiritului antreprenorial și la creșterea competitivității întreprinderilor locale. Resursele locale în momentul de față sunt valorificate cu o eficiență moderată (sau nu sunt valorificate deloc). Relansarea și dezvoltarea economiei locale reprezintă o activitate complexă care necesită mai multe intervenții și investiții. Această activitate trebuie să cuprindă întregul sistem, începând de la înființarea unui mediu de afaceri favorabil, până la aprofundarea relațiilor economice sau la sincronizarea proceselor legate de cerere și ofertă. Totodată presupune deschiderea față de noile tehnologii și cunoștințe care asigură o producție cu valoare adăugată mai mare, înființarea relațiilor de cooperare și sprijinirea accesării piețelor de desfacere.

Măsurile de dezvoltare formulate în cadrul în cadrul prezentului obiectiv strategic, pornind de la sectorul agricol și până la sectorul serviciilor cuprinde toate sectoare ale economiei și solicită intervenții din partea actorilor cheie. De asemenea sunt incluse intervențiile care vizează eradicarea

problemelor legate de ocuparea forței de muncă și de calitatea resursei umane. Formarea, calificarea sau recalificarea poate induce rezultate în creșterea competitivității comunei și poate contribui la creșterea nivelului de trai al localnicilor prin îmbunătățirea șanselor de ocupare și în același timp cresc atractivitatea comunei în rândul investitorilor/firmelor. Vor fi astfel obținute:

- venituri mai mari la bugetul local;
- valorificarea potențialului natural, economic-social, cultural etc. al comunității locale;
- crearea de noi locuri de muncă;
- specializarea forței de muncă;
- incluziune socială;
- promovarea comunei pe plan național și internațional.

Se impune de asemenea sprijinirea producătorilor locali pentru creșterea competitivității și consolidarea poziției acestora pe piața națională și internațională. Aceasta implică inclusiv dezvoltarea infrastructurii rutiere de transport de mărfuri și persoane, precum și dotări tehnico-edilitare la standarde moderne.

Obiective prioritare și măsuri aferente

Obiective prioritare	Măsuri aferente
2.1 Creșterea competitivității producătorilor locali	2.1.1 Valorificarea inteligentă a potențialului agro-zootehnic, viticol, pomicol și silvicol al comunității
	2.1.2 Susținerea industriilor creative
2.2 Dezvoltarea capitalului uman	2.2.1 Susținerea programelor adecvate de formare a resursei umane potrivit dinamicii pieței de muncă
	2.2.2 Calificarea/recalificarea în domeniile cu potențial competitiv, în vederea configurării condițiilor pentru specializare inteligentă
	2.2.3 Dezvoltarea și suținerea antreprenoriatului
2.3 Dezvoltarea serviciilor de consultanță și expertiză în afaceri competitive	2.3.1 Sprijinirea omologării și promovării produselor agroalimentare cu specific local
	2.3.3 Facilitarea accesului la finanțare, inclusiv a accesului la informațiile cu privire la sursele de finanțare

Obiectiv strategic 3

Servicii de educație moderne și performante

Nu se poate vorbi de dezvoltarea durabilă a unei comunități fără asigurarea de servicii de educație moderne și performante. Societatea bazată pe informație și cunoaștere, este o realitate a zilelor noastre, față de care nici o așezare nu se poate izola fără a avea urmări foarte grave. Fără pregătirea pentru viață a generației următoare și fără asigurarea posibilității de educație a adulților, șansele de competitivitate pe piața muncii și de generare de venituri al persoanelor care formează comunitatea, vor scădea excesiv, situație care se observă și la nivelul comunei. Constituie priorități pentru administrația publică locală:

- modernizarea și dotarea instituțiilor de învățământ;
- dotarea cu echipamente didactice și tehnologie performantă pentru creșterea calității actului educațional;
- modernizarea bibliotecii comunale;
- modernizarea terenurilor de sport și amenajarea de noi spații de recreere;
- întreținerea și amenajarea de locuri de joacă pentru copii și adolescenți;
- reabilitarea căilor de acces spre unitățile de învățământ;
- susținerea performanței școlare cu burse de merit și alte stimulente;
- organizarea de campanii împotriva abandonului școlar și părăsirii timpurii a școlii;
- stabilizarea personalului didactic calificat în unitățile de învățământ din comună.

Administrația publică locală, în colaborare cu conducerea unităților de învățământ de pe raza comunei urmăresc în acest fel creșterea performanțelor școlare, dar și reducerea absenteismului și a abandonului școlar.

Obiective prioritare și măsuri aferente

Obiective prioritare	Măsuri aferente
<i>3.1 Asigurarea accesului tuturor cetățenilor la servicii de educație</i>	3.1.1 Asigurarea educației de bază pentru toți cetățenii, prin sprijinirea învățământului primar și gimnazial și prevenirea abandonului școlar
	3.1.2 Creșterea accesului la servicii de educație și formare profesională, favorabile incluziunii
	3.1.3 Adaptarea sistemului de educație la soluțiile online sau la distanță și acordarea de șanse de acces la educație, în special copiilor din comunitățile și grupurile dezavantajate

3.2 Susținerea performanței școlare și a specializării inteligente	3.2.1 Susținerea elevilor cu potențial intelectual crescut, precum și a elevilor ce provin din familii defavorizate
	3.2.2 Susținerea specializării inteligente, creșterea adaptabilității ofertei educaționale la cerințele pieței muncii și adaptarea competențelor absolvenților la cerințele angajatorilor
	3.2.3 Creșterea calității și relevanței mediilor de învățare pentru procesul de învățare și piața muncii, inclusiv învățământ la distanță și online

Obiectiv strategic 4

Servicii de sănătate și sociale de calitate

Creșterea calității vieții cetățenilor comunei este întemeiată și pe servicii de sănătate și de protecție socială furnizate la cele mai înalte standard în domeniu.

Pe teritoriul comunei Brețcu, există 2 cabinete de medicină de familie, unul care funcționează în regim privat, celălalt funcționând cu subvenție de la administrația publică locală și pentru care pot fi implementate proiecte de reabilitare, modernizare, amenajare și dotare cu echipament medical performant, dar și cu tehnică modernă de calcul. Această investiție va determina creșterea calității actului medical și reducerea timpilor de intervenție în caz de urgențe medicale.

De asemenea, se dorește, la nivelul comunei, de a continua sprijinirea funcționării parteneriatelor cu instituțiile de asistență socială care activează la nivelul comunei, respectiv:

- **Asociația Caritas Alba Iulia - Asistență Medicală și Socială - Cimas Brețcu - Serviciul Social de îngrijire la domiciliu** pentru persoane adulte cu dizabilități, care are ca scop satisfacerea nevoilor personale pentru beneficiarii adulți cu dizabilități din comuna Brețcu;
 - **Centrul de zi pentru copii „Sfântul Dionisie Exiguul” – Hârja** – acordarea unei mese calde pentru copiii nevoiași și organizarea și funcționarea **Centrului de creație, artă și tradiție „Sfintii Împărați Constantin și Elena” în parteneriat cu Școala nr. 2 Oituz.**

Pentru că o societate sănătoasă se formează încă din copilărie, prin programele derulate în cadrul unităților de învățământ, se va pune accent pe educația sanitară și pe popularizarea normelor de igienă și de sănătate publică.

Priorități și măsuri asociate

Priorități	Măsuri asociate
4.1 Îmbunătățirea infrastructurii unităților medicale și a celor de protecție socială	4.1.1 Reabilitarea, modernizarea și extinderea clădirilor și spațiilor unităților medicale și de protecție socială
	4.1.2 Dezvoltarea serviciilor medicale de urgență și acordare a primului ajutor.
4.2 Îmbunătățirea calității serviciilor medicale și facilitarea accesului la servicii medicale de calitate	4.2.1 Încurajarea acțiunilor ce vizează prevenirea îmbolnăvirii
	4.2.2 Creșterea egalității de șanse privind accesul la servicii în domeniul sănătății
	4.2.3 Dezvoltarea capacității instituționale a furnizorilor de servicii de sănătate la nivel comunitar
4.3 Dezvoltarea serviciilor sociale locale	4.3.1 Consolidarea managementului sistemului de asistență socială la nivelul administrației publice locale
	4.3.2 Susținerea programelor de incluziune socială, combaterea sărăciei și a oricăror forme de discriminare, prin măsuri de integrare pe piața muncii și acces la locuințe, servicii sociale, sănătate, educație și cultură a persoanelor/comunităților vulnerabile
	4.3.3 Îmbunătățirea sistemului de servicii sociale pentru persoanele vârstnice, copii, persoane cu dizabilități, victime ale violenței domestice

Obiectiv strategic 5

Conservarea patrimoniului cultural și dezvoltarea infrastructurii sportive și de agrement

La sfârșitul perioadei 2021-2027, comuna Brețcu va avea o ofertă culturală, turistică și de agrement diversificată, bazată pe o infrastructură modernă, care va cuprinde monumente istorice și culturale reabilite, zone de agrement, centre de închiriere biciclete și echipament sportiv, etc.

Acest obiectiv propune intervenții la toate nivele ale sistemului de turism local pornind de la realizarea investițiilor și extinderea capacității, prin susținerea cooperărilor între actori în domeniu, până la conceperea și introducerea noilor produse turistice în circuitul turistic, respectiv valorificarea acestora prin metode și canale inovative. Pe lângă intervențiile care vizează tratarea lipsurilor prezentate în cadrul analizei situației, prezenta prioritate cuprinde și un set de măsuri inovative care își propun o nouă abordare în organizarea sistemului de turism și în conceperea noilor produse turistice.

În cazul comunei Brețcu, tot ce se realizează în sistemul turismului se realizează individual fără puncte de conectare între obiective, actori și țeluri. Așadar o condiție de bază în dezvoltarea sectorului turismului reprezintă dezvoltarea cooperăției între diferiți actori din comună și din localitățile din regiune (pensiuni, moteluri, artizani, prestatori, administratori ai ariilor protejate, administrațiile publice, etc.) și stabilirea unor obiective și planuri de acțiune comune.

Un alt obiectiv este organizarea de evenimente care să revitalizeze tradițiile locale. Se va pune accent deosebit pe promovarea cadrului natural și a obiectivelor culturale, prin materiale publicitare și de promovare.

Obiective prioritare și măsuri aferente

Obiective prioritare	Măsuri aferente
5.1 Dezvoltarea și valorificarea patrimoniului cultural identitar	5.1.1 Elaborarea unei strategii de marketing pentru promovarea patrimoniului cultural și a unei agende de evenimente culturale, în strânsă corelare cu patrimoniul cultural
	5.1.2 Sprijinirea reabilitării și extinderii infrastructurii culturale: muzee, așezăminte culturale, monumente istorice, case tradiționale etc.
5.2 Promovarea și valorificarea patrimoniului natural	5.2.1 Facilitarea punerii în valoare a potențialului natural al zonei
	5.2.1 Crearea și dezvoltarea zonelor sportive și de agrement
5.3 Dezvoltarea infrastructurii ce deservește obiectivele turistice și unitățile de cazare	5.3.1 Valorificarea spațiilor publice și private pentru dezvoltarea infrastructurii ce deservește obiectivele turistice
	5.3.2 Sprijinirea includerii în circuitul turistic a unităților de cazare
	5.3.3 Facilitarea modernizării și extinderii gamei de servicii a unităților de primire turistică

Obiectiv strategic 6

Protejarea și conservarea mediului natural

Un mediu natural sănătos generează:

- o calitate a vieții crescută pentru locuitorii comunei;
- posibilități multiple de recreere și petrecere a timpului liber;
- atractivitate turistică a zonei;
- noi investiții;
- evitarea efectelor negative ale dezastrelor naturale.

Preocuparea administrației publice locale pentru protecția și conservarea mediului natural este cu atât mai justificată cu cât pe teritoriul comunei există o zonă declarată arie protejată NATURA 2000.

Apartenența la Asociația de Dezvoltare Intercomunitară de Utilități Publice pentru Serviciile de Salubritate a Localităților “ECO SEPSI”, facilitează furnizarea la nivelul comunei a unui serviciu adecvat de gestiune a deșeurilor, care va îmbunătăți standardul de viață al tuturor cetățenilor, asigurând totodată protejarea mediului înconjurător.

Obiective prioritare și măsuri aferente

Obiective prioritare	Măsuri aferente
6.1 Îmbunătățirea calității aerului (reducerea gazelor cu efect de seră), apei și solului	6.1.1 Sprijinirea inițiativelor, programelor și acțiunilor ce vizează utilizarea surselor alternative de energie/energie regenerabilă: eoliană, solară, biomasă, etc.
	6.1.2 Îmbunătățirea gradului de educare, conștientizare, informare, consultare și participare a cetățenilor în luarea deciziilor privind mediul
6.2 Implementarea managementului integrat al deșeurilor	6.2.1 Încurajarea colectării selective a deșeurilor
6.3 Protecția și conservarea habitatelor naturale și a ariilor naturale protejate	6.3.1 Sprijinirea măsurilor de prevenire a dezastrelor naturale
	6.3.2 Sprijinirea conservării biodiversității și a ariilor naturale protejate
	6.3.3 Sprijinirea campaniilor de informare și conștientizare privind importanța dezvoltării durabile, a protecției și conservării habitatelor naturale și ariilor protejate

Obiectiv strategic 7

Dezvoltarea capacității administrative

O administrație publică modernă trebuie să câștige încrederea cetățenilor și a celorlalți beneficiari implicați în activitatea comunei, oferindu-le servicii prompte și asigurând constanță în calitatea prestării serviciilor.

În acest scop, administrația publică locală:

- își va recruta personalul pe criterii profesionale și transparente;

- va pune accent pe dezvoltarea carierei, resursa umană urmând să fie motivată, formată și profesionalizată în mod constant în funcție de nevoile și tendințele societății;
- se va preocupa de crearea de condiții optime de muncă, prin dotarea cu tehnologie de ultimă generație și achiziția de softuri performante pentru angajații comunei;
- se va focusa pe implementarea de e-servicii, care să faciliteze contactul cu cetățenii și reducerea timpilor de soluționare a cererilor acestora.

În conceperea și furnizarea serviciilor, ca și în luarea altor tipuri de decizii, administrația publică se va sprijini pe participarea cetățenilor, implicarea experților și a actorilor cheie din societate, prin mecanisme stabile de consultare.

Obiective prioritare și măsuri aferente

Obiective prioritare	Măsuri aferente
7.1 Dezvoltarea capacității administrației publice locale	7.1.1 Dezvoltarea capacității administrative la nivelul localității prin introducerea de instrumente și proceduri moderne de management
	7.1.2 Dezvoltarea competențelor și cunoștințelor personalului din administrația publică locală
	7.1.3 Creșterea gradului de transparență la nivelul administrației publice locale
	7.1.4 Infrastructura necesară asigurării unor condiții optime de muncă
7.2 Digitalizarea și tehnologizarea administrației publice locale	7.2.1 Crearea infrastructurii instituționale
	7.2.3 Dezvoltarea serviciilor publice bazate pe tehnologie și creșterea nivelului de securitate cibernetică

5. Planul local de acțiune

Planul local de acțiune constituie o planificare reală pe termen mediu și lung pentru realizarea obiectivelor stabilite în strategia de dezvoltare locală. Toate măsurile se concretizează în planul local de acțiune prin programe și proiecte.

Termenul de realizare a Planului local de acțiune trebuie să corespundă termenului de 7 ani, fixat pentru realizarea Strategiei de dezvoltare locală a comunei.

Periodic, Planul local de acțiune trebuie revizuit astfel încât obiectivele fixate să țină cont de evoluția macroeconomică la nivel național, starea economiei la nivel regional și local, precum și de opiniile comunității locale cu privire la implementarea lui.

4.4. Planul local de acțiune pentru perioada 2021-2027

4.4.1. Planul local de acțiune pentru domeniul infrastructură și utilități

DOMENIU: INFRASTRUCTURĂ ȘI UTILITĂȚI						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
1.1. Îmbunătățirea mobilității locuitorilor și mărfurilor prin dezvoltarea și modernizarea rețelei de infrastructură rutieră	1.1.1. Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri în vederea îmbunătățirii conexiunii rutiere în comună și între localitățile din județ.	1. Reabilitare și modernizare drumuri comunale în satele Comunei Brețcu	Lungimea drumurilor comunale reabilitate și modernizate (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		2. Pietruire drumuri agricole, vicinale, rute alternative și drumuri forestiere	Lungime drumuri pietruite (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		3. Reabilitare trotuare în comuna Brețcu	Lungime trotuare reabilitate (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: INFRASTRUCTURĂ ȘI UTILITĂȚI						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
		4. Realizare șanțuri și podețe betonate în comuna Brețcu	Lungime șanțuri și podețe betonate realizate (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		5. Sprijin pentru zona montană defavorizată	Infrastructură înființată/ reabilitată/ modernizată/ extinsă (km) Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: INFRASTRUCTURĂ ȘI UTILITĂȚI						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
	1.1.2. Reabilitarea, modernizarea și extinderea drumurilor ce deservește obiective economice.	1. Amenajare de poteci turistice	Lungime rețea de poteci dezvoltate (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: INFRASTRUCTURĂ ȘI UTILITĂȚI						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
1.2. Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare	1.2.1. Actualizare PUG	1. Actualizare PUG-ului	PUG actualizat	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
	1.2.2. Introducerea, extinderea, reabilitarea și modernizarea rețelei de apă și canalizare	1. Extindere și modernizare sistem de alimentare cu apă potabilă în comuna Brețcu	Lungimea rețelei de alimentare cu apă (km) Număr racordări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		2. Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Brețcu, sat Oituz	Lungimea rețelei de canalizare (km) Capacitate stație epurare Număr racordări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: INFRASTRUCTURĂ ȘI UTILITĂȚI						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
		3. Infrastructură de apă și irigații pentru activități agricole și zootehnice în satele comunei	Lungime infrastructură de apă și irigații (km) Suprafață agricolă deservită	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
	1.2.3. Sprijinirea introducerii rețelei de gaze naturale	1. Extindere rețea inteligentă de alimentare și distribuire gaze naturale în comuna Brețcu	Lungime rețea gaze naturale (km) Număr racordări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
	1.2.4. Sprijinirea extinderii și modernizării rețelei de curent electric	1. Extindere rețea electrică în comuna Brețcu	Lungime rețea electrică nou-înființată (km) Număr racordări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
	1.2.5. Sprijinirea extinderii și modernizării rețelei de iluminat public	2. Iluminatul artistic/decorativ al obiectivelor istorice,	Obiective culturale și instituții publice	Buget local Buget de stat Fonduri	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: INFRASTRUCTURĂ ȘI UTILITĂȚI						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
		instituțiilor publice etc.	iluminate decorativ	europene Alte surse legal constituite		
		3. Iluminat public cu energie regenerabilă	Lungime rețea iluminat public cu energie regenerabilă (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
	1.2.6. Lucrări de cadastru	1. Continuarea măsurătorilor topografice în cadrul Cadastrului sistemic prin programul național	Măsurători topografice	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
	1.2.7. Susținerea serviciilor religioase pentru cetățeni	1. Construirea de capele în satele comunei	Capele construite (suprafețe amenajate)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar

4.4.2. Planul local de acțiune pentru domeniul economie și mediu de afaceri

DOMENIU: ECONOMIE ȘI MEDIU DE AFACERI						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
2.1. Creșterea competitivității producătorilor locali	2.1.1. Valorificarea inteligentă a potențialului agro-zootehnic, viticol, pomicol și silvicol al comunității	1. Creșterea producției vegetale în zonă și valorificarea în industria alimentară	Producție medie la hectar Producție valorificată în industria alimentară	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		2. Susținerea industriei de panificație în zonă	Capacitate de producție și desfacere Locuri de muncă nou-create	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		3. Încurajarea creșterii animalelor și a produselor ecologice din lapte	Efective de animale Unități de producție create Capacitate de producție și desfacere Locuri de muncă	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați

DOMENIU: ECONOMIE ȘI MEDIU DE AFACERI						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
			nou-create			
		4. Susținerea punctelor de colectare a laptelui de la producătorii familiali și fermele mici și mijlocii	Puncte de colectare lapte create Cantitate lapte colectată și valorificată	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		5. Susținerea unor mecanisme de branding, promovare și desfacere profitabilă a produselor locale rezultate din creșterea animalelor	Capacitate de desfacere produse locale Produse locale valorificate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		6. Construire piață agroalimentară modernă, cu depozit de preluare, păstrare și valorificare a produselor agricole în comuna Brețcu*	Suprafață hală agroalimentară și depozit construit și amenajat Capacitate depozitare și desfacere hală agroalimentare Cantitate produse	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027 <i>*Proiectul este în implementare</i>	Consiliul local Primar Investitori privați

DOMENIU: ECONOMIE ȘI MEDIU DE AFACERI						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
			locale comercializate și valorificate			
		7. Sprijinirea înființării asociațiilor pentru creșterea animalelor și valorificarea laptelui în produse alimentare	Asociații de crescători animale înființate Efective de animale Cantitate lapte valorificată	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		8. Creșterea vitelor pentru carne și dezvoltarea unor mici abatoare și unități de procesare a cărnii	Efective animale Unități de producție înființate Capacitate de producție și desfacere Locuri de muncă nou-create	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați

DOMENIU: ECONOMIE ȘI MEDIU DE AFACERI						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
		9. Microferme ecologice pentru integrarea în muncă a tinerilor cu deficiențe din categoriile sociale defavorizate	Microferme ecologice înfiițate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		10. Stimularea tinerilor localnici de a începe o afacere la nivel local în domeniul de interes: turism, agricultură, servicii recreaționale etc.	Investiții noi	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		11. Dezvoltarea unor ateliere pentru fabricarea produselor artizanale din lemn, cu unitate de distribuție și promovare	Ateliere înființate Număr locuri de muncă nou-create Capacitate de producție și desfacere	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		12. Atelier de prelucrare și valorificare a lemnului în comuna Brețcu	Ateliere înființate Număr locuri de muncă nou-create Capacitate de	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori

DOMENIU: ECONOMIE ȘI MEDIU DE AFACERI						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
			producție și desfacere	Fonduri private Alte surse legal constituite		privați
		13. Lansarea unor ateliere de producție în industrii creative: port popular, cusături tradiționale	Capacitate de producție și desfacere Număr locuri de muncă nou-create	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		14. Dezvoltarea meșteșugurilor și artizanatului tradițional	Ateliere înființate Număr locuri de muncă nou-create Capacitate de producție și desfacere	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați

DOMENIU: ECONOMIE ȘI MEDIU DE AFACERI						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
	2.1.2.Suținerea industriilor creative	1. Instruire pentru dezvoltarea unor proiecte antreprenoriale locale	Număr programe de instruire organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar AJOFM
2.2.Dezvoltarea capitalului uman	2.2.1.Suținerea programelor adecvate de formare a resursei umane potrivit dinamicii pieței de muncă	1. Instruiri pentru dezvoltarea turismului de nișă – trasee turistice, concursuri tematice	Număr programe de instruire organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar AJOFM
	2.2.2. Calificarea/recalificarea în domeniile cu potențial competitiv, în vederea	1.Proiecte de reconversie pentru calificare în prelucrarea pietrei și lemnului	Număr programe de calificare organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar AJOFM

DOMENIU: ECONOMIE ȘI MEDIU DE AFACERI						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
	configurării condițiilor pentru specializare inteligentă	2. Proiecte de reconversie pentru calificare în turism	Număr programe de calificare organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar AJOFM
	2.2.3. Dezvoltarea antreprenoriatului	1. Realizarea de proiecte de formare profesională pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale și promovarea afacerilor în mediul rural în comuna Brețcu	Număr programe de formare organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar AJOFM
2.3. Dezvoltarea serviciilor de consultanță și expertiză în afaceri competitive	2.3.1. Sprijinirea omologării și promovării produselor agroalimentare cu specific local	1. Omologare și promovare pe piața internă și internațională a produselor agroalimentare cu specific local	Produse locale omologate Piețe accesate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați

DOMENIU: ECONOMIE ȘI MEDIU DE AFACERI						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Sursele posibile de finanțare	Perioada de implementare	Responsabili
	2.3.2. Facilitarea accesului la finanțare, inclusiv a accesului la informațiile cu privire la sursele de finanțare	1.Consultanță proiecte de investiții cu finanțare națională sau europeană	Număr sesiuni de consultanță Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		2.Programe de formare profesională, workshop-uri, sesiuni de informare cu privire la legislația în domeniu, oportunități de finanțare, puncte gastronomice locale, prin cooperare cu instituțiile din domeniu: ANT, DSVSA, ONG-uri, GAL-uri regionale, AFIR etc.	Număr programe de formare profesională, workshop-uri, sesiuni de informare Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați ONG-uri Instituții publice

4.4.3. Planul local de acțiune pentru domeniul educație

DOMENIU: EDUCAȚIE						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
3.1. Asigurarea accesului tuturor cetățenilor la servicii de educație	3.1.1. Asigurarea educației de bază pentru toți cetățenii, prin sprijinirea învățământului primar și gimnazial și prevenirea abandonului școlar	1. Proiect de dotare a spațiilor unităților de învățământ preșcolar, primar și gimnazial din comuna Brețcu cu echipamente didactice și tehnologie performantă	Număr și valoare dotări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene (POR AP 10 – Infrastructura educațională PNR - M7 Servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale LEADER) Alte surse legale constituite (sponsorizări)	2021-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ
		2. Sală de sport/teren sportiv	Suprafață sală de sport/teren sportiv construite și amenajate (mp) Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legale constituite	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: EDUCAȚIE						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Sursele posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
		3. Modernizare bibliotecă comunală	Suprafață amenajată și modernizată (mp) Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		4. Sprijinirea tinerilor din mediul rural în urma studiilor liceale, tehnice, profesionale, universitare, potrivit potențialului – proiecte de filantropie și asistență	Număr cazuri sociale susținute	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ
		5. Modernizarea instalației de încălzire termică – încălzire cu biomasă a unităților școlare	Număr instalații termice reabilitate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ
	3.1.2. Creșterea accesului la servicii de educație și formare profesională, favorabile incluziunii	1. Organizare transport microbuze școlare și suplimentarea nr-lui de microbuze școlare	Număr curse organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ

DOMENIU: EDUCAȚIE						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
	3.1.3. Adaptarea sistemului de educație la soluțiile online sau la distanță și acordarea de șanse de acces la educație în special copiilor din comunitățile și grupurile dezavantajate	1. Dotarea Școlii Gimnaziale Comenius Brețcu cu echipamente IT – POC - Acțiunea 2.3.3 – Îmbunătățirea conținutului digital și a infrastructurii TIC sistemice în domeniul e-educație, e-incluziune, e-sănătate și e-cultură ” – Secțiunea e-Educație	Număr și valoare dotări	Fonduri europene	2021-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ
		2. Acces gratuit la internet (wi-fi) al tuturor elevilor	Wi-Fi gratuit Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ
3.2. Susținerea performanței școlare și a specializării inteligente	3.2.1. Susținerea elevilor cu potențial intelectual crescut, precum și a elevilor ce provin din familii defavorizate	1. Susținerea copiilor și a tinerilor cu performanțe școlare deosebite prin acordarea de burse de merit și alte stimulente	Număr burse acordate anual	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ
		2. Sprijinirea tinerilor din mediul rural în urmarea	Număr tineri susținuți	Buget local Buget de stat	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: EDUCAȚIE						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
		studiilor liceale, tehnice, profesionale, universitare, potrivit potențialului – proiecte de filantropie și asistență		Fonduri europene Alte surse legal constituite		Conducerea unităților de învățământ
	3.2.2. Susținerea specializării inteligente, creșterea adaptabilității ofertei educaționale la cerințele pieței muncii și adaptarea competențelor absolvenților la cerințele angajatorilor	1. Proiect de orientare a educației pe coordonatele potențialului competitiv, al specializării inteligente și inovării	Programe de specializare organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ
		2. Proiect de promovare a culturii antreprenoriale, instruire, educație continuă	Programe de instruire organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar AJOFM
		3. Proiect de dotare cu ateliere/spații/echipamente necesare desfășurării programelor de instruire specializată	Ateliere și echipamente puse la dispoziție Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ
		4. Proiecte de reconversie pentru calificare în diverse meserii practicate pe plan	Număr programe de reconversie Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal	2021-2027	Consiliul local Primar AJOFM

DOMENIU: EDUCAȚIE						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
		local		constituite		
	3.2.3. Creșterea calității și relevanței mediilor de învățare pentru procesul de învățare și piața muncii, inclusiv învățământ la distanță și online	1. Dotarea unităților de învățământ cu biblioteci, laboratoare, spații de recreere, la nivelul standardelor reglementate prin legislația în vigoare, inclusiv crearea condițiilor pentru educația on-line	Dotări unități de învățământ Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ

4.4.4. Planul local de acțiune pentru domeniul sănătate și protecție socială

DOMENIU: SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ						
Prioritate	Măsuri	Proiecte	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
4.1. Îmbunătățirea infrastructurii unităților medicale și a celor de protecție socială	4.1.1. Reabilitarea, modernizarea și extinderea/construire a clădirilor și spațiilor unităților medicale și de protecție socială	1.Reabilitare, modernizare și dotare dispensar medical	Suprafață reabilitată și modernizată (mp) Număr și valoare dotări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		2. Sprijin dotare și funcționare centru vârstnici	Suprafață amenajată Capacitate centru Număr și valoare dotări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		3. Sprijin funcționare și dotare parteneriat păentru centrul de zi pentru copii (Oituz)	Suprafață amenajată Capacitate centru Număr și valoare dotări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
	4.1.2. Dezvoltarea serviciilor medicale de urgență și acordare a primului	1.Dotare cu echipamente performante pentru acordarea ajutorului	Echipamente medicale Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ						
Prioritate	Măsurii	Proiecte	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
	ajutor.	medical de urgență și deplasarea la cel mai apropiat spital la nevoie		constituite		
4.2. Îmbunătățirea calității serviciilor medicale și facilitarea accesului la servicii medicale de calitate	4.2.1. Încurajarea acțiunilor ce vizează prevenirea îmbolnăvirii	1. Campanii de informare și sănătate publică	Număr campanii organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar DSP
		2. Campanii de analize și investigații medicale gratuite	Număr campanii organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Furnizori de servicii medicale
		3. Educație sanitară în școli	Număr programe organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Furnizori de servicii medicale Personal didactic
	4.2.2. Creșterea egalității de șanse privind accesul la	1. Constituirea unei structuri de asistență medicală comunitară	Structură asistență medicală comunitară	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ						
Prioritate	Măsurii	Proiecte	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
	servicii în domeniul sănătății	la nivelul UAT		Alte surse legal constituite		
4.3. Dezvoltarea serviciilor sociale locale	4.3.1.Consolidarea managementului sistemului de asistență socială la nivelul administrației publice locale	1.Dotarea cu tehnică și mijloace de lucru performante a structurii de asistență socială din cadrul UAT	Număr și valoare dotări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		2. Formarea continuă a personalului din cadrul structurii de asistență socială	Număr programe de formare Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		3. Elaborare și implementare strategie de dezvoltare a serviciilor sociale pe termen mediu și lung	Strategie de dezvoltare servicii sociale Proiecte implementate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
	4.3.2. Susținerea programelor de incluziune socială, combaterea sărăciei și a oricăror forme de discriminare, prin	1. Asigurarea unei comunități sănătoase și echilibrate prin scăderea numărului de asistați social din comunitate, prin	Număr asistați social în comunitate Reducere cheltuieli la buget local	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ						
Prioritate	Măsurile	Proiecte	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
	măsurile de integrare pe piața muncii și acces la locuințe, servicii sociale, sănătate, educație și cultură a persoanelor/comunităților vulnerabile	creșterea angajării și scăderea presiunii asupra bugetului local				
		2. Organizare de programe de calificare și reconversie profesională	Număr programe organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar AJOFM
	4.3.3. Îmbunătățirea sistemului de servicii sociale pentru persoane vârstnice, copii, persoane cu dizabilități, victime ale violenței domestice	1. Proiect de voluntariat pentru îngrijirea vârstnicilor	Număr acțiuni voluntariat Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar ONG-uri locale

4.4.5. Planul local de acțiune pentru domeniul turism, cultură și sport

DOMENIU: TURISM, CULTURĂ ȘI SPORT						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
5.1.Dezvoltarea și valorificarea patrimoniului cultural identitar	5.1.1. Elaborarea unei strategii de marketing pentru promovarea patrimoniului cultural și a unei agende de evenimente culturale, în strânsă corelare cu patrimoniul cultural	1.Program de conștientizare asupra patrimoniului cultural identitar	Număr programe organizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar ONG-uri
		2. Crearea unui brand local – marcă înregistrată, sistem de valori la care aderă toți operatorii din comună	Brand local	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar ONG-uri
		3. Integrarea în circuite turistice a unor obiective cultural-istorice și religioase locale	Obiective integrate în circuite turistice	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Operatori de turism ONG-uri
		4. Introducerea în circuitul turistic a unor ateliere de artă tradițională și meserii specifice zonei	Ateliere de artă tradițională și meserii specifice zonei introduse în circuite turistice	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Operatori de turism ONG-uri
		5. Organizare școală de vară	Număr	Buget local	2021-2027	Consiliul local

DOMENIU: TURISM, CULTURĂ ȘI SPORT						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
		și/sau ateliere multianuale pentru artiști și cercetători	programe/ ateliere organizate Număr participanți	Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite		Primar ONG-uri
		6. Programe pentru copii locali și turiști: școală de vară, tabere cu implicarea personalului didactic local sau din exterior	Număr programe organizate Număr participanți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar ONG-uri
		7. Organizare de evenimente culturale, religioase, etnografice, gastronomice, care să revitalizeze tradițiile locale (inclusiv în parteneriat cu alte localități)	Evenimente organizate Număr participanți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		8. Organizarea evenimentelor locale – calendar al evenimentelor, festival, târg de produse locale, promovarea meșteșugurilor	Evenimente organizate Număr participanți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		9. Realizare broșură și alte materiale publicitare de	Număr turiști/ vizitatori atrași	Buget local Buget de stat	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: TURISM, CULTURĂ ȘI SPORT						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
		promovare turistică a localității	raportat la valoare investită în promovare	Fonduri europene Alte surse legal constituite		
		10. Realizare website și aplicație mobilă de promovare turistică a localității	Website și aplicație mobilă de promovare Număr utilizatori Număr turiști/ vizitatori atrași	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		11.Promovarea turismului la nivel național și internațional prin mijloace moderne: video, blog, vlog, website	Video Blog Vlog Website Număr utilizatori Număr turiști/ vizitatori atrași	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		12. Organizare de expoziții de produse tradiționale și de artizanat	Expoziții organizate Număr participanți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Producători locali
		13. Organizare de întâlniri	Întâlniri	Buget local	2021-2027	Consiliul local

DOMENIU: TURISM, CULTURĂ ȘI SPORT						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
		cu artiști locali	organizate Număr participanți	Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite		Primar Artiști locali
		14. Cartarea obiectivelor turistice cultural-religioase	Obiective turistice cartate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		15.Parteneriate public-private pentru turism – cooperare locală pe bază de reguli comune, sprijin reciproc, promovare etc.	Proiecte derulate în parteneriat	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
	5.1.2. Sprijinirea reabilitării și extinderii infrastructurii culturale: muzee, așezăminte culturale, monumente istorice, case	1. Restaurarea caselor vechi și redarea lor circuitului turistic	Case vechi restaurate, redate circuitului turistic	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		2.Reabilitare și restaurare clădire monument istoric	Clădiri monument istoric restaurate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: TURISM, CULTURĂ ȘI SPORT						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
	tradiționale etc.			constituite		
		3. Reabilitare și modernizare căi de acces la obiectivele turistice culturale	Lungime căi de acces reabilite și modernizate (km)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
5.2. Promovarea și valorificare a patrimoniului natural	5.2.1. Facilitarea punerii în valoare a potențialului natural al zonei	1. Protejarea reală a parcurilor naționale și a celorlalte zone naturale de interes turistic (identificarea și eliminarea construcțiilor ilegale, interzicerea tăierilor de păduri, interzicerea pășunatului, etc.)	Acțiuni de protecție a parcurilor naționale și a celorlalte zone naturale	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar APM Covasna
		2. Program de curățare a tuturor zonelor naturale (în special de deșeuri de plastic) și organizarea de programe de educare a populației, precum și înăsprirea penalităților	Număr programe de ecologizare Suprafețe ecologizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar ONG-uri
		3. Sistem de management eficient sit de importanță comunitară	Sistem de management SCI	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2021-2027	Consiliul local Primar APM Covasna

DOMENIU: TURISM, CULTURĂ ȘI SPORT						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
				Alte surse legal constituite		
		4. Cartarea obiectivelor turistice naturale	Obiective turistice cartate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		5. Campanii de conștientizare a publicului larg despre existența și valoarea obiectivelor naturale vizate	Număr campanii organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar APM Covasna ONG-uri
	5.2.2. Crearea și dezvoltarea zonelor turistice, sportive și de agrement	1. Dezvoltare zonă turistică	Suprafață zonă turistică amenajată Investitori privați atrași Număr vizitatori/ turiști	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		2. Amenajare trasee turistice	Trasee turistice amenajate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: TURISM, CULTURĂ ȘI SPORT						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
		3. Dezvoltare turism agrar	Trasee amenajate Facilități puse la dispoziție	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		4. Dezvoltare turism tematic (spre ex. colectare fructe de pădure, plante medicinale)	Programe de turism tematic Număr participanți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		5. Dezvoltare infrastructură de agrement	Suprafață amenajată Investitori privați atrași Facilități puse la dispoziția turiștilor Număr vizitatori/ turiști	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		6. Înființare și amenajare tabere pentru copii și tineret	Tabere înființate și amenajate Servicii/	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori

DOMENIU: TURISM, CULTURĂ ȘI SPORT						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
			Facilități puse la dispoziția copiilor și tinerilor	Fonduri private Alte surse legal constituite		privăți
		7. Exploatarea spațiului pentru afaceri novatoare: sporturi extreme (motorbike, mountainbike etc.), sporturi care necesită mult spațiu (hipism, golf, tir cu arcul, tir cu pistolul etc.), tabere tematice	Servicii/ facilități puse la dispoziție pentru practicarea sporturilor extreme Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		8. Locuri de joacă pentru copii și adolescenți	Suprafețe amenajate Locuri de joacă nou-create Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		9. Amenajare parc aventură	Suprafață amenajată	Buget local Buget de stat	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: TURISM, CULTURĂ ȘI SPORT						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
			Investitori privați atrași Servicii/ Facilități puse la dispoziția turiștilor Număr vizitatori/ turiști	Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite		Investitori privați
		10. Amenajare spațiu verde pentru picnic	Suprafață amenajată Facilități puse la dispoziția turiștilor Număr vizitatori/ turiști	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		11. Investiții în servicii recreative și de agrement: parc de aventură, tiroliană, telescaun, pistă bob, piste de biciclete etc., pentru sprijinirea turismului și extinderea sezonului prin parteneriat public-privat	Investiții noi atrase Suprafețe amenajate pentru turism Facilități puse la dispoziția turiștilor Număr	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: TURISM, CULTURĂ ȘI SPORT						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Sursele posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
			vizitatori/ turiști			
5.3.Dezvoltarea infrastructurii ce deservește obiectivele turistice și unitățile de cazare	5.3.1. Valorificarea spațiilor publice și private pentru dezvoltarea infrastructurii ce deservește obiectivele turistice	1. Construire și amenajare Centru local de informare turistică	Suprafață construită și amenajată Număr turiști/vizitatori	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		2. Amenajare toaletă publică	Suprafață amenajată	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
	5.3.2. Sprijinirea includerii în circuitul turistic a unităților de cazare	1. Investiții publice locale pentru infrastructura de transport și utilități (apă, canalizare, gaze, curent electric)	Infrastructura de transport și utilități asigurată Număr unități de cazare servite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
	5.3.3. Facilitarea modernizării și extinderii gamei de servicii a unităților de primire turistică	1. Realizarea de produse turistice diversificate, încercând să răspundă unor hobby-uri diverse (ex. vânatoare, gastronomie, cicloturism, parapantă, cățărări, sporturi extreme, echitație, observare/	Produse turistice puse la dispoziție	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați

DOMENIU: TURISM, CULTURĂ ȘI SPORT						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
		filmare/fotografiere)				
		2. Sprijinirea programelor de formare în domeniul turismului și în domenii conexe	Programe de formare Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar

4.4.6. Planul local de acțiune pentru domeniul mediu

DOMENIU: MEDIU						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
6.1. Îmbunătățirea calității aerului (reducerea gazelor cu efect de seră), apei și solului	6.1.1. Sprijinirea inițiativelor, programelor și acțiunilor ce vizează utilizarea surselor alternative de energie/energie regenerabilă: eoliană, solară, biomasă, termală, etc.	1. Valorificarea superioară a biomasei prin colectarea centralizată și comercializarea profitabilă	Biomasă colectată și valorificată	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		2. Construire de parc fotovoltaic cu panouri solare	Suprafață parc (mp) Capacitate parc	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați
		3. Utilizarea complementară a surselor regenerabile de energie în instituțiile publice	Instituții publice care utilizează surse regenerabile de energie	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		4. Construire fabrică de biogaz prin folosirea deșeurilor regenerabile	Capacitate fabrică Cantitate deșeurii regenerabile folosite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal	2021-2027	Consiliul local Primar Investitori privați

DOMENIU: MEDIU						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
				constituite		
	6.1.2. Îmbunătățirea gradului de educare, conștientizare, informare, consultare și participare a cetățenilor în luarea deciziilor privind mediul	1. Campanii de conștientizare privind beneficiile unui mediu curat și sănătos și combaterea poluării	Număr campanii organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar APM Covasna ONG-uri
6.2.Implementarea managementului integrat al deșeurilor	6.2.1.Încurajarea colectării selective a deșeurilor	1. Campanii de educare a cetățenilor privind responsabilitatea lor în ceea ce privește colectarea selectivă a deșeurilor	Număr campanii organizate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar ADI Operator salubritate ONG-uri
		2. Instalarea de pubele pentru colectarea selectivă a deșeurilor	Număr pubele instalate Cantitate deșeuri colectate selectiv	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: MEDIU						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
		3. Dotarea gospodăriilor cu pubele pentru colectarea selectivă a deșeurilor	Număr pubele achiziționate Număr gospodării deservite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
6.3. Protecția și conservarea habitatelor naturale și a ariilor naturale protejate	6.3.1. Sprijinirea măsurilor de prevenire a dezastrelor naturale	1. Decolmatare râuri	Lungime râuri decolmate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Sistem Gospodărire Ape Județene
		2. Lucrări de amenajare a cursurilor de apă	Lungime curs de apă amenajat	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Sistem Gospodărire Ape Județene
		3. Regularizare torente pe văile comunale în comuna Brețcu	Torente regularizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Sistem Gospodărire Ape Județene
	6.3.2. Sprijinirea conservării biodiversității și a	1. Evaluarea capitalului natural al localității și constituirea unei rețele de	Capital natural evaluat	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2021-2027	Consiliul local Primar Autorități

DOMENIU: MEDIU						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Sursele posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
	ariilor naturale protejate	arii protejate care să acopere întreaga varietate de ecosisteme din localitate		Alte surse legal constituite		competente - AFM
		2. Acțiuni de curățare a tuturor zonelor naturale (în special de deșeuri din plastic) și organizarea de programe sistematice de educare a populației pentru combaterea fenomenului poluării.	Număr programe de curățare Suprafețe ecologizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar ONG-uri
	6.3.3. Sprijinirea campaniilor de informare și conștientizare privind importanța dezvoltării durabile, a protecției și conservării habitatelor naturale și ariilor protejate	1. Organizarea de acțiuni pentru marcarea evenimentelor din calendarul ecologic: 2 februarie – Ziua internațională a zonelor umede, 1 aprilie – Ziua internațională a păsărilor, 22 mai – Ziua biodiversității, 22 martie – Ziua mondială a apei, Luna pădurii, 22 aprilie – Ziua internațională a Pământului,	Număr acțiuni organizate Număr participanți/ beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar Conducerea unităților de învățământ și cultură ONG-uri

DOMENIU: MEDIU						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
		5 iunie – Ziua mediului, Săptămâna europeană a mobilității, 8 octombrie – Ziua mondială a reducerii dezastrelor naturale				

4.4.7. Planul local de acțiune pentru domeniul capacitate administrativă

DOMENIU: CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
7.1. Dezvoltarea capacității administrației publice locale	7.1.1. Dezvoltarea capacității administrative la nivelul localității prin introducerea de instrumente și proceduri moderne de management	1. Implementare sistem integrat de management calitate-mediu – ISO 9001 și ISO 14001	Grad de implementare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
	7.1.2. Dezvoltarea competențelor și cunoștințelor personalului din administrația publică locală	1. Programe de instruire și perfecționare profesională anuală	Număr programe de instruire Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		2. Programe de formare și perfecționare profesională în tehnologii digitale	Număr programe de formare Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		3. Organizare de schimburi de experiență cu alte autorități și instituții publice la nivel	Număr schimburi de experiență organizate Număr	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Sursele posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
		judetean, național și european	participanți	constituite		
	7.1.3. Creșterea gradului de transparență la nivelul administrației publice locale	1. Mntenanță website și publicare informații conform legislației în vigoare și standardelor aprobate	Website dezvoltat Număr documente publicate Număr utilizatori	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
	7.1.4.Sediu administrativ și infrastructură	1. Racordare sediu primărie la centrală termică pe bază de biomasă	Centrală termică biomasă instalată, clădire racordată	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
		2. Utilizarea complementară a surselor regenerabile de energie în primărie	Energie din surse regenerabile la primărie	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ						
Prioritate	Măsurile asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Sursele posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
		3. Management integrat al deșeurilor la sediul primăriei	Grad de implementare sistem	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
7.2. Digitalizarea și tehnologizarea administrației publice locale	7.2.1. Crearea infrastructurii instituționale	1. Achiziție și punere în funcțiune de echipamente performante de tehnică de calcul (calculatoare, laptopuri, imprimante multifuncționale, tablete, smartphone etc.)	Echipamente de tehnică de calcul achiziționate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar
	7.2.3. Dezvoltarea serviciilor publice bazate pe tehnologie și creșterea nivelului de securitate cibernetică	1. Dezvoltare sistem integrat de tip SmartVillage, bazat pe module specifice fiecărui departament/ compartiment din primărie	Grad de implementare sistem Servicii asigurate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar

DOMENIU: CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ						
Prioritate	Măsuri asociate	Proiecte de investiții	Indicatori de evaluare	Surse posibile de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili
		2. Crearea arhivei digitale a Primăriei	Arhivă digitală Număr documente digitizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2027	Consiliul local Primar

4.5. Portofoliul de proiecte prioritare

Fișele de proiect oferă un sprijin suplimentar autorității administrației publice locale în planificarea activităților necesare implementării strategiei.

Fișele prezentate în cele ce urmează au un caracter strict orientativ cu privire la:

- obiectivele urmărite;
- activitățile propuse;
- rezultatele așteptate;
- indicatorii de evaluare;
- actorii implicați;
- posibilele surse de finanțare;
- perioada de implementare estimată.

Aspectele concrete și detaliile vor fi stabilite de către autoritatea publică în urma unor analize aprofundate, a studiilor de fezabilitate, precum și a consultării părților vizate de inițiativele respective.

Bugetul fiecărui proiect se va estima pe categorii de cheltuieli, în funcție de activitățile concrete descrise în cadrul proiectului și de cerințele finanțatorului, după caz.

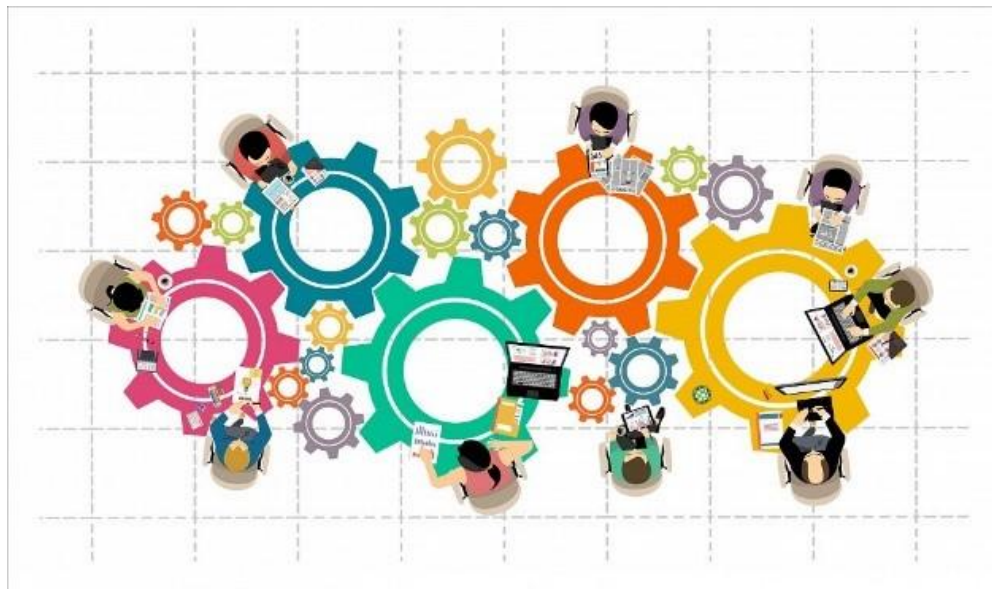

Figura nr. 54 - Proiecte strategice⁷⁸

⁷⁸ Sursă imagine: www.pixabay.com.

FIȘELE PROIECTELOR PRIORITARE 2021-2027

4.5.1. Fișele proiectelor prioritare în domeniul infrastructură și utilități

INFRASTRUCTURĂ ȘI UTILITĂȚI

1.	Reabilitare și modernizare drumuri comunale în satele Comunei Brețcu
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> O infrastructură rutieră modernă favorizează progresul economic și social al comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea accesului la infrastructura de bază Îmbunătățirea transportului local de persoane și mărfuri Fluidizarea circulației</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de reabilitare și modernizare a drumurilor comunale</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură rutieră modernizată Îmbunătățirea traficului rutier și a siguranței acestuia Atragerea potențialilor investitori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime drumuri comunale reabilitate și modernizate (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, vizitatori/turiști, participanți la trafic, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați / potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

2.	Pietruire drumuri agricole, vicinale, rute alternative	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> O infrastructură rutieră dezvoltată favorizează progresul economic și social al comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Facilitarea accesului la infrastructura rutieră agricolă a comunei Îmbunătățirea transportului rutier agricol</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de modernizare a infrastructurii rutiere agricole existente</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură rutieră agricolă modernizată Atragerea de potențiali investitori Atragerea de forță de muncă specializată</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Lungimea drumurilor pietruite (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	

3.	Reabilitare trotuare în comuna Brețcu	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Accidentele rutiere reprezintă o cauză majoră a deceselor, prin urmare se impune luarea măsurilor necesare pentru reducerea sau chiar eliminarea unor astfel de evenimente negative pe raza comunei.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea siguranței în trafic a pietonilor Facilitarea accesului pietonal al cetățenilor comunei la unități de învățământ, medicale, sociale, magazine sătești, primărie, poliție etc. Estetizarea spațiului comunal</p> <p><u>Activități:</u> Documentație tehnică Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de amenajare și reabilitare trotuare</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură pietonală modernă Reducerea timpilor de deplasare în comună Siguranță în trafic</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime trotuare reabilitate (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, turiști/vizitatori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	

4.	Realizare șanțuri și podețe betonate în comuna Brețcu
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare</u> Apa în cantități foarte mari poate provoca pagube umane și materiale însemnate, prin urmare se impune luarea măsurilor necesare pentru prevenirea evenimentelor negative cauzate de inundații și viituri.</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea stabilității drumurilor și fluidizarea traficului rutier Creșterea siguranței în trafic Facilitarea accesului locuitorilor în curțile proprii pe timpul ploilor Protejarea gospodăriilor de inundații Estetizarea spațiului comunal</p> <p><u>Activități:</u> Întocmire SF, PT Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de realizare șanțuri și podețe betonate în comună</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Șanțuri și podețe betonate pe tot teritoriul comunei Eliminare depuneri de apă pe carosabil Gospodării protejate de inundații</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime șanțuri și podețe betonate realizate (km) Număr gospodării deservite</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

5.	Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Construirea și dezvoltarea infrastructurii publice de transport determină atragerea de investitori și fonduri suplimentare la bugetul local.</p> <p><u>Obiective:</u> Facilitarea accesului la obiectivele economice agricole și silvice din zona montană defavorizată</p> <p><u>Activități:</u> Realizare SF, PT Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de construire, modernizare și reabilitare a infrastructurii legate de dezvoltarea agriculturii și silviculturii în comună</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură modernă Atragerea de potențiali investitori Atragerea de forță de muncă specializată</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Infrastructură înființată/reabilitată/modernizată/extinsă (km) Număr obiective economice deservite Creștere economică generată</p> <p><u>Beneficiari:</u> operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

6.	Amenajare de poteci turistice în comuna Brețcu	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> O infrastructură turistică adecvată favorizează progresul economic și social al comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Modernizarea și extinderea rețelei de drumuri montane/ poteci turistice montane Îmbunătățirea transportului local</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de amenajare a infrastructurii rutiere de drumuri de exploatație agricolă și forestieră</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură de poteci și trasee turistice amenajate Atragerea de potențiali investitori Atragerea de forță de muncă specializată</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime drumuri agricole și forestiere amenajate (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, operatorii economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	

7.	Lucrări sistematice de cadastru în comuna Brețcu
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Extinderea geografică a sistemului de înregistrare a proprietăților în cadastru și cartea funciară pentru dezvoltarea durabilă a comunității și creșterea calității vieții populației.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de acoperire și de incluziune a sistemului de înregistrare a proprietăților în comuna Brețcu Crearea și dezvoltarea unui sistem electronic de gestionare a documentelor/ Realizarea unei baze de date electronice Crearea unor arhive analogice și digitale Realizarea infrastructurii necesare pentru înregistrarea proprietății</p> <p><u>Activități:</u> Identificarea și conversia în format digital a tuturor cărților funciare de hârtie în care sunt înscrise imobile aflate în circuitul civil Recepționarea planurilor parcelare și a planurilor de încadrare în tarla la nivel județean cu atribuire de numere cadastrale imobilelor și înscrierea din oficiu a titlurilor de proprietate în cartea funciară.</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creștere economică a comunei Noi investiții atrase în comună</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Suprafață pentru care se eliberează titluri de proprietate Număr titluri de proprietate eliberate/ înregistrate electronic Planuri parcelare recepționate Număr investitori atrași</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

8.	Extindere și modernizare sistem de alimentare cu apă potabilă în comuna Brețcu
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Existența rețelei de alimentare cu apă va determina dezvoltarea economică a comunei, prin facilitarea producției, precum și creșterea calității vieții populației. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de accesibilitate al populației la serviciile de bază Conformarea cu obligațiile privind calitatea apei</p> <p><u>Activități:</u> Proiectare și inginerie, studii de teren Obținere avize/autorizații Proceduri achiziții publice Lucrări de introducere a sistemului de alimentare cu apă</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Sistem modern de alimentare cu apă potabilă Creșterea calității apei furnizate Cetățeni și operatori economici racordați la rețea Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Lungime rețea de apă potabilă înființată (km) Număr racorduri noi Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice, operatori economici, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

9.	Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Brețcu, sat Oituz	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Existența rețelei de canalizare va determina creșterea nivelului de trai al populației și protecția mediului înconjurător. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de accesibilitate al populației la serviciile de bază Protejarea mediului înconjurător</p> <p><u>Activități:</u> Proiectare și inginerie, studii de teren Obținere avize/autorizații Proceduri achiziții publice Lucrări de extindere și reabilitare a sistemului de alimentare cu apă</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Rețea de canalizare extinsă la nivelul comunei Număr mai mare de cetățeni racordați la rețea Protecția mediului înconjurător</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Lungimea rețelei Capacitate stație de epurare Număr gospodării/obiective economice racordate</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice, operatori economici, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	

10.	Extindere rețea de apă și canalizare în comuna Brețcu, sat Mărtănuș
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Extinderea sistemului de alimentare cu apă și a rețelei de canalizare va determina creșterea nivelului de trai al populației și protecția mediului înconjurător. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de accesibilitate al populației la serviciile de bază Protejarea mediului înconjurător</p> <p><u>Activități:</u> Proiectare și inginerie, studii de teren Obținere avize/autorizații Proceduri achiziții publice Lucrări de extindere a sistemului de alimentare cu apă și a rețelei de canalizare</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Rețea de alimentare cu apă extinsă la nivelul comunei Rețea de canalizare menajeră extinsă Număr mai mare de cetățeni racordați la cele două rețele Protecția mediului înconjurător</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Lungimea rețelelor de alimentare cu apă și de canalizare (km) Capacitate stație de epurare Număr gospodării/obiective economice racordate</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice, operatori economici, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

11.	Sistem integrat de alimentare cu apă, canalizare și stație de epurare în comuna Brețcu, sat Oituz
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Introducerea sistemului integrat de alimentare cu apă și a rețelei de canalizare va determina creșterea nivelului de trai al populației și protecția mediului înconjurător. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de accesibilitate al populației la serviciile de bază Protejarea mediului înconjurător</p> <p><u>Activități:</u> Proiectare și inginerie, studii de teren Obținere avize/autorizații Proceduri achiziții publice Lucrări de introducere a sistemului integrat de alimentare cu apă, canalizare și stație de epurare</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Rețea de alimentare la nivelul comunei Rețea de canalizare menajeră, Stație de epurare Număr de cetățeni racordați la cele două rețele Protecția mediului înconjurător</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Lungimea rețelelor de alimentare cu apă și de canalizare (km) Capacitate stație de epurare Număr gospodării/obiective economice racordate</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice, operatori economici, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

12.	Infrastructură de apă și irigații pentru activități agricole și zootehnice în comuna Brețcu
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Existența unei infrastructuri moderne de apă și irigații va determina dezvoltarea agriculturii, prin facilitarea producției și va ajuta la combaterea efectelor negative ale secetei.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea rentabilității activităților agricole Prevenirea producerii pagubelor cauzate de secetă</p> <p><u>Activități:</u> Proiectare și inginerie, studii de teren Avize/autorizații Lucrări de realizare a infrastructurii de apă și irigații pentru activități agricole și zootehnice</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură de apă și irigații modernă Suprafață mare de teren agricol deservită Creșterea productivității fermelor agricole și zootehnice Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime infrastructură de apă și irigații (km) Suprafață agricolă deservită</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

13.	Înființare (Oituz) și extindere (Brețcu, Mărtănuș) rețea inteligentă de alimentare și distribuție gaze naturale în comuna Brețcu
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Existența sistemului de distribuție a gazelor naturale în comună va determina dezvoltarea economică a comunei, prin facilitarea producției, precum și creșterea calității vieții populației. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de accesibilitate al populației, instituțiilor publice și operatorilor economici din comună la serviciile de bază Conformarea cu standardele legale privind calitatea serviciilor</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de racordare la sistem de distribuție gaze naturale și SRM</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Introducere rețea de gaze naturale Gospodării racordate la rețea Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungimea rețelei de distribuție gaze naturale (km) Număr racordări la rețea Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

14.	Extindere rețea electrică în comuna Brețcu
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Extinderea rețelei de energie electrică în comună va determina dezvoltarea economică a comunei, prin facilitarea producției, precum și creșterea calității vieții populației. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de accesibilitate al populației la serviciile de bază Dezvoltarea sistemului de alimentare cu energie electrică</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de extindere a rețelei electrice</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Extindere rețea electrică Număr mai mare de gospodării/operatori economici racordate/racordați la rețea Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungimea rețelei electrice nou-înființate (km) Număr racordări la rețea Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

15.	Realizare sistem de iluminat public utilizând energie regenerabilă
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Implementarea normelor UE cu privire la protecția mediului, utilizarea tehnologiilor curate și care risipesc mai puține resurse Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene</p> <p><u>Obiective:</u> Valorificarea surselor regenerabile de energie (fotovoltaică) Reducerea cheltuielilor cu utilitățile</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Instalarea panourilor fotovoltaice pe sistemele de iluminat public și panourile de dirijare a circulației</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Panouri fotovoltaice instalate Reducerea cheltuielilor Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungimea rețelei de iluminat care utilizează energie regenerabilă (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

4.5.2. Fișele proiectelor prioritare în domeniul economie și mediu de afaceri

ECONOMIE ȘI MEDIU DE AFACERI

1.	Creșterea producției vegetale în zonă și valorificarea în industria alimentară
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Pe raza comunei există un număr mare de producători agricoli, care au nevoie de sprijin în dezvoltarea activității lor Se urmărește crearea premiselor de dezvoltare economică a comunei, prin valorificarea inteligentă a potențialului agricol</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a potențialului agricol al comunei Ocuparea forței de muncă la nivelul comunei</p> <p><u>Activități:</u> Sprijinirea producătorilor agricoli locali, prin acordarea de consiliere și facilități pentru dezvoltarea activităților de producție Dezvoltarea infrastructurii locale (de transport, irigații, locuri de desfacere și depozitare a produselor)</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea producției agricole și valorificarea acesteia în industria alimentară Atragerea de investitori în sectorul agricol și al industriei alimentare Prevenirea șomajului</p> <p><u>Beneficiari:</u> producători agricoli (persoane fizice și juridice), potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite</p>

2.	Încurajarea creșterii oilor și a produselor ecologice din lapte
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Pe raza comunei există crescători de animale, care au nevoie de sprijin în dezvoltarea activității lor Se urmărește crearea premiselor de dezvoltare economică a comunei, prin susținerea produselor ecologice de interes pe piața actuală</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a potențialului agricol al comunei Ocuparea forței de muncă la nivelul comunei</p> <p><u>Activități:</u> Sprijinirea crescătorilor de animale, prin acordarea de consiliere și facilități pentru dezvoltarea producției de lapte, carne, piele, lână etc. Dezvoltarea infrastructurii locale (de transport, utilități, puncte de colectare a laptelui, etc.)</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Diversificarea gamei de produse ecologice Atragerea de investitori Prevenirea șomajului</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Efective de animale Unități de producție create Capacitate de producție și desfacere Locuri de muncă nou-create</p> <p><u>Beneficiari:</u> producători agricoli (persoane fizice și juridice), potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite</p>

3.	Dezvoltarea punctelor de colectare a laptelui de la producătorii familiali și fermele mici și mijlocii
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Pe raza comunei există crescători de animale, care au nevoie de sprijin în dezvoltarea activității lor și valorificarea inteligentă a produselor obținute</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea infrastructurii de afaceri în comună Sprijinirea crescătorilor de animale și a producției de lapte</p> <p><u>Activități:</u> Amenajarea de puncte de colectare a laptelui de la producătorii familiali și fermele mici și mijlocii din comună Organizarea transportului laptelui la fabricile din zonă</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea cantității de lapte colectat în condiții optime Atragerea de investitori interesați de producția de lapte</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr și capacitate puncte colectare Cantitate de lapte colectată și valorificată</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, producătorii familiali și fermele mici și mijlocii din comună, transportatori, fabricile de prelucrare a laptelui, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite</p>

<p>4.</p>	<p>Construire piață agroalimentară și depozit de preluare, păstrare și valorificare a produselor agricole în comuna Brețcu</p>
<p>Descrierea proiectului</p>	<p><u>Justificare:</u> Crearea premiselor de dezvoltare economică a comunei, prin valorificarea inteligentă a potențialului agricol</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea infrastructurii locale de afaceri Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a producției locale Ocuparea forței de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Documentații tehnice Avize/autorizații Lucrări de construire și amenajare a unui depozit de preluare, păstrare și valorificare a produselor locale</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea cantității de produse locale comercializate, preluate și depozitate, care urmează a fi valorificate Prevenirea șomajului Atragerea de investitori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Suprafață piață și depozit construit și amenajat Capacitate piață agroalimentară Cantitate de produse locale comercializate, păstrate și valorificate</p> <p><u>Beneficiari:</u> producători locali (persoane fizice și juridice), potențiali investitori, cetățenii comunei</p>
<p>Instituții/actori implicați/potențiali parteneri</p>	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>
<p>Posibile surse de finanțare</p>	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite</p>

<p>5.</p>	<p>Sprijinirea înființării asociațiilor pentru creșterea animalelor și valorificarea laptelui în produse alimentare</p>
<p>Descrierea proiectului</p>	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea economiei locale, prin sprijinul acordat asociațiilor crescătorilor de animale în dezvoltarea activității lor și valorificarea inteligentă a produselor obținute Eficientizarea activităților agricole prin asociere și cooperare și aplicarea unor tehnologii moderne</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea economiei locale și a producției autohtone Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a producției autohtone Ocuparea forței de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Realizarea de întâlniri și oferirea de consiliere și sprijin pentru constituirea asociațiilor de crescători de animale Dezvoltarea infrastructurii locale (de transport, utilități, centre de colectare și valorificare a produselor locale etc.) Promovare a produselor locale</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Înființare de asociații ale crescătorilor de animale Atragerea de investitori Creșterea producției autohtone Prevenirea șomajului</p> <p><u>Beneficiari:</u> crescătorii de animale, producătorii locali, potențiali investitori, cetățenii comunei</p>
<p>Instituții/actori implicați/potențiali parteneri</p>	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>
<p>Posibile surse de finanțare</p>	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite</p>

<p>6.</p>	<p>Creșterea vitelor pentru carne și dezvoltarea unor mici abatoare și unități de procesare a cărnii</p>
<p>Descrierea proiectului</p>	<p><u>Justificare:</u> Pe raza comunei există crescători de animale, care au nevoie de sprijin în dezvoltarea activității lor Se urmărește crearea premiselor de dezvoltare economică a comunei, prin susținerea înființării de abatoare și unități de procesare a cărnii</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a potențialului agricol al comunei Ocuparea forței de muncă la nivelul comunei</p> <p><u>Activități:</u> Sprijinirea crescătorilor de animale, prin acordarea de consiliere și facilități pentru dezvoltarea producției de lapte, carne, piele, lână etc. Dezvoltarea infrastructurii locale (de transport, utilități, puncte de colectare a laptelui, etc.)</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Abatoare și unități de procesare a cărnii în comună Calificarea forței de muncă Prevenirea șomajului</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Efective de animale Unități de producție create Capacitate de producție și desfacere Locuri de muncă nou-create</p> <p><u>Beneficiari:</u> producători agricoli (persoane fizice și juridice), potențiali investitori</p>
<p>Instituții/actori implicați/potențiali parteneri</p>	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>
<p>Posibile surse de finanțare</p>	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite</p>

7.	Înființare piață agroalimentară în comuna Brețcu
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Pentru stimularea producției și a comerțului cu produse autohtone trebuie creată o piață de desfacere dezvoltată. Existența spațiilor destinate activităților economice atrage investitorii din exterior.</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea economiei locale, prin sprijinirea comerțului cu produse autohtone Crearea de noi locuri de muncă Atragerea de investitori</p> <p><u>Activități:</u> Studii de teren, elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Lucrări de construire și amenajare a pieței Crearea tuturor condițiilor de igienă prin asigurarea tuturor utilităților Darea în funcțiune a pieței Promovarea pieței la nivel local, județean și la nivelul județelor limitrofe</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Atragerea de investitori Tranzacții comerciale semnificative desfășurate în cadrul pieței Noi locuri de muncă</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, producătorii autohtoni, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite</p>

8.	Înființare târg de animale în comuna Brețcu
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Pentru stimularea comerțului cu animale trebuie creată o piață de desfacere dezvoltată. Existența spațiilor destinate activităților economice atrage investitorii din exterior.</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea economiei locale, prin sprijinirea comerțului cu animale Crearea de noi locuri de muncă Atragerea de investitori</p> <p><u>Activități:</u> Studii de teren Obținere avize/autorizații Lucrări de amenajare a târgului de animale Crearea tuturor condițiilor de igienă prin asigurarea tuturor utilităților Promovarea târgului de animale la nivel local, județean și la nivelul județelor limitrofe</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Atragerea de investitori Tranzacții comerciale semnificative desfășurate în cadrul târgului Noi locuri de muncă</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, crescătorii de animale (persoane fizice și juridice), potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite</p>

9.	Colectarea fructelor de pădure și valorificarea acestora în industria alimentară și farmaceutică
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Crearea premiselor de dezvoltare economică a comunei, prin valorificarea inteligentă a resurselor naturale constând în fructe de pădure și plante medicinale</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea economiei locale, prin sprijinul acordat în vederea colectării fructelor de pădure și plantelor medicinale și valorificării acestora în industria alimentară și farmaceutică Atragerea de investitori</p> <p><u>Activități:</u> Amenajarea unui punct de colectare a fructelor de pădure și plantelor medicinale Asigurarea condițiilor pentru păstrarea și conservarea în condiții optime a acestora Promovarea punctului de colectare, în scopul atragerii de investitori pentru valorificarea produselor</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea cantităților de fructe de pădure și plante medicinale colectate și valorificate Atragerea de investitori</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite</p>

10.	Centru modern pentru colectarea fructelor de pădure, dar și producția locală a unor produse tradiționale (spre ex. gem, sirop, ceaiuri medicinale, esențe, alte produse medicinale tradiționale)
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Crearea premiselor de dezvoltare economică a comunei, prin valorificarea inteligentă a resurselor naturale constând în fructe de pădure</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea infrastructurii locale de afaceri Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a resurselor naturale Ocuparea forței de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Documentații tehnice Avize/autorizații Lucrări de construire și amenajare a unui centru modern pentru colectarea fructelor de pădure Producția de produse tradiționale din fructe de pădure</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Centru modern de colectare fructe de pădure în comună Unitate de producție produse tradiționale din fructe de pădure Forță de muncă calificată Prevenirea șomajului Atragerea de investitori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Suprafață centru construit și amenajat Capacitate centru Cantitate de produse păstrate și valorificate</p> <p><u>Beneficiari:</u> producători locali (persoane fizice și juridice), potențiali investitori, cetățenii comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite</p>

<p>11.</p>	<p>Dezvoltarea unor ateliere pentru fabricarea produselor artizanale din lemn, cu unitate de distribuție și promovare</p>
<p>Descrierea proiectului</p>	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea economiei locale prin valorificarea resurselor naturale locale (lemnul)</p> <p><u>Obiective:</u> Înființarea de ateliere pentru fabricarea produselor artizanale din lemn Distribuția și promovarea produselor artizanale din lemn Atragerea de investitori pe plan local Crearea de noi locuri de muncă Specializarea forței de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație Avize/autorizații Lucrări de construcție, amenajare și dotare cu instalații și echipamente necesare Promovare și distribuție producție realizată</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Atragerea de investitori pe plan local Crearea de noi locuri de muncă și forță de muncă specializată Prevenirea șomajului</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Ateliere înființate Capacitate de producție și desfacere Număr locuri de muncă nou-create</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, potențiali investitori</p>
<p>Instituții/actori implicați/potențiali parteneri</p>	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>
<p>Posibile surse de finanțare</p>	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite</p>

12.	Atelier de prelucrare și valorificare a lemnului în comuna Brețcu	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea economiei locale prin valorificarea resurselor naturale locale (lemnul)</p> <p><u>Obiective:</u> Înființarea unui atelier de prelucrare și valorificare a lemnului Atragerea de investitori pe plan local Crearea de noi locuri de muncă Specializarea forței de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație Avize/autorizații Lucrări de construcție, amenajare și dotare cu instalații și echipamente necesare Promovare producție realizată</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Atragerea de investitori pe plan local Crearea de noi locuri de muncă și forță de muncă specializată Prevenirea șomajului</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Capacitate de producție și desfacere Număr locuri de muncă nou-create</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite</p>	

13.	Lansarea unor ateliere de producție în industrii creative: port popular, cusături tradiționale
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea economiei locale prin valorificarea meșteșugurilor, artei populare și tradiției</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea meșteșugurilor și artizanatului tradițional, prin lansarea unor minicapacități de producție în industrii creative (port popular, cusături tradiționale) Atragere de investitori Crearea de noi locuri de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Organizarea de întâlniri cu meșteșugarii și artiștii populari Acordarea de facilități meșteșugarilor și artiștilor populari din comunitate pentru dezvoltarea producției și valorificarea acesteia Promovarea la nivel local, județean și național a producției artizanale</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Minicapacități de producție în industrii creative Specializarea forței de muncă Locuri de muncă nou-create Creșterea atractivității comunei din punct de vedere turistic</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Capacitate de producție și desfacere Număr locuri de muncă nou-create</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, meșteșugarii și artiștii populari, turiști/vizitatori, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite</p>

14.	Dezvoltarea meșteșugurilor și artizanatului tradițional
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea economiei locale prin valorificarea meșteșugurilor, artei populare și tradiției</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea meșteșugurilor și artizanatului tradițional Atragere de investitori Crearea de noi locuri de muncă Specializarea forței de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Organizarea de întâlniri cu meșteșugarii și artiștii populari Acordarea de facilități meșteșugarilor și artiștilor populari din comunitate pentru dezvoltarea producției și valorificarea acesteia Promovarea la nivel local, județean și național a producției artizanale</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Dezvoltarea producției meșteșugărești și artizanale și valorificarea acesteia Creșterea atractivității comunei din punct de vedere turistic Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Ateliere înființate Număr locuri de muncă nou-create Capacitate de producție și desfacere</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, meșteșugarii și artiștii populari, turiști/vizitatori, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite</p>

<p>15.</p>	<p>Realizarea de proiecte de formare profesională pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale și promovarea afacerilor în mediul rural în comuna Brețcu</p>
<p>Descrierea proiectului</p>	<p><u>Justificare:</u> Promovarea culturii antreprenoriale poate fi o pârghie importantă pentru creșterea inovării și dezvoltării în afaceri</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea competitivității economice, care va determina creșterea calității produselor, lucrărilor și serviciilor furnizate Formarea profesională continuă a populației Promovarea ocupării și incluziunii sociale Prevenirea șomajului</p> <p><u>Activități:</u> Organizarea de întâlniri cu reprezentanții AJOFM Susținerea de cursuri de formare profesională pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale și promovarea afacerilor în mediul rural</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Noi proiecte antreprenoriale la nivelul comunei Resurse umane specializate</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, antreprenori locali</p>
<p>Instituții/actori implicați/potențiali parteneri</p>	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei AJOFM</p>
<p>Posibile surse de finanțare</p>	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

16.	Omologare și promovare pe piața internă și internațională a produselor agroalimentare cu specific local
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Punerea în acord cu politica UE de promovare a produselor agricole, care urmărește sprijinirea profesioniștilor din sectorul agroalimentar să pătrundă pe piețele internaționale sau să își consolideze poziția pe aceste piețe</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea competitivității producătorilor locali Consolidarea poziției pe piață a producătorilor locali Pătrunderea pe noi piețe de desfacere a produselor agroalimentare cu specific local Atragerea de noi investitori</p> <p><u>Activități:</u> Sprijinirea producătorilor locali prin acordarea de consiliere în vederea omologării și promovării pe piață a produselor agroalimentare cu specific local</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Omologarea produselor cu specific local Atragerea de investitori Pătrunderea pe noi piețe de desfacere</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr produse locale omologate Piețe accesate</p> <p><u>Beneficiari:</u> producătorii locali, comunitatea locală, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Fonduri private Alte surse legal constituite</p>

4.5.3. Fișele proiectelor prioritare în domeniul educație

EDUCAȚIE

1.	Dotarea cu echipamente didactice și tehnologie performantă a spațiilor unităților de învățământ preșcolar, primar și gimnazial din comuna Brețcu
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Educația stă la baza dezvoltării durabile a oricărei comunități Se impune facilitarea accesului la actul educațional pentru toți copiii, inclusiv pentru cei care provin din categoriile defavorizate ale populației</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea conformității cu standardele în vigoare privind spațiile de desfășurare a procesului educațional Creșterea calității actului educațional</p> <p><u>Activități:</u> Modernizare săli de clasă și laboratoare Dotarea cu echipamente didactice și tehnologie performantă</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Acces facil la informație prin tehnologie performantă Servicii educaționale de calitate Performanțe școlare</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Număr de unități de învățământ dotate Număr și valoare echipamente Număr elevi beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> școlile și grădinițele din comună; copiii preșcolari și elevii; personalul didactic</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Conducerea unităților de învățământ</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

2.	Modernizare teren sportiv
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Sportul contribuie la dezvoltarea fizică armonioasă, menținerea stării de sănătate la cote optime, precum și la întărirea spiritului de echipă și a celui de competiție. Aceasta face necesară implementarea unor măsuri care să contribuie la atragerea copiilor și tinerilor către activități sportive.</p> <p><u>Obiective:</u> Construirea și amenajarea unei săli de sport/teren sportiv conform standardelor în domeniu Atragerea copiilor și tinerilor către activități sportive</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de construire și amenajare sală de sport/teren sportiv</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Sală de sport/teren sportiv amenajată/amenajat conform standardelor la dispoziția cetățenilor comunei Practicarea de sporturi Performanțe sportive</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Suprafață construită și amenajată Capacitate sală Număr și valoare dotări Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

<p>3.</p>	<p>Modernizare bibliotecă comunală</p>
<p>Descrierea proiectului</p>	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea creșterii gradului de educație și cultură în mediul rural</p> <p><u>Obiective:</u> Amenajarea și modernizarea bibliotecii comunale Completarea și diversificarea ofertei de carte Crearea posibilității de acces digital la colecțiile de carte în sistem online</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de amenajare și modernizare a clădirii și spațiilor interioare Dotare materială Dezvoltarea fondului de carte</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea numărului de cititori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Capacitate bibliotecă Volum fond de carte Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>
<p>Instituții/actori implicați/potențiali parteneri</p>	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
<p>Posibile surse de finanțare</p>	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

4.	Susținerea copiilor și a tinerilor cu performanțe școlare deosebite prin acordarea de burse de merit și alte stimulente
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Asigurarea conformității cu prevederile legale în vigoare privind acordarea bursei elevilor din învățământul preuniversitar de stat Susținerea și încurajarea performanței școlare</p> <p><u>Obiective:</u> Sprijinirea și recompensarea copiilor cu performanțe școlare deosebite prin burse de merit și alte stimulente</p> <p><u>Activități:</u> Aprobarea prin HCL a acordării și cuantumului bursei de merit și a altor stimulente pentru elevii cu performanțe școlare deosebite</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea performanței școlare Creșterea calității actului educațional</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Număr elevi cu performanțe școlare deosebite Număr și valoare burse de merit acordate într-o perioadă determinată de timp (un an)</p> <p><u>Beneficiari:</u> elevii cu performanțe școlare</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Conducerea unităților de învățământ</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

5.	Proiect de dotare cu ateliere/spații/echipamente necesare desfășurării programelor de instruire specializată
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Educația stă la baza dezvoltării durabile a oricărei comunități Este necesară specializarea resurselor umane conform nevoilor actuale ale comunității</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea conformității cu standardele în vigoare privind spațiile de desfășurare a programelor de instruire specializată Creșterea calității actului educațional</p> <p><u>Activități:</u> Modernizare ateliere și spații de desfășurare a programelor de instruire specializată Dotarea cu echipamente necesare</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Acces facil la informație prin tehnologie performantă Servicii educaționale de calitate Forță de muncă specializată</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr ateliere/spații puse la dispoziție Număr și valoare echipamente Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Conducerea unităților de învățământ</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

6.	Proiecte de reconversie pentru calificare în diverse meserii practicate pe plan local
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea specializării forței de muncă în acord cu nevoile actuale ale comunității</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea și specializarea resurselor umane în comună Promovarea ocupării și incluziunii sociale Prevenirea șomajului</p> <p><u>Activități:</u> Organizarea de întâlniri cu reprezentanții AJOFM, cu formatorii etc. Susținerea organizării programelor de reconversie pentru calificare în diverse meserii practicate pe plan local</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Forță de muncă specializată Creșterea gradului de ocupare și incluziune socială</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr proiecte de reconversie Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei AJOFM</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

7.	Dotarea unităților de învățământ cu biblioteci, laboratoare, spații de recreere, la nivelul standardelor reglementate prin legislația în vigoare, inclusiv crearea condițiilor pentru educația online
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Educația stă la baza dezvoltării durabile a oricărei comunități Este necesară specializarea resurselor umane conform nevoilor actuale ale comunității</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea conformității cu standardele în vigoare privind spațiile de desfășurare a programelor de instruire specializată și a celor de recreere Creșterea calității actului educațional Digitalizarea actului educațional</p> <p><u>Activități:</u> Amenajarea de biblioteci, laboratoare, spații de recreere Dotarea cu echipamente didactice și tehnologie performantă</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Acces facil la informație prin tehnologie performantă Servicii educaționale de calitate Forță de muncă specializată</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr spații de instruire specializată și de spații de recreere puse la dispoziție Număr și valoare echipamente Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Conducerea unităților de învățământ</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

4.5.4. Fișele proiectelor prioritare în domeniul sănătate și protecție socială

SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ

1.	Reabilitare, modernizare și dotare dispensar medical
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea unui sistem medical care să corespundă cerințelor UE Garantarea dreptului cetățenilor de a beneficia de servicii medicale la cele mai înalte standarde</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea de servicii medicale la standarde europene Creșterea capacității de tratament Evitarea deplasării cetățenilor comunei spre alte localități Crearea de noi locuri de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație Avize/autorizații Lucrări de reabilitare și modernizare dispensar medical Dotarea cu aparatură medicală modernă și actuală</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Cabinete medicale dotate la standarde înalte Creșterea calității actului medical Intervenția promptă în cazuri medicale de urgență</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Suprafață reabilitată/modernizată Număr și valoare dotări Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, cabinetele medicale, farmaciile</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Cabinete medicale Farmacii</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Fonduri guvernamentale Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

2.	Susținere funcționare centru pentru vârstnici
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea unui sistem de servicii sociale adresate persoanelor vârstnice, care să corespundă cerințelor UE Garantarea dreptului cetățenilor de a beneficia de servicii sociale la cele mai înalte standarde</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea de servicii sociale la standarde europene Creșterea capacității de tratament Evitarea instituționalizării vârstnicilor comunei pentru servicii sociale și medicale pe raza altor localități</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație Avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de înființare și dotare a centrului social pentru vârstnici</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Un centru social destinat vârstnicilor la standarde europene Creșterea calității serviciilor sociale adresate vârstnicilor</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Suprafață imobil Capacitate (număr locuri) Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, persoanele vârstnice din comună</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

3.	Susținere funcționare centru de zi pentru copii
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea unui sistem de servicii sociale adresate copiilor aflați în risc de marginalizare, care să corespundă cerințelor UE Garantarea dreptului cetățenilor de a beneficia de servicii sociale la cele mai înalte standarde</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea de servicii sociale și educaționale la standarde europene</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație Avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de înființare și dotare a centrului social pentru copii</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Un centru social destinat copiilor la standarde europene Creșterea calității serviciilor sociale adresate copiilor</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Suprafață imobil Capacitate (număr locuri) Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, copiii aflați în risc de marginalizare</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

4.	Înființare și dotare centru medical de permanență în comuna Brețcu	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea unui sistem de servicii de sănătate, care să corespundă cerințelor UE Garantarea dreptului cetățenilor de a beneficia de servicii medicale la cele mai înalte standarde</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea de servicii medicale la standarde europene Creșterea capacității de tratament Evitarea deplasării locuitorilor comunei pentru servicii medicale pe raza altor localități</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație Avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de înființare și dotare a centrului medical de permanență</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Un centru medical la standarde europene Creșterea calității serviciilor medicale Stabilizarea unei echipe de profesioniști în domeniul medical la nivelul comunei</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Suprafață amenajată imobil Capacitate (număr locuri) Număr și valoare dotări Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, persoanele vârstnice din comună</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	

5.	Educație sanitară în școli
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Promovarea sănătății și a educației pentru sănătate Promovarea prevenției, cea mai importantă atitudine în obținerea unei populații sănătoase pe termen lung</p> <p><u>Obiective:</u> Învățarea și respectarea regulilor de igienă personală și a mediului Învățarea măsurilor de prevenire a bolilor Reducerea frecvenței bolilor infecțioase transmisibile prin igienă deficitară Punerea bazelor unui stil de viață sănătos Învățarea acordării primului ajutor</p> <p><u>Activități:</u> Activități școlare de educație sanitară Invitarea de specialiști pentru susținerea programelor de educație sanitară Elaborarea și difuzarea de materiale informative privind educația sanitară Distribuirea de pachete cu materiale de igienă (săpun, pastă de dinți, periuță de dinți)</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Respectarea regulilor de igienă de către copii Prevenirea răspândirii bolilor</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Număr programe de educație sanitară Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> copiii de vârstă preșcolară și elevii școlii din localitate</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei Personalul medical Personalul didactic
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

6.	Dotarea cu tehnică și mijloace de lucru performante a structurii de asistență socială din cadrul UAT
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea unui sistem de asistență socială care să corespundă cerințelor UE Garantarea dreptului cetățenilor de a beneficia de servicii sociale la cele mai înalte standarde</p> <p><u>Obiective:</u> Servirea promptă a cetățenilor Reducerea timpului de soluționare a cererilor Accesarea și prelucrarea rapidă a informației de către personalul primăriei</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație Achiziție echipamente performante pentru personalul compartimentului de asistență socială Instruire personal</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Acces la tehnologie performantă Personal instruit Cetățean mai bine și mai prompt servit</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Număr și valoare dotări Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> personalul compartimentului de asistență socială, cetățenii comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

7.	Formare continuă a personalului implicat în acordarea de servicii sociale
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Consolidarea capacității administrative Formarea profesională periodică constituie o obligație legală Specializarea continuă a resursei umane în acord cu nevoile societății actuale</p> <p><u>Obiective:</u> Îmbunătățirea nivelului de formare profesională pentru funcționarii publici și personalul contractual din cadrul aparatului de specialitate al primarului</p> <p><u>Activități:</u> Realizarea analizei nevoilor de formare profesională Elaborarea planului anual de formare profesională Achiziția de servicii de instruire și perfecționare profesională Participarea la forme de pregătire profesională conform nevoilor identificate</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Dezvoltarea de noi competențe Creșterea calității serviciilor furnizate</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Număr de programe de formare Număr de beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> funcționarii publici și personalul contractual din aparatul de specialitate al primarului comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

4.5.5. Fișele proiectelor prioritare în domeniul turism, cultură și sport

TURISM, CULTURĂ ȘI SPORT

1.	Organizare de evenimente culturale, religioase, etnografice, gastronomice, care să revitalizeze tradițiile locale, inclusiv în parteneriat cu alte localități
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea turistică a comunei prin organizarea de evenimente culturale, religioase, etnografice, gastronomice, care să revitalizeze tradițiile locale</p> <p><u>Activități:</u> Organizarea de evenimente Modernizarea infrastructurii rutiere Promovarea evenimentelor care revitalizează tradițiile locale Sprijinirea organizării de circuite turistice în zonă</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea numărului de turiști/vizitatori Creșterea veniturilor din turism la bugetul local</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr evenimente organizate Număr organizatori atrași Număr participanți Plus valoare adusă</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, organizatori de evenimente, operatori de turism, turiști/vizitatori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

2.	Realizare broșură și alte materiale publicitare de promovare turistică a localității
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă</p> <p><u>Obiective:</u> Promovarea prin mijloace moderne a destinației turistice Atragerea de vizitatori/turiști în zonă Atragerea de noi investitori în turism</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație Achiziții servicii de realizare broșură și alte materiale publicitare de promovare turistică Difuzare broșură și materiale publicitare</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea numărului de turiști/vizitatori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Valoare investită în promovare Număr vizitatori/turiști Creștere economică generată</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, operatori de turism, turiști/vizitatori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

3.	Realizare website și aplicație mobilă de promovare turistică a localității	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă</p> <p><u>Obiective:</u> Promovarea prin mijloace moderne a destinației turistice Atragerea de vizitatori/turiști în zonă Atragerea de noi investitori în turism</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație Achiziții servicii de realizare website și aplicație mobilă de promovare turistică Realizare website și aplicație mobilă de promovare turistică Instruire personal în vederea actualizării informației pentru promovarea turistică a comunei Popularizare website și aplicație mobilă Monitorizare trafic website și aplicație mobilă</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea numărului de utilizatori Creșterea numărului de turiști/vizitatori</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Valoare investită în promovare Număr utilizatori website și aplicație mobilă Număr vizitatori/turiști Plus valoare adusă</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, operatori de turism, turiști/vizitatori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	

4.	Reabilitare și restaurare clădire monument istoric
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Conservarea și promovarea patrimoniului cultural identitar Dezvoltarea comunității din punct de vedere cultural Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă</p> <p><u>Obiective:</u> Restaurarea clădirilor monument istoric de pe raza comunei</p> <p><u>Activități:</u> Expertiză clădire Elaborare documentație Obținere avize/autorizații Proceduri achiziții publice Lucrări de reabilitare și restaurare</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Clădire monument istoric restaurată</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Clădire monument istoric restaurat</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, operatori de turism, turiști/vizitatori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

5.	Dezvoltare zonă turistică	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă</p> <p><u>Obiective:</u> Atragerea de investitori în zonă Diversificarea ofertei turistice Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori și vizitatori/turiști Creșterea atractivității zonei și a numărului de vizitatori Crearea de noi locuri de muncă Dezvoltarea infrastructurii care să deservească zona turistică</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Achiziție lucrări de amenajare Execuție lucrări de construcție, amenajare Promovare zonă turistică Monitorizare activitate desfășurată în zona turistică</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Dezvoltare economică a zonei Creșterea numărului de vizitatori/turiști Crearea de noi locuri de muncă</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Suprafața zonei turistice amenajate Numărul de investitori atrași Numărul de turiști/vizitatori Numărul de locuri de muncă nou-create</p> <p><u>Beneficiari:</u> locuitorii comunei, turiști, vizitatori, operatori economici care activează în turism</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	

6.	Amenajare trasee turistice	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă</p> <p><u>Obiective:</u> Diversificarea ofertei turistice Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori Creșterea atractivității zonei și a numărului de vizitatori</p> <p><u>Activități:</u> Conceperea unor trasee turistice sau dezvoltarea celor existente, pentru diferite volume de timp și care să conecteze diferite obiective de interes Dezvoltarea unor trasee cicloturistice și amenajarea acestora, incluzând locuri de popas și indicatoare Realizarea și montarea de indicatoare și panouri de informare, puncte de observare etc.</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Diversificarea ofertei turistice Creșterea numărului de turiști/vizitatori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr trasee amenajate Număr de turiști/vizitatori atrași</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, operatorii de turism, turiști/vizitatori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	

7.	Dezvoltare infrastructură de agrement
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea din punct de vedere cultural, social și sportiv a comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea de spații de agrement și antrenamente pentru locuitorii comunei, precum și pentru vizitatori/turiști Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori și vizitatori/turiști Crearea de noi locuri de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Achiziție lucrări de construcție, amenajare Execuție lucrări de construcție, amenajare</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Dezvoltare din punct de vedere cultural, social și sportiv a comunei Creșterea numărului de vizitatori/turiști Crearea de noi locuri de muncă</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Suprafața amenajată Numărul de investitori atrași Numărul de beneficiari Numărul de locuri de muncă nou-create</p> <p><u>Beneficiari:</u> locuitorii comunei, turiști, vizitatori, operatori economici</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

8.	Amenajare parc aventură
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea din punct de vedere cultural, social și sportiv a comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea de spații de agrement și antrenamente pentru locuitorii comunei, precum și pentru vizitatori/turiști Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori și vizitatori/turiști Crearea de noi locuri de muncă Dezvoltarea infrastructurii care să deservească parcul de aventură</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Achiziție lucrări de construcție, amenajare Execuție lucrări de construcție, amenajare Promovare parc de aventură Monitorizare activitate desfășurată în parcul de aventură</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Dezvoltare din punct de vedere cultural, social și sportiv a comunei Creșterea numărului de vizitatori/turiști Crearea de noi locuri de muncă</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Suprafața amenajată Numărul de investitori atrași Numărul de beneficiari Numărul de locuri de muncă nou-create</p> <p><u>Beneficiari:</u> locuitorii comunei, turiști, vizitatori, operatori economici</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

9.	Amenajare spațiu verde pentru picnic	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă</p> <p><u>Obiective:</u> Atragerea de investitori în zonă Diversificarea ofertei turistice Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori și vizitatori/turiști Creșterea atractivității zonei și a numărului de vizitatori</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Execuție lucrări de amenajare</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Dezvoltare economică a zonei Creșterea numărului de vizitatori/turiști</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Suprafața zonei turistice amenajate Numărul de turiști/vizitatori</p> <p><u>Beneficiari:</u> locuitorii comunei, turiști, vizitatori, operatori economici care activează în turism</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	

10.	Locuri de joacă pentru copii și adolescenți
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea amenajării pe raza comunei de noi locuri de relaxare și petrecere a timpului liber pentru copii și adolescenți</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea de spații de agrement pentru copii și adolescenți</p> <p><u>Activități:</u> Identificarea terenurilor pentru amenajarea locurilor de joacă Elaborare documentație Proceduri achiziție publică Lucrări de construcție și amenajare Darea în folosință</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Locuri de joacă amenajate conform standardelor de calitate</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr locuri de joacă Suprafață amenajată Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> copii și adolescenți, localnici și vizitatori/turiști</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

11.	Realizarea de produse turistice diversificate, încercând să răspundă unor hobby-uri diverse (ex. vânatoare, pescuit, degustări de vinuri, gastronomie, motocros, cicloturism, parapantă, deltaplan, scufundări, sporturi extreme, echitație, observare/filmare/fotografiere etc.)
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă</p> <p><u>Obiective:</u> Atragerea de investitori în zonă Diversificarea ofertei turistice Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori și vizitatori/turiști Creșterea atractivității zonei și a numărului de vizitatori Crearea de noi locuri de muncă Dezvoltarea infrastructurii care să deservească obiectivele turistice</p> <p><u>Activități:</u> Realizarea de produse turistice diversificate, prin organizarea de activități sportive, sociale, culturale Atragerea de personal calificat pentru asigurarea de servicii de instruire în anumite activități sportive Promovare produse turistice Monitorizare activitate</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Dezvoltare economică a zonei Creșterea numărului de vizitatori/turiști Crearea de noi locuri de muncă</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Numărul și diversitatea produselor turistice Numărul de investitori/producători locali atrași Numărul de turiști/vizitatori Numărul de locuri de muncă nou-create</p> <p><u>Beneficiari:</u> locuitorii comunei, turiști, vizitatori, operatori economici care activează în turism</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei Investitori privați</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

12.	Program de curățare a tuturor zonelor naturale (în special de deșeuri de plastic) și organizarea de programe de educare a populației, precum și înăsprirea penalităților
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea protejării și conservării naturii, a diversității biologice</p> <p><u>Obiective:</u> Conservarea și reabilitarea sistemelor ecologice existente</p> <p><u>Activități:</u> Acțiuni ecologice de curățare a zonelor poluate Organizarea de campanii de conștientizare a necesității protejării mediului înconjurător</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Mediu natural curat și sănătos</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Număr de programe de curățare organizate Număr participanți Suprafețe ecologizate</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, turiști/vizitatori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei ONG-uri</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

13.	Construire și amenajare centru local de informare turistică	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a turismului, prin promovarea resurselor turistice ale comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Înființarea centrului local de informare și promovare a turismului</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de construire și amenajare CIT Dotare cu echipamente moderne a CIT</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Promovarea turistică a zonei Creșterea numărului de turiști/vizitatori</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Suprafață și dotări centru de informare turistică Număr de beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, operatorii de turism, turiști/vizitatori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	

4.5.6. Fișele proiectelor prioritare în domeniul mediu

MEDIU

1.	Construire de parc fotovoltaic cu panouri solare
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Implementarea normelor UE cu privire la protecția mediului, utilizarea tehnologiilor curate și care risipesc mai puține resurse</p> <p><u>Obiective:</u> Valorificarea surselor regenerabile de energie (fotovoltaică) Reducerea cheltuielilor cu utilitățile</p> <p><u>Activități:</u> Identificarea terenului pentru construire parc fotovoltaic Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Instalarea panourilor solare</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Panouri fotovoltaice instalate Reducerea cheltuielilor Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Suprafață parc fotovoltaic Număr panouri solare Număr beneficiari deserviți</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

2.	Utilizarea complementară a surselor regenerabile de energie în instituțiile publice
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Implementarea normelor UE cu privire la protecția mediului, utilizarea tehnologiilor curate și care risipesc mai puține resurse</p> <p><u>Obiective:</u> Valorificarea surselor regenerabile de energie Reducerea cheltuielilor cu utilitățile</p> <p><u>Activități:</u> Elaborarea de documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Dotarea clădirilor de interes public cu instalații de producere a energiei din surse regenerabile</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Instalații implementate Reducerea cheltuielilor</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr instituții care utilizează energie regenerabilă Procent reducere cheltuieli</p> <p><u>Beneficiari:</u> instituții publice</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

3.	Instalarea de pubele pentru colectarea selectivă a deșeurilor
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Colectarea selectivă a deșeurilor aduce beneficii economice comunității locale</p> <p><u>Obiective:</u> Protejarea mediului înconjurător la nivelul comunei Alinierea la standarde europene cu privire la calitatea și protecția mediului</p> <p><u>Activități:</u> Achiziționarea de pubele și instalarea acestora pe raza comunei</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea cantității de gunoi colectat selectiv Eficientizarea reciclării</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Număr și valoare pubele achiziționate Număr puncte de instalare Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

4.	Dotarea gospodăriilor cu pubele pentru colectarea selectivă a deșeurilor
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Colectarea selectivă a deșeurilor aduce beneficii economice comunității locale</p> <p><u>Obiective:</u> Protejarea mediului înconjurător la nivelul comunei Alinierea la standarde europene cu privire la calitatea și protecția mediului</p> <p><u>Activități:</u> Achiziționarea de pubele ecologice și distribuirea acestora către populație</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea cantității de gunoi colectat selectiv Eficientizarea reciclării</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr gospodării deservite</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

5.	Decolmatare râuri
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Protecția și conservarea mediului înconjurător Siguranța și protecția cetățenilor contra inundațiilor</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea scurgerii optime în albie a apelor curgătoare de pe raza comunei</p> <p><u>Activități:</u> Îndepărtarea materialului aluvionar Extragere nisipuri și pietrișuri</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Scurgerea optimă în albie a râurilor Reducerea efectelor negative generate de inundații și viituri</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime râuri decolmate</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Sistem Gospodărire Ape Județene
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

6.	Lucrări de amenajare a cursurilor de apă
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Protecția și conservarea mediului înconjurător Siguranța și protecția cetățenilor contra inundațiilor</p> <p><u>Obiective:</u> Prevenirea și reducerea consecințelor distructive ale inundațiilor Reducerea eroziunii malurilor Protecția gospodăriilor și a terenurilor agricole</p> <p><u>Activități:</u> Lucrări de amenajare a cursurilor de apă</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Menținerea albiei actuale a cursurilor de apă Reducerea efectelor negative generate de inundații și viituri</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime cursuri de apă amenajate</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Sistem Gospodărire Ape Județene
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

7.	Regularizare torente pe văile comunale în comuna Brețcu
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Protecția și conservarea mediului înconjurător Siguranța și protecția cetățenilor contra inundațiilor</p> <p><u>Obiective:</u> Prevenirea și reducerea consecințelor distructive ale inundațiilor Protecția gospodăriilor și a terenurilor agricole</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație Obținere avize/autorizații Lucrări de regularizare torente pe văile comunale</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Reducerea efectelor negative generate de inundații și viituri</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Suprafață reabilitată Suprafață de teren protejată Număr gospodării protejate</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Sistem Gospodărire Ape Județene
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

4.5.7. Fișele proiectelor prioritare în domeniul capacitate administrativă

CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ

1.	Achiziție și punere în funcțiune de echipamente performante de tehnică de calcul	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Consolidarea capacității administrației publice locale Furnizarea de servicii publice de calitate pentru toți cetățenii comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea calității serviciilor publice furnizate Îmbunătățirea accesului la serviciile publice</p> <p><u>Activități:</u> Dotare cu echipamente performante de tehnică de calcul</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Acces facil la servicii publice prin tehnologie performantă Servicii publice de calitate</p> <p><u>Beneficiari:</u> administrația publică locală, cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici de pe raza comunei</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	

2.	Achiziția și utilizarea de softuri performante pentru furnizarea de servicii de calitate către cetățeni și reducerea timpului de soluționare a solicitărilor acestora
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Consolidarea capacității administrației publice locale Furnizarea de servicii publice de calitate pentru toți cetățenii comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea calității serviciilor publice furnizate Reducerea timpului de soluționare a cererilor Îmbunătățirea accesului la serviciile publice</p> <p><u>Activități:</u> Achiziția de softuri performante Instruirea personalului în scopul utilizării eficiente a acestora</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Acces facil la servicii publice prin tehnologie performantă Servicii publice de calitate</p> <p><u>Beneficiari:</u> administrația publică locală, cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici de pe raza comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

3.	Dezvoltare sistem integrat de tip SmartVillage, bazat pe module specifice fiecărui departament/compartiment din Primărie
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Digitalizarea și tehnologizarea administrației publice locale Consolidarea capacității administrației publice locale Furnizarea de servicii publice de calitate pentru toți cetățenii comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea serviciilor publice bazate pe tehnologie și creșterea nivelului de securitate cibernetică Creșterea calității serviciilor publice furnizate Reducerea timpului de soluționare a cererilor Îmbunătățirea accesului la serviciile publice</p> <p><u>Activități:</u> Achiziția de sistem integrat de tip SmartVillage Instruirea personalului în scopul utilizării eficiente a acestora</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Acces facil la servicii publice prin tehnologie performantă Servicii publice de calitate</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Grad de implementare Servicii asigurate</p> <p><u>Beneficiari:</u> administrația publică locală, cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici de pe raza comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

4.	Programe de instruire și perfecționare profesională
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Consolidarea capacității administrative Formarea profesională periodică constituie o obligație legală Specializarea continuă a resursei umane în acord cu nevoile societății actuale</p> <p><u>Obiective:</u> Îmbunătățirea nivelului de formare profesională pentru funcționarii publici și personalul contractual din cadrul aparatului de specialitate al primarului</p> <p><u>Activități:</u> Realizarea analizei nevoilor de formare profesională Elaborarea planului anual de formare profesională Achiziția de servicii de instruire și perfecționare profesională Participarea la forme de pregătire profesională conform nevoilor identificate</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Dezvoltarea de noi competențe Creșterea calității serviciilor furnizate</p> <p><u>Beneficiari:</u> funcționarii publici și personalul contractual din aparatul de specialitate al primarului comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite

5.	Racordarea clădirii sediului Primăriei la instalație de încălzire pe bază de biomasă
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Clădirea în care funcționează Primăria comunei necesită racordarea la o centrală termică pe bază de biomasă, în vederea eficientizării energetice a acesteia Protecția mediului înconjurător</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea eficienței energetice Crearea climatului optim pentru desfășurarea activității administrației publice locale</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Lucrări de reabilitare termică a clădirii</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Reducere consum energie termică (cel puțin 25%) Creșterea calității serviciilor publice furnizate</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Suprafață clădire reabilitată termic</p> <p><u>Beneficiari:</u> Primăria comunei, comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

6.	Utilizarea complementară a surselor regenerabile de energie în primărie
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Implementarea normelor UE cu privire la protecția mediului, utilizarea tehnologiilor curate și care risipesc mai puține resurse</p> <p><u>Obiective:</u> Valorificarea surselor regenerabile de energie Reducerea cheltuielilor cu utilitățile</p> <p><u>Activități:</u> Elaborarea de documentații tehnice Obținere avize/autorizații Proceduri achiziție publică Dotarea primăriei comunei cu instalații de producere a energiei din surse regenerabile</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Instalații implementate Reducerea cheltuielilor</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Capacitate surse de energie regenerabilă Procent reducere cheltuieli</p> <p><u>Beneficiari:</u> Primăria comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

7.	Crearea arhivei digitale a Primăriei
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Consolidarea capacității administrației publice locale Furnizarea de servicii publice de calitate pentru toți cetățenii comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Introducerea unui sistem modern, inovator, bazat pe tehnici digitale și online, de gestiune a fluxului de documente și arhivă digitală</p> <p><u>Activități:</u> Achiziția unui sistem digital de arhivă Instruirea personalului în scopul utilizării eficiente a acestora</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Arhivă digitală Acces facil la documente prin tehnologie performantă Servicii publice de calitate</p> <p><u>Indicatori de rezultat:</u> Arhivă digitală implementată Spațiu de stocare Număr de documente introduse în sistem</p> <p><u>Beneficiari:</u> administrația publică locală, cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici de pe raza comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Fonduri guvernamentale Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>

CAPITOLUL V - IMPLEMENTAREA, EVALUAREA ȘI RAPORTAREA

Prezentul document strategic constituie atât un document definitoriu pentru activitatea Primăriei comunei Brețcu în perioada 2021-2027, cât și un document orientativ pentru ceilalți actori publici și privați din comună, inclusiv pentru a oferi cetățenilor o imagine asupra direcției spre care se orientează comuna.

Punerea în practică a unui astfel de demers strategic implică mobilizarea tuturor actorilor interesați la nivelul comunității locale. De aceea, este recomandabilă o abordare de tip partenerial pentru întregul proces, atât între Primăria comunei Brețcu și structurile din subordine, cât și între aceasta și alte instituții publice implicate, dar și menținerea unei legături strânse cu societatea civilă și cetățenii din comună, întrucât rezolvarea problemelor necesită participarea mai multor instituții și o serie de măsuri succesive și complementare.

Implementarea și monitorizarea proiectelor din strategie se vor realiza la nivelul aparatului de specialitate al Primarului comunei, implicând o persoană responsabilă, desemnată drept coordonator implementare strategie.

Monitorizarea implementării strategiei se va realiza pe baza indicatorilor de evaluare stabiliți pentru fiecare proiect strategic. Având ca fundament rezultatele anului în curs, corelate cu planul de acțiuni stabilit, se va evalua anual implementarea strategiei și se vor stabili prioritățile pentru anul următor, în baza documentelor și propunerilor inițiate de structurile responsabile.

Activitatea de monitorizare reprezintă o etapă esențială a procesului de planificare strategică întrucât permite compararea intermediară pe bază de date între obiectivele și activitățile implementate și rezultatele intermediare atinse.

Rezultatele procesului de monitorizare se constituie într-un instrument managerial important, permițând conducerii Primăriei să decidă asupra activității instituției pe baza unor dovezi fundamentate. Acesta permite analiza activităților Strategiei, a rezultatelor intermediare ale bugetului alocat, precum și identificarea riscurilor ce pot apărea în etapa de implementare a proiectelor din lista de proiecte a Strategiei de dezvoltare a comunei Brețcu.

Demersul de planificare strategică trebuie să ia în considerare necesitatea unui proces de evaluare, care trebuie să țină seama de caracteristicile comunității locale și să aibă un caracter permanent (care să includă și monitorizare, nu doar evaluări finale).

Având în vedere perioada de 7 ani de planificare strategică pentru comuna Brețcu, se impune efectuarea unor analize intermediare, care să indice în ce măsură operațiunile programului se desfășoară conform programării și la timp, precum revizuirea programului în cazul identificării unor disfuncționalități.

În vederea facilitării procesului de monitorizare, Primăria comunei Brețcu va forma o echipă compusă din reprezentanți ai compartimentelor Primăriei cu atribuții în domeniu. Echipa va asigura activitatea de analiză primară a tuturor datelor primite, pe obiective strategice, și informarea conducerii Primăriei în legătură cu progresul procesului de implementare a Strategiei, întocmirea unor rapoarte sintetice privind stadiul activităților. Se vor avea în vedere următoarele:

- urmărirea realizării activităților și a bugetului, în conformitate cu previziunile proiectului;
- analiza și urmărirea performanțelor proiectului;
- replanificarea activităților proiectului conform unui scenariu dinamic, în funcție de necesitățile identificate la un moment dat;
- transmiterea obiectivelor proiectului.

Prin evaluare se apreciază dacă obiectivul inițial a fost atins în perioada de implementare, în intervalul de timp și bugetul alocat.

Vor fi utilizate mai multe metode de evaluare, de la *evaluarea ex-ante* pentru asigurarea resurselor adecvate pentru implementare și un plan de management eficient, la *evaluarea ex-post* pentru facilitarea gradului de realizare a obiectivelor stabilite în faza de planificare strategică, analiza rezultatelor obținute și identificarea impactului implementării proiectelor.

Procedurile de evaluare internă a Strategiei vor urmări gradul de îndeplinire a obiectivelor și rezultatelor proiectului prin analiza îndeplinirii obiectivelor și rezultatelor așteptate pentru fiecare dintre activități.

Evaluarea internă a Strategiei va avea următoarele etape:

- identificarea obiectivului/obiectivelor generale ale Strategiei (asa cum au fost ele menționate și asumate prin Strategie);
- definirea indicatorilor ce cuantifică atingerea obiectivelor;
- estimarea datei la care se consideră îndeplinite obiectivele;
- stabilirea procentului de realizare a obiectivelor la data monitorizării;
- identificarea potențialelor variații față de reperele stabilite inițial (dacă este cazul);
- prezentarea justificărilor și a observațiilor (dacă este cazul);

- redactarea raportului de monitorizare la data realizării controlului;
- trimiterea raportului de monitorizare persoanei responsabile de implementarea Strategiei;
- stabilirea strategiilor de acțiune manageriale și de remediere a factorilor perturbatori (dacă este cazul).

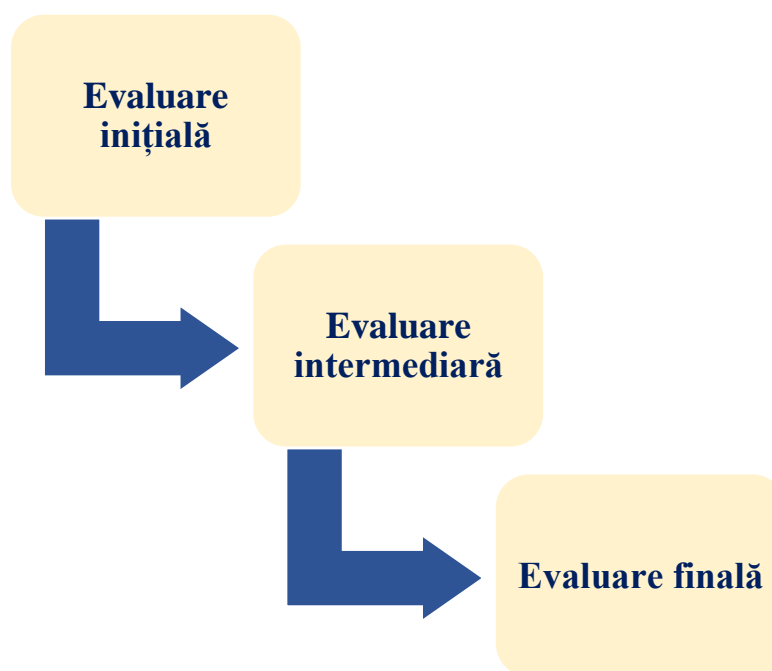

Figura 55 – Schema procesului de evaluare în procesul de planificare strategică

Evaluarea inițială

- evaluarea relevanței activităților propuse;
- evaluarea capacității de alocare a resurselor;
- evaluarea nivelului de implicare a factorilor interesați;
- evaluarea gradului de cunoaștere și asumare a responsabilităților.

Evaluarea intermediară

- examinează rezultatele parțiale ale derulării Strategiei, pe fiecare activitate din perspectiva obiectivului general și a obiectivelor specifice, din perspectiva relevanței pentru grupurile țintă și pentru scopul proiectelor din Planul de proiecte;
- se va realiza prin **rapoarte de progres**.

Evaluarea finală

- va urmări utilizarea eficientă a resurselor, eficiența activității derulate;
- va analiza factorii care au contribuit la succesul Strategiei sau punctele slabe, îndeplinirea obiectivelor, impactul Strategiei asupra grupului țintă, gradul de satisfacere a așteptărilor beneficiarilor direcți și indirecți.

Managementul operativ al comunei va prezenta Consiliului local:

1. **rapoarte anuale de progres**, care se vor elabora începând cu al doilea an de implementare și vor avea ca scop monitorizarea eficientă a aplicării strategiei de dezvoltare. Rapoartele vor reflecta stadiul implementării strategiei, pe fiecare domeniu strategic și vor evidenția evoluția principalilor indicatori de output și de rezultat;

2. **rapoarte strategice**. Având în vedere faptul că implementarea strategiei de dezvoltare locală se va întinde pe o perioadă de 7 ani, este necesară o evaluare intermediară a strategiei, pe baza unor rapoarte strategice. Pentru evaluarea impactului aplicării strategiei de dezvoltare se va urmări evoluția principalilor indicatori socio-economici la nivel local.

În linii mari, raportul strategic va cuprinde:

- situația și evoluția socio-economică a comunei Brețcu;
- realizările obținute, cuantificate pe baza indicatorilor și gradul de atingere a obiectivelor stabilite;
- problemele întâmpinate în procesul de implementare a strategiei de dezvoltare;
- exemplele de bună practică identificate;
- propuneri privind revizuirea și ajustarea periodică a strategiei de dezvoltare în raport cu evoluțiile economico-sociale semnificative înregistrate la nivel local în perioada 2021-2027.

Rapoartele strategice vor fi realizate din 3 în 3 ani, în anii 2022 și 2025, fiind prezentate în cadrul ședințelor Consiliului local al comunei Brețcu.

În funcție de rezultatele evaluării și monitorizării și în acord cu modificările legislative, strategia de dezvoltare a comunei Brețcu va putea fi revizuită ori de câte ori va deveni necesar.

BIBLIOGRAFIE:

Lucrări de referință:

- Attila Istvan Szekeres, Patrimoniul heraldic al județului Covasna, Editura Tinta Arcuș, 2015
- Cavruc V., Repertoriul Arheologic al județului Covasna, ISBN 973-0-00-735-7
- G. Popa Lisseanu Originea secuilor și secuizarea romanilor Ed. Pur Si Simplu, Bucuresti, 2003
- Ioan Bercu, Breșcu-vatră de istorie și credinșă strămoșească, în „Angvstia” nr. 1, Cluj-Napoca, 1996
- Maria Panaitescu, Monografia satului Breșcu, judeșul Trei Scaune, în Arhivele Nașionale Istorice Centrale (ANIC), Fond Ministerul Culturii Nașionale și al Cultelor (f. MCNC), dos. 540/1942

Planuri, strategii, documente relevante la nivel local / județean/ național:

- Planul POTSA – Strategia integrată de dezvoltare a județului Covasna 2021-2030
- Plan de Analiză și Acoperire a Riscurilor al Județului Covasna 2016
- Plan de Dezvoltare Instituțională 2014 -2019, Școala Gimnazială „Comenius” Comuna Brețcu, Județul Covasna
- Plan master al apei și canalizării în județul Covasna, Iulie 2014, SC Gospodarie Comunală SA
- PMCA Covasna, 2019
- Planul de dezvoltare locală Gal ”Pe Mureș și pe Târnave”, 2010-2013

Resurse online / pagini web:

- <http://apmcv.anpm.ro/-/proiect-decizia-etapei-de-incad-237>
- <http://ercis.ro/dieceza/parohii/index.asp> ;
<https://www.travellerinromania.com/itinerary/biserica-romano-catolica-preasfanta-treime-oituz/>
- <http://ofotografie.blogspot.com/2010/11/ruinele-cetatii-rakoczi-pasul-oituz.html>
- <http://oituz-ojdula.ro>
- <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table;>
- [http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/;](http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/)

- <http://wikimapia.org/35363021/ro/Cetatea-distrus%C4%83-R%C3%A1k%C3%B3ci-din-Pasul-Oituz-sec-al-XVII-lea>
- <http://wikimapia.org/35363021/ro/Cetatea-distrus%C4%83-R%C3%A1k%C3%B3ci-din-Pasul-Oituz-sec-al-XVII-lea>
- <http://www.cultura.ro/sites/default/files/inline-files/LMI-CV.pdf>
- http://www.dpfbl.mdrap.ro/populatie_uat-uri.html
- <http://www.ecosepsi.ro/ro/strategia-asociatiei.html>
- <http://www.ecosepsi.ro/ro/strategia-asociatiei.html>
- <http://www.isujcv.ro/assets/files/PAAR-FINAL2016.pdf>
- <http://www.prefecturacovasna.ro/Brețcu.html><http://www.prefecturacovasna.ro/Brețcu.html>
- <https://bloguldecalatorii.ro/2021/01/2-zile-de-drumetii-in-muntii-Brețcu.html>
- https://Brețcu-bereck.ro/index.php/ro/component/content/article/93-evenimente/219-15-martie-2020?Itemid=627&os_image_id=428
- <https://Brețcu-bereck.ro/index.php/ro/home-rom/evenimente>
- <https://Brețcu-bereck.ro/index.php/ro/home-rom/evenimente>
- <https://Brețcu-bereck.ro/index.php/ro/home-rom/evenimente>
- <https://Brețcu-bereck.ro/index.php/ro/home-rom/localitati-infratite>
- <https://Covasna.insse.ro/produse-si-servicii/statistici-judetene/populatia/>
- https://covasna.insse.ro/wp-content/uploads/2021/07/12_10-POPULATIA-0101-loc-sexe.pdf
- <https://covasnamedia.ro/actualitate/castrul-roman-de-la-Brețcu-viitor-brand-turistic>
- <https://covasnamedia.ro/social/rata-somajului-in-judetul-covasna-la-28-februarie-2021>
- <https://historia.ro/sectiune/general/castrele-romane-si-reteaua-de-drumuri-din-dacia-567059.html>
- <https://historia.ro/sectiune/general/castrele-romane-si-reteaua-de-drumuri-din-dacia-567059.html>
- https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/populatia_romaniei_pe_localitati_la_1ianuarie2016_0.pdf
- <https://isj.educv.ro/sites/default/files/pdipas-1461100621.pdf>
- <https://patrimoniucovasna.ro/monumente>

- https://ro.wikipedia.org/wiki/Biserica_Adormirea_Maicii_Domnului_din_M%C4%83rt%C4%83nu%C8%99
- https://ro.wikipedia.org/wiki/Biserica_Sf%C3%A2ntul_Nicolae_din_Bre%C8%9Bcu
- https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_rezerva%C8%9Biilor_naturale_din_jude%C8%9Bul_Covasna
- <https://sccomenius.ro/DOKUMENTUMOK/PEDAGOGUSOK/profstatistici.pdf>
- <https://www.alegecazare.ro/Brețcu/motel-benz-mar/>
- <https://www.angustia.ro/ro/>
- <https://www.benzmar.com/>
- <https://www.biserici.org/index.php?menu=BICV&start=160>
- <https://www.biserici.org/index.php?menu=BICV&start=60>
- <https://www.biserici.org/index.php?menu=BICV&start=60>
- <https://www.cjcv.ro/ro/concursul-pompierilor-voluntari-la-Brețcu.html>
- <https://www.cjcv.ro/ro/harta-judetului.html>
- <https://www.comune.ro/?/judet/ijud16/>
- <https://www.facebook.com/events/parohia-ortodoxa-oituz/sfin%C8%9Birea-bisericii-din-oituz-duminic%C4%83-26-mai-2019/2719391654742746/>
- https://www.kezdi.ro/wp-content/themes/kezdi/dokumentumok/tanacshtarozatok/2021/116_1.pdf
- <https://www.mncr.ro/cercetari+etnografie+Brețcu>
- <https://www.recensamantromania.ro/rpl-2011/rezultate-2011/>
- <https://www.sospatrimoniu.ro/legislatie-77/itemlist/tag/degradare>
- <https://www.topfirme.com/judet/covasna/localitate/Brețcu/>
- https://www.wikiwand.com/ro/Bre%C8%9Bcu,_Covasna#/Scurt_istoric
- www.apmcv.anpm.ro
- www.bizbrasov.ro
- www.pixabay.com

Arhiva personală:

- Diverse imagini cu obiective turistice din comuna Brețcu culese în timpul vizitelor de lucru la sediile instituțiilor administrației publice locale și în cadrul satelor comunei.